

Opozorilo: Neuradno prečiščeno besedilo predpisa predstavlja zgolj informativni delovni pripomoček, glede katerega organ ne jamči odškodninsko ali kako drugače.

Neuradno prečiščeno besedilo Obligacijskega zakonika obsega:

- Obligacijski zakonik – OZ (Uradni list RS, št. 83/01 z dne 25. 10. 2001),
- Odločbo o delni razveljavitvi 1060. člena Obligacijskega zakonika (Uradni list RS, št. 28 /06 z dne 17. 3. 2006),
- Zakon o spremembi in dopolnitvi Obligacijskega zakonika – OZ-A (Uradni list RS, št. 40 /07 z dne 7. 5. 2007),
- Obligacijski zakonik – uradno prečiščeno besedilo – OZ-UPB1 (Uradni list RS, št. 97/07 z dne 24. 10. 2007),
- Odločbo o razveljavitvi 184. člena Obligacijskega zakonika (Uradni list RS, št. 64/16 z dne 14. 10. 2016).

OBLIGACIJSKI ZAKONIK (OZ)

(neuradno prečiščeno besedilo št. 4)

PRVA KNJIGA: SPLOŠNI DEL

I. POGLAVJE: TEMELJNA NAČELA

Uporaba tega zakonika

1. člen

(1) Ta zakonik vsebuje temeljna načela in splošna pravila za vsa obligacijska razmerja.

(2) Za obligacijska razmerja, ki jih urejajo drugi zakoni, se uporabljajo določbe tega zakonika glede vprašanj, ki niso urejena v takem zakonu.

Dispozitivna narava zakonskih določb

2. člen

Udeleženci oziroma udeleženke (v nadaljnjem besedilu: udeleženci) lahko uredijo svoje obligacijsko razmerje drugače, kot je določeno v tem zakoniku, če iz posamezne določbe tega zakonika ali iz njenega smisla ne izhaja kaj drugega.

Prosto urejanje obligacijskih razmerij

3. člen

Udeleženci prosto urejajo obligacijska razmerja, ne smejo pa jih urejati v nasprotju z ustavo, s prisilnimi predpisi ali z moralnimi načeli.

Enakopravnost udeležencev v obligacijskih razmerjih

4. člen

Udeleženci v obligacijskem razmerju so enakopravni.

Načelo vestnosti in poštenja

5. člen

(1) Pri sklepanju obligacijskih razmerij in pri izvrševanju pravic in izpolnjevanju obveznosti iz teh razmerij morajo udeleženci spoštovati načelo vestnosti in poštenja.

(2) Udeleženci v obligacijskih razmerjih morajo v prometu ravnati v skladu z dobrimi poslovnimi običaji.

Skrbnost

6. člen

(1) Udeleženci v obligacijskem razmerju morajo pri izpolnjevanju svoje obveznosti ravnati s skrbnostjo, ki se v pravnem prometu zahteva pri ustrezni vrsti obligacijskih razmerij (skrbnost dobrega gospodarstvenika oziroma skrbnost dobrega gospodarja).

(2) Udeleženci v obligacijskem razmerju morajo pri izpolnjevanju obveznosti iz svoje poklicne dejavnosti ravnati z večjo skrbnostjo, po pravilih stroke in po običajih (skrbnost dobrega strokovnjaka).

Prepoved zlorabe pravic

7. člen

(1) Pravice iz obligacijskih razmerij so omejene z enakimi pravicami drugih. Izvrševati jih je treba v skladu s temeljnimi načeli tega zakonika in z njihovim namenom.

(2) Udeleženci v obligacijskem razmerju se morajo pri izvrševanju svojih pravic vzdržati ravnanja, s katerim bi bila otežena izpolnitev obveznosti drugih udeležencev.

(3) Za navidezno izvrševanje pravice gre, če njen nosilec ravna z izključnim ali očitnim namenom, da drugemu škoduje.

Načelo enake vrednosti dajatev

8. člen

(1) Pri sklepanju dvostranskih pogodb izhajajo udeleženci iz načela enake vrednosti vzajemnih dajatev.

(2) Zakon določa, v katerih primerih ima kršitev tega načela pravne posledice.

Dolžnost izpolnitve obveznosti

9. člen

(1) Udeleženci v obligacijskem razmerju so dolžni izpolniti svojo obveznost in odgovarjajo za njeno izpolnitev.

(2) Obveznost ugasne samo s soglasno voljo udeležencev v obligacijskem razmerju ali na podlagi zakona.

Prepoved povzročanja škode

10. člen

Vsak je dolžan vzdržati se ravnanja, s katerim bi utegnil drugemu povzročiti škodo.

Mirno reševanje sporov

11. člen

Udeleženci v obligacijskem razmerju si morajo prizadevati, da rešujejo spore z usklajevanjem, posredovanjem ali na drug miren način.

Poslovni običaji, uzance, praksa

12. člen

V obligacijskih razmerjih gospodarskih subjektov se za presojo potrebnih ravnanj in njihovih učinkov upoštevajo poslovni običaji, uzance in praksa, vzpostavljena med strankama.

Gospodarske pogodbe

13. člen

(1) Določbe tega zakonika, ki se nanašajo na pogodbe, se uporabljajo za vse vrste pogodb, razen če ni za gospodarske pogodbe izrecno drugače določeno.

(2) Gospodarske pogodbe so pogodbe, ki jih sklepajo med seboj gospodarski subjekti.

(3) Za gospodarske subjekte v smislu tega zakonika se štejejo gospodarske družbe in druge pravne osebe, ki opravljajo pridobitno dejavnost, ter samostojni podjetniki posamezniki.

(4) Za gospodarske subjekte v smislu tega zakonika se štejejo tudi druge pravne osebe, kadar se v skladu s predpisom občasno ali ob svoji pretežni dejavnosti ukvarjajo tudi s pridobitno dejavnostjo, če gre za pogodbe, ki so v zvezi s tako pridobitno dejavnostjo.

Drugi pravni posli

14. člen

Določbe tega zakonika, ki se nanašajo na pogodbe, se smiselno uporabljajo tudi za druge pravne posle.

II. POGLAVJE: NASTANEK OBVEZNOSTI

1. oddelek: POGODBA

1. odsek: SKLENITEV POGODBE

I. SOGLASJE VOLJ

Kdaj je pogodba sklenjena

15. člen

Pogodba je sklenjena, ko se pogodbeni stranki sporazumeta o njenih bistvenih sestavinah.

Nesporazum

16. člen

Kadar sta stranki prepričani, da se strinjata, dejansko pa je med njima nesporazum o naravi pogodbe ali o podlagi ali predmetu obveznosti, se šteje, da pogodba ni bila sklenjena.

Obvezna sklenitev in obvezna vsebina pogodbe

17. člen

(1) Če mora nekdo po zakonu skleniti pogodbo, lahko zainteresirana oseba zahteva, da se takšna pogodba nemudoma sklene.

(2) Določbe predpisov, s katerimi je delno ali v celoti določena vsebina pogodb, so sestavni del teh pogodb in jih dopolnjujejo ali pa stopajo na mesto pogodbenih določil, ki niso v skladu z njimi.

Izjava volje

18. člen

(1) Volja za sklenitev pogodbe se lahko izjavi z besedami, z običajnimi znaki ali z drugačnim ravnanjem, iz katerega se da zanesljivo sklepati, da obstoji.

(2) Izjava volje mora biti svobodna in resna.

Dovoljenje in odobritev

19. člen

(1) Kadar je za sklenitev pogodbe potrebno soglasje koga tretjega, ga ta lahko da pred sklenitvijo pogodbe kot dovoljenje ali po sklenitvi kot odobritev, če ni z zakonom določeno kaj drugega.

(2) Dovoljenje oziroma odobritev morata biti dana v obliki, ki je predpisana za pogodbe, za katere se dajeta.

Pogajanja

20. člen

(1) Pogajanja pred sklenitvijo pogodbe ne zavezujejo in jih lahko vsaka stranka prekine, kadarkoli hoče.

(2) Vendar odgovarja stranka, ki se je pogajala, ne da bi imela namen skleniti pogodbo, za škodo, ki jo je povzročila drugi stranki.

(3) Za škodo odgovarja tudi stranka, ki se je pogajala z namenom skleniti pogodbo, pa je ta namen brez utemeljenega razloga opustila in tako drugi stranki povzročila škodo.

(4) Če se stranki drugače ne sporazumeta, trpi vsaka stranka svoje stroške s pripravami za sklenitev pogodbe, skupne stroške pa trpita v enakih delih.

Čas in kraj sklenitve pogodbe

21. člen

(1) Pogodba je sklenjena takrat, ko ponudnik prejme od druge stranke (naslovnika) izjavo, da ponudbo sprejema.

(2) Šteje se, da je pogodba sklenjena v kraju, v katerem je imel ponudnik svoj sedež oziroma prebivališče v trenutku, ko je dal ponudbo.

Ponudba

22. člen

(1) Ponudba je določeni osebi dan predlog za sklenitev pogodbe, ki vsebuje vse bistvene sestavine pogodbe, tako da bi se z njegovim sprejemom pogodba lahko sklenila.

(2) Če sta pogodbeni stranki po doseženem soglasju o bistvenih sestavinah pogodbe pustili kakšne stranske točke za kasneje, se šteje pogodba za sklenjeno, stranske točke pa uredi, če sama pogodbenika ne dosežeta soglasja o njih, sodišče, ki pri tem upošteva prejšnja pogajanja, prakso vzpostavljeno med strankama in običaje.

(3) Predlog naslovljen nedoločenemu številu oseb, ki vsebuje vse bistvene sestavine, se šteje kot vabilo k dajanju ponudb, če iz okoliščin ne izhaja drugače.

Razstavljanje blaga

23. člen

Razstavljanje blaga z označitvijo cene se šteje za ponudbo, če ne izhaja iz okoliščin primera ali iz običajev kaj drugega.

Katalogi in oglasi

24. člen

(1) Poslani katalogi, ceniki, tarife in druga obvestila ter oglasi v tisku, z letaki, po radiu, televiziji ali kako drugače niso ponudbe za sklenitev pogodbe, temveč samo vabila k ponudbi pod objavljenimi pogoji.

(2) Vendar pošiljatelj takšnih vabil odgovarja za škodo, ki je nastala ponudniku, če brez utemeljenega razloga ne sprejme njegove ponudbe.

Učinek ponudbe

25. člen

(1) Ponudnika veže ponudba, razen če je izključil svojo obveznost, da ostane pri ponudbi, ali če ta izključitev izhaja iz okoliščin posla.

(2) Ponudbo lahko ponudnik umakne samo, če je naslovnik prejel umik, preden je prejel ponudbo, ali sočasno z njo.

Do kdaj veže ponudba

26. člen

(1) Ponudba, v kateri je določen rok, do katerega mora biti sprejeta, veže ponudnika do izteka tega roka.

(2) Rok za sprejem, ki ga je določil ponudnik v telegramu ali pismu, začne teči od dneva, ki je označen v pismu, če v pismu ni datuma, od datuma, ki je na pisemski ovojnici oziroma od datuma, ko je bil telegram oddan na pošto. Rok za sprejem, ki ga je določil ponudnik po telefonu, s teleksom ali z drugimi neposrednimi sredstvi sporočanja, začne teči od trenutka, ko naslovnik prejme ponudbo.

(3) Ponudba, dana odsotni osebi, v kateri ni določen rok za sprejem, veže ponudnika toliko časa, kolikor je običajno potrebno, da ponudba prispe do te osebe, da jo ta prouči ter o njej odloči in da odgovor o sprejemu prispe do ponudnika.

(4) Ponudba dana ustno, v kateri ni določen rok za sprejem, se šteje za zavrnjeno, če ni sprejeta takoj, razen če iz okoliščin izhaja, da ima naslovnik nekaj časa za premislek.

(5) Če rok, določen za sprejem, še ni potekel, ponudba preneha veljati, ko k ponudniku prispe izjava o njeni zavrnitvi.

Oblika ponudbe

27. člen

(1) Ponudba za sklenitev pogodbe, za katero zahteva zakon posebno obliko, veže ponudnika samo, če je dana v taki obliki.

(2) To velja tudi za sprejem ponudbe.

Sprejem ponudbe

28. člen

(1) Ponudba je sprejeta, ko ponudnik prejme izjavo naslovnika, da sprejema ponudbo.

(2) Ponudba je sprejeta tudi, če naslovnik pošlje stvar ali plača ceno ali če stori kaj drugega, kar na podlagi ponudbe, prakse, vzpostavljene med strankama ali običaja lahko šteje za izjavo o sprejemu. Sprejem učinkuje v trenutku, ko je bilo dejanje storjeno, če je bilo storjeno v rokih, ko ponudba še veže.

(3) Sprejem ponudbe se lahko umakne, če ponudnik prejme izjavo o umiku pred izjavo o sprejemu ali sočasno z njo.

Sprejem ponudbe s predlogom naj se spremeni

29. člen

(1) Če odgovor na ponudbo izraža sprejem, hkrati pa predlaga, naj se v nečem spremeni ali dopolni, se šteje, da je naslovnik ponudbo zavrnil in sam dal drugo ponudbo svojemu prejšnjemu ponudniku.

(2) Odgovor na ponudbo, ki izraža sprejem, toda vsebuje dopolnitve ali spremembe, ki bistveno ne spreminjajo ponudbe, pomeni sprejem, razen če ponudnik takoj ugovarja. Če ne ravna tako, se pogodba sklene v skladu z vsebino ponudbe s spremembami, ki so navedene v izjavi o sprejemu.

(3) Če se dopolnitve ali spremembe nanašajo na ceno, plačilo, kakovost ali količino blaga, kraj in čas dobave, obseg odgovornosti ene stranke v primerjavi z drugo ali na reševanje sporov, se šteje, da bistveno spreminjajo ponudbo.

Molk naslovnika

30. člen

(1) Če naslovnik molči, to ne pomeni, da sprejema ponudbo.

(2) Brez učinka je določilo v ponudbi, da bosta molk naslovnika ali kakšna druga njegova opustitev (na primer, če ne zavrne ponudbe v določenem roku ali če poslane stvari, za katero mu je dana ponudba, ne vrne v določenem času) veljala za sprejem ponudbe.

(3) Vendar se v primeru, ko je naslovnik glede določenega blaga v stalni poslovni zvezi s ponudnikom, šteje da je sprejel ponudbo, ki se nanaša na takšno blago, če je ni takoj ali v danem roku zavrnil.

(4) Prav tako mora tisti, ki se je ponudil drugemu, da bo po njegovih naročilih opravljal določene posle, ter tisti, v čigar dejavnost spada izvrševanje takšnih naročil, izvršiti dobljeno naročilo, če ga ni takoj zavrnil.

(5) Če naslovnik v primeru iz prejšnjega odstavka ponudbe oziroma naročila ni zavrnil, se šteje, da je bila pogodba sklenjena v trenutku, ko je ponudbo oziroma naročilo dobil.

Zapozneli sprejem in zapoznela vročitev izjave o sprejemu

31. člen

(1) Z zamudo sprejeta ponudba se šteje za novo ponudbo naslovnika, razen če mu ponudnik takoj sporoči, da velja pogodba za sklenjeno po prvi ponudbi.

(2) Če je iz listine, ki vsebuje sprejem z zamudo, razvidno, da je bila odposlana v takih okoliščinah, da bi jo ponudnik prejel pravočasno, če bi bil njen prenos reden, se šteje, da je pogodba sklenjena, razen če ponudnik takoj obvesti naslovnika, da se zaradi zamude ne čuti vezanega s svojo ponudbo.

Smrt ali nesposobnost ene stranke

32. člen

Ponudba ne izgubi učinka, če je smrt ali nesposobnost ene stranke nastopila, preden je bila sprejeta, razen če izhaja nasprotno iz namena strank, običajev ali narave posla.

Predpogodba

33. člen

(1) Predpogodba je takšna pogodba, s katero se prevzema obveznost, da bo pozneje sklenjena druga, glavna pogodba.

(2) Predpisi o obliki glavne pogodbe veljajo tudi za predpogodbo, če je predpisana oblika pogoja za veljavnost pogodbe.

(3) Predpogodba veže, če vsebuje bistvene sestavine glavne pogodbe.

(4) Na zahtevo zainteresirane stranke naloži sodišče drugi stranki, ki noče skleniti glavne pogodbe, naj to stori v roku, katerega ji določi.

(5) Sklenitev glavne pogodbe se lahko zahteva v šestih mesecih od izteka roka določenega za njeno sklenitev, če ta rok ni določen, pa od dneva, ko bi po naravi posla in okoliščinah pogodba morala biti sklenjena.

(6) Predpogodba ne veže, če so se okoliščine od njene sklenitve toliko spremenile, da niti ne bi bila sklenjena, če bi bile okoliščine takrat takšne.

II. PREDMET

Kakšen mora biti predmet obveznosti

34. člen

(1) Pogodbena obveznost je lahko v tem, da nekdo nekaj da, stori, opusti ali trpi.

(2) Biti mora mogoča, dopustna in določena oziroma določljiva.

Ničnost pogodbe zaradi predmeta

35. člen

Pogodba je nična, če je predmet obveznosti nemogoč, nedopusten, nedoločen ali nedoločljiv.

Poznejša možnost

36. člen

Pogodba, sklenjena z odložnim pogojem ali rokom, je veljavna, če je predmet obveznosti, ki je bil v začetku nemogoč, postal mogoč, preden se je uresničil pogoj ali preden je iztekel rok.

Kdaj je predmet obveznosti nedopusten

37. člen

Predmet obveznosti je nedopusten, če je v nasprotju z ustavo, s prisilnimi predpisi ali z moralnimi načeli.

Kdaj je predmet določljiv

38. člen

(1) Predmet obveznosti je določljiv, če vsebuje pogodba podatke, s katerimi ga je mogoče določiti, ali če sta stranki prepustili nekomu tretjemu, naj ga določi.

(2) Če ta tretji noče ali ne more določiti predmeta obveznosti, je pogodba nična.

III. PODLAGA

Dopustna podlaga

39. člen

(1) Vsaka pogodbeni obveznost mora imeti dopustno podlago (razlog).

(2) Podlaga je nedopustna, če je v nasprotju z ustavo, s prisilnimi predpisi ali z moralnimi načeli.

(3) Domneva se, da ima obveznost podlago, čeprav ta ni izražena.

(4) Če ni podlage ali je ta nedopustna, je pogodba nična.

Nagibi za sklenitev pogodbe

40. člen

(1) Nagibi, iz katerih je bila pogodba sklenjena, ne vplivajo na njeno veljavnost.

(2) Če pa je nedopusten nagib bistveno vplival na odločitev enega pogodbenika, da je sklenil pogodbo, in če je drugi pogodbenik to vedel ali bi bil moral vedeti, je pogodba nična.

(3) Neodplačna pogodba je nična tudi tedaj, ko drugi pogodbenik ni vedel, da je nedopustni nagib bistveno vplival na odločitev njegovega sopogodbenika.

IV. SPOSOBNOST

Pogodba poslovno nesposobne osebe

41. člen

(1) Za sklenitev veljavne pogodbe mora imeti pogodbenik poslovno sposobnost, ki se zahteva za sklenitev te pogodbe.

(2) Poslovno omejeno sposobna oseba sme brez dovoljenja svojega zakonitega zastopnika sklepati samo tiste pogodbe, katere ji dovoljuje sklepati zakon.

(3) Druge pogodbe takih oseb so izpodbojne, če so sklenjene brez dovoljenja zakonitega zastopnika, vendar pa lahko ostanejo v veljavi, če jih ta pozneje odobri.

Pravica sopogodbenika poslovno nesposobne osebe

42. člen

(1) Sopogodbenik poslovno nesposobne osebe, ki ni vedel za njeno poslovno nesposobnost, lahko odstopi od pogodbe, ki jo je sklenil z njo brez dovoljenja njenega zakonitega zastopnika.

(2) Enako pravico ima tudi sopogodbenik poslovno nesposobne osebe, ki je vedel za njeno poslovno nesposobnost, pa ga je ta prevarala, češ da ima dovoljenje svojega zakonitega zastopnika.

(3) Ta pravica ugasne v tridesetih dneh potem, ko sopogodbenik zve za poslovno nesposobnost druge stranke oziroma za to, da ta nima dovoljenja zakonitega zastopnika, pa tudi prej, če zakoniti zastopnik odobri pogodbo, preden izteče ta rok.

Poziv zakonitemu zastopniku, naj se izreče

43. člen

(1) Sopogodbenik poslovno nesposobne osebe, ki je sklenil z njo pogodbo brez dovoljenja njenega zakonitega zastopnika, lahko zahteva od zakonitega zastopnika, naj se izreče, ali pogodbo odobrava ali ne.

(2) Če se zakoniti zastopnik v tridesetih dneh od tega poziva ne izreče, da odobrava pogodbo, se šteje, da je odobritev zavrnil.

Če si pogodbenik pridobi poslovno sposobnost po sklenitvi pogodbe

44. člen

Poslovno sposobna oseba lahko zahteva razveljavitev pogodbe, ki jo je brez potrebnega dovoljenja sklenila v času svoje omejene poslovne sposobnosti, vendar samo, če vložiti tožbo v treh mesecih po pridobitvi popolne poslovne sposobnosti.

V. NAPAKE VOLJE

Grožnja

45. člen

(1) Če je pogodbeni stranka ali kdo tretji z nedopustno grožnjo povzročil pri drugi stranki utemeljen strah, tako da je ta zaradi tega sklenila pogodbo, lahko druga stranka zahteva razveljavitev pogodbe.

(2) Strah se šteje za utemeljenega, če se iz okoliščin vidi, da je grozila resna nevarnost življenju, ali pa telesni ali drugi pomembni dobrini pogodbene stranke ali koga drugega.

Bistvena zmota

46. člen

(1) Zmota je bistvena, če se nanaša na bistvene lastnosti predmeta, na osebo, s katero se sklepa pogodba, kadar se sklepa glede na to osebo, ali na okoliščine, ki se po običajih v prometu ali po namenu strank štejejo za odločilne, ker sicer stranka, ki je v zmoti, pogodbe s tako vsebino ne bi sklenila.

(2) Stranka, ki je v zmoti, lahko zahteva razveljavitev pogodbe zaradi bistvene zmote, razen če pri njeni sklenitvi ni ravnala s skrbnostjo, ki se zahteva v prometu.

(3) Če je pogodba zaradi zmote razveljavljena, ima druga poštena stranka pravico zahtevati povrnitev škode, ki ji je zaradi tega nastala, ne glede na to, da stranka, ki je bila v zmoti, za svojo zmoto ni kriva.

(4) Stranka, ki je v zmoti, se ne more nanjo sklicevati, če je druga stranka pripravljena izpolniti pogodbo tako, kot da zmote ni bilo.

Zmota v nagibu pri neodplačni pogodbi

47. člen

Pri neodplačni pogodbi se šteje za bistveno zmoto tudi zmota v nagibu, ki je bil odločilen za prevzem obveznosti.

Posredna izjava

48. člen

Zmota osebe, po kateri je stranka izjavila svojo voljo, se šteje enako kot zmota v izjavljanju lastne volje.

Prevara

49. člen

(1) Če ena stranka povzroči zmoto pri drugi stranki ali jo drži v zmoti z namenom, da bi jo tako napeljala k sklenitvi pogodbe, lahko druga stranka zahteva razveljavitev pogodbe tudi takrat, kadar zmota ni bistvena.

(2) Stranka, ki je v prevari sklenila pogodbo, ima pravico zahtevati povrnitev nastale škode.

(3) Prevara, ki jo je storil kdo tretji, vpliva na samo pogodbo, če je druga pogodbeni stranka ob sklenitvi pogodbe zanjo vedela ali bi bila morala vedeti.

(4) Neodplačna pogodba se lahko razveljavi tudi, če je prevaro storil kdo tretji, ne glede na to, ali je druga pogodbeni stranka ob sklenitvi pogodbe zanjo vedela ali bi bila morala vedeti.

Navidezna pogodba

50. člen

(1) Navidezna pogodba nima učinka med pogodbenima strankama.

(2) Če pa navidezna pogodba prikriva kakšno drugo pogodbo, velja ta druga, če so izpolnjeni pogoji za njeno pravno veljavnost.

(3) Navideznosti pogodbe ni mogoče uveljavljati proti tretji pošteni osebi.

VI. OBLIKA POGODBE

Neobličnost pogodbe

51. člen

(1) Za sklenitev pogodbe se ne zahteva nikakršna oblika, razen če zakon drugače določa.

(2) Zahteva zakona, da mora biti pogodba sklenjena v določeni obliki, velja tudi za vse njene poznejše spremembe ali dopolnitve.

(3) Vendar so veljavne poznejše ustne dopolnitve o stranskih točkah, o katerih oblična pogodba nič ne govori, če to ni v nasprotju z namenom, zaradi katerega je oblika predpisana.

(4) Veljavni so tudi poznejši ustni dogovori, s katerimi se zmanjšujejo ali olajšujejo obveznosti ene ali druge stranke, če je posebna oblika predpisana samo v interesu pogodbenih strank.

Oblika pogodbe o prenosu nepremičnin

52. člen

Pogodba, na podlagi katere se prenaša lastninska pravica na nepremičnini ali s katero se ustanavlja druga stvarna pravica na nepremičnini, mora biti sklenjena v pisni obliki.

Sporazumna razveza obličnih pogodb

53. člen

Oblične pogodbe je mogoče razvezati z neobličnim sporazumom, razen če je za določen primer z zakonom predvideno kaj drugega ali če namen, zaradi katerega je za sklenitev pogodbe predpisana oblika, zahteva za razvezo pogodbe enako obliko.

Dogovorjena oblika

54. člen

(1) Pogodbeni stranki se lahko sporazumeta, da naj bo posebna oblika pogoj za veljavnost njune pogodbe.

(2) Pogodbo, za katero je bila dogovorjena posebna oblika, je mogoče razvezati, dopolniti ali kako drugače spremeniti tudi z neobličnim sporazumom.

(3) Če sta se pogodbeni stranki dogovorili za posebno obliko samo zato, da bi si zagotovili dokaz o sklenitvi oziroma o vsebini pogodbe ali dosegli kaj drugega, je pogodba sklenjena, ko je doseženo soglasje o njeni vsebini, za pogodbeni stranki pa hkrati nastane obveznost, da data pogodbi dogovorjeno obliko.

Sankcija, če pogodba nima potrebne oblike

55. člen

(1) Pogodba, ki ni sklenjena v predpisani obliki, je nična, če iz namena predpisa, s katerim je določena oblika, ne izhaja kaj drugega.

(2) Pogodba, ki ni sklenjena v dogovorjeni obliki, je nična, če sta se stranki dogovorili, da je pogoj za njeno veljavnost posebna oblika.

Domneva o popolnosti listine

56. člen

(1) Če je pogodba sklenjena v posebni obliki, bodisi na podlagi zakona bodisi po volji strank, velja samo tisto, kar je v tej obliki izraženo.

(2) Vendar pa so veljavni sočasni ustni dogovori o stranskih točkah, o katerih v oblični pogodbi ni nič rečeno, če niso v nasprotju z njeno vsebino ali če niso v nasprotju z namenom, zaradi katerega je oblika predpisana.

(3) Veljavni so tudi sočasni ustni dogovori, s katerimi se zmanjšujejo ali olajšujejo obveznosti ene ali obeh strank, če je posebna oblika predpisana samo v interesu pogodbenih strank.

Sestavitev listine

57. člen

(1) Če je treba za sklenitev pogodbe napraviti listino, je pogodba sklenjena, ko listino podpišejo vsi, ki se z njo zavezujejo.

(2) Enake učinke kot listina ima katerikoli način ali oblika sporočanja, ki ohranja zapis besedila neokrnjen in ki omogoča preverjanje izvora besedila z uporabo splošno sprejetih sredstev.

(3) Če pogodbenik ne zna pisati, naredi na listini ročni znak, ki ga overita dve priči ali organ, pristojen za overitve.

(4) Za sklenitev dvostranske pogodbe je dovolj, da obe stranki podpišeta eno listino ali da vsaka stranka podpiše tisti izvod listine, ki je namenjen drugi stranki.

Če je bila izpolnjena pogodba, ki ji manjka oblika

58. člen

Pogodba, za katero se zahteva pisna oblika, je veljavna, čeprav ni bila sklenjena v tej obliki, če sta pogodbeni stranki v celoti ali v pretežnem delu izpolnili obveznosti, ki so iz nje nastale, razen če iz namena, zaradi katerega je oblika predpisana, očitno ne izhaja kaj drugega.

VII. POGOJ

Pogoji in njihov učinek

59. člen

(1) Pogodba je sklenjena pod pogojem, če sta njen nastanek ali prenehanje odvisna od negotovega dejstva.

(2) Če je pogodba sklenjena pod odložnim pogojem in se pogoj izpolni, učinkuje pogodba od trenutka sklenitve, razen če iz zakona, narave posla ali volje strank ne izhaja kaj drugega.

(3) Če je pogodba sklenjena pod razveznim pogojem, neha pogodba veljati, če se pogoj izpolni.

(4) Šteje se, da je pogoj uresničen, če njegovo uresničenje v nasprotju z načelom vestnosti in poštenja prepreči stranka, v katere breme je bil določen, šteje pa se, da ni uresničen, če njegovo uresničenje v nasprotju z načelom vestnosti in poštenja povzroči stranka, v katere korist je bil določen.

Nedopusten ali nemogoč pogoj

60. člen

(1) Nična je pogodba, v kateri je postavljen odložen ali razvezen pogoj, ki je v nasprotju z ustavo, s prisilnimi predpisi ali z moralnimi načeli.

(2) Pogodba, sklenjena pod nemogočim odložnim pogojem, je nična, nemogoč razvezen pogoj pa se šteje za neobstoječega.

Zavarovanje pogojne pravice

61. člen

Če je pogodba sklenjena pod odložnim pogojem, sme upnik, čigar pravica je pogojena, zahtevati ustrezno zavarovanje te pravice, če je njena uveljavitev v nevarnosti.

VIII. ROK

Računanje časa

62. člen

(1) Rok, določen v dnevih, začne teči prvi dan po dogodku, od katerega se računa, konča pa se z iztekom zadnjega njegovega dneva.

(2) Rok, določen v tednih, mesecih ali letih, se konča tistega dne, ki se po imenu in številki ujema z dnevom nastanka dogodka, od katerega začne teči; če takšnega dneva v zadnjem mesecu ni, pa se konča zadnji dan tega meseca.

(3) Če zadnji dan roka sovpada z dnevom, ko se po zakonu ne dela, se za zadnji dan roka šteje naslednji delavnik.

(4) Začetek meseca označuje prvi dan v mesecu, sredina – petnajsti, konec pa zadnji dan v mesecu, če ne izhaja kaj drugega iz namena strank, iz narave pogodbenega razmerja ali iz običajev.

Uporaba pravil o pogoju

63. člen

Kadar se učinek pogodbe začenja od določenega časa, se smiselno uporabljajo pravila o odložnem pogoju, kadar pa pogodba neha veljati po izteku določenega roka, se smiselno uporabljajo pravila o razveznem pogoju.

IX. ARA IN ODSTOPNINA

1. Ara

Vračanje in vštevanja are

64. člen

(1) Če je ob sklenitvi pogodbe ena stranka dala drugi stranki nek znesek denarja ali neko količino drugih nadomestnih stvari v znamenje, da je pogodba sklenjena (ara), se šteje, da je pogodba sklenjena, ko je ara dana, razen če ni dogovorjeno kaj drugega.

(2) Pri izpolnitvi pogodbe se mora ara vrniti ali všteti v izpolnitev obveznosti.

(3) Če ni dogovorjeno kaj drugega, ne more stranka, ki je dala aro, odstopiti od pogodbe s tem, da pusti aro drugi stranki; prav tako ne more tega storiti druga stranka s tem, da vrne dvojno aro.

Neizpolnitev pogodbe

65. člen

(1) Če je za neizpolnitev pogodbe odgovorna stranka, ki je dala aro, sme druga stranka po lastni izbiri bodisi zahtevati izpolnitev pogodbe, če je to še mogoče, in povrnitev škode, aro pa všteti v odškodnino ali vrniti, bodisi se zadovoljiti s prejeto aro.

(2) Če je za neizpolnitev pogodbe odgovorna stranka, ki je prejela aro, sme druga stranka po lastni izbiri zahtevati bodisi izpolnitev pogodbe, če je to še mogoče, bodisi povrnitev škode in vrnitev are, bodisi vrnitev dvojne are.

(3) Kadar druga stranka zahteva izpolnitev pogodbe, ima vselej tudi pravico do povrnitve škode, ki jo ima zaradi zamude.

(4) Sodišče sme na zahtevo zainteresirane stranke zmanjšati pretirano veliko aro.

Pri delni izpolnitvi obveznosti

66. člen

(1) Pri delni izpolnitvi obveznosti upnik ne sme obdržati are, temveč lahko zahteva bodisi izpolnitev ostanka obveznosti in povrnitev škode zaradi zamude, bodisi povrnitev škode zaradi nepopolne izpolnitve, vendar se v obeh primerih ara všteje v odškodnino.

(2) Če upnik odstopi od pogodbe in vrne tisto, kar je prejel kot delno izpolnitev, lahko izbira med ostalimi zahtevki, ki pripadajo eni stranki, če je pogodba ostala neizpolnjena zaradi razlogov na strani druge stranke.

2. Odstopnina

Vloga odstopnine

67. člen

(1) Pogodbeni stranki se lahko dogovorita, da ima bodisi ena bodisi vsaka od njiju pravico odstopiti od pogodbe, če da odstopnino (skesnino).

(2) Če stranka, ki ima pravico odstopiti od pogodbe (upravičena stranka), izjavi drugi stranki, da bo dala odstopnino, ne more več zahtevati izpolnitve pogodbe.

(3) Stranka, ki ima pravico odstopiti od pogodbe, mora dati odstopnino hkrati z izjavo o odstopu.

(4) Če pogodbeni stranki nista določili, do kdaj lahko upravičena stranka uresniči pravico odstopiti od pogodbe, lahko ta to stori vse dotlej, dokler ne poteče čas, določen za izpolnitev njene obveznosti.

(5) Pravica odstopiti od pogodbe preneha tudi, če upravičena stranka začne izpolnjevati svoje obveznosti iz pogodbe ali sprejemati izpolnitev od druge stranke.

Ara kot odstopnina

68. člen

(1) Če je bila ob ari dogovorjena pravica odstopiti od pogodbe, se šteje ara za odstopnino in lahko vsaka stranka odstopi od pogodbe.

(2) Če v tem primeru odstopi stranka, ki je aro dala, jo izgubi, če odstopi stranka, ki je aro sprejela, pa mora vrniti dvojni znesek.

2. odsek: ZASTOPANJE

I. O ZASTOPANJU NASPLOH

Možnost zastopanja

69. člen

(1) Pogodba, pa tudi drug pravni posel, se lahko sklene tudi po zastopniku.

(2) Upravičenost za zastopanje temelji na zakonu, na drugem pravnem aktu ali na izjavi volje zastopanega (pooblastitev).

Učinki zastopanja

70. člen

(1) Pogodba, ki jo sklene zastopnik v imenu zastopanega in v mejah svojih pooblastil, zavezuje neposredno zastopanega in drugo pogodbeno stranko.

(2) Pod enakimi pogoji imajo tudi druga zastopnikova pravna dejanja neposreden pravni učinek za zastopanega.

(3) Zastopnik mora obvestiti drugo stranko, da nastopa v imenu zastopanega; vendar ima pogodba pravni učinek za zastopanega in za drugo stranko tudi tedaj, kadar tega ne stori, če je druga stranka vedela ali bi bila po okoliščinah lahko sklepala, da on nastopa kot zastopnik.

Prenos pooblastil

71. člen

(1) Zastopnik ne more prenesti svojih pooblastil na drugega, razen če mu to dovoljuje zakon ali pogodba.

(2) Izjemoma sme to storiti, če mu okoliščine onemogočajo opraviti posel osebno, interesi zastopanega pa terjajo, da se pravni posel nemudoma opravi.

Prekoračitev pooblastil

72. člen

(1) Če zastopnik prekorači pooblastila, je zastopani v zavezi samo, kolikor odobri prekoračitev.

(2) Če zastopani ne odobri pogodbe v roku, ki je običajno potreben, da se pogodba take vrste prouči in oceni, se šteje, da je odobritev zavrnil.

(3) Odobritev iz prejšnjega odstavka ima učinek za nazaj, če stranki ne določita drugače.

(4) Če druga stranka ni vedela in ni bila dolžna vedeti za prekoračitev pooblastil, lahko takoj, ko zanjo zve, izjavi, da se ne čuti vezano s pogodbo, ne da bi čakala, da se zastopani izreče o njej.

(5) Če zastopani noče odobriti pogodbe, sta zastopnik in zastopani solidarno odgovorna za škodo, ki jo je imela druga stranka, če ni vedela in ni bila dolžna vedeti za prekoračitev pooblastil.

Pogodba, ki jo sklene neupravičena oseba

73. člen

(1) Pogodba, ki jo sklene nekdo kot pooblaščenec v imenu drugega brez njegovega pooblastila, zavezuje neupravičeno zastopanega samo, če jo ta pozneje odobri.

(2) Stranka, s katero je pogodba sklenjena, lahko zahteva od neupravičeno zastopanega, da se v primernem roku izreče, ali odobrava pogodbo ali ne.

(3) Če neupravičeno zastopani niti v danem roku ne odobri pogodbe, se šteje, da pogodba sploh ni bila sklenjena.

(4) V tem primeru lahko stranka, s katero je bila pogodba sklenjena, zahteva povrnitev škode od tistega, ki jo je kot pooblaščenec brez pooblastila sklenil, če ob sklenitvi pogodbe ni vedela in ni bila dolžna vedeti, da ta ni imel pooblastila.

II. POOBLASTILO

Pooblastitev

74. člen

(1) Pooblastilo je upravičenost za zastopanje, ki jo da pooblastitelj s pravnim poslom pooblaščenцу.

(2) Obstoj in obseg pooblastila nista odvisna od pravnega razmerja, ki je bilo zanj podlaga.

(3) Pooblaščenec je lahko tudi pravna oseba.

Posebna oblika pooblastila

75. člen

Oblika, ki je z zakonom predpisana za neko pogodbo ali kakšen drug pravni posel, velja tudi za pooblastilo za sklenitev te pogodbe oziroma za ta posel.

Obseg pooblastitve

76. člen

(1) Pooblaščenec so dovoljeni samo tisti pravni posli, za katere je pooblaščen.

(2) Pooblaščenec, ki ima splošno pooblastilo, so dovoljeni samo pravni posli, ki spadajo v redno poslovanje.

(3) Pooblaščenec ne sme brez posebne pooblastitve za vsak posamezen primer prevzeti menične obveznosti, skleniti pogodbe o poroštvu, o poravnavi, o odtujitvi ali obremenitvi nepremičnin, se spustiti v spor ali skleniti arbitražni sporazum in se tudi ne brez povračila odpovedati kakšni pravici.

Preklic in zožitev pooblastila

77. člen

(1) Pooblastitelj lahko po svoji volji zoži ali prekliče pooblastilo, celo če se je s pogodbo tej pravici odpovedal.

(2) Vsako pooblastilo lahko pooblastitelj prekliče in zoži z izjavo brez posebne oblike.

(3) Če je s preklicem ali zožitvijo pooblastila kršena pogodba o naročilu, podjemna pogodba ali kakšna druga pogodba, ima pooblaščenec pravico do povrnitve tako nastale škode.

Učinek prenehanja in zožitve pooblastila nasproti tretjim

78. člen

(1) Preklic pooblastila ter njegova zožitev nimata učinka nasproti tretjemu, ki je sklenil pogodbo s pooblaščenecem ali opravil kakšen drug pravni posel, ni pa vedel in ni bil dolžan vedeti, da je pooblastilo preklicano oziroma zoženo.

(2) V tem primeru ima pooblastitelj od pooblaščenca pravico zahtevati povrnitev škode, ki mu je zaradi tega nastala, razen če pooblaščenec ni vedel in ni bil dolžan vedeti za preklic oziroma za zožitev pooblastila.

(3) To velja tudi v drugih primerih prenehanja pooblastila.

Drugi primeri prenehanja pooblastila

79. člen

(1) Pooblastilo preneha s prenehanjem pravne osebe kot pooblaščenca, če zakon ne določa drugače.

(2) Pooblastilo preneha s smrtjo pooblaščenca.

(3) Pooblastilo preneha s prenehanjem pravne osebe oziroma s smrtjo tistega, ki ga je dal, razen če se začetni posel ne more prekiniti brez škode za pravne naslednike ali če pooblastilo velja tudi za primer smrti tistega, ki ga je dal, bodisi po njegovi volji bodisi glede na naravo posla.

III. POSLOVNO POOBLASTILO

Pooblastilo po zaposlitvi

80. člen

Osebe, ki na podlagi pogodbe z gospodarsko družbo ali samostojnim podjetnikom posameznikom opravljajo tako delo, da je z njimi zvezano sklepanje ali izpolnjevanje določenih pogodb, kot so prodajalci v trgovinah, osebe, ki opravljajo določena dela v gostinstvu, delavci pri poštnih in bančnih okencih in podobni, imajo s tem pravico skleniti in izpolniti take pogodbe.

Pravice trgovskega potnika

81. člen

(1) Trgovski potnik gospodarske družbe oziroma samostojnega podjetnika posameznika je pooblaščen samo za tiste posle, ki se nanašajo na prodajo blaga in so navedeni v pooblastilu.

(2) Če ni gotovo, se šteje, da trgovski potnik nima pravice sklepati pogodb, temveč samo zbirati naročila.

(3) Trgovski potnik, ki je pooblaščen sklepati pogodbe o prodaji blaga, ni pooblaščen za sklepanje pogodb na kredit ali za sprejemanje kupnine, razen če ima za prodajo na kredit oziroma sprejemanje kupnine posebno pooblastilo.

(4) Trgovski potnik ima pravico sprejemati za pooblastitelja izjave glede napak blaga in druge izjave v zvezi z izpolnitvijo pogodbe, ki je bila sklenjena z njegovim sodelovanjem, ter v imenu pooblastitelja ukreniti, kar je potrebno za ohranitev njegovih pravic iz pogodbe.

3. odsek: RAZLAGA POGODB

Uporaba določil in razlaga spornih določil

82. člen

(1) Določila pogodbe se uporabljajo tako, kot se glasijo.

(2) Pri razlagi spornih določil se ni treba držati dobesednega pomena uporabljenih izrazov, temveč je treba iskati skupen namen pogodbenikov in določilo razumeti tako, kot ustreza načelom obligacijskega prava, ki so določena v tem zakonu.

Nejasna določila v posebnih primerih

83. člen

Če je bila pogodba sklenjena po vnaprej natisnjeni vsebini ali je bila pogodba kako drugače pripravljena in predlagana od ene pogodbene stranke, je treba nejasna določila razlagati v korist druge stranke.

Dopolnilno pravilo

84. člen

Nejasna določila v neodplačni pogodbi je treba razlagati v pomenu, ki je manj težak za dolžnika, v odplačni pogodbi pa v takim smislu, da so vzajemne dajatve v pravičnem razmerju.

Izvensodna razlaga pogodb

85. člen

(1) Pogodbeni stranki lahko določita, da bo v primeru, če bi prišlo do nesoglasja glede pomena in namena pogodbenih določil, nekdo tretji dal razlago pogodbe.

(2) Če v pogodbi ni drugače določeno, stranki v takem primeru ne moreta sprožiti spora pred sodiščem ali pred drugim pristojnim organom, preden ne dobita razlage, razen če je tretji noče dati.

4. odsek: NEVELJAVNOST POGODB

I. NIČNE POGODBE

Ničnost

86. člen

(1) Pogodba, ki nasprotuje ustavi, prisilnim predpisom ali moralnim načelom, je nična, če namen kršenega pravila ne odkazuje na kakšno drugo sankcijo ali če zakon v posameznem primeru ne predpisuje kaj drugega.

(2) Če je sklenitev določene pogodbe prepovedana samo eni stranki, ostane pogodba v veljavi, razen če ni v zakonu za posamezen primer določeno kaj drugega, stranko, ki je prekršila zakonsko prepoved, pa zadenejo ustrezne posledice.

Posledice ničnosti

87. člen

(1) Če je pogodba nična, mora vsaka pogodbeni stranka vrniti drugi vse, kar je prejela na podlagi take pogodbe; če to ni mogoče ali če narava tistega, kar je bilo izpolnjeno, nasprotuje vrnitvi, pa mora dati ustrezno denarno nadomestilo po cenah v času, ko je izdana sodna odločba, razen če zakon ne določa kaj drugega.

(2) Če pa je pogodba nična zato, ker po svoji vsebini ali namenu nasprotuje temeljnim moralnim načelom, lahko sodišče v celoti ali deloma zavrne zahtevek nepoštene stranke za vrnitev tistega, kar je dala drugi stranki; pri odločanju upošteva sodišče poštenost ene oziroma obeh strank, ter pomen ogroženih interesov.

Delna ničnost

88. člen

(1) Zaradi ničnosti kakšnega pogodbenega določila ni nična tudi sama pogodba, če lahko obstane brez ničnega določila in če to določilo ni bilo ne pogodbeni pogoj ne odločilen nagib, zaradi katerega je bila pogodba sklenjena.

(2) Vendar pa ostane pogodba v veljavi celo takrat, ko je bilo nično določilo zanj pogoj ali odločilen nagib, če je namen ugotovitve ničnosti prav v tem, da bi se pogodba znebila tega določila in bi veljala brez njega.

Konverzija

89. člen

Kadar nična pogodba izpolnjuje pogoje za veljavnost kakšne druge pogodbe, velja med pogodbenikoma ta druga pogodba, če je to v skladu z namenom, ki sta ga pogodbenika imela pred očmi ob sklenitvi pogodbe, in če se lahko šteje, da bi bila sklenila to pogodbo, ko bi bila vedela za ničnost svoje pogodbe.

Poznejše prenehanje vzroka ničnosti

90. člen

(1) Nična pogodba ne postane veljavna, če prepoved ali kakšen drug vzrok ničnosti pozneje preneha.

(2) Če je prepoved manjšega pomena in je bila pogodba izpolnjena, se ničnosti ne more uveljavljati.

Odgovornost tistega, ki je kriv za ničnost pogodbe

91. člen

Pogodbenik, ki je kriv za sklenitev nične pogodbe, odgovarja svojemu sopogodbeniku za škodo, ki mu nastane zaradi ničnosti pogodbe, če ta ni vedel in ni bil dolžan vedeti za vzrok ničnosti.

Uveljavljanje ničnosti

92. člen

Na ničnost pazi sodišče po uradni dolžnosti in se lahko nanjo sklicuje vsaka zainteresirana oseba.

Neomejeno uveljavljanje ničnosti

93. člen

Pravica do uveljavljanja ničnosti ne ugasne.

II. IZPODBOJNE POGODBE

Kdaj je pogodba izpodbojna

94. člen

Pogodba je izpodbojna, če jo je sklenila stranka, ki je poslovno omejeno sposobna, če so bile pri njeni sklenitvi napake glede volje strank, kot tudi če je v tem zakoniku ali v drugem zakonu tako določeno.

Razveljavitev pogodbe

95. člen

(1) Pogodbenik, v čigar interesu je določena izpodbojnost, lahko zahteva, da se pogodba razveljavi.

(2) Njegov sopogodbenik lahko zahteva, naj se v določenem roku, ki ne sme biti krajši kot 30 dni, izreče, ali ostaja pri pogodbi ali ne, ker bo sicer štel, da je pogodba razveljavljena.

(3) Če se pogodbenik iz prvega odstavka tega člena v danem roku ne izreče ali če izjavi, da ne ostaja pri pogodbi, se šteje, da je pogodba razveljavljena.

Posledice razveljavitve

96. člen

(1) Če je bilo na podlagi izpodbojne pogodbe, ki je bila razveljavljena, kaj izpolnjeno, je treba to vrniti; če to ni mogoče ali če narava tistega, kar je bilo izpolnjeno, nasprotuje vrnitvi, pa je treba dati ustrezno denarno nadomestilo.

(2) Denarno nadomestilo se daje po cenah ob vrnitvi oziroma ob izdaji sodne odločbe.

Odgovornost za razveljavitev pogodbe

97. člen

Pogodbenik, pri katerem je vzrok izpodbojnosti, je svojemu sopogodbeniku odgovoren za škodo, ki mu nastane zaradi razveljavitve pogodbe, če ta ni vedel in ni bil dolžan vedeti za vzrok izpodbojnosti pogodbe.

Odgovornost poslovno omejeno sposobne osebe

98. člen

Poslovno omejeno sposobna oseba odgovarja za škodo, nastalo z razveljavitvijo pogodbe, če je z zvijačo prepričala svojega sopogodbenika, da je poslovno sposobna.

Prenehanje pravice

99. člen

(1) Pravica zahtevati razveljavitev izpodbojne pogodbe preneha s pretekom enega leta od dneva, ko je upravičenec zvedel za razlog izpodbojnosti, oziroma enega leta od prenehanja sile.

(2) Ta pravica preneha v vsakem primeru s pretekom treh let od dneva, ko je bila pogodba sklenjena.

5. odsek: DVOSTRANSKE POGODBE

I. ODGOVORNOST ZA STVARNE IN PRAVNE NAPAKE IZPOLNITVE

Odgovornost za stvarne in pravne napake

100. člen

(1) Pri dvostranski pogodbi odgovarja vsak pogodbenik za stvarne napake svoje izpolnitve.

(2) Pogodbenik odgovarja tudi za pravne napake izpolnitve in mora varovati drugo stranko pred pravicami in zahtevki tretjih oseb, s katerimi bi bila njena pravica izključena ali zožena.

(3) Za te dolžnikove obveznosti se smiselno uporabljajo določbe tega zakonika o odgovornosti prodajalca za stvarne in pravne napake, če ni za posamezen primer predpisano kaj drugega.

II. UGOVOR NEIZPOLNJENE POGODBE

Pravilo sočasne izpolnitve

101. člen

(1) V dvostranskih pogodbah ni nobena stranka dolžna izpolniti svoje obveznosti, če druga stranka ne izpolni ali ni pripravljena sočasno izpolniti svoje obveznosti, razen če je dogovorjeno ali z zakonom določeno kaj drugega ali če kaj drugega izhaja iz narave posla.

(2) Če pa na sodišču ena stranka ugovarja, da ni dolžna izpolniti svoje obveznosti, dokler tudi druga stranka ne izpolni svoje, ji sodišče naloži, da mora izpolniti svojo obveznost takrat, ko jo izpolni tudi druga stranka.

Če postane izpolnitev obveznosti ene stranke negotova

102. člen

(1) Če je dogovorjeno, da bo najprej ena stranka izpolnila svojo obveznost, po sklenitvi pogodbe pa se premoženjske razmere druge stranke toliko poslabšajo, da je negotovo, ali bo ona mogla izpolniti svojo, ali je to negotovo iz drugih resnih razlogov, lahko stranka, ki se je zavezala, da bo prva izpolnila obveznost, odloži njeno izpolnitev, dokler druga stranka ne izpolni svoje obveznosti ali ne da zadostnega zavarovanja, da jo bo izpolnila.

(2) To velja tudi, če so bile premoženjske razmere druge stranke tako težke že pred sklenitvijo pogodbe, njen sopogodbenik pa za to ni vedel in ni bil dolžan vedeti.

(3) V teh primerih lahko zahteva stranka, ki se je zavezala, da bo prva izpolnila obveznost, v primernem roku zavarovanje, po neuspešnem preteku tega roka pa lahko odstopi od pogodbe.

III. PRENEHANJE POGODBE ZARADI NEIZPOLNITVE

Pravica ene stranke, če druga stranka ne izpolni svoje obveznosti

103. člen

Če pri dvostranskih pogodbah ena stranka ne izpolni svoje obveznosti in ni določeno kaj drugega, lahko druga stranka zahteva izpolnitev obveznosti ali pa pod pogoji iz naslednjih členov odstopi od pogodbe z navadno izjavo, če pogodba ni razvezana že po samem zakonu, v vsakem primeru pa ima pravico do odškodnine.

Če je pravočasna izpolnitev bistvena sestavina pogodbe

104. člen

(1) Če je izpolnitev obveznosti v določenem roku bistvena sestavina pogodbe, dolжник pa je v tem roku ne izpolni, je pogodba razvezana po samem zakonu.

(2) Vendar lahko upnik ohrani pogodbo v veljavi, če po preteku roka nemudoma obvesti dolžnika, da zahteva njeno izpolnitev.

(3) Če je upnik zahteval izpolnitev pogodbe, pa je ni v primernem roku dobil, lahko odstopi od pogodbe.

(4) Ta pravila veljajo tako v primeru, ko sta se pogodbeni stranki dogovorili, da se bo pogodba štela za razvezano, če ne bo izpolnjena v določenem roku, kot tudi takrat, kadar je izpolnitev pogodbe v določenem roku po naravi posla njena bistvena sestavina.

Če pravočasna izpolnitev ni bistvena sestavina pogodbe

105. člen

(1) Če izpolnitev obveznosti v določenem roku ni bistvena sestavina pogodbe, obdrži dolжник pravico, da tudi po izteku roka izpolni svojo obveznost, upnik pa, da zahteva njeno izpolnitev.

(2) Če hoče upnik odstopiti od pogodbe, mora pustiti dolžniku primeren dodatni rok za izpolnitev.

(3) Če dolжник ne izpolni obveznosti v dodatnem roku, nastanejo enake posledice kot takrat, ko je rok bistvena sestavina pogodbe.

Odstop od pogodbe brez naknadnega roka

106. člen

Upnik lahko odstopi od pogodbe, ne da bi pustil dolžniku dodatni rok za izpolnitev, če iz dolžnikovega ravnanja izhaja, da svoje obveznosti niti v dodatnem roku ne bo izpolnil.

Odstop od pogodbe pred iztekom roka

107. člen

Če je pred iztekom roka za izpolnitev obveznosti očitno, da ena stranka ne bo izpolnila svoje obveznosti iz pogodbe, lahko druga stranka odstopi od pogodbe in zahteva povrnitev škode.

Odstop od pogodbe z zaporednimi obveznostmi

108. člen

(1) Kadar v pogodbi z zaporednimi obveznostmi ena stranka ne izpolni ene obveznosti, lahko druga stranka v primernem roku odstopi od pogodbe glede vseh bodočih obveznosti, če je iz danih okoliščin očitno, da tudi te ne bodo izpolnjene.

(2) Od pogodbe lahko odstopi ne le glede bodočih obveznosti, temveč tudi glede že izpoljenih obveznosti, če njihova izpolnitev brez manjkajočih izpolnitev zanjo nima pomena.

(3) Dolžnik lahko ohrani pogodbo v veljavi, če da ustrezno zavarovanje.

Dolžnost obvestitve

109. člen

Upnik, ki zaradi neizpolnitve dolžnikove obveznosti odstopi od pogodbe, mora to nemudoma sporočiti dolžniku.

Kdaj od pogodbe ni mogoče odstopiti

110. člen

Od pogodbe ni mogoče odstopiti zaradi neizpolnitve neznatnega dela obveznosti.

Učinki razvezane pogodbe

111. člen

(1) Če je pogodba razvezana, sta obe stranki prosti svojih obveznosti, razen obveznosti za povrnitev morebitne škode.

(2) Če je ena stranka popolnoma ali deloma izpolnila pogodbo, ima pravico do vrnitve tistega, kar je dala.

(3) Če imata obe stranki pravico zahtevati vrnitev danega, veljajo za vzajemno vračanje pravila, ki veljajo za izpolnitev dvostranskih pogodb.

(4) Vsaka stranka dolguje drugi povračilo za koristi, ki jih je medtem imela od tistega, kar je dolžna vrniti oziroma povrniti.

(5) Stranka, ki vrača denar, mora plačati obresti od dneva, ko je prejela izplačilo.

IV. RAZVEZA ALI SPREMEMBA POGODBE ZARADI SPREMENJENIH OKOLIŠČIN

Predpostavke

112. člen

(1) Če nastanejo po sklenitvi pogodbe okoliščine, ki otežujejo izpolnitev obveznosti ene stranke, ali če se zaradi njih ne da doseči namena pogodbe, v obeh primerih pa v tolikšni meri, da pogodba očitno ne ustreza več pričakovanjem pogodbenih strank in bi bilo po splošnem mnenju nepravilno ohraniti jo v veljavi takšno, kakršna je, lahko stranka, ki ji je izpolnitev obveznosti otežena, oziroma stranka, ki zaradi spremenjenih okoliščin ne more uresničiti namena pogodbe, zahteva razvezo pogodbe.

(2) Razveze pogodbe ni mogoče zahtevati, če bi bila morala stranka, ki se sklicuje na spremenjene okoliščine, ob sklenitvi pogodbe te okoliščine upoštevati ali če bi se jim bila lahko izognila oziroma, če bi njihove posledice lahko odklonila.

(3) Stranka, ki zahteva razvezo pogodbe, se ne more sklicevati na spremenjene okoliščine, ki so nastale po izteku roka, določenega za izpolnitev njene obveznosti.

(4) Pogodba se ne razveže, če druga stranka ponudi ali privoli, da se ustrezni pogodbeni pogoji pravično spremenijo.

(5) Če sodišče razveže pogodbo zaradi spremenjenih okoliščin, naloži na zahtevo druge stranke stranki, ki je razvezo zahtevala, da povrne drugi stranki pravičen del škode, ki ji je zaradi razveze pogodbe nastala.

Dolžnost obvestitve

113. člen

Stranka, ki je zaradi spremenjenih okoliščin upravičena zahtevati razvezo pogodbe, mora o tem, da jo namerava zahtevati, obvestiti drugo stranko, brž ko zve, da so nastale takšne okoliščine. Če tega ni storila, odgovarja za škodo, ki jo je druga stranka imela zato, ker je o zahtevi ni pravočasno obvestila.

Okoliščine, pomembne za odločbo sodišča

114. člen

Pri odločanju o zahtevi za razvezo oziroma za spremembo pogodbe zaradi spremenjenih okoliščin upošteva sodišče zlasti namen pogodbe, tveganja, ki so za pogodbene stranke v poslovnem prometu običajna pri izpolnjevanju pogodb iste vrste in uravnoteženost interesov obeh pogodbenih strank.

Odpoved sklicevanju na spremenjene okoliščine

115. člen

Stranki se lahko s pogodbo vnaprej odpovesta sklicevanju na določene spremenjene okoliščine, razen če to nasprotuje načelu vestnosti in poštenja.

V. NEMOŽNOST IZPOLNITVE

Nemožnost izpolnitve, za katero ne odgovarja nobena stranka

116. člen

(1) Če je postala izpolnitev obveznosti ene stranke dvostranske pogodbe nemogoča zaradi dogodka, za katerega ni odgovorna niti prva niti druga stranka, ugasne tudi obveznost druge stranke; če pa je ta že izpolnila del svoje obveznosti, lahko zahteva vrnitev po pravilih o vračanju tistega, kar je bilo neupravičeno pridobljeno.

(2) Če je delna nemožnost izpolnitve posledica dogodka, za katerega ni odgovorna niti prva niti druga stranka, lahko druga stranka odstopi od pogodbe, če delna izpolnitev ne ustreza njenim potrebam; sicer ostane pogodba v veljavi, druga stranka pa ima pravico zahtevati sorazmerno zmanjšanje svoje obveznosti.

Nemožnost izpolnitve, za katero stranka odgovarja

117. člen

(1) Če je postala izpolnitev obveznosti ene stranke dvostranske pogodbe nemogoča zaradi dogodka, za katerega odgovarja druga stranka, njena obveznost ugasne, sama pa obdrži svojo terjatev do druge stranke; zmanjša jo le za toliko, za kolikor je imela koristi od tega, ker je bila prosta lastne obveznosti.

(2) Poleg tega mora odstopiti drugi stranki vse pravice, ki bi jih imela nasproti tretjim v zvezi s predmetom svoje obveznosti, katere izpolnitev je postala nemogoča.

(3) Če pa je postala izpolnitev obveznosti stranke dvostranske pogodbe nemogoča zaradi dogodka, za katerega odgovarja ta stranka, lahko druga stranka po svoji izbiri zahteva odškodnino zaradi neizpolnitve ali pa odstopi od pogodbe in zahteva povrnitev škode.

VI. ČEZMERNO PRIKRAJŠANJE

Očitno nesorazmerje vzajemnih dajatev

118. člen

(1) Če je bilo ob sklenitvi dvostranske pogodbe med obveznostmi pogodbenih strank očitno nesorazmerje, lahko oškodovana stranka zahteva razveljavitev pogodbe, če za pravo vrednost tedaj ni vedela in ni bila dolžna vedeti.

(2) Pravica zahtevati razveljavitev pogodbe preneha po enem letu od sklenitve pogodbe.

(3) Vnaprejšnja odpoved tej pravici nima pravnega učinka.

(4) Pogodba ostane v veljavi, če druga stranka ponudi dopolnitev do prave vrednosti.

(5) Zaradi tega nesorazmerja se ne more zahtevati razveljavitev pogodbe na srečo, pogodbe, sklenjene na podlagi javne dražbe in tudi ne pogodbe, pri kateri je bila za stvar dana višja cena iz posebne naklonjenosti.

VII. ODERUŠKA POGODBA

Oderuška pogodba

119. člen

(1) Če kdo izkoristi stisko ali težko premoženjsko stanje drugega, njegovo nezadostno izkušnost, lahkomišelnost ali odvisnost in si izgovori zase ali za koga tretjega korist, ki je v očitnem nesorazmerju s tistim, kar je sam dal ali storil ali se zavezal dati ali storiti drugemu, je takšna pogodba nična.

(2) Za oderuško pogodbo se smiselno uporabljajo določbe tega zakonika o posledicah ničnosti in o delni ničnosti pogodb.

(3) Če oškodovani zahteva, da se njegova obveznost zmanjša na pravičen znesek, ugotovi sodišče takemu zahtevku, če je to mogoče; v tem primeru ostane pogodba z ustrezno spremembo v veljavi.

(4) Oškodovani lahko vloži zahtevek za zmanjšanje obveznosti na pravičen znesek v petih letih od sklenitve pogodbe.

VIII. SPLOŠNI POGOJI POGODBE

Obveznost

120. člen

(1) Splošni pogoji, ki jih določi en pogodbenik, bodisi da so vsebovani v formularni pogodbi bodisi da se pogodba nanje sklicuje, dopolnjujejo posebne dogovore med pogodbenikoma v isti pogodbi in praviloma zavezujejo tako kot ti.

(2) Splošni pogoji pogodb morajo biti objavljeni na običajen način.

(3) Splošni pogoji zavezujejo pogodbeno stranko, če so ji bili ob sklenitvi pogodbe znani ali bi ji morali biti znani.

(4) Če se splošni pogoji in posebni dogovori ne ujemajo, veljajo ti slednji.

Ničnost nekaterih določil splošnih pogojev

121. člen

(1) Nična so določila splošnih pogojev, ki nasprotujejo samemu namenu sklenjene pogodbe ali dobrim poslovnim običajem, in to celo, če je splošne pogoje, ki jih vsebujejo, odobril pristojni organ.

(2) Sodišče lahko zavrne uporabo posameznih določil splošnih pogojev, ki drugi stranki jemljejo pravico ugovorov, ali tistih določil, na podlagi katerih izgubi pravice iz pogodbe ali roke ali so sicer nepravična ali pretirano stroga zanj.

IX. PRENOS POGODBE

Pogoji za prenos

122. člen

(1) Vsaka stranka v dvostranski pogodbi lahko prenese pogodbo nekomu tretjemu, ki postane s tem imetnik vseh njenih pravic in obveznosti iz te pogodbe, če v to privoli druga stranka.

(2) S prenosom pogodbe preide pogodbeno razmerje med prenositeljem in drugo stranko na prevzemnika in drugo stranko takrat, ko druga stranka privoli v prenos; če je dala svojo privolitev vnaprej, pa takrat, ko je o prenosu obveščena.

(3) Privolitev v prenos pogodbe je veljavna samo, če je dana v obliki, ki jo predpisuje zakon za sklenitev prenesene pogodbe.

(4) Določbe o stranskih pravicah v zvezi s pogodbo o prevzemu dolga se smiselno uporabljajo tudi za prenos pogodbe.

Odgovornost prenositelja

123. člen

(1) Prenositelj odgovarja prevzemniku za veljavnost prenesene pogodbe.

(2) Prenositelj mu ne jamči, da bo druga stranka izpolnila svoje obveznosti iz prenešene pogodbe, razen če se je za to posebej zavezal.

(3) Prenositelj ne jamči drugi stranki, da bo prevzemnik izpolnil obveznosti iz pogodbe, razen če se je za to posebej zavezal.

Ugovori

124. člen

Druga stranka lahko uveljavlja proti prevzemniku vse ugovore iz prenešene pogodbe, in tudi tiste, ki jih ima iz drugih razmerij z njim; ne more pa uveljavljati ugovorov, ki jih ima proti prenositelju.

6. odsek: SPLOŠNI UČINKI POGODBE

I. USTVARJANJE OBVEZNOSTI ZA POGODBENIKE

Učinki pogodbe med pogodbenikoma in njunimi pravnimi nasledniki

125. člen

(1) Pogodba ustvarja pravice in obveznosti za pogodbeni stranki.

(2) Pogodba ima učinek tudi za univerzalne pravne naslednike pogodbenih strank, razen če je v pogodbi določeno kaj drugega ali če izhaja kaj drugega iz narave same pogodbe.

(3) S pogodbo se lahko ustanovi pravica v korist nekoga tretjega.

II. POGODBA V KORIST TRETJEGA

Neposredna pravica tretjega

126. člen

(1) Kadar je s pogodbo ustanovljena pravica v korist nekoga tretjega, pridobi tretji lastno in neposredno pravico nasproti dolžniku, če ni dogovorjeno ali če ne izhaja iz okoliščin posla kaj drugega.

(2) Pogodbenik ima pravico zahtevati od sopogodbenika, da tretjemu izpolni obveznost, ki se jo je zavezal izpolniti v njegovo korist.

Preklic koristi za tretjega

127. člen

(1) Pogodbenik, ki je po pogodbi upravičen zahtevati od sopogodbenika, da tretjemu izpolni obveznost, lahko pravico, ustanovljeno v korist tretjega prekliče ali spremeni, vse dokler tretji ne izjavi, da pravico sprejema.

(2) Če pa je dogovorjeno, da bo sopogodbenik tisto, za kar se je zavezal v korist tretjega, izpolnil šele po pogodbenikovi smrti, lahko ta vse dotlej, tudi s svojo oporoko, pravico v korist tretjega prekliče, če ne izhaja iz same pogodbe ali iz okoliščin kaj drugega.

Ugovori dolžnika proti tretjemu

128. člen

Dolžnik lahko uveljavlja proti tretjemu vse ugovore, ki jih ima iz pogodbe v korist tretjega proti pogodbeniku.

Odklonitev tretjega

129. člen

Če tretji odkloni pravico, ki je bila ustanovljena v njegovo korist, ali če jo pogodbenik prekliče, pripada pravica pogodbeniku, razen če ni dogovorjeno ali če ne izhaja iz narave posla kaj drugega.

Obljuba dejanja tretjega

130. člen

(1) Obljuba dana drugemu, da bo tretji nekaj storil ali opustil, ne veže tretjega, tisti, ki je to obljubil, pa odgovarja za morebitno škodo, ki drugemu nastane zato, ker se tretji noče zavezati, da bo to storil ali opustil.

(2) Kdor obljubi, ne odgovarja, če je obljubil drugemu le to, da se bo pri tretjem prizadeval, da bi se ta zavezal nekaj storiti ali opustiti, pa v tem primeru ni uspel kljub vsemu potrebnemu prizadevanju.

2. ODDELEK: POVZROČITEV ŠKODE

1. odsek: SPLOŠNA NAČELA

Podlage za odgovornost

131. člen

(1) Kdor povzroči drugemu škodo, jo je dolžan povrniti, če ne dokaže, da je škoda nastala brez njegove krivde.

(2) Za škodo od stvari ali dejavnosti, iz katerih izvira večja škodna nevarnost za okolico, se odgovarja ne glede na krivdo.

(3) Za škodo ne glede na krivdo se odgovarja tudi v drugih z zakonom določenih primerih.

Škoda

132. člen

Škoda je zmanjšanje premoženja (navadna škoda), preprečitev povečanja premoženja (izgubljeni dobiček), pa tudi povzročitev telesnih ali duševnih bolečin ali strahu drugemu ter okrnitev ugleda pravne osebe (nepremoženjska škoda).

Zahteva, da se odstrani škodna nevarnost

133. člen

(1) Vsakdo lahko zahteva od drugega, da odstrani vir nevarnosti, od katerega grozi njemu ali nedoločenemu številu oseb večja škoda, ter da se vzdrži dejavnosti, iz katere izvira vznemirjanje ali škodna nevarnost, če nastanka vznemirjanja ali škode ni mogoče preprečiti z ustreznimi ukrepi.

(2) Sodišče odredi na zahtevo zainteresirane osebe ustrezne ukrepe za preprečitev nastanka škode ali vznemirjanja ali odstranitev vira nevarnosti na stroške njegovega posestnika, če ta sam tega ne stori.

(3) Če nastane škoda pri opravljanju splošno koristne dejavnosti, za katero je dal dovoljenje pristojni organ, je mogoče zahtevati samo povrnitev škode, ki presega običajne meje.

(4) Vendar se lahko tudi v tem primeru zahtevajo upravičeni ukrepi za preprečitev nastanka škode ali za njeno zmanjšanje.

Zahteva za prenehanje s kršitvami osebnostnih pravic

134. člen

(1) Vsak ima pravico zahtevati od sodišča ali drugega pristojnega organa, da odredi prenehanje dejanja, s katerim se krši nedotakljivost človekove osebnosti, osebnega in družinskega življenja ali kakšna druga osebna pravica, da prepreči tako dejanje ali da odstrani njegove posledice.

(2) Sodišče oziroma drug pristojni organ lahko odredi, da kršitelj preneha z dejanjem, ker bo sicer moral plačati prizadetemu določen denarni znesek, odmerjen skupaj ali od časovne enote.

2. odsek: KRIVDNA ODGOVORNOST

Kdaj je podana krivda

135. člen

Krivda je podana, kadar oškodovalec povzroči škodo namenoma ali iz malomarnosti.

Neodgovorne osebe

136. člen

(1) Kdor zaradi motnje v duševnem razvoju, težave v duševnem zdravju ali zaradi kakšnega drugega vzroka ni zmožen razsojati, ne odgovarja za škodo, ki jo povzroči drugemu.

(2) Kdor povzroči drugemu škodo v stanju prehodne nerazsodnosti, je zanj odgovoren, razen če dokaže, da ni po svoji krivdi prišel v takšno stanje.

(3) Če je nekdo prišel v takšno stanje po tuji krivdi, odgovarja za škodo tisti, ki ga je v tako stanje spravil.

Odgovornost mladoletnika

137. člen

(1) Mladoletnik do dopolnjenega sedmega leta ne odgovarja za škodo, ki jo povzroči.

(2) Mladoletnik od dopolnjenega sedmega do dopolnjenega štirinajstega leta ne odgovarja za škodo, razen če se dokaže, da je bil pri povzročitvi škode zmožen razsojati.

(3) Mladoletnik z dopolnjenimi štirinajstimi leti odgovarja po splošnih pravilih o odgovornosti za škodo.

Silobran, stiska, odvrnitev škode od drugega

138. člen

(1) Kdor v silobranu povzroči škodo napadalcu, je ni dolžan povrniti, razen pri prekoračitvi silobrana.

(2) Če nekdo povzroči škodo v stiski, lahko oškodovanec zahteva odškodnino od tistega, ki je odgovoren za nastanek škodne nevarnosti, ali od tistih, od katerih je bila škoda odvrnjena, vendar od slednjih ne več, kot znaša korist, ki so jo imeli od tega.

(3) Komur nastane škoda pri tem, ko odvrča od drugega škodno nevarnost, ima pravico zahtevati od njega povrnitev tiste škode, kateri se je smotrno izpostavil.

Dovoljena samopomoč

139. člen

(1) Kdor pri dovoljeni samopomoči povzroči škodo tistemu, ki je povzročil potrebo po samopomoči, je ni dolžan povrniti.

(2) Z dovoljeno samopomočjo je mišljena pravica vsakogar, da odvrne kršitev pravice, ko grozi neposredna nevarnost, če je takšna zaščita nujna in če način odvrčanja kršitev ustreza okoliščinam, v katerih nastaja nevarnost.

Privolitev oškodovanca

140. člen

(1) Kdor v svojo škodo dovoli drugemu, da ta nekaj stori, ne more zahtevati od njega povrnitve škode, ki mu jo je s tem povzročil.

(2) Nična je izjava, s katero je oškodovanec privolil, da mu nekdo stori škodo z dejanjem, ki je po zakonu prepovedano.

3. odsek: ODGOVORNOST ZA DRUGEGA

Osebe z motnjo v duševnem razvoju in s težavami v duševnem zdravju

141. člen

(1) Za škodo, ki jo povzroči oseba, ki zaradi motnje v duševnem razvoju, težav v duševnem zdravju ali zaradi kakšnih drugih vzrokov ni zmožna razsojati, odgovarja tisti, ki jo je po zakonu ali po odločbi pristojnega organa ali po pogodbi dolžan nadzorovati.

(2) Odgovornosti pa je lahko prost, če dokaže, da je opravljal dolžno nadzorstvo ali da bi bila škoda nastala tudi pri skrbnem nadzorstvu.

Odgovornost staršev

142. člen

(1) Starši odgovarjajo za škodo, ki jo povzroči drugemu njihov otrok do dopolnjenega sedmega leta, ne glede na svojo krivdo.

(2) Odgovornosti so prosti, če so podani razlogi za izključitev odgovornosti po pravilih o odgovornosti ne glede na krivdo.

(3) Starši ne odgovarjajo, če je škoda nastala medtem, ko je bil otrok zaupan drugemu, in če je ta zanjo odgovoren.

(4) Starši odgovarjajo za škodo, katero povzroči drugemu njihov mladoletni otrok, ki je dopolnil sedem let, razen če dokažejo, da je škoda nastala brez njihove krivde.

Solidarna odgovornost

143. člen

Če odgovarja poleg staršev za škodo tudi otrok, je njihova odgovornost solidarna.

Odgovornost drugih za mladoletnika

144. člen

(1) Za škodo, ki jo drugemu povzroči mladoletnik medtem, ko je pod nadzorstvom skrbnika, šole ali druge ustanove, odgovarjajo skrbnik, šola oziroma druga ustanova, razen če dokažejo, da so opravljali nadzorstvo z dolžno skrbnostjo, ali da bi škoda nastala tudi pri skrbnem nadzorstvu.

(2) Če odgovarja za škodo tudi mladoletnik, je odgovornost solidarna.

Posebna odgovornost staršev

145. člen

(1) Če nadzorstvo nad mladoletno osebo ni dolžnost staršev, temveč koga drugega, ima oškodovanec pravico zahtevati odškodnino od staršev, če je škoda nastala zaradi slabe vzgoje mladoletnika, slabih zgledov ali grdih navad, ki so mu jih dali starši, ali če se tudi sicer škoda lahko pripiše njihovi krivdi.

(2) Če je tisti, ki ima v tem primeru dolžnost nadzorstva, oškodovancu plačal odškodnino, ima pravico zahtevati od staršev, naj mu povrnejo plačani znesek.

Odgovornost iz pravičnosti

146. člen

(1) Če je škodo povzročila oseba, ki zanjo ni odgovorna, pa odškodnine ni mogoče dobiti od tistega, ki bi jo bil moral nadzorovati, lahko sodišče naloži oškodovalcu povrnitev vse škode ali njenega dela, kadar to terjaja pravičnost, zlasti glede na premoženjsko stanje oškodovalca in oškodovanca.

(2) Če je škodo povzročil za razsojanje zmožen mladoletnik, ki pa je ne more povrniti, sme sodišče, kadar to terja pravičnost, zlasti glede na premoženjsko stanje staršev in oškodovanca, naložiti staršem, da morajo v celoti ali deloma povrniti škodo, čeprav zanjo ne odgovarjajo.

4. odsek: ODGOVORNOST ZA DELAVCE

Odgovornost delodajalcev

147. člen

(1) Za škodo, ki jo povzroči delavec pri delu ali v zvezi z delom tretji osebi, odgovarja pravna ali fizična oseba, pri kateri je delavec delal takrat, ko je bila škoda povzročena, razen če dokaže, da je delavec v danih okoliščinah ravnal tako, kot je bilo treba.

(2) Oškodovanec ima pravico zahtevati povrnitev škode tudi neposredno od delavca, če je ta škodo povzročil namenoma.

(3) Kdor je oškodovancu povrnil škodo, ki jo je povzročil delavec namenoma ali iz hude malomarnosti, ima pravico zahtevati od delavca povrnitev plačanega zneska.

(4) Ta pravica zastara v šestih mesecih od dneva, ko je bila odškodnina plačana.

(5) Določba prvega odstavka tega člena ne posega v pravila o odgovornosti za škodo, ki izvira od nevarne stvari ali nevarne dejavnosti.

Odgovornost pravne osebe za škodo, ki jo povzroči njen organ

148. člen

(1) Pravna oseba odgovarja za škodo, ki jo njen organ povzroči tretji osebi pri opravljanju ali v zvezi z opravljanjem svojih funkcij.

(2) Če za posamezni primer zakon ne določa kaj drugega, ima pravna oseba pravico zahtevati povrnitev plačanega zneska od tistega, ki je škodo povzročil namenoma ali iz hude malomarnosti.

(3) Ta pravica zastara v šestih mesecih od dneva, ko je bila odškodnina plačana.

5. odsek: ODGOVORNOST ZA ŠKODO OD NEVARNE STVARI ALI NEVARNE DEJAVNOSTI

I. SPLOŠNE DOLOČBE

Domneva vzročnosti

149. člen

Za škodo, nastalo v zvezi z nevarno stvarjo oziroma nevarno dejavnostjo, se šteje, da izvira iz te stvari oziroma te dejavnosti, razen če se dokaže, da ta ni bila vzrok.

Kdo odgovarja za škodo

150. člen

Za škodo od nevarne stvari odgovarja njen imetnik, za škodo od nevarne dejavnosti pa tisti, ki se z njo ukvarja.

Protipraven odvzem nevarne stvari imetniku

151. člen

Če je bila imetniku na protipraven način odvzeta nevarna stvar, tedaj za škodo, ki iz nje izvira, ne odgovarja on, temveč tisti, ki mu je nevarna stvar vzel, razen če ni imetnik za to odgovoren.

Izročitev stvari tretjemu

152. člen

(1) Namesto imetnika stvari odgovarja, enako kot on, tisti, ki mu je imetnik zaupal stvar v uporabo, ali tisti, ki je sicer dolžan stvar nadzorovati, ni pa pri njem na delu.

(2) Vendar odgovarja poleg njega tudi imetnik stvari, če je škoda posledica kakšne skrite napake ali skrite lastnosti stvari, na katero ga imetnik ni opozoril.

(3) V tem primeru ima odgovorna oseba, ki je oškodovancu plačala odškodnino, pravico zahtevati njen celoten znesek od imetnika.

(4) Imetnik, ki je nevarno stvar zaupal osebi, ki ni bila usposobljena ali upravičena z njo ravnati, je odgovoren za škodo, ki nastane od nje.

Oprostitev odgovornosti

153. člen

(1) Imetnik je prost odgovornosti, če dokaže, da izvira škoda iz kakšnega vzroka, ki je bil izven stvari in njegovega učinka ni bilo mogoče pričakovati, se mu izogniti ali ga odvrniti.

(2) Imetnik stvari je prost odgovornosti tudi, če dokaže, da je škoda nastala izključno zaradi dejanja oškodovanca ali koga tretjega, ki ga ni mogel pričakovati in se njegovim posledicam ne izogniti ali jih odstraniti.

(3) Imetnik je deloma prost odgovornosti, če je oškodovanec prispeval k nastanku škode.

(4) Če je k nastanku škode prispeval kdo tretji, odgovarja ta zanjo oškodovancu solidarno z imetnikom stvari.

(5) Oseba, s katero si je imetnik pomagal pri rabi stvari, se ne šteje za tretjega.

II. ODGOVORNOST PRI NESREČI, KI JO POVZROČIJO PREMKAJOČA SE MOTORNA VOZILA

154. člen

(1) Pri nesreči premikajočih se motornih vozil, ki je bila povzročena po izključni krivdi enega imetnika, se uporabljajo pravila o krivdni odgovornosti.

(2) Če je krivda obojestranska, odgovarja vsak imetnik za vso škodo, ki jima je nastala, v sorazmerju s stopnjo svoje krivde.

(3) Če ni kriv nobeden, odgovarjata imetnika po enakih delih, razen če pravičnost ne zahteva kaj drugega.

(4) Če za škodo, ki jo utrpijo drugi v celoti ali deloma odgovarjata dva imetnika motornih vozil, je njuna odgovornost solidarna.

III. ODGOVORNOST PROIZVAJALCA STVARI Z NAPAKO

155. člen

(1) Kdor da v promet kakšno stvar, ki jo je izdelal, ki pa pomeni zaradi kakšne napake, škodno nevarnost za osebe ali stvari, odgovarja za škodo, ki nastane zaradi take napake.

(2) Proizvajalec odgovarja tudi za nevarne lastnosti stvari, če ni ukrenil vsega, kar je potrebno, da škodo, ki jo je mogel pričakovati, prepreči z opozorilom, varno embalažo ali kakšnim drugim ustreznim ukrepom.

6. odsek: POSEBNI PRIMERI ODGOVORNOSTI

Odgovornost zaradi terorističnih dejanj, javnih demonstracij ali manifestacij

156. člen

Za škodo, nastalo s smrtjo ali telesno poškodbo kot posledico terorističnih dejanj, ter ob javnih demonstracijah ali manifestacijah, odgovarja država oziroma tisti, ki bi jo po veljavnih predpisih moral preprečiti.

Odgovornost organizatorja prireditve

157. člen

Organizator shoda večjega števila ljudi v zaprtem prostoru ali na prostem odgovarja za škodo, nastalo s smrtjo ali telesno poškodbo, ki nastane zaradi izrednih okoliščin, ki lahko nastanejo ob takih priložnostih, kot je gibanje množic, splošen nered in podobno.

Odgovornost imetnika živali

158. člen

(1) Za škodo, ki jo povzroči nevarna žival, je odgovoren njen imetnik.

(2) Za škodo, ki jo povzroči domača žival, je odgovoren njen imetnik, razen če dokaže, da je poskrbel za potrebno varstvo in nadzorstvo.

Odgovornost imetnika stavbe

159. člen

Za škodo, ki nastane, če s stavbe pade nevarno postavljena ali vržena stvar, odgovarja imetnik stavbe, oziroma prostora, iz katerega je stvar padla.

Odgovornost za rušenje gradbe

160. člen

Za škodo, ki nastane s tem, da se poruši ali odpade del gradbe, je odgovoren imetnik gradbe, razen če dokaže, da dogodek ni posledica pomanjkljive kakovosti gradbe in da je storil vse, da bi odvrnil nevarnost.

Odgovornost zaradi opustitve nujne pomoči

161. člen

(1) Kdor brez nevarnosti zase ne pomaga nekemu, čigar življenje ali zdravje je očitno ogroženo, odgovarja za škodo, ki iz tega nastane, če bi jo glede na okoliščine primera moral predvideti.

(2) Če to terjaja pravičnost, lahko sodišče takšno osebo oprosti povrnitve škode.

Odgovornost v zvezi z obveznostjo sklenitve pogodbe

162. člen

Kdor je po zakonu dolžan skleniti kakšno pogodbo, mora povrniti škodo, če na zahtevo zainteresirane osebe take pogodbe nemudoma ne sklene.

Odgovornost v zvezi z opravljanjem poslov splošnega pomena

163. člen

Tisti, ki opravlja komunalno ali drugo podobno dejavnost splošnega pomena, odgovarja za škodo, če brez utemeljenega razloga neha opravljati ali neredno opravlja svoje storitve.

7. ODSEK: POVRNITEV ŠKODE

I. POVRNITEV PREMOŽENJSKE ŠKODE

Vzpostavitev prejšnjega stanja in denarna odškodnina

164. člen

(1) Odgovorna oseba je dolžna vzpostaviti stanje, ki je bilo, preden je škoda nastala.

(2) Če se z vzpostavitvijo prejšnjega stanja škoda ne odpravi popolnoma, je odgovorna oseba dolžna plačati za ostanek škode denarno odškodnino.

(3) Kadar vzpostavitev prejšnjega stanja ni mogoča ali kadar je sodišče mnenja, da ni nujno, da bi to storila odgovorna oseba, odloči, da mora ta izplačati oškodovancu ustrezno denarno odškodnino.

(4) Sodišče prisodi oškodovancu denarno odškodnino, če jo ta zahteva, razen če okoliščine danega primera opravičujejo vzpostavitev prejšnjega stanja.

Kdaj zapade odškodninska obveznost

165. člen

Odškodninska obveznost se šteje za zapadlo od trenutka nastanka škode.

Odškodnina za uničeno stvar, odvzeto na nedovoljen način

166. člen

Če je bila stvar, ki je bila na nedovoljen način odvzeta imetniku, uničena zaradi višje sile, je odgovorna oseba dolžna dati zanjo denarno odškodnino.

Odškodnina v obliki denarne rente

167. člen

(1) V primeru smrti, telesne poškodbe ali okvare zdravja ima odškodnina praviloma obliko denarne rente, dosmrtno ali za določen čas.

(2) Denarna renta, prisojena kot odškodnina, se plačuje mesečno vnaprej, če sodišče ne določi kaj drugega.

(3) Upnik ima pravico zahtevati potrebno zavarovanje za izplačevanje rente, razen če to glede na okoliščine primera ne bi bilo opravičljivo.

(4) Če dolжник ne da zavarovanja, ki ga določi sodišče, ima upnik pravico zahtevati, naj mu namesto rente izplača enkratno vsoto; ta se odmeri glede na višino rente in verjetno trajanje upnikovega življenja, z odbitkom ustreznih obresti.

(5) Iz resnih razlogov lahko upnik tudi v drugih primerih zahteva, takoj ali pozneje, naj mu dolжник namesto rente izplača enkratno vsoto.

II. OBSEG POVRNITVE PREMOŽENJSKE ŠKODE

Navadna škoda in izgubljeni dobiček

168. člen

(1) Oškodovanec ima pravico tako do povrnitve navadne škode kot tudi do povrnitve izgubljenega dobička.

(2) Povračilo škode se odmerja po cenah ob izdaji sodne odločbe, razen če zakon ne določa kaj drugega.

(3) Pri oceni izgubljenega dobička se upošteva dobiček, ki bi ga bilo mogoče utemeljeno pričakovati glede na normalen tek stvari ali glede na posebne okoliščine, ki pa ga zaradi oškodovalčevega dejanja ali opustitve ni bilo mogoče doseči.

(4) Če je bila stvar uničena ali poškodovana namenoma, lahko sodišče odmeri odškodnino glede na vrednost, ki jo je imela stvar za oškodovanca.

Popolna odškodnina

169. člen

Sodišče, ki upošteva tudi okoliščine, nastale po povzročitvi škode, prisodi oškodovancu odškodnino v znesku, ki je potreben, da postane njegov premoženjski položaj takšen, kakršen bi bil, če ne bi bilo škodljivega dejanja ali opustitve.

Zmanjšanje odškodnine

170. člen

(1) Ob upoštevanju premoženjskega stanja oškodovanca lahko sodišče naloži odgovorni osebi, da plača manjšo odškodnino, kot znaša škoda, če škoda ni bila povzročena namenoma in tudi ne iz hude malomarnosti, odgovorna oseba pa je šibkega premoženjskega stanja in bi jo plačilo popolne odškodnine spravilo v pomanjkanje.

(2) Če je oškodovalec povzročil škodo, ko je kaj delal v oškodovančevo korist, lahko sodišče odmeri manjšo odškodnino; pri tem upošteva skrbnost, ki jo kaže oškodovalec v lastnih stvareh.

Deljena odgovornost

171. člen

(1) Oškodovanec, ki je tudi sam prispeval k nastanku škode ali povzročil, da je bila škoda večja, kot bi bila sicer, ima pravico samo do sorazmerno zmanjšane odškodnine.

(2) Kadar ni mogoče ugotoviti, kateri del škode je posledica oškodovančevega dejanja, prisodi sodišče odškodnino ob upoštevanju okoliščin primera.

III. POSEBEJ O POVRNITVI PREMOŽENJSKE ŠKODE V PRIMERU SMRTI, POŠKODBE IN OKVARE ZDRAVJA

Izgubljeni zaslužek ter stroški za zdravljenje in pogreb

172. člen

(1) Kdor povzroči, da nekdo umre, mora povrniti običajne stroške za njegov pogreb.

(2) Povrniti mora tudi stroške za njegovo zdravljenje zaradi povzročenih poškodb in druge potrebne stroške v zvezi z zdravljenjem, ter zaslužek, izgubljen zaradi nezmožnosti za delo.

Pravica osebe, ki jo je umrla preživljala

173. člen

(1) Oseba, ki jo je umrla preživljala ali redno podpiral, in oseba, ki je imela po zakonu pravico zahtevati od njega preživljanje, ima pravico do povračila škode, ki jo trpi zaradi izgubljenega preživljanja oziroma izgubljene podpore.

(2) Ta škoda se ji vrača s plačevanjem denarne rente; njen znesek se odmeri glede na vse okoliščine primera, ne more pa biti večji od tistega, kar bi oškodovanec dobival od umrlega, če bi bil ostal živ.

Povrnitev škode v primeru telesne poškodbe ali prizadetega zdravja

174. člen

(1) Kdor prizadene drugemu telesno poškodbo ali prizadene njegovo zdravje, mu mora povrniti stroške v zvezi z zdravljenjem in druge potrebne stroške, ki so s tem v zvezi, ter zaslužek, izgubljen zaradi nezmožnosti za delo med zdravljenjem.

(2) Če poškodovani zaradi popolne ali delne nezmožnosti za delo izgubi zaslužek ali so njegove potrebe trajno povečane, ali pa so možnosti za njegov nadaljnji razvoj in napredovanje uničene ali zmanjšane, mu mora odgovorna oseba plačevati določeno denarno rento kot povračilo za to škodo.

Sprememba prisojene odškodnine

175. člen

Sodišče lahko na zahtevo oškodovanca za naprej poveča rento, lahko pa jo na zahtevo oškodovalca zmanjša ali odpravi, če se pomembneje spremenijo okoliščine, ki jih je imelo pred očmi ob izdaji prejšnje odločbe.

Neprenosnost pravic

176. člen

(1) Pravice do odškodnine v obliki denarne rente zaradi smrti bližnjega ali zaradi telesne poškodbe ali okvare zdravja ni mogoče prenesti na drugega.

(2) Zapadli zneski odškodnine se lahko prenesejo na drugega, če je bil odškodninski znesek določen s pisnim sporazumom med strankama ali s pravnomočno sodno odločbo.

IV. POSEBEJ O POVRNITVI PREMOŽENJSKE ŠKODE PRI ŽALITVI ČASTI ALI ŠIRJENJU NERESNIČNIH TRDITEV

Povrnitev premoženjske škode pri žalitvi časti ali širjenju neresničnih trditev

177. člen

(1) Kdor žali čast drugega ali kdor zatrjuje ali raznaša neresnične trditve o preteklosti, znanju ali sposobnosti drugega ali o čem drugem, čeprav ve ali bi moral vedeti, da so neresnične, in mu s tem povzroči premoženjsko škodo, jo mora povrniti.

(2) Vendar ne odgovarja za povzročeno škodo, kdor sporoči o drugem kaj neresničnega, ne da bi vedel, da je neresnično, če je sam ali tisti, kateremu je to sporočil, imel pri tem resen interes.

V. POVRNITEV NEPREMOŽENJSKE ŠKODE

Objava sodbe ali popravka

178. člen

Če gre za kršitev osebnostne pravice, lahko sodišče odredi na stroške oškodovalca objavo sodbe oziroma popravka ali odredi, da mora oškodovalec preklicati izjavo, s katero je storil kršitev, ali storiti kaj drugega, s čimer je mogoče doseči namen, ki se doseže z odškodnino.

Denarna odškodnina

179. člen

(1) Za pretrpljene telesne bolečine, za pretrpljene duševne bolečine zaradi zmanjšanja življenjske aktivnosti, skaženosti, razžalitve dobrega imena in časti ali okrnitve svobode ali osebnostne pravice ali smrti bližnjega in za strah pripada oškodovancu, če okoliščine primera, zlasti pa stopnja bolečin in strahu ter njihovo trajanje to opravičujejo, pravična denarna odškodnina neodvisno od povračila premoženjske škode, pa tudi če premoženjske škode ni.

(2) Višina odškodnine za nepremoženjsko škodo je odvisna od pomena prizadete dobrine in namena te odškodnine, ne sme pa podpirati teženj, ki niso združljive z njeno naravo in namenom.

Osebe, ki imajo v primeru smrti ali težke invalidnosti pravico do denarne odškodnine

180. člen

(1) Če nekdo umre, lahko sodišče prisodi njegovim ožjim družinskim članom (zakonec, otroci in starši) pravično denarno odškodnino za njihove duševne bolečine.

(2) V primeru posebno težke invalidnosti kakšne osebe lahko sodišče prisodi njenemu zakoncu, otrokom in staršem pravično denarno odškodnino za njihove duševne bolečine.

(3) Takšno odškodnino je mogoče prisoditi tudi bratom in sestram, če je med njimi in umrlim oziroma poškodovanim obstajala trajnejša življenjska skupnost.

(4) Odškodnino iz prvega oziroma drugega odstavka tega člena lahko prisodi sodišče tudi zunajzakonskemu partnerju, če je obstajala med njim in umrlim oziroma poškodovancem trajnejša življenjska skupnost.

Kršitev dostojanstva

181. člen

Pravico do pravične denarne odškodnine zaradi pretrpljenih duševnih bolečin ima oseba, ki je bila s prevaro, silo ali zlorabo kakšnega razmerja podrejenosti ali odvisnosti zapeljana h kaznivemu spolnemu občevanju ali drugemu spolnemu dejanju, kot tudi oseba, proti kateri je bilo storjeno kakšno drugo kaznivo dejanje zoper dostojanstvo osebnosti ali moralo.

Povrnitev bodoče škode

182. člen

Sodišče prisodi na zahtevo oškodovanca odškodnino tudi za bodočo nepremoženjsko škodo, če je po običajnem teku stvari gotovo, da bo škoda trajala tudi v bodočnosti.

Denarna odškodnina pravni osebi

183. člen

Za okrnitev ugleda ali dobrega imena, prisodi sodišče pravni osebi pravično denarno odškodnino neodvisno od povračila premoženjske škode, pa tudi če premoženjske škode ni, če spozna, da okoliščine primera to opravičujejo.

Dedovanje in odstop terjatve za povrnitev nepremoženjske škode

184. člen

([razveljavljen](#))

Deljena odgovornost in zmanjšanje odškodnine

185. člen

Določbe o deljeni odgovornosti in zmanjšanju odškodnine, ki veljajo za premoženjsko škodo, se smiselno uporabljajo tudi za nepremoženjsko škodo.

8. odsek: ODGOVORNOST VEČ OSEB ZA ISTO ŠKODO

Solidarna odgovornost

186. člen

(1) Za škodo, ki jo je povzročilo več oseb skupaj, odgovarjajo vsi udeleženci solidarno.

(2) Napeljevalec in pomagač ter tisti, ki je pomagal, da se odgovorne osebe ne bi odkrile, odgovarjajo solidarno z njimi.

(3) Solidarno odgovarjajo za povzročeno škodo tudi tisti, ki so jo povzročili, delali pa neodvisno drug od drugega, če ni mogoče ugotoviti njihovih deležev pri povzročeni škodi.

(4) Kadar ni dvoma, da je škodo povzročila neka izmed dveh ali več določenih oseb, ki so na neki način med seboj povezane, ni pa mogoče ugotoviti, katera od njih jo je povzročila, odgovarjajo te osebe solidarno.

Solidarna odgovornost naročitelja in izvajalca del

187. člen

Naročitelj in izvajalec del na nepremičnini odgovarjata solidarno tretjemu za škodo, ki sta mu jo povzročila v zvezi z izvajanjem teh del.

Regres plačnika

188. člen

(1) Solidarni dolžnik, ki plača več, kot pa znaša njegov delež v škodi, lahko zahteva od vsakega drugega dolžnika, da mu povrne tisto, kar je plačal zanj.

(2) Koliko znaša delež vsakega posameznega dolžnika, določi sodišče glede na težo njegove krivde in težo posledic, ki so sledile iz njegovega delovanja.

(3) Če ni mogoče ugotoviti deležev dolžnikov, pade na vsakega enak delež, razen če zahteva pravičnost v danem primeru drugačno odločitev.

9. ODSEK: PRAVICA OŠKODOVANCA PO ZASTARANJU PRAVICE ZAHTEVATI ODŠKODNINO

189. člen

Po zastaranju pravice zahtevati odškodnino lahko oškodovanec po pravilih, ki veljajo v primeru neupravičene pridobitve, od odgovorne osebe zahteva naj mu odstopi tisto, kar je dobila z dejanjem, s katerim je bila povzročena škoda.

3. ODDELEK: NEUPRAVIČENA PRIDOBITEV

1. odsek: SPLOŠNO PRAVILO

Splošno pravilo

190. člen

(1) Kdor je bil brez pravnega temelja obogaten na škodo drugega, je prejeto dolžan vrniti, če je to mogoče, sicer pa nadomestiti vrednost dosežene koristi.

(2) Z obogatitvijo je mišljena tudi pridobitev koristi s storitvijo.

(3) Obveznost vrnitve oziroma nadomestitve vrednosti nastane tudi, če kdo nekaj prejme glede na podlago, ki se ni uresničila ali je pozneje odpadla.

2. odsek: PRAVILA VRAČANJA

Kdaj se ne more zahtevati vrnitev

191. člen

Kdor kaj plača, čeprav ve, da ni dolžan, nima pravice zahtevati nazaj, razen če si je pridržal pravico zahtevati nazaj ali če je plačal, da bi se izognil sili.

Izpolnitev naravne obveznosti ali moralne dolžnosti

192. člen

Ni mogoče zahtevati nazaj tistega, kar je bilo dano ali storjeno, da bi bila izpolnjena kakšna naravna obveznost ali kakšna moralna dolžnost.

Obseg vrnitve

193. člen

Kadar se vrača tisto, kar je bilo neupravičeno pridobljeno, je treba vrniti plodove in plačati zamudne obresti, in sicer, če je bil pridobitelj nepošten, od dneva pridobitve, drugače pa od dneva vložitve zahtevka.

Povrnitev stroškov

194. člen

Pridobitelj ima pravico povračila potrebnih in koristnih stroškov; če pa je bil nepošten, mu pripadajo koristni stroški samo do zneska, ki pomeni povečanje vrednosti ob vrnitvi.

Kdaj je mogoče prejeto obdržati

195. člen

Ni mogoče zahtevati nazaj neutemeljeno plačanih zneskov odškodnine zaradi telesne poškodbe, prizadetega zdravja ali smrti, če so bili plačani poštenemu prejemniku.

Uporaba stvari v tujo korist

196. člen

Če je nekdo uporabil svojo ali tujo stvar v korist tretjega in ni pogojev za uporabo pravila o poslovodstvu brez naročila, je tretji dolžan vrniti stvar, če to ni mogoče, pa nadomestiti njeno vrednost.

Izdatek za drugega

197. člen

Kdor za drugega kaj potroši ali stori zanj kaj drugega, kar bi bil ta po zakonu dolžan storiti, ima pravico zahtevati od njega povračilo.

Uporaba tuje stvari v svojo korist

198. člen

Če je nekdo tujo stvar uporabil v svojo korist, lahko imetnik ne glede na pravico do odškodnine, in tudi če te pravice nima, zahteva od njega, naj mu nadomesti korist, ki jo je imel od uporabe.

4. ODDELEK: POSLOVODSTVO BREZ NAROČILA

1. odsek

Splošno pravilo

199. člen

Tujega posla se sme kdo nepoklicano lotiti samo, če ga ni mogoče odložiti, ker bi sicer nastala škoda ali bi bila zamujena očitna korist.

2. odsek: OBVEZNOSTI IN PRAVICE POSLOVODJE BREZ NAROČILA

Obveznosti poslovodje brez naročila

200. člen

(1) Poslovodja brez naročila mora takoj, ko je mogoče, obvestiti o svojem ravnanju tistega, čigar posel opravlja, in nadaljevati začetni posel, kolikor mu je to razumno mogoče, dokler ta ne more prevzeti skrbi zanj.

(2) Po končanem poslu mora dati račun in prepustiti tistemu, čigar posel je opravljal, vse, kar si je z njim pridobil.

(3) Če ni z zakonom določeno kaj drugega, ima poslovodja brez naročila obveznosti prevzemnika naročila.

Dolžna skrbnost in odgovornost

201. člen

(1) Pri opravljanju tujega posla se mora poslovodja brez naročila ravnati po dejanskih ali verjetnih namenih in potrebah tistega, čigar posel opravlja.

(2) Dolžan je ravnati kot dober gospodarstvenik oziroma kot dober gospodar.

(3) Glede na okoliščine, v katerih se je kdo nepoklicano lotil tujega posla, lahko sodišče zmanjša njegovo odgovornost ali ga popolnoma oprosti odgovornosti za malomarnost.

(4) Za odgovornost poslovno nesposobnega poslovodje brez naročila veljajo pravila o njegovi pogodbeni in nepogodbeni odgovornosti.

Pravice poslovodje brez naročila

202. člen

(1) Poslovodja brez naročila, ki je v vsem ravnal, kot je treba, in delal tisto, kar so terjale okoliščine, ima pravico zahtevati, da ga tisti, čigar posel je opravljal, oprosti vseh obveznosti, ki jih je zaradi tega posla prevzel nase, da prevzame vse obveznosti, ki jih je sklenil v njegovem imenu, ter mu povrne vse potrebne in koristne izdatke in pa nastalo škodo, celo če pričakovani uspeh ni bil dosežen.

(2) Če je odvrnil škodo od tistega, čigar posel je opravljal, ali mu je pridobil korist, ki v vsem ustreza njegovim namenom in potrebam, mu gre tudi primerno plačilo za trud.

Odnašanje dodatkov

203. člen

Vsak poslovodja brez naročila ima pravico odnesti stvari, s katerimi je povečal tuje premoženje, za katere pa izdatkov ni dobil povrnjenih, če jih je mogoče ločiti, ne da bi se poškodovala stvar, kateri so bile dodane; tisti, v čigar posle se je vmešal, pa lahko obdrži te dodatke, če hoče in če mu povrne njihovo sedanjo vrednost, vendar največ do zneska dejanskih izdatkov.

Opravljanje tujih poslov kljub prepovedi

204. člen

(1) Kdor se vtakne v tuj posel kljub prepovedi tistega, čigar posla se je lotil, in je za prepoved vedel ali bi bil moral vedeti, nima pravic, ki jih ima poslovodja brez naročila.

(2) Odgovoren je za škodo, ki jo je povzročil z vmešavanjem v tuje posle, celo če je nastala brez njegove krivde.

(3) Če pa je prepoved opravljanja posla v nasprotju z zakonom ali moralo, posebno pa če je nekdo prepovedal, da bi drug izpolnil kakšno njegovo zakonsko obveznost, ki je ni mogoče odložiti, veljajo splošna pravila o poslovodstvu brez naročila.

4. odsek: NEPRISTNO POSLOVODSTVO

Nepristno poslovodstvo

205. člen

(1) Kdor opravlja tuj posel z namenom, da obdrži zase dosežene koristi, čeprav ve, da je posel tuj, mora na zahtevo tistega, čigar posel je opravljal, dati račun kot poslovodja brez naročila in mu izročiti vse dosežene koristi.

(2) Tisti, čigar posel je nekdo opravljal, lahko zahteva tudi vrnitev stvari v prejšnje stanje in še povrnitev škode.

5. odsek

Odobritev

206. člen

Če tisti, čigar posel je nekdo opravljal, pozneje odobri tisto, kar je bilo opravljeno, se poslovodja brez naročila šteje za prevzemnika naročila, ki je od začetka delal po njegovem naročilu.

5. ODDELEK: ENOSTRANSKA IZJAVA VOLJE

1. odsek: JAVNA OBLJUBA NAGRADE

Kdaj veže

207. člen

(1) Z javnim razpisom dana obljuba nagrade tistemu, ki opravi določeno dejanje, doseže kakšen uspeh ali se znajde v določenem položaju, ali obljuba, dana pod kakšnim drugim pogojem, veže tistega, ki jo je dal, da jo mora izpolniti.

(2) Kdor obljubi nagrado ali vabi h kakšnemu nagradnemu tekmovanju, mora določiti rok za tekmovanje; če tega ne stori, ima vsak, ki se želi udeležiti tekmovanja, pravico zahtevati od sodišča, naj določi ustrezen rok.

Preklic obljube

208. člen

(1) Obljuba se lahko prekliče tako, kot je bila dana, pa tudi z osebnim sporočilom; vendar ima tisti, ki je opravil dejanje, ni pa vedel in ni bil dolžan vedeti, da je obljuba nagrade preklicana, pravico zahtevati obljubljeni nagrado, tisti, ki je imel do preklica izdatke, potrebne za dejanje iz javnega razpisa, pa pravico do njihovega povračila, razen če tisti, ki je obljubil nagrado, dokaže, da so bili izdatki zaman.

(2) Obljube nagrade ni mogoče preklicati, če je bil v razpisu določen rok za dejanje oziroma za obvestilo o doseženem uspehu ali o uresnitvi določene zamisli.

Kdo ima pravico do nagrade

209. člen

(1) Pravico do nagrade ima tisti, ki prvi opravi dejanje, za katero je bila nagrada obljubljena.

(2) Če je več oseb hkrati opravilo dejanje, gre vsaki enak del nagrade, razen če pravičnost ne zahteva drugačne delitve.

Primer razpisa

210. člen

(1) O podelitvi nagrade pri razpisu odloča organizator razpisa, ali pa ena ali več oseb, ki jih on določi.

(2) Če pa so v razpisnih pogojih ali v kakšnih splošnih predpisih, ki veljajo za določen razpis, postavljena pravila, po katerih naj bo podeljena nagrada, ima vsak udeleženec razpisa pravico zahtevati razveljavitev odločitve o podelitvi nagrade, če nagrada ni bila podeljena v skladu s temi pravili.

(3) Lastnino ali kakšno drugo pravico na delu, ki je bilo nagrajeno na razpisu, pridobi organizator razpisa samo, če je bilo tako določeno v objavi razpisa.

Prenehanje obveznosti

211. člen

Obveznost tistega, ki je nagrado obljubil, preneha, če mu v roku, ki je določen v razpisu, nihče ne sporoči, da je opravil dejanje, dosegel uspeh ali sploh izpolnil v javnem razpisu postavljene pogoje; če ni določil nobenega roka, pa po enem letu od objave razpisa.

2. odsek: VREDNOSTNI PAPIRJI

I. SPLOŠNE DOLOČBE

Pojem

212. člen

(1) Vrednostni papir je pisna listina, s katero se izdajatelj zavezuje, da bo izpolnil na njej zapisano obveznost njenemu zakonitemu imetniku.

(2) Za vrednostni papir se šteje tudi zapis na mediju, če je to določeno s posebnim zakonom.

Bistvene sestavine

213. člen

(1) Vrednostni papir mora imeti naslednje bistvene sestavine:

1. označbo vrste vrednostnega papirja;
2. firmo in sedež oziroma ime in prebivališče izdajatelja vrednostnega papirja;
3. firmo ali ime osebe, na katero se glasi, oziroma ki odreja, na koga se vrednostni papir glasi, ali označbo, da se vrednostni papir glasi na prinosnika;
4. natančno označeno obveznost izdajatelja, ki izhaja iz vrednostnega papirja;
5. kraj in datum izdaje vrednostnega papirja, pri tistih, ki so izdani v seriji, pa tudi njegovo serijsko številko;
6. podpis izdajatelja vrednostnega papirja oziroma faksimile podpisa izdajatelja vrednostnega papirja, izdanega v seriji.

(2) S posebnim zakonom so lahko za posamezne vrednostne papirje določene tudi druge bistvene sestavine.

(3) Listina, ki ne vsebuje katerekoli izmed bistvenih sestavin, ni vrednostni papir.

Na koga se lahko glasi vrednostni papir

214. člen

Vrednostni papir se lahko glasi na prinosnika, na ime ali po odredbi.

Nastanek obveznosti

215. člen

Obveznost iz vrednostnega papirja nastane v trenutku, ko izdajatelj izroči vrednostni papir upravičencu.

II. PRAVICE IZ VREDNOSTNEGA PAPIRJA

Komu gre pravica iz vrednostnega papirja

216. člen

(1) Terjatev iz vrednostnega papirja je vezana na sam papir in gre njegovemu zakonitemu imetniku.

(2) Domneva se, da je prinosnik zakoniti imetnik vrednostnega papirja na prinosnika.

(3) Zakoniti imetnik vrednostnega papirja na ime ali po odredbi je tisti, na katerega se vrednostni papir glasi, oziroma tisti, na katerega je bil pravilno prenesen.

(4) Poštenu pridobitelj vrednostnega papirja na prinosnika postane njegov zakoniti imetnik in pridobi pravico do terjatve, ki je zapisana na njem, tudi če je vrednostni papir odšel iz rok izdajatelja oziroma prejšnjega imetnika brez njegove volje.

Kdo lahko zahteva izpolnitev

217. člen

Izpolnitev terjatve iz vrednostnega papirja lahko zahteva proti predložitvi le njegov zakoniti imetnik ali tisti, ki ga ta pooblasti.

III. PRENOS VREDNOSTNEGA PAPIRJA

Prenos pravice iz papirja na prinosnika

218. člen

Pravica iz vrednostnega papirja na prinosnika se prenaša z njegovo izročitvijo.

Prenos pravice iz papirja na ime

219. člen

(1) Pravica iz vrednostnega papirja na ime se prenaša s cesijo.

(2) Poseben zakon lahko določa, da se pravica iz vrednostnega papirja na ime lahko prenaša tudi z indosamentom.

(3) Pravica iz vrednostnega papirja na ime se prenaša z zapisom firme oziroma imena novega imetnika na samem papirju, s podpisom prenosnika in z vpisom prenosa v morebitni register vrednostnih papirjev, ki ga vodi izdajatelj.

Prenos pravice iz papirja po odredbi

220. člen

Pravica iz vrednostnega papirja po odredbi se prenaša z indosamentom.

Vrste indosamentov

221. člen

(1) Indosament je lahko popoln, blanko in na prinosnika.

(2) Popolni indosament vsebuje izjavo o prenosu, firmo ali ime osebe, na katero se pravica iz vrednostnega papirja prenaša (indosatar), in podpis prenosnika (indosant), lahko pa vsebuje tudi druge podatke (kraj in datum idr.).

(3) Blanko indosament vsebuje le podpis indosanta.

(4) Pri prenosu vrednostnega papirja z indosamentom na prinosnika, se namesto imena indosatarja zapiše beseda "prinosniku" ali druga oznaka, ki pomeni isto.

(5) Indosament na prinosnika velja kot blanko indosament.

(6) Ničen je delni indosament.

Prenos pooblastila in prenos v zastavo

222. člen

(1) Vrednostni papir se lahko prenese tudi kot prenos pooblastila oziroma kot prenos v zastavo.

(2) Pri prenosu pooblastila se zapiše klavzula "vrednost v pooblastilu", pri prenosu v zastavo pa "vrednost v zastavo" ali kaj podobnega.

Učinek prenosa pravic

223. člen

(1) S prenosom pravic iz vrednostnega papirja pridobi novi imetnik vse pravice, ki jih je imel prejšnji imetnik.

(2) Prenos pravic iz vrednostnega papirja na ime, bodisi s cesijo ali z indosamentom, nima učinka nasproti izdajatelju, dokler ta ni pisno obveščen o tem oziroma dokler ta prenos ni vpisan v morebitni register vrednostnih papirjev na ime, ki ga vodi izdajatelj.

(3) Cedent oziroma indosant ne odgovarja za neizpolnitev obveznosti izdajatelja, razen če zakon drugače določa ali če je nasprotno določilo zapisano na samem vrednostnem papirju.

Učinek prenosa pooblastila in prenosa v zastavo

224. člen

Imetnik vrednostnega papirja, ki je bil nanj prenesen kot "prenos pooblastila" ali kot "prenos v zastavo", lahko izvršuje vse pravice, ki iz njega izvirajo, vendar sme papir prenesti na drugega le kot prenos pooblastila.

Dokazovanje zakonitosti prenosa

225. člen

(1) Zadnji indosatar dokazuje svojo pravico iz vrednostnega papirja z nepretrgano vrsto indosamentov.

(2) To pravilo se smiselno uporablja tudi za zadnjega cesionarja.

Prepoved prenosa

226. člen

(1) Prenos vrednostnega papirja po odredbi z indosamentom se prepoveduje z izrazom "ne po odredbi" ali s podobno klavzulo, ki ima enak pomen.

(2) Pravica iz vrednostnega papirja, za katerega je prenos z indosamentom prepovedan, se sme prenesti samo s cesijo.

(3) Prenos z indosamentom lahko prepovesta izdajatelj in indosant.

(4) S posebnim zakonom ali izjavo izdajatelja, zapisano na samem vrednostnem papirju na ime, se lahko prepove kakršenkoli njegov prenos.

IV. SPREMEMBE PRI VREDNOSTNIH PAPIRJIH

Spremembe, ki jih opravi izdajatelj

227. člen

(1) Vrednostni papir na prinosnika ali po odredbi lahko izdajatelj na zahtevo in stroške imetnika spremeni v vrednostni papir na ime.

(2) Če spremembe ni izrecno prepovedal, lahko izdajatelj na zahtevo in stroške imetnika spremeni vrednostni papir na ime v vrednostni papir na prinosnika ali po odredbi.

Spremembe, ki jih opravi imetnik pri prenosu

228. člen

(1) Vrednostni papir po odredbi sme indosant prenesti z indosamentom na prinosnika, če ni s posebnim zakonom drugače določeno.

(2) Vrednostni papir na ime sme cedent oziroma indosant prenesti le na določeno osebo.

(3) Vrednostni papir na prinosnika se lahko z indosamentom prenese tudi na določeno osebo.

Združitev in delitev vrednostnih papirjev

229. člen

(1) Vrednostni papirji, izdani v seriji, se na zahtevo in stroške imetnika lahko združijo v enega ali več vrednostnih papirjev.

(2) Vrednostni papir se na zahtevo in stroške imetnika lahko razdeli na več vrednostnih papirjev manjšega zneska, ki pa ne smejo biti nižji od najnižjega apoena papirja, izdanega v tej seriji.

V. IZPOLNITEV OBVEZNOSTI IZ VREDNOSTNEGA PAPIRJA

Prenehanje obveznosti

230. člen

(1) Obveznost iz vrednostnega papirja preneha, ko jo izdajatelj papirja izpolni zakonitemu imetniku.

(2) Terjatev iz vrednostnega papirja preneha tudi, če vrednostni papir pripade izdajatelju, razen če ni s posebnim zakonom drugače določeno.

(3) Pošteni izdajatelj vrednostnega papirja na prinosnika je z izpolnitvijo prinosniku prost obveznosti tudi takrat, ko ta ni njegov zakoniti imetnik.

Prepoved izpolnitve

231. člen

(1) Če izdajatelj vrednostnega papirja na prinosnika ve ali bi moral vedeti, da prinosnik ni zakoniti imetnik papirja in da tudi nima njegovega pooblastila, mora odkloniti izpolnitev, sicer odgovarja za škodo.

(2) Izdajatelj vrednostnega papirja ne more veljavno izpolniti svoje obveznosti, če mu je pristojni organ to prepovedal ali če ve ali bi moral vedeti, da je uveden postopek za amortizacijo ali neveljavnost vrednostnega papirja.

Izplačilo obresti ali drugih donosov po izplačilu glavnice

232. člen

Dolžnik, ki je imetniku vrednostnega papirja izplačal glavnico, mora izplačati kupone obresti oziroma drugih donosov z istega papirja, predložene v izplačilo po izplačilu glavnice, če te terjatve niso zastarane.

Ugovor zoper zahtevek za izpolnitev obveznosti

233. člen

(1) Zoper zahtevek imetnika vrednostnega papirja na prinosnika ali po odredbi sme izdajatelj uveljavljati le tiste ugovore, ki zadevajo izdajo samega papirja, kot je ponaredba; nato ugovore, ki izhajajo iz vsebine samega papirja, kot so roki ali pogoji; končno ugovore, ki jih ima proti samemu imetniku papirja, kot so pobotanje, pomanjkljivost z zakonom predpisanega postopka za pridobitev vrednostnega papirja in pomanjkanje pooblastila.

(2) Izdajatelj lahko uveljavlja zoper zahtevek imetnika, kateremu je izročil vrednostni papir, napake pravnega posla, na podlagi katerega je bil prenos opravljen, vendar teh napak ne more uveljavljati zoper zahtevek kakšnega poznejšega imetnika.

(3) Če pa je imetnik vrednostnega papirja ob prejemu papirja od svojega prednika vedel ali bi bil moral vedeti, da mu ta izroča vrednostni papir, da bi se izognil ugovoru, ki ga ima izdajatelj proti njemu, lahko izdajatelj uveljavlja ta ugovor tudi proti imetniku papirja.

(4) S posebnim zakonom so lahko določene tudi druge vrste ugovorov pri posameznih vrstah vrednostnih papirjev.

VI. IZKAZNI PAPIRJI IN ZNAKI

Izkazni papirji

234. člen

Za železniške vozovnice, gledališke in druge vstopnice, bone in druge podobne listine, ki vsebujejo določeno obveznost za njihovega izdajatelja, na katerih pa ni označen upnik in tudi ne izhaja iz njih ali iz okoliščin, v katerih so bile izdane, da jih ni mogoče odstopiti drugemu, se smiselno uporabljajo ustrezne določbe o vrednostnih papirjih.

Izkazni znaki

235. člen

(1) Garderobni ali podobni znaki, ki so sestavljeni iz kosa papirja, kovine ali drugega materiala, na katerih je običajno vtisnjena številka ali navedeno število oddanih predmetov in ki običajno ne vsebujejo kaj določenega o obveznosti njihovega izdajatelja, so namenjeni le za to, da pokažejo, kdo je upnik v razmerju, pri katerega nastanku so bili izdani.

(2) Izdajatelj izkaznega znaka je prost obveznosti, če jo v dobri veri izpolni prinosniku; vendar za prinosnika ne velja domneva, da je on pravi upnik ali da je upravičen zahtevati izpolnitev, in mora v sporu to dokazati.

(3) Upnik lahko zahteva izpolnitev obveznosti, čeprav je izgubil izkazni znak.

(4) Glede drugega je treba v vsakem posameznem primeru upoštevati skupno voljo izdajatelja in prejemnika znaka, kot tudi tisto, kar je običajno.

VII. DRUGE DOLOČBE

Zamenjava poškodovanega vrednostnega papirja

236. člen

Imetnik poškodovanega vrednostnega papirja, ki ni primeren za promet, njegovo pristnost in vsebino pa je mogoče natančno ugotoviti, je upravičen zahtevati nov vrednostni papir na enak znesek, vrniti pa mora poškodovani papir in povrniti stroške.

Amortizacija vrednostnega papirja

237. člen

(1) Izgubljen vrednostni papir se lahko razglasi za neveljavnega (amortizira).

(2) Izdajatelj vrednostnega papirja mora dosedanjemu imetniku vrednostnega papirja na njegovo zahtevo in proti povrnitvi stroškov izročiti vse listine in mu dati vse informacije, ki jih imetnik potrebuje v amortizacijskem postopku.

Zastaranje terjatev iz vrednostnega papirja

238. člen

Za zastaranje terjatev iz vrednostnega papirja veljajo pravila o zastaranju, če poseben zakon ne določa drugače.

III. POGLAVJE: UČINKI OBVEZNOSTI

1. ODDELEK: UPNIKOVE PRAVICE IN DOLŽNIKOVE OBVEZNOSTI

1. odsek: PRAVICA DO POVRAČILA ŠKODE

I. SPLOŠNA PRAVILA

Izpolnitev obveznosti in posledice neizpolnitve

239. člen

(1) Upnik je upravičen zahtevati od dolžnika izpolnitev obveznosti, dolžnik pa jo je dolžan izpolniti pošteno v vsem, kot se glasi.

(2) Če dolžnik ne izpolni obveznosti ali zamudi z njeno izpolnitvijo, je upnik upravičen zahtevati tudi povrnitev škode, ki mu je zaradi tega nastala.

(3) Za škodo zaradi zamude z izpolnitvijo je odgovoren tudi dolžnik, ki mu je upnik dal primeren dodatni rok za izpolnitev.

(4) Dolžnik je odgovoren tudi za delno ali popolno nemožnost izpolnitve, čeprav zanjo ni kriv, če je nastopila potem, ko je prišel v zamudo, za katero odgovarja.

(5) Vendar je dolžnik prost odgovornosti za škodo, če dokaže, da bi bila stvar, ki je predmet obveznosti, naključno uničena, tudi če bi bil on svojo obveznost pravočasno izpolnil.

Oprostitev dolžnika odgovornosti

240. člen

Dolžnik je prost odgovornosti za škodo, če dokaže, da ni mogel izpolniti svoje obveznosti oziroma da je zamudil z izpolnitvijo obveznosti zaradi okoliščin, nastalih po sklenitvi pogodbe, ki jih ni mogel preprečiti, ne odpraviti in se jim tudi ne izogniti.

Pogodbena razširitev odgovornosti

241. člen

(1) S pogodbo se lahko razširi odgovornost dolžnika tudi na primer, za katerega sicer ne odgovarja.

(2) Vendar se izpolnitev takšnega pogodbenega določila ne more zahtevati, če bi bilo to v nasprotju z načelom vestnosti in poštenja.

Omejitev in izključitev odgovornosti

242. člen

(1) Odgovornosti dolžnika za naklep ali hudo malomarnost ni mogoče s pogodbo vnaprej izključiti.

(2) Vendar lahko sodišče na zahtevo zainteresirane stranke razveljavi tudi pogodbeno določilo o izključitvi odgovornosti za lahko malomarnost, če takšen sporazum izhaja iz monopolnega položaja dolžnika ali sploh iz neenakopravnega razmerja med pogodbenikoma.

(3) Veljavno je pogodbeno določilo, ki določa najvišji znesek odškodnine, če tako določeni znesek ni v očitnem nesorazmerju s škodo ali če za posamezen primer zakon ne določa kaj drugega.

(4) V primeru omejitve višine odškodnine ima upnik pravico do popolne odškodnine, če je dolžnik povzročil nemožnost izpolnitve namenoma ali iz hude malomarnosti.

Obseg odškodnine

243. člen

(1) Upnik ima pravico do povračila navadne škode in izgubljenega dobička, ki bi ju dolžnik moral pričakovati ob kršitvi pogodbe kot možni posledici kršitve pogodbe glede na dejstva, ki so mu bila takrat znana ali bi mu morala biti znana.

(2) V primeru prevare ali namerne neizpolnitve ter neizpolnitve iz hude malomarnosti ima upnik pravico zahtevati od dolžnika povrnitev celotne škode, ki je nastala zaradi kršitve pogodbe, ne glede na to, ali je dolžnik vedel za posebne okoliščine, zaradi katerih je nastala.

(3) Če je pri kršitvi obveznosti nastala za upnika poleg škode tudi kakšna korist, jo je treba pri odmeri odškodnine primerno upoštevati.

(4) Stranka, ki se sklicuje na kršitev pogodbe, mora storiti vse razumne ukrepe, da bi se zmanjšala škoda, ki jo je ta kršitev povzročila, sicer lahko druga stranka zahteva zmanjšanje odškodnine.

(5) Določbe tega člena se smiselno uporabljajo tudi za neizpolnitev obveznosti, ki niso nastale iz pogodbe, če ni za posamezne izmed njih v tem zakoniku določeno kaj drugega.

Odgovornost upnika

244. člen

Če za nastalo škodo ali njeno velikost ali za otežitev dolžnikovega položaja odgovarja tudi upnik ali kdo, za katerega je on odgovoren, se odškodnina sorazmerno zmanjša.

Odgovornost zaradi opustitve obvestila

245. člen

Pogodbena stranka, ki je dolžna obvestiti drugo stranko o dejstvih, ki vplivajo na njuno medsebojno razmerje, je odgovorna za škodo, ki nastane drugi stranki zato, ker ni bila pravočasno obveščena.

Uporaba določb o povrnitvi škode

246. člen

Če v določbah tega odseka ni drugače določeno, se za povrnitev škode, nastale s kršitvijo pogodbene obveznosti, smiselno uporabljajo določbe tega zakonika o povrnitvi nepogodbene škode.

II. POGODBENA KAZEN

Splošna pravila

247. člen

(1) Upnik in dolžnik se lahko dogovorita, da bo dolžnik plačal upniku določen denarni znesek ali mu preskrbel kakšno drugo premoženjsko korist, če ne izpolni svoje obveznosti ali če zamudi z njeno izpolnitvijo (pogodbena kazen).

(2) Če iz pogodbe ne izhaja kaj drugega, se šteje, da je kazen dogovorjena za primer, če dolžnik zamudi z izpolnitvijo.

(3) Pogodbena kazen ne more biti dogovorjena za denarne obveznosti.

Način določitve

248. člen

(1) Pogodbeni stranki lahko poljubno določita višino kazni, bodisi v skupnem znesku, v odstotku, za vsak dan zamude ali kako drugače.

(2) Kazen mora biti dogovorjena v obliki, ki je predpisana za pogodbo, iz katere je nastala obveznost, na katere izpolnitev se nanaša.

Akcesornost

249. člen

Sporazum o pogodbeni kazni ima pravno usodo obveznosti, na katere zavarovanje se nanaša.

Dolžnikova odgovornost

250. člen

Upnik ne more zahtevati pogodbene kazni, če je do neizpolnitve ali zamude prišlo iz vzroka, za katerega dolžnik ne odgovarja.

Upnikove pravice

251. člen

(1) Če je kazen dogovorjena za primer neizpolnitve obveznosti, lahko upnik zahteva bodisi izpolnitev obveznosti bodisi pogodbeno kazen.

(2) Pravico zahtevati izpolnitev obveznosti izgubi, če je zahteval plačilo pogodbene kazni.

(3) Če je kazen dogovorjena za primer neizpolnitve, dolžnik nima pravice plačati pogodbeno kazen in odstopiti od pogodbe, razen če je bil to namen pogodbenikov, ko sta se zanjo dogovorila.

(4) Kadar je kazen dogovorjena za primer, če dolžnik zamudi z izpolnitvijo, ima upnik pravico zahtevati tako izpolnitev obveznosti kot pogodbeno kazen.

(5) Upnik ne more zahtevati pogodbene kazni zaradi zamude, če je sprejel izpolnitev obveznosti, pa ni nemudoma sporočil dolžniku, da si pridržuje pravico do pogodbene kazni.

Zmanjšanje pogodbene kazni

252. člen

Sodišče zmanjša na dolžnikovo zahtevo pogodbeno kazen, če spozna, da je glede na vrednost in pomen predmeta obveznosti nesorazmerno visoka.

Pogodbena kazen in odškodnina

253. člen

(1) Upnik ima pravico zahtevati pogodbeno kazen, tudi če presega škodo, ki mu je nastala, in celo če mu ni nastala nobena škoda.

(2) Če je škoda, ki je upniku nastala, večja od pogodbene kazni, ima pravico zahtevati razliko do popolne odškodnine.

Z zakonom določena odškodnina in pogodbeno kazen

254. člen

Če je za neizpolnitev obveznosti ali za primer zamude z izpolnitvijo v zakonu določena višina odškodnine pod imenom penalov, pogodbene kazni, odškodnine ali pod kakšnim drugim imenom, pogodbeni stranki pa sta se poleg tega v pogodbi dogovorili za pogodbeno kazen, upnik nima pravice zahtevati obenem pogodbeno kazen in z zakonom določeno odškodnino, razen če je to po samem zakonu dovoljeno.

2. odsek: IZPODBIJANJE DOLŽNIKOVIH PRAVNIH DEJANJ

Splošno pravilo

255. člen

(1) Vsak upnik, čigar terjatev je zapadla v plačilo, lahko tudi ne glede na to, kdaj je nastala, izpodbija pravno dejanje svojega dolžnika, ki je bilo storjeno v škodo upnikov.

(2) Šteje se, da je bilo pravno dejanje storjeno v škodo upnikov, če zaradi njega dolžnik nima dovolj sredstev za izpolnitev upnikove terjatve.

(3) S pravnim dejanjem je mišljena tudi opustitev, zaradi katere je dolžnik izgubil kakšno premoženjsko pravico ali s katero je zanj nastala kakšna premoženjska obveznost.

Pogoj za izpodbijanje

256. člen

(1) Odplačno razpolaganje se lahko izpodbija, če je dolžnik ob razpolaganju vedel ali bi bil moral vedeti, da s tem škoduje svojim upnikom in če je bilo tretjemu, s katerim je bilo ali v čigar korist je bilo pravno dejanje storjeno, to znano ali bi mu moralo biti znano.

(2) Če je ta tretji dolžnikov zakonec ali je z njim v sorodstvu v ravni vrsti ali v stranski vrsti do vštetega četrtega kolena ali v svaštvu v ravni vrsti oziroma v stranski vrsti do vštetega drugega kolena, se domneva, da mu je bilo znano, da dolžnik s takim razpolaganjem škoduje upnikom.

(3) Pri neodplačnih razpolaganjih in z njimi izenačenih pravnih dejanjih se šteje, da je dolžnik vedel, da s takim razpolaganjem škoduje upnikom, in se za njihovo izpodbijanje ne zahteva, da je bilo tretjemu to znano ali da bi mu moralo biti znano.

(4) Odpoved dediščini se šteje za neodplačno razpolaganje.

Rok za vložitev tožbe

257. člen

(1) Izpodbojna tožba v primeru razpolaganja iz prvega odstavka prejšnjega člena se lahko vloži v enem letu, v drugih primerih pa v treh letih.

(2) Rok iz prejšnjega odstavka se šteje od dneva, ko je bilo storjeno izpodbijano pravno dejanje, oziroma od dneva, ko bi bilo treba opraviti opuščeno dejanje.

Izključitev izpodbijanja

258. člen

Zaradi oškodovanja upnikov ni mogoče izpodbijati običajnih priložnostnih daril, nagradnih daril kot tudi ne daril, danih iz hvaležnosti, če so sorazmerna premoženjskim možnostim dolžnika.

Kako se izpodbija

259. člen

(1) Izpodbija se lahko s tožbo ali z ugovorom.

(2) Izpodbojna tožba se vloži zoper tretjega, s katerim je bilo ali v čigar korist je bilo storjeno izpodbijano pravno dejanje, oziroma zoper njegove univerzalne pravne naslednike.

(3) Če je tretji s kakšnim odplačnim poslom odtujil korist, pridobljeno z izpodbijanem razpolaganjem, se sme tožba zoper pridobitelja vložiti le, če je ta vedel, da je bilo mogoče pridobitev njegovih prednikov izpodbijati; če pa je to korist odtujil z neodplačnim poslom, se sme vložiti tožba zoper pridobitelja tudi, čeprav tega ni vedel.

(4) Toženec se lahko izogne izpodbijanju, če izpolni dolžnikovo obveznost.

Učinek izpodbijanja

260. člen

Če sodišče ugotovi tožbenemu zahtevku, izgubi pravno dejanje učinek le proti tožniku in le toliko, kolikor je potrebno za izpolnitev njegovih terjatev.

3. odsek: PRIDRŽNA PRAVICA

Izvrševanje pridržne pravice

261. člen

(1) Upnik zapadle terjatve, v čigar rokah je kakšna dolžnikova stvar, jo ima pravico pridržati, dokler mu ni plačana terjatev.

(2) Če je postal dolžnik plačilno nesposoben, ima upnik pridržno pravico, čeprav njegova terjatev še ni zapadla.

Izjeme

262. člen

(1) Upnik nima pridržne pravice, če dolžnik zahteva vrnitev stvari, ki proti njegovi volji ni več v njegovi posesti, ali če dolžnik zahteva vrnitev stvari, ki je bila izročena upniku v hrambo ali na posodo.

(2) Upnik tudi ne more pridržati pooblastila, dobljenega od dolžnika, ne drugih dolžnikovih listin, izkaznic, dopisov in drugih podobnih stvari, kot tudi ne drugih stvari, ki jih ni mogoče dati na prodaj.

Obvezna vrnitev stvari pred izpolnitvijo obveznosti

263. člen

Upnik je dolžan vrniti stvar dolžniku, če mu ta ponudi ustrezno zavarovanje njegove terjatve.

Učinek pridržne pravice

264. člen

Upnik, ki ima na podlagi pridržne pravice v rokah dolžnikovo stvar, se lahko poplača iz njene vrednosti na enak način kot zastavni upnik, vendar mora, preden se za to odloči, pravočasno sporočiti dolžniku svoj namen.

2. ODDELEK: UPNIKOVE PRAVICE V NEKATERIH POSEBNIH PRIMERIH

Kadar je obveznost v dajatvi stvari, določenih po vrsti

265. člen

Kadar je obveznost v dajatvi po vrsti določenih stvari, dolžnik pa pride v zamudo, si lahko upnik, ko je prej o tem obvestil dolžnika, po svoji izbiri kupi stvari iste vrste in zahteva od dolžnika povrnitev kupnine in škode, ali pa vrednost dolgovanih stvari in povrnitev škode.

Kadar je obveznost v storitvi

266. člen

Kadar je obveznost v storitvi, dolžnik pa te obveznosti ni pravočasno izpolnil, lahko upnik, ko je prej o tem obvestil dolžnika, sam na dolžnikove stroške stori tisto, kar bi bil moral storiti dolžnik, od njega pa lahko zahteva odškodnino zaradi zamude kot tudi povrnitev druge morebitne škode, ki jo je imel zaradi takšnega načina izpolnitve.

Kadar je obveznost v opustitvi

267. člen

(1) Kadar je obveznost v opustitvi, ima upnik pravico do povrnitve škode že zato, ker je dolžnik ravnal v nasprotju s svojo obveznostjo.

(2) Če je bilo kaj zgrajeno v nasprotju z obveznostjo, lahko upnik zahteva, da se to odstrani na dolžnikove stroške in da mu dolžnik povrne škodo, ki mu je nastala v zvezi z graditvijo in odstranitvijo.

(3) Če pa sodišče spozna, da je to očitno koristnejše, lahko odloči, upoštevajoč splošni interes in opravičen interes upnika, naj se ne ruši tisto, kar je bilo zgrajeno, temveč naj dobi upnik škodo povrnjeno v denarju.

Pravica zahtevati odškodnino namesto prisojenega

268. člen

(1) Če dolžnik ne izpolni svoje obveznosti v roku, ki mu je bil določen s pravnomočno odločbo, lahko upnik zahteva od njega, naj jo izpolni v primernem dodatnem roku, in izjavi, da po izteku tega roka ne bo več sprejel izpolnitve, temveč bo zahteval odškodnino zaradi neizpolnitve.

(2) Po poteku dodatnega roka sme upnik zahtevati le odškodnino zaradi neizpolnitve.

Sodni penali

269. člen

(1) Če dolžnik ne izpolni pravočasno kakšne svoje nedelarne obveznosti, ugotovljene s pravnomočno odločbo, mu lahko sodišče na upnikovo zahtevo določi primeren dodatni rok in, da bi nanj vplivalo, ne glede na kakršnokoli škodo izreče, da bo moral, če v tem roku ne bo izpolnil svoje obveznosti, plačati upniku od dneva, ko izteče omenjeni rok, določeno vsoto denarja za vsak dan zamude ali za kakšno drugo časovno enoto.

(2) Če dolžnik pozneje izpolni obveznost, lahko sodišče zmanjša tako določeno vsoto, upoštevajoč pri tem namen, zaradi katerega je odredilo njeno plačilo.

IV. POGLAVJE: PRENEHANJE OBVEZNOSTI

1. ODDELEK: SPLOŠNO PRAVILO

Splošno pravilo

270. člen

(1) Obveznost preneha, ko je izpolnjena, kot tudi v drugih z zakonom določenih primerih.

(2) S prenehanjem glavne obveznosti ugasnejo poroštvo, zastava in druge stranske pravice.

2. ODDELEK: IZPOLNITEV

1. odsek: SPLOŠNA PRAVILA O IZPOLNITVI

I. KDO LAHKO IZPOLNI IN STROŠKI IZPOLNITVE

Izpolnitev dolžnika ali tretjega

271. člen

(1) Obveznost lahko izpolni ne le dolžnik, temveč tudi kdo tretji.

(2) Upnik je dolžan sprejeti izpolnitev od vsakogar, ki ima kakšen pravni interes, da bi bila obveznost izpolnjena, celo če dolžnik tej izpolnitvi nasprotuje.

(3) Upnik je dolžan sprejeti izpolnitev od tretjega, če se dolžnik s tem strinja, razen če mora po pogodbi ali po naravi same obveznosti to obveznost izpolniti osebno dolžnik.

(4) Upnik lahko sprejme izpolnitev od tretjega brez dolžnikove vednosti, celo v primeru, ko ga je dolžnik obvestil, da noče, da bi kdo drug izpolnil njegovo obveznost.

(5) Vendar pa upnik ne sme sprejeti izpolnitve od tretjega, če mu je dolžnik ponudil, da bo sam izpolnil svojo obveznost.

Izpolnitev poslovno nesposobnega

272. člen

(1) Tudi poslovno nesposoben dolžnik lahko veljavno izpolni obveznost, če je obstoj obveznosti nedvomen in če je zapadel rok za njeno izpolnitev.

(2) Vendar je mogoče izpodbijati izpolnitev, če je takšna oseba plačala zastaran dolg ali dolg, ki izvira iz igre ali stave.

Stroški izpolnitve

273. člen

Stroške izpolnitve trpi dolžnik, če jih ni povzročil upnik.

II. IZPOLNITEV S SUBROGACIJO

Pojem

274. člen

(1) Če izpolni tujo obveznost, se lahko vsak izpolnitelj pred izpolnitvijo ali ob izpolnitvi dogovori z upnikom, da izpolnjena terjatev preide nanj z vsemi ali le nekaterimi stranskimi pravicami.

(2) Upnikove pravice lahko preidejo na izpolnitelja tudi po pogodbi med dolžnikom in izpolniteljem, sklenjeni pred izpolnitvijo.

(3) Subrogacija izpolnitelja v pravice upnika nastopi v teh primerih ob izpolnitvi.

Subrogacija po zakonu

275. člen

Če izpolni obveznost kdo, ki ima pri tem kakšen pravni interes, preide nanj ob izpolnitvi po samem zakonu upnikova terjatev z vsemi stranskimi pravicami.

Subrogacija pri delni izpolnitvi

276. člen

(1) Pri delni izpolnitvi upnikove terjatve preidejo stranske pravice, s katerimi je zavarovana izpolnitev te terjatve, na izpolnitelja le toliko, kolikor niso potrebne za izpolnitev ostanka.

(2) Vendar se upnik in izpolnitelj lahko dogovorita, da bosta izkoristila garancije v sorazmerju s svojimi terjatvami, lahko pa se dogovorita tudi, da bo imel izpolnitelj pri poplačilu prednost.

Dokazi in sredstva za zavarovanje

277. člen

(1) Upnik je dolžan izročiti izpolnitelju sredstva, s katerimi se terjatev dokazuje ali zavaruje.

(2) Izjemoma sme upnik izročiti izpolnitelju stvar, ki jo je sprejel v zastavo od dolžnika ali od koga drugega, vendar le, če zastavitelj v to privoli; sicer ostane stvar v posesti pri upniku, da jo hrani za izpolnitelja.

Koliko se lahko zahteva od dolžnika

278. člen

Izpolnitelj, na katerega je prešla terjatev, ne more zahtevati od dolžnika več, kot je plačal upniku.

Izključitev odgovornosti upnika za obstoj in izterljivost terjatve

279. člen

(1) Upnik, ki je sprejel izpolnitev od tretjega, ni odgovoren za obstoj in izterljivost terjatve ob izpolnitvi.

(2) S tem ni izključena uporaba pravil o neupravičeni pridobitvi.

III. KOMU SE IZPOLNJUJE

Upravičenec

280. člen

(1) Obveznost mora biti izpolnjena upniku ali osebi, ki jo določa zakon, sodna odločba ali pogodba med upnikom in dolžnikom ali jo je določil sam upnik.

(2) Izpolnitev je veljavna tudi, kadar je opravljena tretjemu, če jo je upnik pozneje odobril ali če jo je izkoristil.

Izpolnitev poslovno nesposobnemu upniku

281. člen

(1) Z izpolnitvijo poslovno nesposobnemu upniku je dolžnik prost le, če je bila izpolnitev koristna za upnika ali če je predmet izpolnitve še pri njem.

(2) Poslovno nesposoben upnik lahko potem, ko postane poslovno sposoben, odobri izpolnitev, ki jo je prejel takrat, ko je bil poslovno nesposoben.

IV. PREDMET IZPOLNITVE

Vsebina obveznosti

282. člen

(1) Izpolnitev je v izvršitvi tistega, kar je vsebina obveznosti; zato je niti dolžnik ne more izpolniti s čim drugim, niti ne more upnik zahtevati kaj drugega.

(2) Ni veljavne izpolnitve, če tisto, kar je dolžnik izročil kot dolgovano stvar in jo je upnik kot takšno sprejel, to v resnici ni; zato ima upnik pravico vrniti tisto, kar mu je bilo izročeno, in zahtevati dolgovano stvar.

Nadomestna izpolnitev

283. člen

(1) Obveznost preneha, če upnik v sporazumu z dolžnikom sprejme kaj drugega namesto tistega, kar mu ta dolguje.

(2) V tem primeru je dolžnik odgovoren, prav tako kot prodajalec, za stvarne in pravne napake stvari, ki jo je dal namesto onega, kar je dolgoval.

(3) Vendar lahko zahteva upnik od dolžnika, ne pa več od poroka, namesto zahtevka iz dolžnikove odgovornosti za stvarne in pravne napake stvari izpolnitev prvotne terjatve in odškodnino.

Izročitev v prodajo

284. člen

Če je dolžnik izročil upniku kakšno stvar ali kakšno drugo pravico, naj jo proda in se iz doseženega zneska poplača za svojo terjatev, ostanek pa mu izroči, preneha obveznost šele, ko se upnik poplača iz doseženega zneska.

Delna izpolnitev

285. člen

(1) Upnik ni dolžan sprejeti delne izpolnitve, razen če narava obveznosti ne nalaga kaj drugega.

(2) Vendar je upnik dolžan sprejeti delno izpolnitev denarne obveznosti, razen če ima poseben interes, da jo odkloni.

Obveznost dati stvari, določene po vrsti

286. člen

(1) Če so stvari določene samo po vrsti, mora dolžnik dati stvari srednje kakovosti.

(2) Vendar mora dati stvari ustrezne kakovosti, če mu je bil znan njihov namen.

V. VRAČUNAVANJE IZPOLNITVE

Vrstni red vračunavanja

287. člen

(1) Če je med istimi osebami več istovrstnih obveznosti, pa tisto, kar dolžnik izpolni, ne zadostuje, da bi se mogle vse poravnati, potem se, če se o tem nista sporazumela upnik in dolžnik, obveznosti vračunajo po istem vrstnem redu, ki ga določi dolžnik najpozneje ob izpolnitvi.

(2) Če ni dolžnikove izjave o vračunavanju, se obveznosti poravnajo po vrstnem redu, kot je katera zapadla v izpolnitev.

(3) Če je hkrati zapadlo več obveznosti, se najprej poravnajo tiste, ki so najmanj zavarovane, če so vse enako zavarovane, pa najprej tiste, ki so dolžniku v največje breme.

(4) Če so po vsem navedenem obveznosti enake, se poravnajo po vrstnem redu, kot so nastale, če so nastale hkrati, pa se tisto, kar je bilo dano na račun izpolnitve, porazdeli na vse obveznosti v sorazmerju z njihovimi zneski.

Vračunavanje obresti in stroškov

288. člen

Če dolguje dolžnik poleg glavnice tudi obresti in stroške, se ti vračunavajo tako, da se najprej odplačajo stroški, nato obresti in končno glavnica.

VI . ČAS IZPOLNITVE

Če rok ni določen

289. člen

Če rok ni določen, in tudi namen posla, narava obveznosti in druge okoliščine ne zahtevajo za izpolnitev nekega roka, lahko upnik zahteva takojšnjo izpolnitev obveznosti, dolžnik pa po svoji strani od upnika, da izpolnitev takoj sprejme.

Predčasna izpolnitev

290. člen

(1) Če je bil rok dogovorjen izključno v interesu dolžnika, je ta upravičen izpolniti obveznost tudi pred dogovorjenim rokom, vendar mora svoj namen sporočiti upniku in paziti, da to ni ob nepravem času.

(2) V drugih primerih, ko dolžnik ponudi predčasno izpolnitev, jo upnik lahko odkloni, lahko pa jo tudi sprejme in si pridrži pravico do odškodnine, če o tem nemudoma obvesti dolžnika.

Upnikova pravica zahtevati predčasno izpolnitev

291. člen

Upnik ima pravico zahtevati predčasno izpolnitev, če mu dolžnik ni dal obljubljenega zavarovanja ali če na njegovo zahtevo ni dopolnil zavarovanja, zmanjšanega brez njegove krivde, kot tudi če je bil rok dogovorjen izključno v njegovem interesu.

Če je določitev roka prepuščena eni stranki

292. člen

Če je določitev časa izpolnitve prepuščena na voljo upniku ali dolžniku, upravičenec pa ne določi roka niti po opominu, lahko druga stranka zahteva od sodišča, naj določi primeren rok za izpolnitev.

Denarne obveznosti

293. člen

(1) Če se plačuje s posredovanjem banke ali druge organizacije, pri kateri ima upnik račun, in če pogodbeni stranki nista drugače določili, se šteje, da je dolg poravnán, ko prispe banki oziroma organizaciji, pri kateri ima upnik račun, denarno nakazilo v dobro upnika ali nalog dolžnikove banke ali organizacije, naj odobri računu upnika znesek, ki je v njem naveden.

(2) Če je s pogodbo dogovorjeno plačevanje po pošti, se domneva, da sta se stranki sporazumeli, da je z vplačilom dolžnega zneska pri pošti dolžnik poravnál svojo obveznost do upnika; če pa takšen način plačevanja ni dogovorjen, je dolg poravnán, ko upnik prejme denarno nakazilo.

VII. KRAJ IZPOLNITVE

Splošna pravila

294. člen

(1) Dolžnik je dolžán izpolniti obveznosti, upnik pa sprejeti izpolnitev v kraju, ki je določen s pravnim poslom ali z zakonom.

(2) Če kraj izpolnitve ni določen in ga tudi ni mogoče določiti niti po namenu posla, po naravi obveznosti ali po drugih okoliščinah, je treba obveznost izpolniti v kraju, v katerem je imel dolžnik ob nastanku obveznosti sedež oziroma prebivališče.

(3) Za prebivališče se šteje običajno prebivališče, če tega ni, pa bivališče.

(4) Če je dolžnik pravna oseba ali podjetnik, ki ima enote v raznih krajih, velja za kraj izpolnitve sedež enote, ki mora opraviti, kar je potrebno za izpolnitev obveznosti, če je bila upniku pri sklenitvi pogodbe ta okoliščina znana ali bi bila morala biti znana.

Kraj izpolnitve denarnih obveznosti

295. člen

(1) Denarne obveznosti se izpolnjujejo v kraju, v katerem ima upnik sedež oziroma prebivališče.

(2) Če se plačilo opravlja z nalogom, se denarne obveznosti izpolnjujejo v sedežu organizacije, pri kateri so upnikova denarna sredstva.

(3) Če je upnik spremenil kraj, v katerem je imel sedež oziroma prebivališče takrat, ko je obveznost nastala, in so se zaradi tega povečali stroški izpolnitve, gre to povečanje v njegovo breme.

VIII. POBOTNICA

Domneve v zvezi s pobotnico

296. člen

(1) Kdor popolnoma ali delno izpolni obveznost, ima pravico zahtevati, naj mu upnik o tem na svoje stroške da pobotnico (priznanico).

(2) Dolžnik, ki je denarno obveznost plačal po banki ali pošti, sme zahtevati od upnika pobotnico le, če ima za to utemeljen razlog.

(3) Če je dana pobotnica, da je popolnoma plačana glavnica, se domneva, da so plačane tudi obresti ter morebitni sodni in drugi stroški.

(4) Prav tako se v primeru, če ima dolžnik občasnih dajatev, kot so zakupnine, in drugih terjatev, ki se občasno obračunavajo, kot so terjatve, ki nastajajo s porabo električnega toka ali vode ali z uporabo telefona, pobotnico, da je plačal pozneje zapadlo terjatev, domneva, da je plačal tudi tiste, ki so zapadle prej.

Odklonitev pobotnice

297. člen

Če upnik noče dati pobotnice, lahko položi dolžnik pri sodišču predmet svoje obveznosti.

IX. VRNITEV ZADOLŽNICE

Vrnitev zadolžnice

298. člen

(1) Ko dolžnik popolnoma izpolni svojo obveznost, lahko poleg pobotnice zahteva od upnika, naj mu vrne zadolžnico.

(2) Če upnik ne more vrniti zadolžnice, ima dolžnik pravico zahtevati, naj mu izda javno overjeno listino, da je obveznost prenehala.

(3) Če je bila dolžniku vrnjena zadolžnica, se domneva, da je obveznost popolnoma izpolnjena.

(4) Dolžnik, ki je izpolnil obveznost le delno, ima pravico zahtevati, naj se ta izpolnitev zapiše na zadolžnici.

2. odsek: ZAMUDA

I. ZAMUDA DOLŽNIKA

Kdaj pride dolžnik v zamudo

299. člen

(1) Dolžnik pride v zamudo, če ne izpolni obveznosti v roku, ki je določen za izpolnitev.

(2) Če rok za izpolnitev ni določen, pride dolžnik v zamudo, ko upnik ustno ali pisno, z izvensodnim opominom ali z začetkom kakšnega postopka, katerega namen je doseči izpolnitev obveznosti, zahteva od njega, naj izpolni svojo obveznost.

II. ZAMUDA UPNIKA

Kdaj pride upnik v zamudo

300. člen

(1) Upnik pride v zamudo, če brez utemeljenega razloga noče sprejeti izpolnitve ali jo s svojim ravnanjem prepreči.

(2) Upnik pride v zamudo tudi, kadar je pripravljen sprejeti izpolnitev dolžnikove sočasne obveznosti, ne nudi pa izpolnitve svoje zapadle obveznosti.

(3) Upnik ne pride v zamudo, če dokaže, da ob času, ko mu je bila ponujena izpolnitev, ali ob času, ki je bil določen za izpolnitev, dolžnik ni mogel izpolniti svoje obveznosti.

Učinek upnikove zamude

301. člen

(1) Če pride upnik v zamudo, preneha dolžnikova zamuda in preide nanj nevarnost naključnega uničenja ali poškodovanja stvari.

(2) Od dneva upnikove zamude nehajo teči obresti.

(3) Upnik v zamudi je dolžan povrniti dolžniku škodo, ki jo ima zaradi zamude, za katero je on kriv, kot tudi stroške v zvezi z nadaljnjo hrambo stvari.

3. odsek: POLOŽITEV STVARI

Položitev stvari pri sodišču

302. člen

(1) Če je upnik v zamudi ali je neznan, ali če se ne ve zanesljivo, kdo ali kje je, ali če je upnik poslovno nesposoben, nima pa zastopnika, sme dolžnik položiti zanj dolgovano stvar pri sodišču.

(2) To pravico imajo tudi drugi, ki imajo pravni interes, da se obveznost izpolni.

(3) O položitvi mora dolžnik obvestiti upnika, če ve zanj in za njegovo prebivališče.

Pri katerem sodišču se položi stvar

303. člen

(1) Stvar se položi pri stvarno pristojnem sodišču v kraju izpolnitve, razen če ekonomičnost ali narava posla zahteva položitev v kraju, kjer je stvar.

(2) Vsako drugo stvarno pristojno sodišče mora sprejeti stvar v hrambo, dolžnik pa mora dati upniku odškodnino, če je temu s položitvijo pri drugem sodišču nastala škoda.

Izročitev v hrambo drugi osebi

304. člen

(1) Kadar je predmet obveznosti kakšna stvar, ki je ni mogoče hraniti pri sodišču, lahko dolžnik zahteva od sodišča, naj določi osebo, kateri bo na stroške in na račun upnika izročil stvar v hrambo.

(2) Pri obveznosti iz gospodarske pogodbe ima izročitev take stvari javnemu skladišču v hrambo na račun upnika učinek položitve pri sodišču.

(3) O izročitvi v hrambo mora dolžnik obvestiti upnika.

Jemanje položenih stvari nazaj

305. člen

(1) Dolžnik lahko vzame položeno stvar nazaj.

(2) O tem, da je vzel stvar nazaj, mora dolžnik obvestiti upnika.

(3) Dolžnikova pravica, da vzame položeno stvar nazaj, preneha, če dolžnik izjavi sodišču, da se tej pravici odpoveduje, če upnik izjavi, da sprejema položeno stvar, kot tudi če se s pravnomočno odločbo ugotovi, da položitev izpolnjuje pogoje pravilne izpolnitve.

Učinek položitve

306. člen

(1) S položitvijo dolgovane stvari je dolžnik prost obveznosti takrat, ko stvar položi.

(2) Če je bil dolžnik v zamudi, njegova zamuda preneha.

(3) Od takrat, ko je stvar položena, preide nevarnost njenega naključnega uničenja ali poškodovanja na upnika.

(4) Od dneva položitve nehajo teči obresti.

(5) Če vzame dolžnik položeno stvar nazaj, se šteje, kot da položitve sploh ni bilo, in ostanejo njegovi sodolžniki ter poroki v zavezi.

Stroški položitve

307. člen

Stroške veljavne in nepreklicane položitve plača upnik, v delu, ki presega stroške izpolnitve, ki jih mora plačati dolžnik.

Prodaja namesto položitve stvari

308. člen

(1) Če stvar ni primerna za hrambo ali če so za njeno hrambo ali za njeno vzdrževanje potrebni stroški, ki so nesorazmerni z njeno vrednostjo, jo dolžnik lahko proda na javni dražbi v kraju, določenem za izpolnitev, ali v kakšnem drugem kraju, če je to v upnikovem interesu, in doseženi znesek po odbitku prodajnih stroškov položi pri sodišču tega kraja.

(2) Če ima stvar dnevno ceno ali če ima v primerjavi s stroški javne dražbe majhno vrednost, jo dolžnik lahko proda pod roko.

(3) Če je stvar takšna, da se utegne hitro uničiti ali pokvariti, jo mora dolžnik prodati nemudoma na najprimernejši način.

(4) V vsakem primeru mora dolžnik, kadarkoli je to mogoče, obvestiti upnika o nameravani prodaji, po prodaji pa o doseženi ceni in njeni položitvi pri sodišču.

Izročitev stvari upniku

309. člen

Sodišče izroči položeno stvar upniku pod pogoji, ki jih je postavil dolžnik.

Prodaja za kritje stroškov hrambe

310. člen

(1) Če stroški hrambe niso v primernem roku plačani, odredi sodišče na zahtevo shranjevalca prodajo stvari in določi način prodaje.

(2) Od zneska, dobljenega s prodajo, se odbijejo stroški prodaje in stroški hrambe, ostanek pa položi pri sodišču za upnika.

3. ODDELEK: DRUGI NAČINI PRENEHANJA OBVEZNOSTI

1. odsek: POBOT (KOMPENZACIJA)

Splošni pogoji

311. člen

Dolžnik lahko pobota terjatev, ki jo ima nasproti upniku, s tistim, kar ta terja od njega, če se obe terjatvi glasita na denar ali na druge nadomestne stvari iste vrste in iste kakovosti in če sta obe zapadli.

Izjava o pobotu

312. člen

(1) Pobot ne nastane takoj, ko se stečejo pogoji zanj, temveč mora to ena stranka drugi izjaviti.

(2) Po izjavi o pobotu se šteje, da je pobot nastal takrat, ko so se stekli pogoji zanj.

Če ni vzajemnosti

313. člen

(1) Dolžnik ne more pobotati tistega, kar dolguje upniku, s tistim, kar upnik dolguje njegovemu poroku.

(2) Vendar pa porok lahko pobota dolžnikove obveznosti nasproti upniku z dolžnikovo terjatvijo do upnika.

(3) Kdor je dal svojo stvar v zastavo za tujo obveznost, lahko zahteva od upnika, naj mu zastavljeno stvar vrne, če so izpolnjeni pogoji za prenehanje te obveznosti s pobotom, kot tudi če upnik po svoji krivdi opusti pobot.

Zastarana terjatev

314. člen

(1) Dolg se lahko pobota z zastarano terjatvijo, vendar le, če takrat, ko so se stekli pogoji za pobot, terjatev še ni bila zastarana.

(2) Če so pogoji za pobot nastali potem, ko je ena izmed terjatev že zastarala, ne nastane pobot, če dolžnik zastarane terjatve uveljavlja ugovor zastaranja.

Pobot z odstopljeno terjatvijo

315. člen

(1) Dolžnik odstopljene terjatve lahko uveljavlja v pobot s prevzemnikom tiste svoje terjatve, ki bi jih lahko do obvestila o odstopu pobotal z odstopnikom.

(2) Z njim lahko pobota tudi svoje terjatve do odstopnika, ki jih je pridobil pred obvestilom o odstopu, pa rok za njihovo izpolnitev še ni zapadel takrat, ko je bil obveščen o odstopu, vendar le, če zapade ta rok pred rokom za izpolnitev odstopljene terjatve ali hkrati z njim.

(3) Dolžnik, ki je brez pridržka izjavil prevzemniku, da privoli v odstop, ne more več uveljavljati v pobot z njim nobene svoje terjatve do odstopnika.

(4) Če je odstopljena terjatev vpisana v javne knjige, sme dolžnik uveljavljati v pobot svojo terjatev s prevzemnikom le, če je njegova terjatev vpisana pri odstopljeni terjatvi ali če je bil prevzemnik ob odstopu obveščen o njenem obstoju.

Primeri, ko je pobot izključen

316. člen

Ne more prenehati s pobotom:

1. terjatev, ki je ni mogoče zarubiti;
2. terjatev stvari ali vrednosti stvari, ki so bile dolžniku dane v hrambo ali na posodo ali jih je dolžnik brezpravno vzel ali brezpravno pridržal;
3. terjatev, nastala z namerno povzročitvijo škode;
4. odškodninska terjatev za škodo, storjeno z okvaro zdravja ali s povzročitvijo smrti;
5. terjatev, ki izvira iz zakonite obveznosti preživljanja.

Zarubljena terjatev druge stranke

317. člen

Dolžnik ne more uveljavljati v pobot terjatve, če je njegova terjatev zapadla šele potem, ko je nekdo tretji z rubežem segel na upnikovo terjatev proti njemu.

Vračunavanje s pobotom

318. člen

Kadar je med dvema osebama več obveznosti, ki lahko prenehajo s pobotom, veljajo za pobot pravila, ki veljajo za vračunavanje izpolnitve.

2. odsek: ODPUST DOLGA

Sporazum

319. člen

(1) Obveznost preneha, če upnik izjavi dolžniku, da ne bo zahteval njene izpolnitve, in se dolžnik s tem strinja.

(2) Za veljavnost tega sporazuma ni potrebno, da bi bil sklenjen v obliki, v kakršni je bil sklenjen posel, iz katerega je obveznost nastala.

Odpoved zavarovanju

320. člen

Vrnitev zastave in odpoved drugim sredstvom, s katerimi je bila zavarovana izpolnitev obveznosti, ne pomeni, da se je upnik odpovedal pravici zahtevati njeno izpolnitev.

Odpust dolga poroku

321. člen

(1) Odpust dolga poroku ne oprosti glavnega dolžnika, z odpustom dolga glavnemu dolžniku pa je porok prost.

(2) Če je več porokov, pa upnik enega med njimi oprosti obveznosti, ostanejo drugi v zavezi, vendar se njihova obveznost zmanjša za del, ki pada na oproščenega poroka.

Splošen odpust dolgov

322. člen

S splošnim odpustom dolgov ugasnejo vse upnikove terjatve nasproti dolžniku, razen tistih, za katere upnik ni vedel takrat, ko je dolgove odpustil.

3. odsek: PRENOVITEV (NOVACIJA)

Pogoji

323. člen

(1) Obveznost preneha, če se upnik in dolžnik sporazumeta, da bosta obstoječo obveznost nadomestila z novo, in če ima nova obveznost drugačen predmet ali drugačno pravno podlago.

(2) Sporazum upnika in dolžnika, s katerim se spreminja ali dodaja določilo o roku, o kraju ali o načinu izpolnitve, dalje poznejši sporazum o obrestih, pogodbeni kazni, zavarovanju izpolnitve ali o kakšnem drugem stranskem določilu, kot tudi sporazum o izdaji nove listine o dolgu, se ne štejejo za prenovitev.

(3) Izdaja menice ali čeka zaradi kakšne prejšnje obveznosti se ne šteje za prenovitev, razen če je tako dogovorjeno.

Volja, da se opravi prenovitev

324. člen

Prenovitev se ne domneva; če torej stranki nista izrazili namena, naj dotedanja obveznost ugasne, ko sta ustvarjali novo, potem prejšnja obveznost ne preneha, temveč obstaja še naprej poleg nove.

Učinki prenovitve

325. člen

(1) S pogodbo o prenovitvi prejšnja obveznost preneha, nova pa nastane.

(2) S prejšnjo obveznostjo prenehata tako zastava kot poroštvo, razen če ni bilo s porokom ali z zastaviteljem drugače dogovorjeno.

(3) To velja tudi za druge stranske pravice, ki so bile v zvezi s prejšnjo obveznostjo.

Če ni prejšnje obveznosti

326. člen

(1) Prenovitev je brez učinka, če je bila prejšnja obveznost nična ali je že ugasnila.

(2) Če je bila prejšnja obveznost le izpodbojna, je prenovitev veljavna, če je dolžnik vedel za izpodbojni razlog.

Učinek neveljavnosti

327. člen

Če je pogodba o prenovitvi neveljavna, se šteje, da prenovitve sploh ni bilo in da prejšnja obveznost sploh ni prenehala.

4. odsek: ZDRUŽITEV (KONFUZIJA)

Združitev

328. člen

(1) Obveznost preneha z združitvijo, če v njej ista oseba postane upnik in dolžnik.

(2) Če porok postane upnik, obveznost glavnega dolžnika ne preneha.

(3) Obveznost, vpisana v javno knjigo, preneha z združitvijo šele takrat, ko je vpisan izbris.

5. odsek: NEMOŽNOST IZPOLNITVE

Prenehanje obveznosti, ker ni možna izpolnitev

329. člen

(1) Obveznost preneha, če postane njena izpolnitev nemogoča zaradi okoliščin, za katere dolžnik ne odgovarja.

(2) Dolžnik mora dokazati okoliščine, ki izključujejo njegovo odgovornost.

Če so predmet obveznosti stvari, določene po vrsti

330. člen

(1) Če so predmet obveznosti stvari, določene po vrsti, ne preneha obveznost niti takrat, ko so vse takšne stvari, kar jih ima dolžnik, uničene zaradi okoliščin, za katere on ne odgovarja.

(2) Vendar pa preneha obveznost v primeru, ko so predmet obveznosti po vrsti določene stvari, ki jih je treba vzeti iz neke množice takih stvari, če je uničena cela ta množica.

Odstop pravice nasproti tretjemu, ki je odgovoren za nemožnost izpolnitve

331. člen

Dolžnik določene stvari, ki je prost svoje obveznosti zaradi nemožnosti izpolnitve, mora odstopiti upniku pravico, ki bi jo imel nasproti tretjemu zaradi nastale nemožnosti.

6. odsek: PRETEK ČASA, ODPOVED

Rok v trajnem dolžniškem razmerju

332. člen

Trajno dolžniško razmerje z določenim rokom trajanja preneha, ko preteče rok, razen če pogodba ali zakon določa, da je po tem roku dolžniško razmerje podaljšano za nedoločen čas, če ni pravočasno odpovedano.

Odpoved trajnega dolžniškega razmerja

333. člen

(1) Če trajanje dolžniškega razmerja ni določeno, ga vsaka stranka lahko prekine z odpovedjo.

(2) Odpoved mora biti vročena drugi stranki.

(3) Odpoved se sme dati ob vsakem, vendar ne ob neprimernem času.

(4) Odpovedano dolžniško razmerje preneha, ko preteče s pogodbo določeni odpovedni rok, če takšen rok ni določen s pogodbo, pa po preteku z zakonom določenega, običajnega oziroma primerne roka.

(5) Stranki se lahko dogovorita, da bo njuno dolžniško razmerje prenehalo s samo vročitvijo odpovedi, če za določen primer zakon ne odreja kaj drugega.

(6) Upnik ima pravico zahtevati od dolžnika tisto, kar je zapadlo, preden je obveznost prenehala s pretekom roka ali z odpovedjo.

7. odsek: SMRT

334. člen

S smrtjo dolžnika ali upnika preneha obveznost samo, če je nastala glede na osebne lastnosti katere izmed pogodbenih strank ali glede na osebne sposobnosti dolžnika.

4. ODDELEK: ZASTARANJE

1. odsek: SPLOŠNE DOLOČBE

Splošno pravilo

335. člen

(1) Z zastaranjem preneha pravica zahtevati izpolnitev obveznosti.

(2) Zastaranje nastopi, ko preteče z zakonom določeni čas, v katerem bi bil upnik lahko zahteval izpolnitev obveznosti.

(3) Sodišče se ne sme ozirati na zastaranje, če se dolžnik nanj ne sklicuje.

Kdaj začne zastaranje teči

336. člen

(1) Zastaranje začne teči prvi dan po dnevu, ko je upnik imel pravico terjati izpolnitev obveznosti, če za posamezne primere ni z zakonom določeno kaj drugega.

(2) Če je obveznost v tem, da se kaj ne stori, kaj opusti ali kaj trpi, začne zastaranje teči prvi dan po dnevu, ko je dolžnik ravnal proti taki obveznosti.

Nastop zastaranja

337. člen

Zastaranje nastopi, ko izteče zadnji dan z zakonom določenega časa.

Vštevanje časa prednikov

338. člen

V zastaranje se všteje tudi čas, ki je pretekel v prid dolžnikovim prednikom.

Prepoved spremembe zastaralnega roka

339. člen

(1) S pravnim poslom ni mogoče določiti daljšega ali krajšega zastaranja, kot je čas, ki ga določa zakon.

(2) S pravnim poslom ni mogoče določiti, da zastaranje nekaj časa ne bo teklo.

Odpoved zastaranja

340. člen

Dolžnik se ne more odpovedati zastaranju prej, kakor preteče zanj določen čas.

Pisna pripoznava in zavarovanje zastarane obveznosti

341. člen

(1) Pisna pripoznava zastarane obveznosti se šteje za odpoved zastaranju.

(2) Enak učinek ima tudi zastava ali kakšno drugo zavarovanje, dano za zastarano terjatev.

Učinek izpolnitve zastarane obveznosti

342. člen

Če je dolžnik izpolnil zastarano obveznost, nima pravice terjati nazaj tistega, kar je dal, niti tedaj, če ni vedel, da je obveznost zastarana.

Upnik, čigar terjatev je zavarovana

343. člen

(1) Ko preteče čas zastaranja, se upnik, čigar terjatev je zavarovana z zastavo ali s hipoteko, lahko poplača le iz obremenjene stvari, če jo ima v rokah ali če je njegova pravica vpisana v javni knjigi.

(2) Zastarane terjatve za obresti in druge občasne dajatve pa se ne morejo poplačati niti iz obremenjene stvari.

Stranske terjatve

344. člen

Ko zastara glavna terjatev oziroma, ko bi zastarala glavna terjatev, če ne bi prenehala z izpolnitvijo, zastarajo tudi stranske terjatve, kot so terjatve za obresti, plodove, stroške, pogodbene kazni.

Kdaj se ne uporabljajo pravila o zastaranju

345. člen

Pravila o zastaranju se ne uporabljajo v primerih, ko je v zakonu določen rok, v katerem je treba vložiti tožbo ali opraviti določeno dejanje, ker bi bila sicer pravica izgubljena.

2. odsek: ČAS, KI JE POTREBEN ZA ZASTARANJE

Splošni zastaralni rok

346. člen

Terjatve zastarajo v petih letih, če ni z zakonom določen za zastaranje drugačen rok.

Občasne terjatve

347. člen

(1) Terjatve občnih dajatev, ki dospevajo letno ali v določenih krajših časovnih presledkih (občasne terjatve), zastarajo v treh letih od zapadlosti vsake posamezne dajatve, bodisi da gre za stranske občasne terjatve, kot je terjatev obresti, ali pa za takšne občasne terjatve, s katerimi se črpa sama pravica, kot je terjatev preživljanja.

(2) Isto velja za anuitete, s katerimi se v enakih, vnaprej določenih občnih zneskih odplačujejo glavnica in obresti, vendar ne velja za obročna odplačila in druge delne izpolnitve.

(3) Ne glede na prvi odstavek tega člena zastarajo obresti od terjatev, katerih zastaralni rok je krajši od treh let, v enakem roku kot glavna terjatev.

Zastaranje same pravice

348. člen

(1) Pravica sama, iz katere izvirajo občasne terjatve, zastara v petih letih, odkar je zapadla najstarejša neizpolnjena terjatev, po kateri dolžnik ni izvršil nobene dajatve več.

(2) Če zastara pravica, iz katere izvirajo občasne terjatve, ne izgubi upnik le pravice zahtevati bodoče občasne dajatve, temveč tudi pravico terjati občasne dajatve, ki so zapadle pred tem zastaranjem.

(3) Pravica do preživljanja, ki gre komu po zakonu, ne more zastarati.

Terjatve iz gospodarskih pogodb

349. člen

(1) Terjatve iz gospodarskih pogodb kot tudi terjatve za povrnitev izdatkov, nastalih v zvezi s temi pogodbami, zastarajo v treh letih.

(2) Zastaranje teče posebej za vsako dobavo blaga, opravljeno delo ali storitev.

Terjatve na izstavitev listine

350. člen

Terjatev na izstavitev listine za vpis v zemljiško knjigo zastara v desetih letih.

Terjatev zakupnine

351. člen

Terjatev zakupnine, najsi je določeno, da se plačuje občasno ali v enkratnem skupnem znesku, zastara v treh letih.

Odškodninske terjatve

352. člen

(1) Odškodninska terjatev za povzročeno škodo zastara v treh letih, odkar je oškodovanec zvedel za škodo in za tistega, ki jo je povzročil.

(2) V vsakem primeru zastara ta terjatev v petih letih, odkar je škoda nastala.

(3) Odškodninska terjatev za škodo, ki je nastala s prekršitvijo pogodbene obveznosti, zastara v času, določenem za zastaranje te obveznosti.

(4) Odškodninska terjatev za škodo, povzročeno z dejanjem spolne zlorabe mladoletne osebe, zastara v petnajstih letih po polnoletnosti oškodovanca.

Odškodninska terjatev za škodo, povzročeno s kaznivim dejanjem

353. člen

(1) Če je bila škoda povzročena s kaznivim dejanjem, za kazenski pregon pa je predpisan daljši zastaralni rok, zastara odškodninski zahtevek proti odgovorni osebi, ko izteče čas, ki je določen za zastaranje kazenskega pregona.

(2) Pretrganje zastaranja kazenskega pregona ima za posledico tudi pretrganje zastaranja odškodninskega zahtevka.

(3) To velja tudi za zadržanje zastaranja.

Odškodninska terjatev zaradi korupcije

354. člen

Če je bila škoda povzročena z dejanjem, na katerega je vplivalo neposredno ali posredno ponujanje, dajanje, sprejemanje ali zahtevanje podkupnine ali katerekoli druge koristi ali obljuba le-teh, ali z opustitvijo ravnanja, ki bi preprečilo dejanje korupcije, ali z drugim dejanjem, ki po zakonu ali mednarodni pogodbi pomeni korupcijo, zastara terjatev v petih letih, odkar je oškodovanec zvedel za škodo in za tistega, ki jo je povzročil, v vsakem primeru pa v petnajstih letih, odkar je bilo dejanje storjeno.

Enoletni zastaralni rok

355. člen

(1) V enem letu zastarajo:

1. terjatve za dobavljeno električno in toplotno energijo, plin, vodo, za dimnikarske storitve in vzdrževanje snage, če je bila dobava oziroma storitev izvršena za potrebe gospodinjstva;
2. terjatve radijske in televizijske postaje za sprejem programov;
3. terjatve pošte, telegrafa in telefona za uporabo telefonov in poštnih predalov, kot tudi druge njihove terjatve, ki se plačujejo v trimesečnih ali krajših rokih;
4. terjatve za naročnino na občasne publikacije, šteto od takrat, ko je iztekel čas, za katerega je bila publikacija naročena;
5. terjatev za storitve zagotavljanja dostopa do medmrežja, za storitve zagotavljanja uporabe elektronske pošte in elektronskih poštnih predalov, za storitve vzdrževanja spletnih strani in za storitve, povezane z dostopom do kabelskih in satelitskih radijskih in televizijskih programov, ki se plačujejo v trimesečnih ali krajših rokih;
6. terjatve upravnikov večstanovanjskih hiš za storitve upravljanja ter druge njihove terjatve, ki se plačujejo v trimesečnih ali krajših rokih.

(2) Zastaranje začne teči po poteku leta, v katerem je terjatev dospela v plačilo.

(3) Zastaranje teče, čeprav se dobave ali storitve nadaljujejo.

Terjatve, ugotovljene pred sodiščem ali drugim pristojnim organom

356. člen

(1) Vse terjatve, ki so bile ugotovljene s pravnomočno sodno odločbo ali z odločbo drugega pristojnega organa ali s poravnavo pred sodiščem ali drugim pristojnim organom, zastarajo v desetih letih, tudi tiste, za katere zakon sicer določa krajši zastaralni rok.

(2) Vse občasne terjatve, ki izvirajo iz takšnih odločb ali poravnav in zapadejo v bodoče, pa zastarajo v roku, določenem za zastaranje občasnih terjatev.

Zastaralni roki pri zavarovalnih pogodbah

357. člen

(1) Terjatve zavarovalca oziroma tretje osebe iz pogodbe o življenjskem zavarovanju zastarajo v petih letih, terjatve iz drugih zavarovalnih pogodb pa v treh letih, šteto od prvega dne po preteku koledarskega leta, v katerem je terjatev nastala.

(2) Če zainteresirana oseba dokaže, da do dneva, ki je določen v prejšnjem odstavku, ni vedela, da je zavarovalni primer nastopil, začne zastaranje teči od dneva, ko je za

to zvedela; v vsakem primeru pa je terjatev zastarana pri življenjskem zavarovanju v desetih, pri drugih zavarovanjih pa v petih letih od dneva, določenega v prejšnjem odstavku.

(3) Terjatve zavarovalnic iz zavarovalnih pogodb zastarajo v treh letih.

(4) Če zahteva pri zavarovanju pred odgovornostjo tretjega oškodovanec odškodnino od zavarovanca ali jo od njega dobi, začne teči zastaranje zavarovančevega zahtevka proti zavarovalnici od dneva, ko je oškodovanec sodno zahteval odškodnino od zavarovanca oziroma ko mu je zavarovanec škodo povrnil.

(5) Neposredni zahtevki tretjega oškodovanca proti zavarovalnici zastara v enakem času, v katerem zastara njegov zahtevki proti zavarovancu, ki je odgovoren za škodo.

(6) Zastaranje terjatve, ki jo ima zavarovalnica proti tretjemu, ki je odgovoren za nastanek zavarovalnega primera, začne teči takrat, ko začne teči proti temu zastaranje zavarovančeve terjatve, in se tudi konča v enakem roku.

3. odsek: ZADRŽANJE ZASTARANJA

Terjatve med določenimi osebami

358. člen

Zastaranje ne teče:

1. med zakoncema;
2. med starši in otroki, dokler traja roditeljska pravica;
3. med varovancem in njegovim skrbnikom in tudi med skrbstvenim organom, dokler traja skrbništvo in dokler niso dani računi;
4. med osebama, ki živita v zunajzakonski skupnosti.

Terjatve določenih oseb

359. člen

Zastaranje ne teče:

1. med mobilizacijo, neposredno vojno nevarnostjo, izrednim ali vojnim stanjem ter za terjatve oseb v vojaški službi;

2. za terjatve, ki jih imajo v tujem gospodinjstvu zaposlene osebe proti delodajalcu ali njegovim družinskim članom, ki živijo skupaj z njim, vse dokler traja to delovno razmerje.

Nepremagljive ovire

360. člen

Zastaranje ne teče ves tisti čas, ko upnik zaradi nepremagljivih ovir ni mogel sodno zahtevati izpolnitve obveznosti.

Vpliv vzroka zadržanja na zastaranje

361. člen

(1) Če zastaranje ni moglo začeti teči zaradi kakšnega zakonitega vzroka, začne teči takrat, ko ta vzrok preneha.

(2) Če je zastaranje začelo teči, preden je nastal vzrok, ki ga je zadržal, se nadaljuje, ko ta vzrok preneha; čas, ki je pretekel pred zadržanjem, pa se všteje v zastaralni rok, ki ga določa zakon.

Terjatev poslovno nesposobnih oseb

362. člen

(1) Zastaranje teče tudi proti mladoletnikom in drugim poslovno nesposobnim osebam, ne glede na to, ali imajo zakonitega zastopnika ali ne.

(2) Vendar pa zastaranje terjatve mladoletnika, ki nima zastopnika, in druge poslovno nesposobne osebe brez zastopnika ne more nastopiti, preden ne pretečeta dve leti, odkar je taka oseba postala poslovno popolnoma sposobna ali odkar je dobila zastopnika.

(3) Če je za zastaranje kakšne terjatve določeni čas krajši kot dve leti, upnik pa je mladoletnik, ki nima zastopnika, ali kakšna druga poslovno nesposobna oseba brez zastopnika, začne zastaranje te terjatve teči takrat, ko postane upnik poslovno sposoben ali ko dobi zastopnika.

Zastaranje terjatev osebe, ki služi vojaški rok

363. člen

Zastaranje proti osebi, ki služi vojaški rok ali je na vojaških vajah ali opravlja nadomestno civilno službo ali se usposablja za opravljanje nalog v rezervni sestavi policije ne more nastopiti, dokler ne pretečejo trije meseci od odslužitve vojaškega roka ali od prenehanja vojaških vaj, opravljanja civilne službe ali usposabljanja v rezervni sestavi policije.

4. odsek: PRETRGANJE ZASTARANJA

Pripoznavna dolga

364. člen

(1) Zastaranje se pretrga, ko dolжник pripozna dolg.

(2) Dolg lahko pripozna dolжник ne le z upniku dano izjavo, temveč tudi posredno, npr. da kaj plača na račun, da plača obresti ali da zavarovanje.

Vložitev tožbe

365. člen

Zastaranje se pretrga z vložitvijo tožbe in z vsakim drugim upnikovim dejanjem zoper dolžnika pred sodiščem ali drugim pristojnim organom, da bi se ugotovila, zavarovala ali izterjala terjatev.

Umaknjena, zavržena ali zavrnjena tožba

366. člen

(1) Šteje se, da zastaranje ni bilo pretrgano z vložitvijo tožbe ali s kakšnim drugim upnikovim dejanjem zoper dolžnika pred sodiščem ali pred drugim pristojnim organom, storjenim z namenom, da bi se ugotovila, zavarovala ali izterjala terjatev, če upnik umakne tožbo ali odstopi od takega dejanja.

(2) Prav tako se šteje, da zastaranje ni bilo pretrgano, če je upnikova tožba ali zahteva zavržena ali zavrnjena ali če je izposlovani ali opravljeni ukrep za izvršbo ali zavarovanje razveljavljen.

Tožba, zavržena zaradi nepristojnosti

367. člen

(1) Če je bila tožba zoper dolžnika zavržena zaradi nepristojnosti sodišča ali iz kakšnega drugega vzroka, ki se ne tiče same stvari, pa vloži upnik novo tožbo v treh mesecih od pravnomočnosti odločbe, s katero je bila tožba zavržena, se šteje, da je bilo zastaranje pretrgano že s prvo tožbo.

(2) Isto velja v primeru imenovanja prednika in uveljavljanja pobota terjatev v pravdi, pa tudi, če sodišče ali drug organ napoti upnika, naj svojo prijavljeno terjatev uveljavlja v pravnem postopku.

Upnikova zahteva

368. člen

Za pretrganje zastaranja ne zadostuje, da upnik pisno ali ustno zahteva od dolžnika, naj izpolni obveznost.

Zastaralni rok pri pretrganju

369. člen

(1) Po pretrganju začne zastaranje znova teči in se čas, ki je pretekel pred pretrganjem, ne šteje v zastaralni rok, ki ga določa zakon.

(2) Zastaranje, pretrgano z dolžnikovo pripoznavo, začne teči znova od pripoznave.

(3) Če je bilo zastaranje pretrgano z vložitvijo tožbe ali s kakšnim drugim upnikovim dejanjem zoper dolžnika pred sodiščem ali drugim pristojnim organom, da bi se ugotovila, zavarovala ali izterjala terjatev ali z uveljavljanjem pobota terjatev v sporu oziroma s priglasitvijo terjatve v kakšnem drugem postopku, začne znova teči od dneva, ko je spor končan ali kako drugače poravnan.

(4) Če je bilo zastaranje pretrgano s priglasitvijo terjatve v stečajnem postopku, začne znova teči od dneva, ko je končan ta postopek.

(5) To velja tudi, če je bilo zastaranje pretrgano s predlogom za prisilno izvršbo ali zavarovanje.

(6) Zastaranje, ki začne po pretrganju znova teči, se dovrši, ko preteče toliko časa, kolikor ga določa zakon za zastaranje, ki je bilo pretrgano.

Zastaranje pri prenovitvi (novaciji)

370. člen

Če je bilo zastaranje pretrgano z dolžnikovo pripoznavo dolga, upnik in dolžnik pa sta se sporazumela, da bosta spremenila podlago ali predmet obveznosti, zastara nova terjatev v času, ki je določen za njeno zastaranje.

V. POGLAVJE: RAZNE VRSTE OBVEZNOSTI

1. ODDELEK: DENARNE OBVEZNOSTI

1. odsek: SPLOŠNE DOLOČBE

Načelo monetarnega nominalizma

371. člen

Če je predmet obveznosti vsota denarja, mora dolžnik plačati tisto število denarnih enot, na katero se glasi obveznost, če se upnik in dolžnik v skladu z zakonom ne dogovorita drugače.

Valorizacija denarnih obveznosti

372. člen

(1) Pogodbeni stranki se lahko dogovorita, da se višina dolžnikove denarne obveznosti določi glede na spremembe cen za blago in storitve, izraženih z indeksom cen, ki

ga ugotavlja pooblaščen organizacija (indeksna klavzula), ali glede na gibanje tečaja tuje valute (valutna klavzula), ali glede na spremembe drugih cen, če ni takšen dogovor v nasprotju z zakonom.

(2) Kadar se pogodbeni stranki dogovorita za valorizacijo denarnih obveznosti, se valorizacija opravi za obdobje od nastanka obveznosti do njene izpolnitve, če se stranki ne dogovorita drugače.

Predčasno plačilo

373. člen

(1) Dolžnik lahko predčasno izpolni denarno obveznost.

(2) Nično je pogodbeno določilo, s katerim se dolžnik odpoveduje tej pravici.

(3) Če dolžnik predčasno izpolni denarno obveznost, ima pravico odbiti od dolga obresti za čas od dneva plačila do zapadlosti le, če je k temu upravičen po pogodbi ali če je to v skladu z običaji.

2. odsek: OBRESTI

Pojem

374. člen

Poleg glavnice dolguje dolžnik tudi obresti, če tako določa zakon ali če se upnik in dolžnik tako dogovorita.

Prepoved obrestnih obresti

375. člen

(1) Od zapadlih, pa ne plačanih obresti, ne tečejo zamudne obresti, če zakon ne določa drugače.

(2) Nično je pogodbeno določilo, da od zapadlih neplačanih obresti tečejo obresti.

(3) Vendar je lahko v pogodbi vnaprej dogovorjeno, da bo obrestna mera višja, če dolžnik ne bo pravočasno plačal zapadlih obresti.

376. člen

(črtan)

Domneva oderuških obresti

377. člen

(1) Če je dogovorjena obrestna mera zamudnih ali pogodbenih obresti za več kot 50% višja od predpisane obrestne mere zamudnih obresti, se takšen dogovor šteje za oderuško pogodbo, razen če upnik dokaže, da ni izkoristil stiske ali težkega gmotnega stanja dolžnika, njegove nezadostne izkušnosti, lahkomiselnosti ali odvisnosti ali da korist, ki si jo je izgovoril zase ali za koga drugega, ni v očitnem nesorazmerju s tistim, kar je sam dal ali se zavezal dati ali storiti.

(2) Domneva iz prejšnjega odstavka ne velja za gospodarsko pogodbo.

3. odsek: ZAMUDA Z IZPOLNITVIJO DENARNIH OBVEZNOSTI

Zamudne obresti

378. člen

(1) Če je dolžnik v zamudi z izpolnitvijo denarne obveznosti, dolguje poleg glavnice še zamudne obresti.

(2) Obrestna mera zamudnih obresti znaša 8% letno, če poseben zakon ne določa drugače.

Pogodbeno dogovorjena obrestna mera zamudnih obresti

379. člen

Upnik in dolžnik se lahko dogovorita, da je obrestna mera zamudnih obresti nižja ali višja od obrestne mere zamudnih obresti, določene z zakonom.

Pravica do popolne odškodnine

380. člen

(1) Upnik ima pravico do zamudnih obresti ne glede na to, ali mu je zaradi dolžnikove zamude nastala kakšna škoda.

(2) Vendar ima upnik v primeru, če je škoda, ki mu je nastala zaradi dolžnikove zamude, večja od zneska, ki bi ga dobil na račun zamudnih obresti, pravico zahtevati razliko do popolne odškodnine.

Procesne obresti

381. člen

Od neplačanih obresti je mogoče zahtevati zamudne obresti samo od dneva, ko je pri sodišču vložen zahtevek za njihovo plačilo.

4. odsek: POGODBENE OBRESTI

Pogodbene obresti

382. člen

(1) Pogodbeni stranki se lahko dogovorita, da mora dolžnik za obdobje od nastanka denarne obveznosti do njene zapadlosti poleg glavnice plačati tudi pogodbene obresti.

(2) Če so dogovorjene pogodbene obresti, nista pa določeni obrestna mera in zapadlost, je obrestna mera 6% letno, obresti pa zapadejo hkrati z zapadlostjo glavnice.

Kdaj pogodbene obresti nehajo teči

382.a člen

Pogodbene obresti nehajo teči, ko vsota zapadlih, pa ne plačanih obresti doseže glavnico.

Obresti pri nedenarnih obveznostih

383. člen

Določbe tega zakonika o pogodbenih obrestih veljajo smiselno tudi za druge obveznosti, pri katerih so predmet stvari, določene po vrsti.

2. ODDELEK: OBVEZNOSTI Z VEČ PREDMETI

1. odsek: ALTERNATIVNE OBVEZNOSTI

Pravica izbire

384. člen

Če ima kakšna obveznost dva ali več predmetov, vendar mora dolžnik dati le enega, da bi bil prost obveznosti, potem ima, če ni dogovorjeno kaj drugega, pravico izbire dolžnik in obveznost preneha, ko izroči predmet, ki ga je izbral.

Nepreklicanost in učinek izbire

385. člen

(1) Izbira je opravljena in se ne more več spremeniti, ko stranka, ki ima to pravico, obvesti drugo stranko o tem, kaj je izbrala.

(2) Od izbire dalje se šteje, da je bila obveznost od začetka enostavna in da je bila njen predmet že od začetka izbrana stvar.

Trajanje pravice

386. člen

(1) Dolžnik ima pravico izbire vse dotlej, dokler ni v prisilni izvršbi ena izmed dolgovanih stvari popolnoma ali delno izročena upniku po njegovi izbiri.

(2) Če ima pravico izbire upnik in se ta ne izreče o njej v roku, ki je določen za izpolnitev, lahko dolžnik zahteva od njega, naj izbere, in mu za to določi primeren rok; po izteku tega roka preide pravica izbire na dolžnika.

Izbira, zaupana tretjemu

387. člen

Če naj bi izbiro opravil nekdo tretji, ki pa tega ne stori, lahko vsaka stranka zahteva, naj to stori sodišče.

Omejitev na preostali predmet

388. člen

Če postane kakšen predmet obveznosti nemogoč zaradi kakšnega dogodka, za katerega ni odgovorna nobena stranka, se obveznost omeji na preostali predmet.

Omejitev v primeru odgovornosti ene stranke

389. člen

(1) Če postane kakšen predmet obveznosti nemogoč zaradi dogodka, za katerega odgovarja dolžnik, in ima on pravico izbire, se obveznost omeji na preostali predmet; če ima pravico izbire upnik, pa lahko po svoji izbiri zahteva preostali predmet ali odškodnino.

(2) Če postane kakšen predmet obveznosti nemogoč zaradi dogodka, za katerega je odgovoren upnik, preneha dolžnikova obveznost, vendar lahko v primeru, če ima dolžnik pravico izbire, zahteva odškodnino in izpolni svojo obveznost s preostalim predmetom; če pa ima pravico izbire upnik, lahko da odškodnino in zahteva preostali predmet.

I. FAKULTATIVNE OBVEZNOSTI

Pravica dolžnika pri fakultativni obveznosti

390. člen

Dolžnik, čigar obveznost ima en predmet, ki pa mu je dopuščeno, da se oprosti svoje obveznosti s tem, da izroči kakšen drug določen predmet, lahko izkoristi to možnost vse dotlej, dokler ne dobi upnik v prisilni izvršbi popolnoma ali delno predmet obveznosti.

Pravica upnika pri fakultativni obveznosti

391. člen

(1) Upnik sme pri fakultativni obveznosti zahtevati od dolžnika le predmet obveznosti, ne pa tudi drugi predmet, s katerim lahko dolžnik, če hoče, prav tako izpolni svojo obveznost.

(2) Če postane predmet obveznosti nemogoč zaradi dogodka, za katerega dolžnik odgovarja, sme upnik zahtevati le odškodnino, vendar se dolžnik lahko oprosti obveznosti s tem, da izroči predmet, ki ga je upravičen izročiti namesto dolgovanega predmeta.

II. FAKULTATIVNE TERJATVE

392. člen

(1) Če pogodba ali zakon določa, da lahko upnik namesto dolgovanega predmeta zahteva od dolžnika kakšen drug določen predmet, mu je dolžnik, če upnik to zahteva, dolžan izročiti ta predmet.

(2) Sicer veljajo za takšne fakultativne terjatve glede na namen pogodbenikov in okoliščine posla ustrezna pravila o fakultativnih in o alternativnih obveznostih.

3. ODDELEK: OBVEZNOSTI Z VEČ DOLŽNIKI ALI UPNIKI

1. odsek: DELJIVE OBVEZNOSTI

Delitev obveznosti in terjatev

393. člen

(1) Obveznost je deljiva, če se lahko tisto, kar se dolguje, razdeli in izpolni v delih, ki imajo iste lastnosti kot celi predmet, in če s to delitvijo ne izgubi ničesar od svoje vrednosti; sicer je obveznost nedeljiva.

(2) Če je pri kakšni deljivi obveznosti več dolžnikov in ni določena drugačna delitev, se obveznost med njimi deli na enake dele in je vsak izmed njih odgovoren za svoj del obveznosti.

(3) Če je pri kakšni deljivi obveznosti več upnikov in ni določeno kaj drugega, se terjatev deli med njimi na enake dele in more vsak upnik zahtevati le svoj del terjatve.

Domneva solidarnosti

394. člen

Če je več dolžnikov pri kakšni deljivi, z gospodarsko pogodbo nastali obveznosti, odgovarjajo ti upniku solidarno, razen če so pogodbeniki izrecno odklonili solidarno odgovornost.

2. odsek: SOLIDARNE OBVEZNOSTI

I. SOLIDARNOST DOLŽNIKOV

Vsebina solidarnosti dolžnikov

395. člen

(1) Vsak dolžnik solidarne obveznosti odgovarja upniku za celo obveznost in lahko upnik zahteva njeno izpolnitev od kogar hoče, vse dotlej, dokler ni popolnoma izpolnjena; vendar pa obveznost preneha, ko jo en dolžnik izpolni, in so vsi dolžniki prosti.

(2) Izmed več solidarnih dolžnikov lahko vsak dolguje z drugim rokom izpolnitve, z drugimi pogoji in sploh z različnimi odmiki.

Pobot

396. člen

(1) Vsak solidarni dolžnik se lahko sklicuje na pobot svojega sodolžnika.

(2) Solidarni dolžnik lahko pobota terjatev svojega sodolžnika do upnika z upnikovo terjatvijo, vendar samo za toliko, kolikor znaša del dolga tega sodolžnika v solidarni obveznosti.

Odpust dolga

397. člen

(1) Z odpustom dolga po sporazumu s kakšnim solidarnim dolžnikom so prosti obveznosti tudi drugi dolžniki.

(2) Če pa je imel odpust namen oprostiti obveznosti le dolžnika, kateremu je bil dolg odpuščen, se solidarna obveznost zmanjša za del, ki glede na medsebojna razmerja med dolžniki pada nanj, drugi dolžniki pa solidarno odgovarjajo za ostanek obveznosti.

Prenovitev

398. člen

(1) S prenovitvijo, ki jo je upnik sklenil s kakšnim solidarnim dolžnikom, so prosti tudi drugi dolžniki.

(2) Če pa sta upnik in dolžnik omejila prenovitev na del obveznosti, ki pada na dolžnika, potem obveznost drugih ne preneha, temveč se le zmanjša za ta del.

Poravnava

399. člen

Poravnava, ki jo je sklenil eden izmed solidarnih dolžnikov z upnikom, nima učinka nasproti drugim dolžnikom, vendar jo imajo ti pravico sprejeti, če ni omejena na dolžnika, s katerim je bila sklenjena.

Združitev

400. člen

Če se v eni osebi združita lastnost upnika in lastnost dolžnika iste solidarne obveznosti, se obveznost drugih dolžnikov zmanjša za del, ki pada nanj.

Zamuda upnika

401. člen

Če pride upnik v zamudo nasproti enemu solidarnemu dolžniku, je v zamudi tudi nasproti drugim solidarnim dolžnikom.

Zamuda enega dolžnika in pripoznava dolga

402. člen

(1) Zamuda enega solidarnega dolžnika nima učinka nasproti drugim dolžnikom.

(2) Isto velja tudi za dolg, ki bi ga pripoznal eden izmed solidarnih dolžnikov.

Zadržanje in pretrganje zastaranja ter odpoved zastaranju

403. člen

(1) Če zastaranje ne teče ali je pretrgano nasproti enemu dolžniku, teče naprej za druge solidarne dolžnike in se lahko konča; vendar ima dolžnik, nasproti kateremu obveznost ni zastarala in ki jo je moral izpolniti, pravico zahtevati od drugih dolžnikov, nasproti katerim je obveznost zastarala, da mu povrnejo vsak svoj del obveznosti.

(2) Odpoved dopolnjenemu zastaranju nima učinka nasproti drugim dolžnikom.

Pravica izpolnitelja do povračila

404. člen

(1) Dolžnik, ki je izpolnil obveznost, ima pravico zahtevati od vsakega sodolžnika, da mu povrne del obveznosti, ki pade nanj.

(2) Pri tem nima vpliva okoliščina, da je upnik kateremu izmed sodolžnikov dolg odpustil ali zmanjšal.

(3) Del, ki pada na sodolžnika, od katerega ni mogoče dobiti povračila, se porazdeli sorazmerno na vse ostale sodolžnike.

Delitev na enake dele in izjema

405. člen

(1) Če ni dogovorjeno ali ne izhaja sicer iz pravnih razmerij med udeleženci v poslu kaj drugega, pade na vsakega dolžnika enak del.

(2) Vendar je v primeru, če je bila solidarna obveznost sklenjena v izključnem interesu nekega solidarnega dolžnika, ta dolžan povrniti celoten znesek obveznosti sodolžniku, ki je poplačal upnika.

II. SOLIDARNOST UPNIKOV

Solidarnost se ne domneva

406. člen

Kadar je na upniški strani več oseb, so solidarne le, če je solidarnost dogovorjena ali z zakonom določena.

Vsebina solidarnosti

407. člen

(1) Vsak solidarni upnik ima pravico zahtevati od dolžnika izpolnitev cele obveznosti; vendar obveznost preneha tudi nasproti drugim upnikom, ko je eden izmed njih poplačan.

(2) Dolžnik lahko izpolni obveznost upniku, ki ga sam izbere, vse dokler neki upnik ne zahteva izpolnitve.

Pobot

408. člen

(1) Dolžnik lahko pobota svojo obveznost s terjatvijo nasproti upniku, ki zahteva od njega izpolnitev.

(2) S terjatvijo, ki jo ima nasproti kakšnemu drugemu upniku, lahko dolžnik pobota svojo obveznost le do višine tistega dela solidarne terjatve, ki pripada temu upniku.

Odpust dolga in prenovitev

409. člen

Z odpustom dolga in s prenovitvijo med dolžnikom in enim upnikom se zmanjša solidarna obveznost za toliko, za kolikor znaša upnikov delež pri terjatvi.

Poravnava

410. člen

Poravnava, ki jo sklene eden izmed solidarnih upnikov z dolžnikom, nima učinka nasproti drugim upnikom; vendar jo imajo ti pravico sprejeti, razen če se nanaša le na delež upnika, s katerim je bila sklenjena.

Združitev

411. člen

Če se v osebi enega solidarnega upnika združi tudi lastnost dolžnika, sme vsak izmed drugih solidarnih upnikov zahtevati od njega le svoj del terjatve.

Zamuda

412. člen

(1) Če pride dolžnik v zamudo nasproti enemu solidarnemu upniku, je v zamudi tudi nasproti drugim upnikom.

(2) Zamuda enega solidarnega upnika ima učinek tudi nasproti drugim upnikom.

Pripoznavna dolga

413. člen

Pripoznavna dolga enemu upniku je v prid vsem upnikom.

Zastaranje

414. člen

(1) Če en upnik pretrga zastaranje ali če zastaranje nasproti njemu ne teče, to ni v prid drugim upnikom in teče nasproti njim še naprej.

(2) Odpoved zastaranju nasproti enemu upniku je v prid tudi drugim upnikom.

Razmerja med upniki po izpolnitvi

415. člen

(1) Vsak solidarni upnik ima pravico zahtevati od upnika, ki je prejel izpolnitev od dolžnika, naj mu izroči delež, ki mu gre.

(2) Če iz razmerja med upniki ne izhaja kaj drugega, gre vsakemu solidarnemu upniku enak delež.

3. odsek: NEDELJIVE OBVEZNOSTI

416. člen

(1) Za nedeljive obveznosti, pri katerih je več dolžnikov, se smiselno uporabljajo predpisi o solidarnih obveznostih.

(2) Kadar je pri nedeljivi obveznosti več upnikov, med katerimi ni niti s pogodbo dogovorjena niti z zakonom določena solidarnost, sme posamezen upnik le tedaj zahtevati, naj jo dolžnik izpolni njemu, če so ga drugi upniki pooblastili, da sprejme izpolnitev; sicer pa lahko vsak upnik zahteva od dolžnika, da izpolni obveznost vsem skupaj ali da jo položi pri sodišču.

VI. POGLAVJE: SPREMEMBA UPNIKA ALI DOLŽNIKA

1. ODDELEK: ODSTOP TERJATVE S POGODBO (CESIJA)

1. odsek: SPLOŠNE DOLOČBE

Katere terjatve se lahko prenesejo s pogodbo

417. člen

(1) Upnik lahko s pogodbo, ki jo sklene s kom tretjim, prenese nanj svojo terjatev, izvzemši tiste terjatve, katerih prenos je z zakonom prepovedan, kot tudi tiste, ki so povezane z osebnostjo upnika ali njihova narava nasprotuje prenosu na drugega.

(2) Če sta se dolžnik in upnik dogovorila, da upnik ne bo smel prenesti terjatve na drugega, prenos nima pravnega učinka.

(3) Če je bila ob prenosu predložena listina, ki izkazuje obstoj terjatve, iz katere pa ne izhaja prepoved prenosa, prenos učinkuje, če prevzemnik za prepoved prenosa ni vedel in ni bil dolžan vedeti.

(4) Če sta se dolžnik in upnik iz gospodarske pogodbe dogovorila, da upnik ne bo smel prenesti denarne terjatve na drugega, prenos kljub temu učinkuje. V tem primeru je dolžnik prost svoje obveznosti tudi, če jo izpolni odstopniku terjatve.

Stranske pravice

418. člen

(1) S terjatvijo preidejo na prevzemnika stranske pravice, kot so pravica do prednostnega poplačila, hipoteka, zastava, pravica iz pogodbe s porokom, pravica do obresti, do pogodbene kazni ipd.

(2) Vendar sme odstopnik izročiti zastavljeno stvar prevzemniku le, če zastavitelj v to privoli; sicer ostane stvar pri odstopniku, da jo hrani za prevzemnika.

(3) Domneva se, da so zapadle, pa ne plačane obresti odstopljene z glavno terjatvijo.

Obvestitev dolžnika

419. člen

(1) Za prenos terjatve ni potrebna dolžnikova privolitev, vendar ga mora odstopnik obvestiti o odstopu.

(2) Izpolnitev odstopniku pred obvestilom o odstopu je veljavna in je z njo dolžnik prost obveznosti, vendar samo, če ni vedel za odstop; sicer obveznost ostane in jo mora izpolniti prevzemniku.

Večkratni odstop

420. člen

Če je upnik odstopil isto terjatev raznim osebam, pripada terjatev tistemu prevzemniku, o katerem je odstopnik najprej obvestil dolžnika ali ki se je pri dolžniku prvi oglasil.

2. odsek: RAZMERJE MED PREVZEMNIKOM IN DOLŽNIKOM

421. člen

(1) Prevzemnik ima nasproti dolžniku enake pravice, kot jih je imel do odstopa nasproti njemu odstopnik.

(2) Dolžnik lahko uveljavlja proti prevzemniku poleg ugovorov, ki jih ima proti njemu, tudi tiste ugovore, ki bi jih lahko uveljavljal proti odstopniku do takrat, ko je zvedel za odstop.

3. odsek: RAZMERJE MED ODSTOPNIKOM IN PREVZEMNIKOM

Izročitev zadolžnice

422. člen

(1) Odstopnik mora izročiti prevzemniku zadolžnico, če jo ima, ter druge dokaze o odstopljeni terjatvi in stranskih pravicah.

(2) Če je odstopnik prenesel na prevzemnika le del terjatve, mu mora izročiti overjen prepis zadolžnice, s katero se dokazuje obstoj odstopljene terjatve.

(3) Odstopnik mora izdati prevzemniku na njegovo zahtevo overjeno potrdilo o odstopu.

Odgovornost za obstoj terjatve

423. člen

Kadar je terjatev odstopljena z odplačno pogodbo, odgovarja odstopnik za obstoj terjatve takrat, ko jo je odstopil.

Odgovornost za izterljivost

424. člen

(1) Odstopnik odgovarja za izterljivost odstopljene terjatve, če je bilo to dogovorjeno, vendar le do višine tistega, kar je prejel od prevzemnika, ter za izterljivost obresti in stroškov v zvezi z odstopom in stroškov v postopku zoper dolžnika.

(2) Za večjo odgovornost poštenega odstopnika se ni mogoče dogovoriti.

4. odsek: POSEBNI PRIMERI ODSTOPA TERJATEV

Odstop namesto izpolnitve ali v izterjavo

425. člen

(1) Če dolžnik odstopi upniku svojo terjatev ali njen del namesto izpolnitve svoje obveznosti, ugasne takrat, ko je sklenjena pogodba o odstopu, njegova obveznost do zneska odstopljene terjatve.

(2) Če pa dolžnik odstopi svojemu upniku svojo terjatev samo v izterjavo, ugasne ali se zmanjša njegova obveznost šele tedaj, ko upnik izterja odstopljeno terjatev.

(3) V prvem in drugem primeru mora prevzemnik izročiti odstopniku vse, kar je izterjal več, kot znaša njegova terjatev do njega.

(4) Pri odstopu v izterjavo lahko dolžnik odstopljene terjatve izpolni svojo obveznost tudi odstopniku, celo če je bil obveščen o odstopu.

Odstop v zavarovanje

426. člen

Če je bila terjatev odstopljena v zavarovanje prevzemnikove terjatve proti odstopniku, je prevzemnik dolžan kot dober gospodarstvenik oziroma kot dober gospodar skrbeti za izterjavo odstopljene terjatve in po izterjatvi, potem ko obdrži zase, kolikor je potrebno za poplačilo njegove lastne terjatve proti odstopniku, temu izročiti presežek.

2. ODDELEK: SPREMEMBA DOLŽNIKA

1. odsek: PREVZEM DOLGA

I. SPLOŠNE DOLOČBE

Pogodba o prevzemu dolga

427. člen

(1) Prevzem dolga se opravi s pogodbo med dolžnikom in prevzemnikom, v katero je privolil upnik.

(2) O sklenitvi pogodbe lahko obvesti upnika vsak od njiju, upnik pa lahko vsakemu od njiju sporoči svojo privolitev v prevzem dolga.

(3) Domneva se, da je upnik dal svojo privolitev, če je brez omejitve sprejel kakšno izpolnitev od prevzemnika, ki jo je ta izpolnil v svojem imenu.

(4) Pogodbenika, kakor tudi vsak od njiju posebej, lahko zahtevata od upnika, naj se v določenem roku izreče, ali privoli v prevzem dolga; če se ta ne izreče v določenem roku, se šteje, da je privolitev odklonil.

(5) Pogodba o prevzemu dolga ima učinek pogodbe o prevzemu izpolnitve, dokler upnik vanjo ne privoli, kakor tudi, če privolitev odkloni.

Primer, ko je dolg zavarovan s hipoteko

428. člen

(1) Če je bilo ob odtujitvi kakšne nepremičnine, na kateri je hipoteka, med pridobiteljem in odtujiteljem dogovorjeno, da bo pridobitelj prevzel dolg nasproti hipotekarnemu upniku, se v primeru, če hipotekarni upnik na pisno zahtevo odtujitelja v treh mesecih ne odkloni svoje privolitve v pogodbo o prevzemu dolga, šteje, da je vanjo privolil.

(2) V pisni zahtevi je treba upnika opozoriti na to posledico, ker se sicer šteje, kakor da zahteve ni bilo.

II. UČINKI POGODBE O PREVZEMU DOLGA

Sprememba dolžnika

429. člen

(1) S prevzemom dolga stopi prevzemnik na mesto prejšnjega dolžnika, ta pa je s tem prost obveznosti.

(2) Vendar v primeru, če je bil prevzemnik ob upnikovi privolitvi v pogodbo o prevzemu dolga prezadolžen, upnik pa tega ni vedel in ni bil dolžan vedeti, prejšnji dolžnik s tem ni prost obveznosti, pogodba o prevzemu dolga pa ima učinek pogodbe o pristopu k dolgu.

(3) Med prevzemnikom in upnikom obstaja ista obveznost, ki je dotlej obstajala med prejšnjim dolžnikom in upnikom.

Stranske pravice

430. člen

(1) Stranske pravice, ki so dotlej obstajale poleg terjatve, ostanejo še naprej; vendar pa poročila in zastave, ki so jih dale tretje osebe, prenehajo, če poroki in zastavitelji ne privolijo v to, da bodo odgovarjali tudi za novega dolžnika.

(2) Če ni bilo dogovorjeno kaj drugega, prevzemnik ne odgovarja za neizterjane obresti, ki so zapadle do prevzema.

Ugovori

431. člen

(1) Prevzemnik lahko uveljavlja proti upniku vse ugovore, ki izvirajo iz pravnega razmerja med prejšnjim dolžnikom in upnikom, iz katerega izvira prevzeti dolg, ter ugovore, ki jih ima sam proti upniku.

(2) Prevzemnik ne more uveljavljati proti upniku ugovorov, ki izvirajo iz pravnega razmerja med njim in prejšnjim dolžnikom, ki je bilo podlaga za prevzem dolga.

2. odsek: PRISTOP K DOLGU

Pogodba o pristopu k dolgu

432. člen

S pogodbo med upnikom in tretjim, s katero se ta upniku zavezuje, da bo izpolnil njegovo terjatev do dolžnika, stopi tretji v zavezo poleg dolžnika.

Pristop k dolgu pri prevzemu kakšne premoženjske celote

433. člen

(1) Tisti, na katerega preide po pogodbi kakšna premoženjska celota ali posamezen njen del, odgovarja poleg dotedanjega imetnika in solidarno z njim za dolgove, ki se nanašajo na to celoto oziroma njen del, vendar le do vrednosti njenih aktiv.

(2) Nima pravnega učinka nasproti upnikom pogodbeno določilo, ki bi izključevalo ali omejevalo odgovornost iz prejšnjega odstavka.

3. odsek: PREVZEM IZPOLNITVE

434. člen

(1) Izpolnitev se prevzema s pogodbo med dolžnikom in nekom tretjim, s katero se ta dolžniku zavezuje, da bo izpolnil njegovo obveznost nasproti njegovemu upniku.

(2) Prevzemnik odgovarja dolžniku, če ne izpolni pravočasno obveznosti upniku in ta zahteva izpolnitev od dolžnika.

(3) Vendar on ne prevzema dolga in tudi ne pristopa k dolgu, zato nima upnik nasproti njemu nobene pravice.

DRUGA KNJIGA: POSEBNI DEL

I. POGlavJE: PRODAJNA POGODBA

1. ODDELEK: SPLOŠNE DOLOČBE

Pojem

435. člen

(1) S prodajno pogodbo se prodajalec zavezuje, da bo stvar, ki jo prodaja, izročil kupcu tako, da bo ta pridobil lastninsko pravico, kupec pa se zavezuje, da bo prodajalcu plačal kupnino.

(2) Prodajalec kakšne pravice se zavezuje, da bo kupcu priskrbel prodano pravico; če izvrševanje te pravice zahteva posest stvari, pa tudi, da mu bo stvar izročil.

Nevarnost

436. člen

(1) Do izročitve stvari kupcu trpi nevarnost naključnega uničenja ali poškodovanja stvari prodajalec, z izročitvijo stvari pa preide nevarnost na kupca.

(2) Nevarnost ne preide na kupca, če je ta zaradi kakšne napake, ki jo ima izročena stvar, odstopil od pogodbe ali zahteval zamenjavo stvari.

Prehod nevarnosti pri kupčevi zamudi

437. člen

(1) Če stvar zaradi kupčeve zamude ni bila izročena, preide nevarnost na kupca takrat, ko pride v zamudo.

(2) Kadar so predmet pogodbe stvari, določene po vrsti, preide nevarnost na kupca v zamudi, če je prodajalec izločil stvari, ki so bile očitno namenjene za izročitev, in o tem poslal kupcu obvestilo.

(3) Kadar pa so po vrsti določene stvari takšne narave, da prodajalec ne more izločiti njihovega dela, zadošča, če je prodajalec storil vse, kar je bilo potrebno, da bi jih kupec lahko prevzel, in mu o tem odposlal obvestilo.

2. ODDELEK: SESTAVINE PRODAJNE POGODBE

1. odsek: STVAR

Splošno pravilo

438. člen

(1) Stvar, za katero gre pri pogodbi, mora biti v prometu in je nična pogodba o prodaji stvari, ki je izven prometa.

(2) Prodaja se lahko nanaša tudi na bodočo stvar.

Če je bila stvar uničena pred pogodbo

439. člen

(1) Prodajna pogodba je nična, če je bila stvar, za katero gre pri pogodbi, ob njeni sklenitvi že uničena.

(2) Če je bila stvar ob sklenitvi pogodbe le delno uničena, lahko kupec odstopi od pogodbe ali pa ostane pri njej ob sorazmernem znižanju kupnine.

(3) Vendar ostane pogodba v veljavi in ima kupec le pravico do znižanja kupnine, če delno uničenje stvari ne moti, da pogodba doseže svoj namen, ali če je za določeno stvar tak običaj v pravnem prometu.

Prodaja tuje stvari

440. člen

Prodaja tuje stvari veže pogodbenika; vendar lahko kupec, ki ni vedel in ni bil dolžan vedeti, da je stvar tuja, odstopi od pogodbe, če zaradi tega ne more doseči njenega namena, in zahteva odškodnino.

Prodaja sporne pravice

441. člen

(1) Sporna pravica je lahko predmet prodajne pogodbe.

(2) Vendar je nična pogodba, s katero bi odvetnik ali kakšen drug prevzemnik naročila kupil sporno pravico, katere uveljavitev mu je bila zaupana.

2. odsek: KUPNINA

Če kupnina ni določena

442. člen

(1) Če kupnina v pogodbi ni določena in tudi ni v njej dovolj podatkov, na podlagi katerih bi jo bilo mogoče določiti, se šteje, da pogodba ni nastala.

(2) Če v gospodarski prodajni pogodbi kupnina ni določena in tudi ni v njej dovolj podatkov, na podlagi katerih bi jo bilo mogoče določiti, mora kupec plačati kupnino, ki jo je prodajalec običajno zaračunaval ob sklenitvi pogodbe; če te ni, pa primerno kupnino.

(3) Za primerno kupnino se šteje dnevna cena ob sklenitvi pogodbe; če te ni mogoče ugotoviti, pa cena, ki jo ugotovi sodišče glede na okoliščine primera.

Predpisana cena

443. člen

Če je dogovorjena večja kupnina od cene, ki jo je za posamezno vrsto stvari predpisal pristojni organ, dolguje kupec le predpisano ceno; če pa je dogovorjeno kupnino že plačal, ima pravico zahtevati vrnitev razlike.

Če je dogovorjena dnevna cena

444. člen

(1) Če je dogovorjena dnevna cena, dolguje kupec kupnino, ugotovljeno z uradno evidenco na trgu prodajalčevega kraja takrat, ko bi morala biti izpolnitev opravljena.

(2) Če takšne evidence ni, se dnevna cena določi na podlagi elementov, ki se na trgu običajno uporabljajo za določitev cene.

Če je določitev kupnine zaupana tretjemu

445. člen

Če nekdo tretji, kateremu je bila zaupana določitev kupnine, noče ali ne more določiti kupnine, pogodbenika pa se pozneje ne sporazumeta o njej, vendar pogodbe ne razvežeta, se šteje, da je dogovorjena primerna kupnina.

Če je določitev kupnine prepuščena enemu pogodbeniku

446. člen

Za pogodbeno določilo, s katerim se določitev kupnine pušča na voljo enemu pogodbeniku, se šteje, kot da sploh ni bilo dogovorjeno.

1. odsek: IZROČITEV STVARI

I. SPLOŠNO O IZROČITVI

Čas in kraj izročitve

447. člen

(1) Prodajalec je dolžan izročiti stvar kupcu v času in na kraju, ki sta določena v pogodbi.

(2) Prodajalec izpolni obveznost izročitve kupcu praviloma tedaj, ko mu izroči stvar ali listino, s katero je stvar mogoče prevzeti.

Predmet izročitve

448. člen

(1) Če ni dogovorjeno ali če ne izvira iz narave posla kaj drugega, je prodajalec dolžan izročiti stvar kupcu v brezhibnem stanju, skupaj z njenimi pritiklinami.

(2) Plodovi in druge koristi od stvari pripadajo kupcu od dneva, ko bi mu jih bil moral prodajalec izročiti.

Če je dogovorjena izročitev v določenem času

449. člen

Če je dogovorjeno, da bo stvar izročena v določenem času, ni pa določeno, katera stranka bo imela pravico določiti v mejah tega časa dan izročitve, ima to pravico prodajalec, razen če iz okoliščin primera izhaja, da je bila določitev dneva izročitve prepuščena kupcu.

Če dan izročitve ni določen

450. člen

Če dan izročitve stvari kupcu ni določen, mora prodajalec izročiti stvar v primernem roku po sklenitvi pogodbe, glede na naravo stvari in na druge okoliščine.

Če kraj izročitve ni določen v pogodbi

451. člen

(1) Če kraj izročitve ni določen v pogodbi, je treba stvar izročiti v kraju, v katerem je imel prodajalec ob sklenitvi pogodbe sedež oziroma prebivališče.

(2) Če pa je bilo pogodbenikoma ob sklenitvi pogodbe znano, kje je stvar oziroma kje naj bo izdelana, je treba stvar izročiti v tem kraju.

Izročitev prevozniku

452. člen

Če je treba stvar po pogodbi prepeljati, v pogodbi pa ni določen kraj izpolnitve, je izročitev opravljena z izročitvijo stvari prevozniku ali tistemu, ki organizira odpravo.

Organiziranje prevoza

453. člen

Če je prodajalec dolžan poslati stvar kupcu, mora na običajen način in pod običajnimi pogoji skleniti pogodbe, ki so potrebne za prevoz do določenega kraja.

Stroški

454. člen

Stroške z izročitvijo ter stroške pred njo trpi prodajalec, stroške, da se odnese oziroma odpelje stvar, ter vse druge stroške po izročitvi pa kupec, če ni dogovorjeno kaj drugega.

II. SOČASNA IZROČITEV STVARI IN PLAČILO KUPNINE

Odložitev izročitve do plačila kupnine

455. člen

Če ni dogovorjeno ali običajno kaj drugega, prodajalec ni dolžan izročiti stvari, če mu kupec hkrati ne plača kupnine ali če ni pripravljen tega hkrati storiti; vendar kupec ni dolžan plačati kupnine, preden nima možnosti, da stvar pregleda.

Odložitev izročitve pri prevozu stvari

456. člen

(1) Kadar se stvar izroča z izročitvijo prevozniku, lahko prodajalec odloži odpošiljatev stvari do plačila kupnine, ali pa stvar pošlje tako, da si pridrži pravico razpolagati z njo med prevozom.

(2) Če si je pridržal pravico razpolagati s stvarjo med prevozom, lahko prodajalec zahteva, naj stvar ne bo izročena kupcu v namembnem kraju, dokler ne plača kupnine; kupec pa ni dolžan plačati kupnine, preden nima možnosti, da stvar pregleda.

(3) Če pa je v pogodbi predvideno plačilo proti izročitvi ustrezne listine, kupec nima pravice zavrniti plačila kupnine zaradi tega, ker ni imel možnosti, da bi bil stvar pregledal.

Preprečitev izročitve odposlane stvari

457. člen

(1) Če se po odpošiljatvi stvari kupcu pokaže, da so njegove premoženjske razmere take, da je utemeljen dvom, ali bo sploh mogel plačati kupnino, lahko prodajalec prepreči izročitev stvari kupcu celo tedaj, ko ima ta že v rokah listino, s katero je upravičen zahtevati izročitev stvari.

(2) Prodajalec pa ne more preprečiti izročitve, če jo zahteva nekdo tretji s pravilno listino, ki mu daje pravico zahtevati izročitev stvari, razen če listina vsebuje pridržke glede učinka njenega prenosa ali če prodajalec dokaže, da je imetnik listine, ko jo je pridobil, vedoma ravnal v njegovo škodo.

I. SPLOŠNO O STVARNIH NAPAKAH

Stvarne napake, za katere odgovarja prodajalec

458. člen

(1) Prodajalec odgovarja za stvarne napake, ki jih je stvar imela takrat, ko je nevarnost prešla na kupca, ne glede na to, ali mu je bilo to znano ali ne.

(2) Prodajalec odgovarja tudi za tiste stvarne napake, ki se pokažejo potem, ko je nevarnost prešla na kupca, če so posledica vzroka, ki je obstajal že pred tem.

(3) Neznatna stvarna napaka se ne upošteva.

Kdaj gre za stvarne napake

459. člen

Napaka je stvarna:

1. če stvar nima lastnosti, ki so potrebne za njeno običajno rabo ali za promet;
2. če stvar nima lastnosti, ki so potrebne za posebno rabo, za katero jo kupec kupuje, ki pa je bila prodajalcu znana ali bi mu bila morala biti znana;
3. če stvar nima lastnosti in odlik, ki so bile izrecno ali molče dogovorjene oziroma predpisane;
4. če je prodajalec izročil stvar, ki se ne ujema z vzorcem ali modelom, razen če je bil vzorec ali model pokazan le zaradi obvestila.

Napake, za katere prodajalec ne odgovarja

460. člen

(1) Prodajalec ne odgovarja za napake iz 1. in 3. točke prejšnjega člena, če so bile ob sklenitvi pogodbe kupcu znane ali mu niso mogle ostati neznane.

(2) Šteje se, da kupcu niso mogle ostati neznane tiste napake, ki bi jih skrben človek s poprečnim znanjem in izkušnostjo človeka enakega poklica in stroke kot kupec lahko opazil pri običajnem pregledu stvari.

(3) Vendar odgovarja prodajalec tudi za napake, ki bi jih bil kupec z lahkoto opazil, če je izjavil, da stvar nima nobenih napak ali da ima določene lastnosti ali odlike.

Pregled stvari in očitne napake

461. člen

(1) Kupec je dolžan prejeto stvar na običajen način pregledati ali jo dati v pregled, brž ko je to po normalnem teku stvari mogoče, in o očitnih napakah obvestiti prodajalca v osmih dneh, pri gospodarskih pogodbah pa nemudoma, sicer izgubi pravico, ki mu gre iz tega naslova.

(2) Če je bil pregled opravljen v navzočnosti obeh strank, mora kupec takoj sporočiti prodajalcu svoje pripombe zaradi očitnih napak, sicer izgubi pravico, ki mu gre iz tega naslova.

(3) Če je kupec odpravil stvar naprej, ne da bi jo preložil, prodajalcu pa je bila ob sklenitvi pogodbe znana ali bi mu morala biti znana možnost takšne nadaljnje odprave, je pregled mogoče odložiti, dokler stvar ne prispe v novi namembni kraj; kupec mora v tem primeru prodajalca obvestiti o napakah, brž ko je po normalnem teku stvari lahko zvedel zanje od svojih odjemalcev.

Skrite napake

462. člen

(1) Če se potem, ko je kupec prevzel stvar, pokaže, da ima stvar kakšno napako, ki je z običajnim pregledom pri prevzemu ni bilo mogoče opaziti (skrita napaka), mora kupec obvestiti o njej prodajalca v osmih dneh, šteto od dneva, ko je napako opazil, pri gospodarskih pogodbah pa nemudoma; sicer izgubi to pravico.

(2) Prodajalec ne odgovarja za napake, ki se pokažejo potem, ko mine šest mesecev, odkar je bila stvar izročena, razen če je bil v pogodbi določen daljši rok.

Roki pri popravilu, zamenjavi

463. člen

Če je bilo treba zaradi kakšne napake stvar popraviti, izročiti drugo stvar, zamenjati dele ipd. začno roki iz prejšnjih dveh členov teči od izročitve popravljene stvari, izročitve druge stvari, zamenjave delov ipd.

Obvestilo o napaki

464. člen

(1) Kupec mora v obvestilu o napaki stvari natančneje opisati napako in povabiti prodajalca, da stvar pregleda.

(2) Če je obvestilo o napaki, ki ga je kupec pravočasno poslal prodajalcu s priporočenim pismom, telegramom ali na kakšen drug zanesljiv način, prispelo z zamudo ali če ga prodajalec sploh ni dobil, se vendarle šteje, da je kupec izpolnil svojo obveznost in prodajalca obvestil.

Pomen dejstva, da je prodajalec vedel za napako

465. člen

Kupec ne izgubi pravice sklicevati se na kakšno napako niti tedaj, ko ni izpolnil svoje obveznosti, da bi bil stvar nemudoma pregledal, ali obveznost, da bi bil v določenem roku obvestil prodajalca o napaki, in niti tedaj, ko se je napaka pokazala šele po šestih mesecih od izročitve stvari, če je bila prodajalcu napaka znana ali mu ni mogla ostati neznana.

Pogodbena omejitev ali izključitev prodajalčeve odgovornosti za stvarne napake

466. člen

(1) Pogodbenika lahko omejita ali popolnoma izključita prodajalčevo odgovornost za stvarne napake stvari.

(2) Pogodbeno določilo o omejitvi ali izključitvi odgovornosti za napake stvari je nično, če je bila napaka prodajalcu znana, pa o njej ni obvestil kupca, kot tudi tedaj, ko mu je prodajalec to določilo vsilil, ker je izkoristil svoj prevladujoč položaj.

(3) Kupec, ki se je odpovedal pravici odstopiti od pogodbe zaradi napake stvari, obdrži zaradi teh napak druge pravice.

Prisilna javna dražba

467. člen

Pri prodaji na prisilni javni dražbi je odgovornost za napake izključena.

II. PRAVICE KUPCA

Pravice kupca

468. člen

(1) Kupec, ki je o napaki pravočasno in pravilno obvestil prodajalca, lahko:

1. zahteva od prodajalca, da napako odpravi ali da mu izroči drugo stvar brez napake (izpolnitev pogodbe);
2. zahteva znižanje kupnine;
3. odstopi od pogodbe.

(2) V vsakem izmed teh primerov ima kupec pravico zahtevati povrnitev škode.

(3) Poleg tega in neodvisno od tega odgovarja prodajalec kupcu tudi za škodo, ki je temu zaradi napake stvari nastala na drugih njegovih dobrinah, in sicer po splošnih pravilih o odškodninski odgovornosti.

Če pogodba ni izpolnjena v primernem roku

469. člen

Če kupec ne dobi zahtevane izpolnitve pogodbe v primernem roku, obdrži pravico odstopiti od pogodbe ali znižati kupnino.

Kdaj kupec lahko odstopi od pogodbe

470. člen

(1) Kupec lahko odstopi od pogodbe le, če je poprej pustil prodajalcu primeren dodaten rok za izpolnitev pogodbe.

(2) Kupec sme odstopiti od pogodbe tudi, ne da bi pustil dodatni rok, če mu je prodajalec po obvestilu o napakah sporočil, da ne bo izpolnil pogodbe, ali če iz okoliščin danega primera očitno izhaja, da je prodajalec niti v dodatnem roku ne bo mogel izpolniti.

Če pogodba ni izpolnjena v dodatnem roku

471. člen

Če prodajalec v dodatnem roku ne izpolni pogodbe, je ta razvezana po samem zakonu, vendar jo kupec lahko obdrži v veljavi, če nemudoma izjavi prodajalcu, da pogodba ostaja v veljavi.

Delne napake

472. člen

(1) Če ima napake le del izročene stvari ali če je bil izročen le del stvari oziroma manjša količina, kot je bila dogovorjena, sme kupec odstopiti od pogodbe po prejšnjih členih le glede tistega dela, ki ima napake, ali le glede tistega dela ali količine, ki manjka.

(2) Kupec sme odstopiti od cele pogodbe le, če dogovorjena količina ali dogovorjena stvar sestavlja celoto ali če ima kupec sicer opravičen interes, da sprejme dogovorjeno stvar ali količino le v celoti.

Če je dal prodajalec kupcu večjo količino

473. člen

(1) Če je prodajalec po vrsti določenih stvari dal kupcu po gospodarski pogodbi večjo količino, kot je bila dogovorjena, kupec pa ne izjavi v primernem roku, da presežek odklanja, se šteje, da je sprejel tudi ta presežek in ga mora plačati po enaki ceni.

(2) Če kupec noče sprejeti presežka, mu mora prodajalec povrniti škodo.

Če je določena ena cena za več stvari

474. člen

(1) Če je z eno pogodbo in za eno kupnino prodanih več stvari ali skupina stvari, napake pa imajo samo nekatere od njih, sme kupec odstopiti od pogodbe le glede teh stvari, ne pa tudi glede drugih.

(2) Če pa sestavljajo stvari celoto, tako, da bi bilo škodljivo, če bi se ločile, sme kupec odstopiti od cele pogodbe; če pa od nje vendarle odstopi le glede stvari z napako, sme prodajalec s svoje strani odstopiti od pogodbe tudi glede drugih stvari.

Izguba pravice do odstopa

475. člen

(1) Kupec izgubi pravico odstopiti od pogodbe zaradi napake stvari, če stvari ne more vrniti ali je ne more vrniti v stanju, v kakršnem jo je prejel.

(2) Kupec pa vendarle lahko odstopi od pogodbe zaradi kakšne napake, če je bila stvar popolnoma ali delno uničena ali pa poškodovana zaradi napake, ki opravičuje odstop od pogodbe, ali zaradi kakšnega dogodka, ki ne izvira niti od njega niti od koga drugega, za katerega bi on odgovarjal.

(3) To velja tudi, če je bila stvar popolnoma ali delno uničena ali poškodovana zaradi obveznosti kupca, da pregleda stvar, ali če je kupec, še preden je bila napaka odkrita, porabil ali zamenjal del stvari med njeno običajno rabo, kot tudi, če je poškodba ali zamenjava nepomembna.

Ohranitev drugih pravic

476. člen

Kupec, ki je zato, ker ni mogel vrniti stvari ali je ni mogel vrniti v stanju, v kakršnem jo je prejel, izgubil pravico odstopiti od pogodbe, obdrži druge pravice, ki mu jih daje zakon zaradi takšne napake.

Učinki razvezane pogodbe

477. člen

(1) Če je pogodba razvezana zaradi napak stvari, so učinki enaki, kot če je dvostranska pogodba razvezana zaradi neizpolnitve.

(2) Kupec dolguje prodajalcu povračilo za korist od stvari tudi tedaj, ko nima možnosti, da bi vrnil celo stvar ali njen del, pogodba pa je bila vendarle razvezana.

Znižanje kupnine

478. člen

Kupnina se zniža v razmerju med vrednostjo stvari brez napake in vrednostjo stvari z napako ob sklenitvi pogodbe.

Postopno odkrivanje napak

479. člen

Kupec, ki je dosegel znižanje kupnine zaradi kakšne napake, sme odstopiti od pogodbe ali zahtevati ponovno znižanje kupnine, če se pozneje odkrije še kakšna druga napaka.

Izguba pravic

480. člen

(1) Pravice kupca, ki je pravočasno obvestil prodajalca o napaki, ugasnejo po enem letu, šteto od dneva, ko mu je odposlal obvestilo, razen če jih zaradi prodajalčeve prevare ni mogel uporabiti.

(2) Kupec, ki je pravočasno obvestil prodajalca o napaki, pa lahko po preteku tega roka, če še ni plačal kupnine, kot ugovor zoper prodajalčev zahtevek, naj mu plača kupnino, uveljavlja svoj zahtevek, naj mu zniža kupnino ali povrne škodo.

III. GARANCIJA ZA BREZHIBNO DELOVANJE PRODANE STVARI

Odgovornost prodajalca in proizvajalca

481. člen

(1) Če je prodajalec kakšnega stroja, motorja, kakšnega aparata ali drugih podobnih stvari, ki sodijo v tako imenovano tehnično blago, izročil kupcu garancijski list, s katerim proizvajalec jamči za brezhibno delovanje stvari v določenem času, šteto od njene izročitve kupcu, stvar pa ne deluje brezhibno, lahko kupec zahteva tako od prodajalca kot tudi od proizvajalca, da jo v primernem roku popravi ali, če tega ne stori, da mu namesto nje izroči stvar, ki brezhibno deluje.

(2) Ta pravila ne posegajo v pravila o odgovornosti prodajalca za napake stvari.

Zahteva za popravilo ali zamenjavo

482. člen

(1) Če stvar ne deluje pravilno, lahko kupec v garancijskem roku zahteva od prodajalca oziroma od proizvajalca, da jo popravi ali zamenja, ne glede na to, kdaj se je pokazala napaka v delovanju.

(2) Pravico ima tudi do povračila škode, ki mu je nastala zaradi tega, ker stvari ni mogel uporabljati, in sicer od trenutka, ko je zahteval popravilo ali zamenjavo, do njune izvršitve.

Podaljšanje garancijskega roka

483. člen

(1) Pri manjšem popravilu se garancijski rok podaljša za toliko, kolikor časa kupec ni mogel uporabljati stvari.

(2) Če pa je bila stvar zaradi nepravilnega delovanja zamenjana ali bistveno popravljena, začne garancijski rok teči znova od zamenjave oziroma od vrnitve popravljene stvari.

(3) Če je bil zamenjan ali bistveno popravljen le kakšen del stvari, začne garancijski rok znova teči samo za ta del.

Odstop od pogodbe in znižanje kupnine

484. člen

Če prodajalec v primernem roku ne popravi ali ne zamenja stvari, lahko kupec odstopi od pogodbe ali zniža kupnino in zahteva odškodnino.

Stroški in nevarnost

485. člen

(1) Prodajalec oziroma proizvajalec je dolžan na svoje stroške spraviti stvar do kraja, v katerem naj bo popravljena oziroma zamenjana, ter jo popravljeno oziroma zamenjano vrniti kupcu.

(2) Ta čas trpi prodajalec oziroma proizvajalec nevarnost uničenja ali poškodovanja stvari.

Odgovornost kooperantov

486. člen

Če je pri izdelavi posameznih delov stvari ali pri posameznih dejanjih sodelovalo več samostojnih proizvajalcev, preneha njihova iz teh delov ali iz teh dejanj izvirajoča odgovornost nasproti končnemu proizvajalcu za nepravilno delovanje stvari tedaj, ko preneha odgovornost končnega proizvajalca nasproti kupcu stvari.

Izguba pravic

487. člen

Pravice kupca nasproti proizvajalcu iz garancijskega lista ugasnejo po enem letu, šteto od dneva, ko je zahteval od njega popravilo ali zamenjavo stvari.

3. odsek: ODGOVORNOST ZA PRAVNE NAPAKE

Pravne napake

488. člen

(1) Prodajalec odgovarja, če ima na prodani stvari kdo tretji kakšno pravico, ki izključuje, zmanjšuje ali omejuje kupčevo pravico, pa o njej kupec ni bil obveščen in tudi ni privolil, da bi vzel stvar, ki je z njo obremenjena.

(2) Prodajalec kakšne druge pravice odgovarja, da ta obstaja in da ni pravnih ovir za njeno uveljavitev.

Obvestitev prodajalca

489. člen

Če se pokaže, da si tretji lasti kakšno pravico na stvari, mora kupec o tem obvestiti prodajalca, razen če mu je to že znano, in zahtevati od njega, da stvar v primernem roku oprosti take pravice ali zahteve; če pa so predmet pogodbe stvari, določene po vrsti, mu mora izročiti drugo stvar brez pravne napake.

Sankcije za pravne napake

490. člen

(1) Če prodajalec ne ravna po kupčevi zahtevi in kdo kupcu stvar vzame, je pogodba razdrta po samem zakonu; če pa je kupčeva pravica zmanjšana ali omejena, sme kupec po svoji izbiri odstopiti od pogodbe ali zahtevati sorazmerno znižanje kupnine.

(2) Če prodajalec ne ugotovi kupčevi zahtevi, naj v primernem roku oprosti stvar pravice ali zahteve tretjega, sme kupec odstopiti od pogodbe, če zaradi tega ni mogoče doseči njenega namena.

(3) V vsakem primeru ima kupec pravico do povračila škode, ki mu je nastala.

(4) Če pa je kupec ob sklenitvi pogodbe vedel za možnost, da mu bo stvar vzeta ali da bo njegova pravica zmanjšana ali omejena, nima pravice do odškodnine, če se ta možnost uresniči, pač pa ima pravico zahtevati vrnitev oziroma znižanje kupnine.

Če kupec ne obvesti prodajalca

491. člen

Kupec, ki se je, ne da bi obvestil prodajalca, spustil s tretjim v spor in spor izgubil, se vendarle lahko sklicuje na prodajalčevo odgovornost za pravne napake, razen če prodajalec dokaže, da je imel na voljo sredstva, s katerimi bi bil dosegel zavrnitev zahtevka tretjega.

Če je pravica tretjega očitno utemeljena

492. člen

(1) Kupec ima pravico sklicevati se na prodajalčevo odgovornost za pravne napake tudi tedaj, ko je brez prodajalčevega obvestila in brez spora pripoznal očitno utemeljeno pravico tretjega.

(2) Če je kupec izplačal tretjemu določeno vsoto denarja, da bi se ta odpovedal svoji očitni pravici, je prodajalec lahko prost svoje odgovornosti, če povrne kupcu izplačano vsoto in prizadejano škodo.

Pogodbena omejitev ali izključitev prodajalčeve odgovornosti

493. člen

(1) Odgovornost prodajalca za pravne napake se lahko s pogodbo omeji ali povsem izključi.

(2) Če pa je bila prodajalcu ob sklenitvi pogodbe znana ali mu ni mogla ostati neznana kakšna napaka v njegovi pravici, je pogodbeno določilo o omejitvi ali o izključitvi odgovornosti za pravne napake nično.

Omejitve javnopravne narave

494. člen

Prodajalec odgovarja tudi za posebne omejitve javnopravne narave, ki kupcu niso bile znane, če je on vedel zanje ali če je vedel, da jih je mogoče pričakovati, pa jih kupcu ni sporočil.

Izguba pravice

495. člen

(1) Kupčeva pravica iz pravnih napak ugasne po enem letu od dneva, ko je zvedel za pravico tretjega.

(2) Če pa je tretji začel spor, preden je ta rok iztekel, kupec pa zahteval od prodajalca, naj kot intervenient stopi vanj, ugasne kupčeva pravica šele po šestih mesecih po pravnomočno končanem sporu.

4. ODDELEK: OBVEZNOSTI KUPCA

1. odsek: PLAČILO KUPNINE

Čas in kraj plačila

496. člen

(1) Kupec mora plačati kupnino ob času in v kraju, ki sta določena v pogodbi.

(2) Če ni dogovorjeno ali običajno drugače, je treba kupnino plačati ob izročitvi v kraju, kjer se izroča stvar.

(3) Če kupnine ni treba plačati ob izročitvi, jo je treba plačati v prodajalčevem prebivališču oziroma sedežu.

Obresti pri prodaji na kredit

497. člen

Če daje na kredit prodana stvar plodove ali kakšne druge koristi, dolguje kupec obresti od tedaj, ko mu je bila izročena, ne glede na to, ali je kupnina zapadla v plačilo ali ne.

Plačilo kupnine pri zaporednih dobavah

498. člen

(1) Pri zaporednih dobavah mora kupec plačati kupnino za vsako dobavo takrat, ko jo prevzame, razen če je dogovorjeno ali če izhaja iz okoliščin posla kaj drugega.

(2) Če je dal kupec prodajalcu v pogodbi z zaporednimi dobavami predujem, se prve dobave zaračunajo iz predujma, razen če ni bilo dogovorjeno kaj drugega.

2. odsek: PREVZEM STVARI

499. člen

(1) Prevzem stvari sestoji iz dejanj, ki so potrebna, da bi bila izročitev možna, in iz tega, da kupec stvari odnese.

(2) Če kupec brez utemeljenega razloga noče prevzeti stvari, katere izročitev mu je bila na dogovorjen ali običajen način pravočasno ponujena, sme prodajalec odstopiti od pogodbe, če utemeljeno dvomi, da mu bo kupec plačal kupnino.

5. ODDELEK: OBVEZNOST HRAMBE STVARI ZA SOPOGODBENIKA

Primeri obvezne hrambe

500. člen

(1) Če je nevarnost zaradi kupčeve zamude prešla nanj, preden mu je bila stvar izročena, mora prodajalec stvar hraniti kot dober gospodarstvenik oziroma kot dober gospodar in v ta namen ustrezno ukrepati.

(2) To velja tudi za kupca, če mu je bila stvar izročena, pa jo želi vrniti prodajalcu, bodisi zato, ker je odstopil od pogodbe, bodisi zato, ker je namesto nje zahteval drugo stvar.

(3) Tako v prvem kot v drugem primeru ima pogodbenik, ki mora ukreniti potrebno za ohranitev stvari, pravico do povračila za ohranitev potrebnih stroškov.

Če kupec noče sprejeti poslane stvari

501. člen

Če kupec noče sprejeti stvari, ki mu je bila poslana v namembni kraj in tam dana na razpolago, jo mora prevzeti za prodajalca, če ta v namembnem kraju ni navzoč in tudi nima tam koga drugega, ki bi jo zanj prevzel, toda pod pogojem, da mu je to mogoče brez plačila kupnine in brez večjih nevšečnosti ali pretiranih stroškov.

Pravice stranke, ki je dolžna hraniti stvar

502. člen

Pogodbena stranka, ki je po prejšnjih določbah dolžna ukreniti potrebno za ohranitev stvari, jo lahko pod pogoji in s posledicami, navedenimi v določbah tega zakonika o položitvi pri sodišču in o prodaji dolgovane stvari, položi pri sodišču, izroči v hrambo komu drugemu ali pa proda na račun druge stranke.

6. ODDELEK: POVRNITEV ŠKODE V PRIMERU, ČE SE PRODAJNA POGODBA RAZDRE

Splošno pravilo

503. člen

Če je bila prodajna pogodba razdrta zaradi tega, ker je en pogodbenik prekršil pogodbo, ima druga stranka pravico do povračila škode, ki jo zaradi tega trpi, po splošnih pravilih o povrnitvi škode, nastale s kršitvijo pogodbe.

Če ima stvar dnevno ceno

504. člen

(1) Če je bila pogodba razdrta zaradi tega, ker je en pogodbenik prekršil pogodbo, stvar pa ima dnevno ceno, lahko druga stranka zahteva razliko med kupnino, ki je bila določena v pogodbi, in dnevno ceno na dan, ko je bila pogodba razdrta, na trgu kraja, v katerem je bil opravljen posel.

(2) Če na trgu kraja, v katerem je bil opravljen posel, ni dnevne cene, se za izračun povračila vzame dnevna cena na trgu, ki ga v danem primeru lahko nadomesti, tej ceni pa je treba prišteti razliko v prevoznih stroških.

Če so stvari prodane ali kupljene zaradi kritja

505. člen

(1) Če je predmet prodaje neka količina po vrsti določenih stvari, pa ena stranka ne izpolni pravočasno svoje obveznosti, jih sme druga stranka prodati oziroma kupiti zaradi kritja ter zahtevati razliko med kupnino, ki je bila določena v pogodbi, in kupnino pri kritni prodaji oziroma kritnem kupu.

(2) Prodaja oziroma kup zaradi kritja morata biti opravljena v primernem roku in na primeren način.

(3) O nameravani prodaji oziroma nameravanem kupu mora upnik obvestiti dolžnika.

Povrnitev druge škode

506. člen

Poleg pravice do povračila škode po pravilih iz prejšnjih členov ima pogodbi zvesta stranka tudi pravico do povračila morebitne večje škode.

7. ODDELEK: PRIMERI PRODAJE S POSEBNIMI DOGOVORI

1. odsek: PREDKUPNA PRAVICA

Pojem

507. člen

S pogodbenim določilom o predkupni pravici se lastnik stvari (prodajalec) zavezuje, da bo predkupnega upravičenca obvestil o nameravani prodaji stvari določeni osebi ter o pogojih te prodaje ter mu ponudil, naj jo on kupi pod enakimi pogoji.

Rok za pravico in za plačilo kupnine

508. člen

(1) Predkupni upravičenec mora v 30 dneh po prejemu lastnikovega obvestila o nameravani prodaji na zanesljiv način obvestiti prodajalca o svoji odločitvi, da bo izkoristil svojo predkupno pravico.

(2) Hkrati z izjavo, da kupuje stvar, mora plačati kupnino, določeno v lastnikovem obvestilu o nameravani prodaji, ali jo položiti pri sodišču.

(3) Če je lastnik v pogojih za prodajo navedel določen rok za plačilo kupnine, lahko predkupni upravičenec izkoristi ta rok le, če da zadostno zavarovanje.

Možnost dedovanja in odtujitve

509. člen

Predkupne pravice ni mogoče odtujiti in podedovati, če zakon ne določa drugače.

Pri prisilni javni dražbi

510. člen

(1) Pri prisilni javni dražbi se predkupni upravičenec ne more sklicevati na svojo predkupno pravico.

(2) Vendar lahko predkupni upravičenec, čigar predkupna pravica je vpisana v javni knjigi, zahteva razveljavitev dražbe, če ni bil nanjo posebej povabljen.

Trajanje predkupne pravice

511. člen

(1) Predkupna pravica preneha s potekom časa, ki je določen s pogodbo.

(2) Če čas trajanja ni določen, predkupna pravica preneha s potekom petih let od sklenitve pogodbe.

Če je bil opravljen prenos lastnine, ne da bi bil o tem obveščen predkupni upravičenec

512. člen

(1) Če je prodajalec prodal stvar in prenesel lastnino na tretjega, ne da bi o tem obvestil predkupnega upravičenca, in če je bila tretjemu znana ali mu ni mogla ostati neznana predkupna pravica upravičenca, lahko ta v šestih mesecih, šteto od dne, ko je zvedel za prodajno pogodbo, zahteva, da se pogodba razveljavi in stvar pod enakimi pogoji proda njemu.

(2) Če je prodajalec napačno obvestil predkupnega upravičenca o pogojih za prodajo tretjemu in je bilo tretjemu to znano ali mu ni moglo ostati neznan, začne teči ta šestmesečni rok od dne, ko je predkupni upravičenec izvedel za prave pogodbene pogoje.

(3) Upravičenje preneha v vsakem primeru po petih letih od prenosa lastnine stvari na tretjega.

Zakonita predkupna pravica

513. člen

(1) Določene osebe imajo lahko predkupno pravico po zakonu.

(2) Trajanje zakonite predkupne pravice ni omejeno.

(3) Pravila o pogodbeni predkupni pravici se smiselno uporabljajo tudi za zakonito predkupno pravico, če za posamezen primer zakon ne določa drugače.

2. odsek: KUP NA POSKUŠNJO

Pojem

514. člen

(1) Če je dogovorjeno, da vzame kupec stvar pod pogojem, da jo preizkusi in ugotovi, ali ustreza njegovim željam, mora v roku, ki je določen v pogodbi, oziroma v običajnem roku, sicer pa v primernem roku, ki mu ga določi prodajalec, obvestiti prodajalca, ali ostaja pri pogodbi ali ne; sicer se šteje, da je od nje odstopil.

(2) Če pa je bila stvar izročena kupcu na poskušnjo do določenega roka, pa je ta ne vrne nemudoma po izteku roka ali ne izjavi prodajalcu, da odstopa od pogodbe, se šteje, da je ostal pri njej.

Objektivna poskušnja

515. člen

Če je bila poskušnja dogovorjena zato, da bi bilo ugotovljeno, ali ima stvar določeno lastnost oziroma ali je primerna za določeno rabo, tedaj obstanek pogodbe ni odvisen od kupčevega preudarka, temveč od tega, ali ima stvar zares te lastnosti oziroma ali je primerna za določeno rabo.

Nevarnost

516. člen

Nevarnost naključnega uničenja ali poškodovanja stvari, ki je bila kupcu izročena na poskušnjo, trpi prodajalec do kupčeve izjave, da ostaja pri pogodbi, oziroma do izteka roka, ko mu je bil kupec dolžan stvar vrniti.

Kup po pregledu oziroma s pridržkom poskusa

517. člen

Določbe o kupu na poskušnjo se smiselno uporabljajo za kup po pregledu in za kup s pridržkom poskusa.

3. odsek: PRODAJA PO VZORCU ALI MODELU

518. člen

(1) Pri prodaji po vzorcu ali modelu odgovarja prodajalec, če stvar, ki jo je izročil kupcu, ne ustreza vzorcu ali modelu, kadar gre za gospodarsko pogodbo, po predpisih o odgovornosti prodajalca za stvarne napake stvari, v drugih primerih pa po predpisih o odgovornosti za neizpolnitev obveznosti.

(2) Vendar prodajalec ne odgovarja za neustreznost, če je vzorec oziroma model pokazal kupcu le zato, da bi ga obvestil in da bi ta približno ugotovil lastnost stvari, ne da bi bil pri tem obljubil ustreznost.

4. odsek: PRODAJA S SPECIFIKACIJO

Prodaja s specifikacijo

519. člen

(1) Če je v pogodbi kupcu pridržana pravica, da pozneje določi obliko, mero ali kakšne druge podrobnosti stvari, kupec pa tega ne stori do dogovorjenega dne ali do preteka primerne roka, šteto od prodajalčeve zahteve, naj to stori, lahko prodajalec odstopi od pogodbe ali pa opravi to specifikacijo glede na tisto, kar mu je znano o kupčevih potrebah.

(2) Če opravi specifikacijo sam prodajalec, mora obvestiti kupca o njenih podrobnostih ter mu določiti primeren rok, da sam določi drugačno.

(3) Če kupec ne izrabi te možnosti, je obvezna specifikacija, ki jo je napravil prodajalec.

5. odsek: PRODAJA Z LASTNINSKIM PRIDRŽKOM

Pogoji

520. člen

(1) Prodajalec določene premične stvari si lahko s posebnim pogodbenim določilom pridrži lastninsko pravico tudi potem, ko stvar izroči kupcu, vse dotlej, dokler kupec ne plača vse kupnine.

(2) Pridržek pravice učinkuje nasproti kupčevim upnikom le, če je bil podpis kupca na pogodbi, ki vsebuje določilo o pridržku lastninske pravice notarsko overjen pred kupčevim stečajem ali pred rubežem stvari.

(3) Na stvareh, o katerih se vodijo posebne javne knjige, si je mogoče pridržati lastninsko pravico le, če tako določajo predpisi o ureditvi in vodenju teh knjig.

Nevarnost

521. člen

Nevarnost naključnega uničenja ali poškodovanja stvari trpi kupec od takrat, ko mu je stvar izročena.

6. odsek: PRODAJA NA OBROKE

Pojem

522. člen

S pogodbo o prodaji na obroke se prodajalec zavezuje, da bo kupcu izročil določeno premično stvar, še preden mu bo kupnina popolnoma izplačana, kupec pa se zavezuje, da jo bo odplačal v obrokih v določenih časovnih presledkih.

Oblika pogodbe

523. člen

Pogodba o prodaji na obroke mora biti sestavljena v pisni obliki.

Bistvene sestavine pogodbe

524. člen

V pogodbeni listini morajo biti poleg stvari in njene cene pri prodaji za gotovino, navedeni: skupen znesek vseh obročnih odplačil, všteti tudi tisto, kar je bilo plačano ob sklenitvi pogodbe, znesek posameznih obrokov, njihovo število ter njihovi roki.

Odstop od pogodbe in zahteva za popolno plačilo kupnine

525. člen

(1) Prodajalec lahko odstopi od pogodbe, če pride kupec v zamudo z začetnim obrokom.

(2) Po plačilu začetnega obroka lahko prodajalec odstopi od pogodbe, če pride kupec v zamudo z najmanj dvema zaporednima obrokom, ki pomenita najmanj osmino kupnine.

(3) Izjemoma lahko prodajalec odstopi od pogodbe, če pride kupec v zamudo le z enim obrokom, kadar za plačilo kupnine niso predvideni več kot štirje obroki.

(4) V primerih iz drugega in tretjega odstavka tega člena lahko prodajalec, namesto da bi odstopil od pogodbe, zahteva od kupca, da plača ves ostanek kupnine, vendar mu mora pred tem pustiti dodaten petnajstdnevni rok.

Posledice razvezane pogodbe

526. člen

(1) Če se pogodba razveže, mora prodajalec vrniti kupcu prejete obroke z obrestmi od dneva, ko jih je prejel, in mu povrniti nujne stroške, ki jih je imel za stvar.

(2) Kupec mora vrniti prodajalcu stvar v stanju, v kakršnem je bila tedaj, ko mu je bila izročena, in mu dati povračilo za njeno uporabo vse do razveze pogodbe.

7. odsek: AKREDITIVNA PRODAJA

Obveznosti strank

527. člen

(1) Če je plačilo dogovorjeno s pomočjo dokumentarnega akreditiva, je kupec dolžan v primernem roku in na svoje stroške poskrbeti, da prvovrstna banka odpre dokumentarni akreditiv, ki mora biti v skladu s prodajno pogodbo. Dokumentarni akreditiv mora biti veljaven še toliko časa po izpolnitvi prodajalčeve obveznosti, da lahko ta zbere in predloži dokumente banki.

(2) Če banka ne odpre dokumentarnega akreditiva v skladu s prejšnjim odstavkom ali ne plača akreditivnega zneska, čeprav je prodajalec pravočasno predložil ustrezne dokumente, se v razmerju med kupcem in prodajalcem uporabljajo določbe o dolžnikovi zamudi.

(3) Prodajalec, ki ne uporabi dokumentarnega akreditiva, ki ga je banka odprla v skladu s prodajno pogodbo, ne izgubi pravice zahtevati kupnino, je pa dolžan povrniti kupcu škodo.

(4) Stranki lahko določita, da je odprtje dokumentarnega akreditiva pogoj za veljavnost prodajne pogodbe.

(5) Če pride do podaljšanja dokumentarnega akreditiva s sporazumom med strankama, nosita stroške vsaka do polovice; če pride do podaljšanja iz razlogov na strani ene od strank, nosi stroške podaljšanja le-ta.

(6) Določbe tega člena ne posegajo v pravila o dokumentarnem akreditivu kot bančnem poslu in obratno.

II. POGLAVJE: MENJALNA POGODBA

Pojem

528. člen

(1) Z menjalno pogodbo se vsak pogodbenik zavezuje nasproti svojemu sopogodbeniku, da mu bo izročil zamenjano stvar, tako da bo ta pridobil lastninsko pravico.

(2) Predmet menjave so lahko tudi druge prenosljive pravice.

Učinki menjalne pogodbe

529. člen

Iz menjalne pogodbe nastanejo za vsakega pogodbenika obveznosti in pravice, ki nastanejo iz prodajne pogodbe za prodajalca.

III. POGLAVJE: PRODAJNO NAROČILO (STARINARSKA POGODBA)

Pojem

530. člen

(1) S pogodbo o prodajnem naročilu se prevzemnik naročila zavezuje, da bo določeno stvar, ki mu jo je izročil naročitelj, prodal za določeno kupnino v določenem roku, ali pa mu jo v tem roku vrnil.

(2) Prodajnega naročila ni mogoče preklicati.

Nevarnost uničenja in poškodovanja stvari

531. člen

Stvar, ki je bila izročena prevzemniku naročila, ostane naročiteljeva in on trpi nevarnost, če bi bila po naključju uničena ali poškodovana, vendar ne more razpolagati z njo, dokler mu ni vrnjena.

Kdaj se šteje, da je prevzemnik naročila stvar kupil

532. člen

(1) Če prevzemnik naročila ne proda stvari in ne izroči naročitelju določene kupnine do določenega roka, pa je v tem roku tudi ne vrne, se šteje, da jo je kupil.

(2) Vendar njegovi upniki stvari ne morejo zarubiti, dokler naročitelju ne izplača kupnine.

IV. POGLAVJE: DARILNA POGODBA

I. ODDELEK: SPLOŠNO

Pojem

533. člen

(1) Z darilno pogodbo se ena oseba (darovalec) zaveže na drugo osebo (obdarjenca) neodplačno prenesti lastninsko ali drugo pravico ali na drugačen način v breme svojega premoženja obogatiti obdarjenca, obdarjenec pa izjavi, da se s tem strinja.

(2) Za darilno pogodbo se šteje tudi odpoved pravici, če se s tem zavezanec strinja.

(3) Odpoved pravici, glede katere ni zavezanca in ki se ne odstopi drugemu, se ne šteje za darilno pogodbo.

Darilo iz hvaležnosti

534. člen

Za darilno pogodbo se šteje tudi pogodba, ki jo je sklenil darovalec iz hvaležnosti ali kakšne druge moralne obveznosti, če obdarjenec ni imel pravice s tožbo zahtevati darila.

Mešano darilo

535. člen

Če je po isti ali drugi pogodbi tudi obdarjenec dolžan obogatiti darovalca, gre za darilno pogodbo le glede presegajoče vrednosti.

Občasne izpolnitve

536. člen

Če darovalčeva obveznost obsega občasne izpolnitve, ugasne z darovalčevo smrtjo.

Odškodninska odgovornost darovalca

537. člen

(1) Kdor vedoma podari tujo stvar in obdarjencu to okoliščino zamolči, odgovarja za škodo.

(2) Če ima podarjena stvar napake ali nevarne lastnosti, zaradi katerih nastane škoda obdarjencu, darovalec odgovarja za škodo, če je za napako oziroma za nevarno lastnost vedel ali bi bil moral vedeti in ni opozoril obdarjenca.

2. ODDELEK: OBLIKA

Oblika

538. člen

(1) Če darovalec podarjeno stvar ali pravico ni takoj prenesel na obdarjenca tako, da ta lahko z njo prosto razpolaga, mora biti darilna pogodba sklenjena v pisni obliki.

(2) Če darilna pogodba ni sklenjena v obliki iz prejšnjega odstavka, obdarjenec ne more s tožbo zahtevati njene izpolnitve.

3. ODDELEK: PREKLIC DARILNE POGODBE

Preklic zaradi stiske

539. člen

(1) Darovalec lahko prekliče darilno pogodbo, če pride po sklenitvi pogodbe v položaj, da je ogroženo njegovo preživljanje.

(2) Preklic iz prejšnjega odstavka ni mogoč, če bi z njim prišel obdarjenec v položaj, da bi bilo ogroženo njegovo preživljanje.

(3) Obdarjenec lahko darilo obdrži, če darovalcu zagotovi preživljanje.

Preklic zaradi hude nehvaležnosti

540. člen

(1) Darovalec lahko prekliče darilno pogodbo zaradi hude nehvaležnosti, če se po njeni sklenitvi obdarjenec proti njemu ali njegovemu bližnjemu obnaša tako, da bi bilo po temeljnih moralnih načelih nepravilno, da bi obdarjenec prejeto obdržal.

(2) Pogodbo lahko zaradi obnašanja proti darovalcu prekliče tudi darovalčev dedič.

(3) Preklic je zaradi obdarjenčevega obnašanja mogoč tudi proti obdarjenčevemu dediču.

(4) Preklic ni mogoč, če je darovalec obnašanje obdarjencu odpustil.

Preklic zaradi pozneje rojenih otrok

541. člen

Darovalec lahko prekliče darilno pogodbo, če po sklenitvi dobi otroka, prej pa ni imel otrok.

Posledice preklica

542. člen

(1) Z izjavo o preklicu zahteva darovalec vrnitev darovane stvari ali pravice oziroma plačilo vrednosti, za katero je obdarjenec na podlagi darilne pogodbe obogaten.

(2) Če darilna pogodba še ni izpolnjena, ima preklic za posledico prenehanje darovalčeve obveznosti.

Roki za preklic

543. člen

Darilna pogodba se lahko prekliče v enem letu od dneva, ko je darovalec zvedel za razlog za preklic.

Odpoved preklicu

544. člen

Odpoved preklicu je nična.

4. ODDELEK: DARILO ZA PRIMER SMRTI

Darilo za primer smrti

545. člen

Darilna pogodba, ki se mora izpolniti po darovalčevi smrti, je veljavna le, če je sklenjena v obliki notarskega zapisa in če je listina o sklenjeni pogodbi izročena obdarjencu.

V. POGlavJE: POGODBA O IZROČITVI IN RAZDELITVI PREMOŽENJA (IZROČILNA POGODBA)

Pojem

546. člen

Z izročilno pogodbo se izročitelj zaveže, da bo izročil in razdelil svoje premoženje svojim potomcem, posvojencem ter njihovim potomcem.

Pogoji za veljavnost

547. člen

(1) Pogodba je veljavna le tedaj, če se z njo strinjajo vsi izročiteljevi potomci, posvojenci in njihovi potomci, ki bi bili po zakonu poklicani, da po njem dedujejo (potomci).

(2) Pogodba mora biti sklenjena v obliki notarskega zapisa.

(3) Če kakšen potomec ni dal privolitve, jo lahko da pozneje v enaki obliki.

(4) Izročitev in razdelitev ostaneta veljavni, če potomec, ki se ni strinjal, umre pred izročiteljem, ne da bi bil zapustil svoje potomce, če se odpove dediščini, če je razdedinjen ali če je dedno nevreden.

Predmet izročitve in razdelitve premoženja

548. člen

(1) Z izročitvijo in razdelitvijo more biti zajeto samo sedanje izročiteljevo premoženje, in sicer vse ali samo del.

(2) Neveljavno je določilo o načinu razdelitve premoženja, ki bo v izročiteljevi zapuščini.

Položaj izroččenega premoženja

549. člen

(1) Ko prednik, ki je za življenja izročil in razdelil svoje premoženje, umre, je njegova zapuščina samo tisto premoženje, ki ni bilo zajeto z izročitvijo in razdelitvijo, in tisto premoženje, ki ga je pridobil pozneje.

(2) Premoženje, ki so ga njegovi potomci prej pridobili z izročitvijo in razdelitvijo, ne spada v njegovo zapuščino in se ne upošteva pri ugotavljanju njene vrednosti.

Strinjanje potomcev

550. člen

(1) Če se kakšen potomec ni strinjal z izročitvijo in razdelitvijo, se štejejo tisti deli premoženja, ki so bili izročeni drugim potomcem, za darila in se po prednikovi smrti z njimi ravna kot z darili, ki jih je prednik dal dedičem.

(2) Enako se ravna, če se izročitelju po izročitvi in razdelitvi, s katero so se strinjali vsi potomci, rodi otrok ali se pojavi potomec, ki je bil razglašen za mrtvega.

Pridržanje pravic ob izročitvi

551. člen

(1) Ob izročitvi in razdelitvi lahko pridrži izročitelj zase ali za svojega zakonca ali pa zase in za svojega zakonca ali za koga drugega pravico užitka vsega izročenelega premoženja ali dela premoženja, ali si izgovori dosmrtno rento v naravi ali v denarju, dosmrtno preživljanje ali kakšno drugo nadomestilo.

(2) Če sta užitek ali dosmrtna renta dogovorjena za izročitelja in njegovega zakonca skupaj, gre v primeru smrti enega od njiju užitek oziroma renta v celoti drugemu do njegove smrti, če ni kaj drugega dogovorjeno ali če iz okoliščin primera ne izhaja kaj drugega.

Pravica izročiteljevega zakonca

552. člen

(1) Izročitelj lahko pri izročitvi in razdelitvi upošteva tudi svojega zakonca; tedaj je potrebno, da se tudi ta s tem strinja.

(2) Če zakonec ni upoštevan, ostane njegova pravica do nujnega deleža neokrnjena.

(3) V takem primeru ostane izročitev in razdelitev veljavna, pač pa se pri ugotavljanju vrednosti zapuščine, po kateri se določa nujni delež preživelega zakonca, tisti deli zapustnikovega premoženja, ki jih je izročil svojim potomcem, štejejo za darila.

Izročiteljevi dolgovi

553. člen

(1) Potomci, med katere je izročitelj razdelil svoje premoženje, niso odgovorni za njegove dolgove, če ni bilo ob izročitvi in razdelitvi določeno kaj drugega.

(2) Izročiteljevi upniki lahko izpodbijajo izročitev in razdelitev ob pogojih, ki veljajo za izpodbijanje neodplačnih razpolaganj.

Jamčenje

554. člen

Obveznost jamčenja, ki nastane po delitvi med sodediči, nastane tudi med potomci po izročitvi in razdelitvi premoženja, katero jim je izročil in razdelil njihov prednik oziroma posvojitelj.

Preklic izročitve

555. člen

(1) Izročitelj lahko prekliče pogodbo zaradi hude nehvaležnosti, če se po njeni sklenitvi potomec proti njemu ali njegovemu bližnjemu obnaša tako, da bi bilo po temeljnih moralnih načelih nepravilno, da bi ta prejeto obdržal.

(2) Enako pravico ima izročitelj, če potomec ne daje njemu ali komu drugemu preživnine, ki je bila dogovorjena s pogodbo o izročitvi in razdelitvi in če ne poravnava izročiteljevih dolgov, katerih poravnava mu je bila v tej pogodbi naložena.

(3) V drugih primerih neizpolnitve bremen, prevzetih s pogodbo o izročitvi in razdelitvi, odloči sodišče, upoštevajoč pomembnost bremen za izročitelja in druge okoliščine primera, ali ima izročitelj pravico zahtevati vrnitev danega premoženja ali pa ima samo pravico zahtevati prisilno izpolnitev bremen.

Pravice potomca, posvojenca ali potomca posvojenca po preklicu izročitve

556. člen

(1) Potomec, ki je moral vrniti izročitelju to, kar je prejel ob izročitvi in razdelitvi, lahko zahteva svoj nujni delež po izročiteljevi smrti, če ni razdedinjen, ali nevreden, da bi dedoval po izročitelju, ali če se ni odpovedal dediščini.

(2) Pri izračunavanju njegovega nujnega deleža se štejejo tisti deli premoženja, ki jih je zapustnik za življenja izročil in razdelil med druge svoje potomce, za darila.

VI. POGlavJE: POGODBA O DOSMRTNEM PREŽIVLJANJU

Pojem

557. člen

(1) S pogodbo o dosmrtnem preživljanju se pogodbenik (preživljalec) zaveže, da bo preživljal drugega pogodbenika ali koga drugega (preživljanca), drugi pogodbenik pa izjavi, da mu zapušča vse premoženje ali del premoženja, ki obsega nepremičnine in premičnine, ki so namenjene za rabo in uživanje nepremičnin, s tem da je njihova izročitev odložena do izročiteljeve smrti.

(2) Ta pogodba lahko obsega tudi druge premičnine preživljanca, ki pa morajo biti v pogodbi navedene.

(3) Za pogodbe o dosmrtnem preživljanju se štejejo tudi pogodbe, s katerimi se proti obljudi dediščine dogovori skupnost življenja ali skupnost premoženja, ali da bo en pogodbenik skrbel za drugega in ga varoval, mu obdeloval posestvo in po njegovi smrti oskrbel pogreb, ali kaj drugega v istem namenu.

Oblika

558. člen

Pogodba o dosmrtnem preživljanju mora biti sestavljena v obliki notarskega zapisa.

Prepoved razpolaganja v korist preživjalca

559. člen

Preživljanec se lahko v korist preživljalca odpove razpolaganju s premoženjem, ki je predmet pogodbe o dosmrtnem preživljanju.

Odgovornost za dolgove

560. člen

Preživljalec po preživljančevi smrti ni odgovoren za njegove dolgove, pač pa se lahko določi v pogodbi, da bo on odgovoren za njegove obstoječe dolgove določenim upnikom.

Razveza pogodbe

561. člen

(1) Pogodbeni stranki lahko sporazumno razvežeta pogodbo o dosmrtnem preživljanju tudi potem, ko sta jo že začeli izpolnjevati.

(2) Če živita po pogodbi o dosmrtnem preživljanju pogodbenika skupaj, pa se njuno razmerje tako omaje, da postane skupno življenje neznosno, lahko vsaka stranka zahteva od sodišča, da se pogodba razveže.

(3) Vsaka stranka lahko zahteva, da se pogodba razveže, če druga stranka ne izpolnjuje svojih obveznosti.

Spremenjene razmere

562. člen

(1) Če se po sklenitvi pogodbe razmere tako spremenijo, da postane izpolnitev pogodbe znatno otežkočena, uredi sodišče na zahtevo ene ali druge stranke znova njuno razmerje ali pa ga razveže, upoštevajoč vse okoliščine.

(2) Sodišče lahko spremeni preživljančevo pravico v dosmrtno denarno rento, če to ustreza eni in drugi stranki.

Prenehanje pogodbe

563. člen

(1) Če umre preživljalec, preidejo njegove obveznosti na njegovega zakonca in na tiste potomce, posvojenca ali njihove potomce, ki so poklicani k dedovanju, če ti v to privolijo.

(2) Če ti ne privolijo v nadaljevanje pogodbe o dosmrtnem preživljanju, se pogodba razveže in nimajo pravice zahtevati odškodnine za prejšnje preživljanje.

(3) Če zakonec, potomci, posvojenca ali potomci posvojenca ne morejo prevzeti pogodbenih obveznosti, imajo pravico zahtevati odškodnino od preživljanca.

(4) Sodišče določi to odškodnino po prostem preudarku, upoštevajoč pri tem premoženjske razmere preživljanca in tistih, ki so bili upravičeni do nadaljevanja pogodbe o dosmrtnem preživljanju.

VII. POGlavJE: POGODBA O PREUŽITKU

Pojem

564. člen

(1) S pogodbo o preužitku se ena stranka (preužitkar) zavezuje, da bo na drugo stranko (prevzemnik) prenesla lastninsko pravico na določenih svojih nepremičninah, prevzemnik pa se zavezuje, da bo preužitkarju ali komu drugemu do njegove smrti nudil določene dajatve in storitve.

(2) Skupaj z nepremičninami so predmet pogodbe tudi premičnine, ki so namenjene za rabo in uživanje nepremičnin, če stranki ne določita drugače.

Prevzemnikove obveznosti

565. člen

Prevzemnikove obveznosti se lahko dogovorijo v obliki občasnih denarnih dajatev, nudenju življenjskih potrebščin, oskrbovanju, zagotovitvi stanovanjskega prostora, prepustitvi uživanja določenega zemljišča in podobno.

Stvarno breme

566. člen

Če prevzemnik prevzete nepremičnine odsvoji, je za izpolnitev obveznosti iz pogodbe o preužitku odgovoren tudi novi pridobitelj, če je preužitek vpisan v zemljiško knjigo (stvarno breme).

Oblika

567. člen

Pogodba mora biti sestavljena v obliki notarskega zapisa.

Razveza pogodbe

568. člen

(1) Če pogodbenika živita skupaj in se njuno razmerje tako omaje, da postane skupno življenje nevzdržno, lahko vsaka stranka zahteva, da se pogodba razveže.

(2) Vsaka stranka lahko zahteva, da se pogodba razveže, če druga stranka ne izpolnjuje svojih obveznosti.

VIII. POGLAVJE: POSOJILNA POGODBA

1. ODDELEK: SPLOŠNE DOLOČBE

Pojem

569. člen

(1) S posojilno pogodbo se posojilodajalec zavezuje, da bo posojilojemalcu izročil določen znesek denarja ali določeno količino drugih nadomestnih stvari, posojilojemalec pa se zavezuje, da mu bo po določenem času vrnil enak znesek denarja oziroma enako količino stvari iste vrste in kakovosti.

(2) Na prejetih stvareh pridobi posojiljemalec lastninsko pravico.

Obresti

570. člen

(1) Posojiljemalec se lahko zaveže, da poleg glavnice dolguje tudi obresti.

(2) V gospodarskih pogodbah dolguje posojiljemalec obresti, tudi če niso bile dogovorjene.

2. ODDELEK: OBVEZNOSTI POSOJILODAJALCA

Izročitev obljubljenih stvari

571. člen

(1) Posojilodajalec mora izročiti določene stvari ob dogovorjenem času, če rok za izročitev ni določen, pa tedaj, ko posojiljemalec to zahteva.

(2) Posojiljemalčeva pravica, da zahteva izročitev določene stvari, zastara v treh mesecih, odkar je prišel posojilodajalec v zamudo, vsekakor pa v enem letu od sklenitve pogodbe.

Slabe premoženjske razmere posojiljemalca

572. člen

(1) Če se izkaže, da so premoženjske razmere posojiljemalca take, da je negotovo, ali bo mogel vrniti posojilo ali ne, lahko posojilodajalec odkloni izročitev obljubljenih stvari, če tega ob sklenitvi pogodbe ni vedel, kot tudi če so se posojiljemalčeve premoženjske razmere poslabšale po sklenitvi pogodbe.

(2) Vendar pa mora izpolniti svojo obveznost, če mu da posojiljemalec ali kdo drug zanj zadostno zavarovanje.

Škoda zaradi napak posojenih stvari

573. člen

(1) Posojilodajalec mora povrniti posojilojemalcu morebitno škodo, ki mu je bila povzročena zaradi stvarnih napak posojenih stvari.

(2) Vendar mora v primeru, ko gre za neodplačno posojilo, povrniti škodo le tedaj, če so mu bile napake stvari znane ali mu niso mogle ostati neznane, pa o njih ni obvestil posojilojemalca.

3. ODDELEK: OBVEZNOSTI POSOJILOJEMALCA

Rok za vrnitev posojila

574. člen

(1) Posojilojemalec mora v dogovorjenem roku vrniti enako količino stvari iste vrste kakovosti.

(2) Če pogodbenika nista določila roka za vrnitev posojila in ga tudi ni mogoče določiti iz okoliščin, mora posojilojemalec vrniti posojilo po izteku primerne roka, ki ne more biti krajši od dveh mesecev, šteto od posojilodajalčeve zahteve, naj mu posojilo vrne.

Izbira ob vrnitvi posojila

575. člen

(1) Če na posodo ni bil dan denar, dogovorjeno pa je bilo, da bo posojilojemalec posojilo vrnil v denarju, je posojilojemalec vseeno upravičen po lastni izbiri vrniti izposojene stvari ali denarni znesek, ki ustreza njihovi vrednosti v času in v kraju, ki sta v pogodbi določena za vrnitev.

(2) To velja tudi v primeru, ko ni mogoče vrniti enake količine stvari iste vrste in iste kakovosti.

Odstop od pogodbe

576. člen

Posojiljemalec lahko odstopi od pogodbe, preden mu posojilodajalec izroči obljubljeni stvari; če pa ima posojilodajalec zaradi tega kakšno škodo, jo mora povrniti.

Predčasna vrnitev posojila

577. člen

Posojiljemalec lahko vrne posojilo tudi pred rokom, ki je določen za vrnitev, vendar mora posojilodajalca vnaprej obvestiti o svoji nameri in mu povrniti škodo.

4. ODDELEK: NAMENSKO POSOJILO

578. člen

Če je v pogodbi določen namen, za katerega sme posojiljemalec porabiti izposojeni denar, ta pa ga uporabi v kakšen drug namen, lahko posojilodajalec odstopi od pogodbe.

IX. POGLAVJE: POSODBENA POGODBA

1. ODDELEK: SPLOŠNE DOLOČBE

Pojem

579. člen

S posodbeno pogodbo se posodnik zavezuje, da bo izposojevalcu izročil stvar v neodplačno rabo, izposojevalec pa se zavezuje, da bo stvar vrnil.

2. ODDELEK: OBVEZNOSTI IZPOSOJEVALCA

Raba stvari

580. člen

(1) Izposojevalec lahko stvar uporablja samo za namen, ki je določen s pogodbo.

(2) Če namen rabe s pogodbo ni določen, lahko uporablja stvar kot dober gospodar v skladu z njeno naravo in namenom.

(3) Če izposojevalec nedovoljeno uporablja stvar, je odgovoren za morebitno naključno uničenje ali poškodovanje.

Vzdrževanje stvari

581. člen

(1) Izposojevalec nosi stroške rednega vzdrževanja stvari.

(2) Povrnitev izrednih stroškov vzdrževanja lahko zahteva izposojevalec po pravilih posloводства brez naročila. Ob prenehanju posodbe lahko izposojevalec odstrani napravo, s katero je stvar oskrbel in jo je mogoče ločiti.

Prenos rabe

582. člen

Izposojevalec ne sme prepustiti rabe stvari tretji osebi brez dovoljenja posodnika.

Vrnitev stvari

583. člen

(1) Izposojevalec mora stvar vrniti ob dogovorjenem času.

(2) Če čas trajanja ni določen, pogodba preneha, čim je izposojevalec stvar uporabil za pogodbeno določen namen ali s pretekom časa, v katerem je mogel to uporabo izvršiti.

(3) Če čas trajanja in namen uporabe nista določena, lahko posodnik zahteva stvar, kadarkoli hoče.

Odpoved pogodbe

584. člen

Posodnik lahko odpove pogodbo brez odpovednega roka in zahteva takojšnjo vrnitev stvari:

1. če izposojevalec umre;
2. če izposojevalec uporablja stvar v nasprotju s pogodbo ali če neupravičeno prepusti rabo tretji osebi;
3. če stvar zaradi nepredvidljivih okoliščin nujno potrebuje.

Odgovornost

585. člen

Izposojevalec ne odgovarja za poslabšanje ali spremembo stvari, ki je običajna posledica rabe v skladu s pogodbo.

3. ODDELEK: OBVEZNOSTI POSODNIKA

Škoda zaradi napak

586. člen

Če ima stvar, ki je bila dana na posodo, napake ali nevarne lastnosti, zaradi katerih nastane škoda izposojevalcu, posodnik odgovarja za škodo, če je za napako oziroma za nevarno lastnost vedel ali bi bil moral vedeti in ni opozoril izposojevalca.

X. POGLAVJE: ZAKUPNA (NAJEMNA) POGODBA

1. ODDELEK: SPLOŠNE DOLOČBE

Pojem

587. člen

(1) Z zakupno (najemno) pogodbo se zakupodajalec (najemodajalec) zavezuje, da bo zakupniku (najemniku) izročil določeno stvar v rabo, ta pa se zavezuje, da mu bo za to plačeval določeno zakupnino (najemnino).

(2) Raba obsega tudi uživanje stvari (pobiranje plodov), če ni drugače dogovorjeno ali drugačnega običaja.

2. ODDELEK: OBVEZNOSTI ZAKUPODAJALCA

Izročitev stvari

588. člen

Zakupodajalec mora izročiti zakupniku zakupljeno stvar skupaj z njenimi pritiklinami.

Vzdrževanje stvari

589. člen

(1) Zakupodajalec mora med zakupom stvar vzdrževati in jo zato po potrebi popravljati.

(2) Zakupniku mora povrniti stroške z vzdrževanjem stvari, ki jih je ta plačal namesto njega.

(3) Stroški za drobna popravila, ki jih je povzročila običajna raba stvari, ter stroški same rabe gredo v breme zakupnika.

(4) Zakupnik mora o potrebnih popravilih obvestiti zakupodajalca.

Odstop od pogodbe in znižanje zakupnine zaradi popravil

590. člen

(1) Če potrebna popravila v zakup vzete stvari v precejšnji meri in daljši čas ovirajo njeno rabo, lahko zakupnik odstopi od pogodbe.

(2) Pravico ima do znižanja zakupnine, v sorazmerju s tem, koliko je bila zaradi takih popravil raba stvari omejena.

Spremembe na zakupljeni stvari

591. člen

(1) Med trajanjem zakupa zakupodajalec brez privolitve zakupnika ne sme delati sprememb na stvari, ki jo je dal v zakup, če bi to oviralo njeno rabo.

(2) Če se s spremembami na stvari v določeni meri zmanjša zakupnikova raba, se v ustreznem sorazmerju zmanjša tudi zakupnina.

Odgovornost za stvarne napake

592. člen

(1) Zakupodajalec odgovarja zakupniku za vse napake v zakup dane stvari, ki ovirajo njeno dogovorjeno ali običajno rabo, ne glede na to, ali je zanje vedel ali ne, ter za manjkajoče lastnosti ali odlike, ki so bile izrecno ali molče dogovorjene.

(2) Neznatne napake se ne upoštevajo.

Napake, za katere zakupodajalec ne odgovarja

593. člen

(1) Zakupodajalec ne odgovarja za napake v zakup dane stvari, ki so bile ob sklenitvi pogodbe zakupniku znane ali mu niso mogle ostati neznane.

(2) Vendar odgovarja zakupodajalec tudi za napako v zakup dane stvari, ki je ostala zakupniku neznana iz hude malomarnosti, če je zanj vedel, pa jo je zakupniku namenoma zamolčal.

Razširitev odgovornosti za stvarne napake

594. člen

Zakupodajalec odgovarja za vse napake v zakup dane stvari, če je trdil, da stvar nima nikakršnih napak.

Pogodbena izključitev ali omejitev odgovornosti

595. člen

(1) Odgovornost za stvarne napake v zakup dane stvari je lahko s pogodbo izključena ali omejena.

(2) Pogodbeno določilo, s katerim naj bi bila ta odgovornost izključena ali omejena, je nično, če je zakupodajalec vedel za napake, pa jih je zakupniku namenoma zamolčal, ali če je napaka taka, da onemogoča rabo v zakup vzete stvari, kot tudi, če je zakupodajalec izkoristil svoj prevladujoč položaj in mu to določilo vsilil.

Obvestitev zakupodajalca o napakah in nevarnostih

596. člen

(1) Zakupnik je dolžan brez nepotrebnega odlašanja obvestiti zakupodajalca o vsaki napaki v zakup vzete stvari, ki se pokaže med zakupom, razen če zakupodajalec zanjo že ve.

(2) Prav tako je dolžan obvestiti zakupodajalca o vsaki nepričakovani nevarnosti, ki med zakupom ogroža v zakup vzeto stvar, da lahko ustrezno ukrepa.

(3) Zakupnik, ki zakupodajalca ne obvesti o napaki ali o nastali nevarnosti, za katero ta ni vedel, izgubi pravico do povračila škode, ki mu nastane zaradi napake ali nevarnosti, povrniti pa mora škodo, ki zaradi tega nastane zakupodajalcu.

Zakupnikove pravice, če ima stvar kakšno napako

597. člen

(1) Če ima v zakup vzeta stvar ob izročitvi kakšno napako, ki je ni mogoče odpraviti, lahko zakupnik po lastni izbiri odstopi od pogodbe ali zahteva znižanje zakupnine.

(2) Če ima stvar kakšno napako, ki jo je mogoče odpraviti brez večjih nevšečnosti za zakupnika, izročitev stvari v določenem roku pa ni bila bistvena sestavina pogodbe, lahko zakupnik zahteva, da mu zakupodajalec napako v primernem roku odpravi ali zniža zakupnino.

(3) Če zakupodajalec napake ne odpravi v primernem dodatnem roku, ki mu ga je določil zakupnik, lahko ta od pogodbe odstopi ali zahteva nižjo zakupnino.

(4) Zakupnik ima v vsakem primeru pravico do povračila škode.

Če nastane napaka med zakupom in če stvar nima dogovorjene ali običajne lastnosti

598. člen

(1) Določbe prejšnjega člena se uporabljajo tudi v primeru, če se pokaže med zakupom na zakupljeni stvari kakšna napaka.

(2) Uporabljajo se tudi tedaj, če zakupljena stvar nima neke lastnosti, ki bi jo morala imeti po pogodbi ali ki je običajna, ali če to lastnost izgubi med trajanjem zakupa.

Odgovornost zakupodajalca za pravne napake

599. člen

(1) Kadar si kdo tretji lasti na zakupljeni stvari ali na nekem njenem delu kakšno pravico in se s svojo zahtevo obrne na zakupnika, kot tudi če samovoljno vzame stvar zakupniku, mora ta o tem obvestiti zakupodajalca, razen če on to že ve; sicer odgovarja za škodo.

(2) Če se ugotovi, da ima tretji kakšno pravico, ki popolnoma izključuje zakupnikovo pravico do rabe stvari, je zakupna pogodba razdrta po samem zakonu, zakupodajalec pa mora zakupniku povrniti škodo.

(3) Če se s pravico tretjega zgolj omejuje zakupnikova pravica, lahko ta po lastni izbiri odstopi od pogodbe ali zahteva znižanje zakupnine, v vsakem primeru pa lahko zahteva tudi povrnitev škode.

3. ODDELEK: OBVEZNOSTI ZAKUPNIKA

Raba stvari po pogodbi

600. člen

(1) Zakupnik je dolžan uporabljati stvar kot dober gospodarstvenik oziroma dober gospodar.

(2) Uporabljati jo sme le tako, kot to določa pogodba ali kakršen je namen stvari.

(3) Odgovoren je za škodo, ki nastane zato, ker je v zakup vzeto stvar uporabljal v nasprotju s pogodbo ali z njenim namenom, ne glede na to, ali jo je uporabljal sam ali nekdo, ki je delal po njegovem naročilu, podzakupnik ali kdo drug, ki mu je on omogočil rabo stvari.

Odpoved zaradi pogodbi nasprotne rabe

601. člen

Če zakupnik tudi po zakupodajalčevem opominu uporablja stvar v nasprotju s pogodbo ali z njenim namenom ali če zanemarja njeno vzdrževanje in je nevarno, da bo nastala za zakupodajalca precejšnja škoda, lahko ta pogodbo odpove brez odpovednega roka.

Plačevanje zakupnine

602. člen

(1) Zakupnik je dolžan plačevati zakupnino v rokih, ki jih določa pogodba ali zakon, sicer pa v rokih, ki so običajni v kraju, kjer mu je bila stvar izročena.

(2) Če ni drugačnega dogovora ali drugačnega običaja v kraju izročitve in je stvar dana v zakup za eno ali več let, se plačuje zakupnina polletno; če je dana v zakup za krajši čas, pa po izteku tega časa.

Odpoved zaradi neplačane zakupnine

603. člen

(1) Zakupodajalec lahko odpove zakupno pogodbo, če zakupnik ne plača zakupnine niti v 15 dneh, odkar je zakupodajalec to zahteval.

(2) Vendar ostane pogodba v veljavi, če plača zakupnik dolžno zakupnino, preden mu je sporočena odpoved.

Vrnitev v zakup vzete stvari

604. člen

(1) Zakupnik je dolžan varovati v zakup vzeto stvar in jo po prenehanju zakupa vrniti nepoškodovano.

(2) Stvar vrne v kraju, v katerem mu je bila izročena.

(3) Zakupnik ne odgovarja za obrabljenost stvari zaradi običajne rabe in tudi ne za poškodbe, nastale zaradi tega, ker je stvar doslužila.

(4) Če je med zakupom izvršil na stvari kakšne spremembe, jo je dolžan vrniti v stanju, v kakršnem je bila, ko jo je dobil v zakup.

(5) Vzeti sme dodatke, ki jih je dodal stvari, če se dajo ločiti, ne da bi se stvar poškodovala, vendar jih zakupodajalec lahko obdrži, če mu nadomesti njihovo vrednost ob vrnitvi.

4. ODDELEK: PODZAKUP

Kdaj se stvari lahko dajo v podzakup

605. člen

(1) Če ni drugače dogovorjeno, lahko da zakupnik zakupljeno stvar v zakup drugemu (podzakup) ali mu jo kako drugače izroči v rabo, vendar le, če s tem ne prizadene škode zakupodajalcu.

(2) Zakupnik jamči zakupodajalcu, da bo podzakupnik stvar uporabljal po zakupni pogodbi.

Kdaj lahko zakupodajalec odkloni dovoljenje

606. člen

Kadar je za podzakup stvari potrebno dovoljenje zakupodajalca, ga sme ta odkloniti samo iz utemeljenih razlogov.

Odpoved zaradi nedovoljenega podzakupa

607. člen

Zakupodajalec lahko odpove zakupno pogodbo, če da zakupnik v zakup vzeto stvar v podzakup brez njegovega dovoljenja, ko je to po zakonu ali po pogodbi potrebno.

Neposredna zahteva zakupodajalca

608. člen

Da bi se zakupodajalec poplačal za svoje terjatve, nastale iz zakupa, lahko zahteva neposredno od podzakupnika plačilo zneska, ki ga ta dolguje zakupniku iz podzakupa.

Prenehanje podzakupa po samem zakonu

609. člen

Podzakup preneha v vsakem primeru, ko preneha zakup.

5. ODDELEK: ODTUJITEV V ZAKUP DANE STVARI

Odtujitev po izročitvi v zakup

610. člen

(1) Pri odtujitvi stvari, ki je bila pred tem izročena komu drugemu v zakup, stopi pridobitelj stvari na mesto zakupodajalca; potlej obstajajo pravice in obveznosti iz zakupa med njim in zakupnikom.

(2) Pridobitelj ne more zahtevati, naj mu zakupnik izroči stvar pred pretekom časa, za katerega je bil zakup dogovorjen; če trajanje zakupa ni določeno ne s pogodbo ne z zakonom, pa ne pred iztekom odpovednega roka.

(3) Za obveznosti, ki jih ima pridobitelj iz zakupa, odgovarja prenosnik kot solidarni porok.

Pravica do zakupnine

611. člen

(1) Pridobitelj v zakup dane stvari ima pravico do zakupnine od prvega naslednjega roka po pridobitvi stvari, če ni bilo kako drugače dogovorjeno; če je prenosnik prejel to zakupnino vnaprej, mu jo mora izročiti.

(2) Od trenutka, ko je zakupnik obveščen o odtujitvi v zakup dane stvari, sme plačati zakupnino samo pridobitelju.

Odtujitev v zakup dane stvari pred izročitvijo zakupniku

612. člen

(1) Če je bila stvar, glede katere je bila sklenjena zakupna pogodba, izročena pridobitelju, ne pa zakupniku, stopi pridobitelj stvari na mesto zakupodajalca in prevzame njegove obveznosti do zakupnika, če je ob sklenitvi pogodbe o odtujitvi vedel za zakupno pogodbo.

(2) Pridobitelj, ki ob sklenitvi pogodbe o odtujitvi ni vedel za zakupno pogodbo, ni dolžan izročiti stvari zakupniku, zakupnik pa lahko zahteva od zakupodajalca le povrnitev škode.

(3) Za obveznosti, ki jih ima pridobitelj nasproti zakupniku iz zakupa, odgovarja prenosnik kot solidarni porok.

Odpoved pogodbe zaradi odtujitve stvari

613. člen

Če so zaradi odtujitve v zakup dane stvari pravice in obveznosti zakupodajalca prešle na pridobitelja, lahko zakupnik v vsakem primeru odpove pogodbo, spoštovati pa mora zakonite odpovedne roke.

Pretek določenega časa

614. člen

(1) Zakupna pogodba, ki je bila sklenjena za določen čas, preneha s potekom časa, za katerega je bila sklenjena.

(2) To velja tudi v primerih, ko pogodbenika nista izrazila volje in je trajanje zakupa določeno z zakonom.

Molče obnovljen zakup

615. člen

(1) Če zakupnik po preteku časa, za katerega je bila sklenjena zakupna pogodba, še naprej uporablja stvar, zakupodajalec pa temu ne nasprotuje, se šteje, da je sklenjena nova zakupna pogodba za nedoločen čas, z enakimi pogoji kot prejšnja.

(2) Zavarovanja, ki so jih dale tretje osebe za prvi zakup, prenehajo s pretekom časa, za katerega je bil zakup sklenjen.

Odpoved

616. člen

(1) Zakupna pogodba, katere trajanje ni določeno in ga iz okoliščin ali krajevnih običajev tudi ni mogoče določiti, preneha z odpovedjo, ki jo vsaka stranka lahko da drugi, spoštujoč določeni odpovedni rok.

(2) Če odpovedni rok ni določen s pogodbo ali z zakonom ali po krajevnih običajih, potem je ta rok osem dni; odpoved pa se ne sme dati ob neprimernem času.

(3) Če so v zakup vzete stvari nevarne za zdravje, lahko zakupnik odpove pogodbo brez odpovednega roka, celo če je ob sklenitvi pogodbe to vedel.

(4) Zakupnik se ne more odpovedati pravici iz tretjega odstavka tega člena.

Uničenje stvari zaradi višje sile

617. člen

(1) Zakup preneha, če je v zakup vzeta stvar uničena zaradi višje sile.

(2) Če je v zakup vzeta stvar delno uničena ali samo poškodovana, lahko zakupnik odstopi od pogodbe, ali pa še naprej ostane pri zakupu in zahteva ustrezno znižanje zakupnine.

Smrt

618. člen

Če zakupnik ali zakupodajalec umre in ni drugače dogovorjeno, se zakup nadaljuje z njegovimi dediči.

XI. POGlavJE: PODJEMNA POGODBA (POGODBA O DELU)

1. ODDELEK: SPLOŠNE DOLOČBE

Pojem

619. člen

S podjemno pogodbo se podjemnik zavezuje opraviti določen posel, kot je izdelava ali popravilo kakšne stvari, kakšno telesno ali umsko delo ipd., naročnik pa zavezuje, da mu bo za to plačal.

Razmerje do prodajne pogodbe

620. člen

(1) Pogodba, s katero se ena stranka zavezuje izdelati določeno premično stvar iz svojega materiala, se šteje v dvomu za prodajno pogodbo.

(2) Vendar pa pogodba ostane podjemna pogodba, če se je naročnik zavezal dati bistven del materiala, ki je potreben za izdelavo stvari.

(3) Vsekakor se pogodba šteje za podjemno pogodbo, če sta imela pogodbenika v mislih zlasti podjemnikovo delo.

Kakovost podjemnikovega materiala

621. člen

(1) Če je dogovorjeno, da bo podjemnik izdelal stvar iz svojega materiala, ni pa določena kakovost, je podjemnik dolžan dati material srednje kakovosti.

(2) Naročniku odgovarja za kakovost uporabljenega materiala enako kot prodajalec.

2. ODDELEK: NADZOR

622. člen

Naročnik ima pravico nadzorovati posel in dajati navodila, če to ustreza naravi posla, podjemnik pa mu mora to omogočiti.

3. ODDELEK: SKLENITEV POGODBE PO LICITACIJI

Vabilo k licitaciji o ceni del

623. člen

(1) Vabilo k licitaciji za izvršitev določenih del po določenih pogojih in ob določenih jamstvih, naslovljeno na določeno ali nedoločeno število oseb, zavezuje vabilca, da sklene pogodbo o teh delih s tistim, ki ponudi najnižjo ceno, razen če je to obveznost v vabilu k licitaciji izključil.

(2) Če je izključena obveznost sklenitve pogodbe, se šteje vabilo k licitaciji za vabilo zainteresiranim, naj oni napravijo ponudbe za pogodbo po objavljenih pogojih.

Vabilo k licitaciji za umetniško ali tehnično rešitev nameravanih del

624. člen

Vabilo k licitaciji za umetniško ali tehnično rešitev nameravanih del, naslovljeno na določeno ali nedoločeno število oseb, zavezuje vabilca, da po pogojih, ki jih vsebuje vabilo, sklene pogodbo z udeležencem licitacije, katerega rešitev sprejme komisija vnaprej objavljene sestave, razen če je to obveznost v vabilu k licitaciji izključil.

4. ODDELEK: PODJEMNIKOVE OBVEZNOSTI

Napake materiala

625. člen

(1) Podjemnik je dolžan opozoriti naročnika na napake materiala, ki mu ga je naročnik izročil, kar jih je opazil ali moral opaziti, ker sicer odgovarja za škodo.

(2) Če je naročnik zahteval, naj stvar izdela iz materiala z napakami, na katere ga je podjemnik opozoril, mora podjemnik ravnati po njegovi zahtevi, razen če je očitno, da material ni primeren za naročeno delo, ali če bi izdelava iz zahtevanega materiala lahko škodila podjemnikovemu ugledu; v tem primeru lahko podjemnik odstopi od pogodbe.

(3) Podjemnik je dolžan opozoriti naročnika na pomanjkljivost v njegovem naročilu ter na druge okoliščine, za katere je vedel ali bi bil moral vedeti in bi bile lahko pomembne za naročeno delo ali za njegovo pravočasno izvršitev, ker sicer odgovarja za škodo.

Obveznosti izvršiti delo

626. člen

(1) Podjemnik je dolžan izvršiti delo po dogovoru in po pravilih posla.

(2) Izvršiti ga mora v določenem času, če čas ni določen, pa v času, ki je razumno potreben za take posle.

(3) Ne odgovarja za zamudo, nastalo zato, ker mu naročnik ni pravočasno izročil materiala, ali zato, ker je zahteval spremembe, ali zato, ker mu ni izplačal dolžnega predujma, in sploh za zamudo, nastalo zaradi naročnikovega ravnanja.

Odstop od pogodbe zaradi odstopa od dogovorjenih pogojev

627. člen

(1) Če se med izvrševanjem dela izkaže, da se podjemnik ne drži pogodbenih pogojev in sploh da ne dela, kot bi moral, in da bo imelo izvršeno delo napake, ga lahko naročnik na to opozori in mu določi primeren rok, da svoje delo prilagodi svojim obveznostim.

(2) Če do izteka tega roka podjemnik ne izpolni naročnikove zahteve, lahko ta odstopi od pogodbe in zahteva povrnitev škode.

Odstop od pogodbe pred iztekom roka

628. člen

(1) Če je rok bistvena sestavina pogodbe, podjemnik pa je z začetkom ali dovršitvijo posla v taki zamudi, da je očitno, da ga ne bo pravočasno končal, lahko naročnik odstopi od pogodbe in zahteva povrnitev škode.

(2) To pravico ima naročnik tudi tedaj, ko rok ni bistvena sestavina pogodbe, če zaradi take zamude očitno nima več interesa za izpolnitev pogodbe.

Zaupanje izvršitve posla tretjemu

629. člen

(1) Če iz pogodbe ali narave posla ne izhaja kaj drugega, podjemnik ni dolžan osebno opraviti posla.

(2) Tudi če posla ne opravi osebno, je podjemnik zanj še naprej odgovoren naročniku.

Odgovornost za sodelavce

630. člen

Podjemnik odgovarja za osebe, ki so po njegovem naročilu delale pri prevzetem poslu, kot da bi ga bil sam opravil.

Neposredna zahteva podjemnikovih sodelavcev od naročnika

631. člen

Sodelavci se za svoje terjatve do podjemnika lahko obrnejo neposredno na naročnika in zahtevajo od njega, da jim te terjatve izplača iz vsote, ki jo v tistem trenutku dolguje podjemniku, če so pripoznane.

Izročitev izdelane stvari naročniku

632. člen

(1) Podjemnik je dolžan izročiti naročniku izdelano ali popravljeno stvar.

(2) Te obveznosti je prost, če je bila stvar, ki jo je izdelal ali popravil, uničena iz vzroka, za katerega ne odgovarja.

5. ODDELEK: ODGOVORNOST ZA NAPAKE

Pregled izvršenega dela in obvestitev podjemnika

633. člen

(1) Naročnik je dolžan pregledati izvršeno delo, brž ko je to po običajnem teku stvari mogoče, in o ugotovljenih napakah nemudoma obvestiti podjemnika.

(2) Če naročnik na podjemnikovo zahtevo, naj pregleda in prevzame izvršeno delo, brez utemeljenega razloga tega ne stori, se šteje, da je delo prevzeto.

(3) Po pregledu in prevzemu opravljenega dela podjemnik ni več odgovoren za napake, ki jih je bilo mogoče opaziti pri običajnem pregledu, razen če je zanje vedel, pa jih naročniku ni pokazal.

Skrite napake

634. člen

(1) Če se pozneje pokaže kakšna napaka, ki je pri običajnem pregledu ni bilo mogoče odkriti, se naročnik vseeno lahko sklicuje nanjo, s pogojem, da o njej obvesti podjemnika čim prej, najpozneje pa v enem mesecu, ko je bila odkrita.

(2) Po dveh letih od prevzema opravljenega posla se naročnik ne more več sklicevati na napake.

Prenehanje pravice

635. člen

(1) Naročnik, ki je podjemnika pravočasno obvestil o napakah izvršenega posla, po enem letu od tega obvestila ne more več sodno uveljavljati svoje pravice.

(2) Če je naročnik o napakah pravočasno obvestil podjemnika, pa lahko tudi po izteku tega roka z ugovorom zoper njegov zahtevek za plačilo uveljavlja svojo pravico do znižanja plačila in do povračila škode.

Kdaj podjemnik nima pravice sklicevati se na prejšnje člene

636. člen

Podjemnik se ne more sklicevati na kakšno določbo prejšnjih členov, če se napaka nanaša na dejstva, ki so mu bila znana ali mu niso mogla ostati neznan, pa jih ni sporočil naročniku, ali če je s svojim ravnanjem zavedel naročnika, da pravic ni pravočasno uveljavil.

Pravica zahtevati odpravo napak

637. člen

(1) Naročnik, ki je pravilno obvestil podjemnika, da ima izvršeno delo neko napako, lahko zahteva od njega, da mu napako odpravi, in mu za to določi primeren rok.

(2) Pravico ima tudi do povračila škode, ki mu je zaradi tega nastala.

(3) Če bi odprava napake zahtevala pretirane stroške, jo podjemnik dela lahko odkloni, vendar ima v tem primeru naročnik po svoji izbiri pravico znižati plačilo ali odstopiti od pogodbe, in pa pravico do povračila škode.

Poseben primer odstopa od pogodbe

638. člen

Če ima opravljeni posel tako napako, da je delo neuporabno, ali če je opravljen v nasprotju z izrecnimi pogodbenimi pogoji, lahko naročnik odstopi od pogodbe in zahteva povračilo škode, ne da bi prej zahteval odpravo napake.

Naročnikova pravica glede drugih napak izvršenega posla

639. člen

(1) Če ima izvršeni posel napako, ki ni taka, da bi bilo delo neuporabno, oziroma če posel ni izvršen v nasprotju z izrecnimi pogodbenimi pogoji, je naročnik dolžan dovoliti podjemniku, da napako odpravi.

(2) Naročnik lahko določi podjemniku primeren rok za odpravo napake.

(3) Če podjemnik ne odpravi napake do izteka tega roka, jo lahko naročnik po lastni izbiri odpravi na njegov račun, ali zniža plačilo, ali pa odstopi od pogodbe.

(4) Naročnik ne more odstopiti od pogodbe, če gre za neznatno napako.

(5) V vsakem primeru ima tudi pravico do povračila škode.

Znižanje plačila

640. člen

Plačilo se zniža v razmerju med vrednostjo izvršenega dela ob sklenitvi pogodbe brez napake in vrednostjo, ki bi jo tedaj imelo izvršeno delo z napako.

6. ODDELEK: OBVEZNOST NAROČNIKA

Obveznost prevzeti delo

641. člen

Naročnik je dolžan prevzeti delo, ki je bilo izvršeno po določilih pogodbe in pravilih posla.

Določitev plačila in izplačilo

642. člen

(1) Plačilo se določi s pogodbo, če ni določeno z obvezno tarifo ali s kakšnim drugim obveznim pravnim aktom.

(2) Če plačilo ni določeno, ga določi sodišče tako, da ustreza vrednosti dela, za tak posel običajno potrebnemu času kot tudi za to vrsto dela običajnemu plačilu.

(3) Naročnik ni dolžan izplačati plačila, preden ne pregleda izvršenega dela in ga ne potrdi, razen če ni drugače dogovorjeno.

(4) To velja tudi, če sta dogovorjeni izvršitev in izročitev dela po delih.

Izračun z izrecnim jamstvom

643. člen

(1) Če je bilo plačilo dogovorjeno na podlagi izračuna z izrecnim jamstvom podjemnika za njegovo pravilnost, ta ne sme zahtevati večjega plačila, celo če je v posel vložil več dela in če je izvršitev terjala večje stroške, kot je pričakoval.

(2) S tem ni izključena uporaba pravil o razvezi in spremembi pogodbe zaradi spremenjenih okoliščin.

(3) Če je bilo plačilo dogovorjeno na podlagi izračuna brez izrecnega podjemnikovega jamstva za njegovo pravilnost in se med delom izkaže, da je prekoračitev neogibna, mora podjemnik o tem nemudoma obvestiti naročnika, sicer izgubi kakršnokoli terjatev zaradi večjih stroškov.

7. ODDELEK: NEVARNOST

Če je dal material podjemnik

644. člen

(1) Če je dal material za izdelavo stvari podjemnik, pa je bila stvar iz kakršnegakoli vzroka poškodovana ali uničena pred izročitvijo naročniku, gre to na prevzemnikovo nevarnost in nima pravice do povračila za dani material in ne do plačila za svoje delo.

(2) Če je naročnik pregledal izvršeno delo in ga potrdil, se šteje, da mu je bila stvar izročena, da pa je ostala v hrambi pri podjemniku.

(3) Če je naročnik v zamudi, ker ni prevzel ponujene stvari, preide nevarnost za naključno uničenje ali poškodbo stvari nanj.

Če je dal material naročnik

645. člen

(1) Če je dal material za izdelavo naročnik, prevzema sam nevarnost za naključno uničenje ali poškodbo stvari.

(2) Tedaj ima podjemnik pravico do plačila le v primeru, če je bila stvar uničena ali poškodovana potem, ko je prišel naročnik v zamudo, ali če se naročnik ni odzval njegovemu pravilnemu vabilu, naj stvar pregleda.

Nevarnost pri izročitvi po delih

646. člen

Če je dogovorjeno, da bo naročnik pregledal in prevzel posamezne dele, kot bodo izdelani, ima podjemnik pravico do plačila za izdelavo delov, ki jih je naročnik pregledal in potrdil, celo če so bili morda potem pri njem brez njegove krivde uničeni.

8. ODDELEK: ZASTAVNA PRAVICA

Podjemnikova zastavna pravica

647. člen

Zato da si zavaruje plačilo za svoje delo in povračilo za porabljeni material ter druge terjatve iz podjemne pogodbe, ima podjemnik zastavno pravico na stvareh, ki jih je izdelal ali popravil, kot tudi na drugih predmetih, ki mu jih je izročil naročnik v zvezi z njegovim delom, vse dokler jih ima v posesti in dokler jih prostovoljno ne neha imeti.

9. ODDELEK: PRENEHANJE POGODBE

Prenehanje pogodbe po volji naročnika

648. člen

Vse dotlej, dokler naročeni posel ni končan, lahko naročnik odstopi od pogodbe kadarkoli hoče; vendar mora v tem primeru podjemniku izplačati dogovorjeno plačilo, zmanjšano za stroške, ki jih ta ni imel, pa bi jih moral imeti, če pogodba ne bi bila razdrta, kot tudi za tisto, kar je zaslužil drugje ali kar namenoma ni hotel zaslužiti.

XII. POGlavJE: GRADBENA POGODBA

1. ODDELEK: SPLOŠNE DOLOČBE

Pojem

649. člen

(1) Gradbena pogodba je podjemna pogodba, s katero se izvajalec zavezuje, da bo po določenem načrtu v dogovorjenem roku zgradil določeno gradbo na določenem zemljišču ali da bo na takem zemljišču oziroma na že obstoječem objektu izvedel kakšna druga gradbena dela, naročnik pa se zavezuje, da mu bo za to plačal določeno ceno.

(2) Gradbena pogodba mora biti sklenjena v pisni obliki.

Gradba

650. člen

Z "gradbo" so mišljene v tem poglavju stavbe, jezovi, mostovi, predori, vodovodi, kanalizacije, ceste, železniške proge, vodnjaki in drugi gradbeni objekti, katerih izdelava terja večja in zahtevnejša dela.

Nadzor nad deli in kontrola nad kakovostjo materiala

651. člen

Izvajalec je dolžan omogočiti naročniku stalen nadzor nad deli in kontrolo nad količino in kakovostjo uporabljenega materiala.

Odmik od načrta

652. člen

(1) Za vsak odmik od gradbenega načrta oziroma od pogodbenih del mora imeti izvajalec pisno soglasje naročnika.

(2) Za dela, ki jih je opravil brez takega soglasja, ne more zahtevati povečanja dogovorjene cene.

Nujna nepredvidena dela

653. člen

(1) Izvajalec lahko izvede nepredvidena dela tudi brez poprejšnjega soglasja naročnika, če si ga zaradi njihove nujnosti ni mogel preskrbeti.

(2) Nepredvidena dela so tista, ki jih je bilo treba nujno opraviti, da bi bila zagotovljena stabilnost objekta ali da ne bi nastala škoda, povzročila pa jih je nepričakovana težja narava zemljišča, nepričakovana voda ali kakšen drug izreden in nepričakovan dogodek.

(3) Izvajalec mora o teh pojavih in storjenih ukrepih nemudoma obvestiti naročnika.

(4) Izvajalec ima pravico do pravičnega plačila za nepredvidena dela, ki jih je bilo treba opraviti.

(5) Naročnik lahko odstopi od pogodbe, če bi morala biti zaradi teh del dogovorjena cena precej višja; o tem pa mora nemudoma obvestiti izvajalca.

(6) V primeru odstopa od pogodbe, mora naročnik plačati izvajalcu ustrezen del cene za že opravljena dela, pa tudi pravično povračilo za nujne stroške.

Cena del

654. člen

Cena del je lahko določena od merske enote dogovorjenih del (cena na enoto) ali v skupnem znesku za celotni objekt (skupaj dogovorjena cena).

Sprememba cene

655. člen

(1) Če ni glede spremembe cene v pogodbi določeno kaj drugega, lahko izvajalec, ki je v pogodbenem roku izpolnil svojo obveznost, zahteva zvišanje cene za dela, če so se v času od sklenitve pogodbe do njene izpolnitve zvišale cene za elemente, na podlagi katerih je bila določena, tako da bi morala biti ta cena višja več kot za dva odstotka.

(2) Če izvajalec zaradi vzrokov, za katere odgovarja, ni izvedel del v pogodbenem roku, lahko zahteva zvišanje cene za dela, če so se v času od sklenitve pogodbe do dneva, ko bi morala biti dela po pogodbi končana, zvišale cene za elemente, na podlagi katerih je bila določena, tako da bi morala biti po novih cenah za te elemente višja več kot za pet odstotkov.

(3) V primerih iz prejšnjih dveh odstavkov lahko izvajalec zahteva le razliko v ceni del, ki presega dva oziroma pet odstotkov.

(4) Izvajalec se ne more sklicevati na zvišanje cen za elemente, na podlagi katerih je bila določena cena za dela, če so se cene zvišale potem, ko je prišel v zamudo.

Določilo o nespremenljivosti cen

656. člen

(1) Če je bilo dogovorjeno, da se cena za dela ne bo spremenila, ko bi se po sklenitvi pogodbe zvišale cene za elemente, na podlagi katerih je bila določena, lahko izvajalec kljub takemu pogodbenemu določilu zahteva spremembo, če so se cene za elemente toliko zvišale, da bi morala biti cena za dela več kot za deset odstotkov višja.

(2) Vendar lahko v tem primeru izvajalec zahteva samo razliko v ceni, ki presega deset odstotkov, razen če so se cene za elemente zvišale potem, ko je prišel v zamudo.

Odstop od pogodbe zaradi zvišanja cene

657. člen

(1) Če bi se v primerih iz prejšnjih členov dogovorjena cena precej zvišala, lahko naročnik odstopi od pogodbe.

(2) V primeru odstopa od pogodbe mora naročnik plačati izvajalcu ustrezen del dogovorjene cene za do tedaj opravljena dela, pa tudi pravično povračilo za nujne stroške.

Pravica naročnika, da zahteva znižanje dogovorjene cene

658. člen

(1) Če so se v času od sklenitve pogodbe do izpolnitve izvajalčeve obveznosti cene za elemente, na podlagi katerih je bila določena cena za dela, znižale več kot za dva odstotka, dela pa so bila opravljena v dogovorjenem roku, ima naročnik pravico zahtevati ustrezno znižanje dogovorjene cene za dela nad ta odstotek.

(2) Če je bilo dogovorjeno, da se cena za dela ne bo spremenila, dela pa so bila opravljena v dogovorjenem roku, ima naročnik pravico do znižanja dogovorjene cene v primeru, ko so se cene za elemente, na podlagi katerih je bila določena, toliko znižale, da bi bila cena več kot za deset odstotkov nižja, in to za razliko nad deset odstotkov.

(3) Če je izvajalec del v zamudi, ima naročnik pravico do sorazmernega znižanja cene za dela za vsako znižanje cene za elemente, na podlagi katerih je bila ta cena določena.

2. ODDELEK: GRADBENA POGODBA S POSEBNIM DOLOČILOM

Cena, določena s klavzulo "ključ v roke"

659. člen

(1) Če vsebuje gradbena pogodba določilo "ključ v roke" ali kakšno drugo podobno določilo, se izvajalec samostojno zavezuje, da bo izvedel skupaj vsa dela, ki so potrebna za zgraditev in uporabo nekega celotnega objekta.

(2) V tem primeru vsebuje dogovorjena cena tudi vrednost vseh nepredvidenih in presežnih del, izključuje pa vpliv manjkajočih del nanjo.

(3) Če je pri pogodbi "ključ v roke" udeleženi kot pogodbeni stranka več izvajalcev, je njihova odgovornost nasproti naročniku solidarna.

3. ODDELEK: ODGOVORNOST ZA NAPAKE

Uporaba pravil podjemne pogodbe

660. člen

Če ni v tem poglavju drugače določeno, se uporabljajo glede odgovornosti za napake gradbe ustrezne določbe iz poglavja tega zakonika o podjemni pogodbi.

Prehod pravic iz odgovornosti za napake

661. člen

Pravice naročnika nasproti izvajalcu zaradi napake gradbe preidejo tudi na vse poznejše pridobitelje gradbe ali njenega dela, vendar tako, da poznejšim pridobiteljem ne teče nov rok za obvestilo in tožbo, temveč se jim rok prednikov všteva.

4. ODDELEK: ODGOVORNOSTI IZVAJALCA IN PROJEKTANTA ZA SOLIDNOST GRADBE

V čem je odgovornost

662. člen

(1) Izvajalec odgovarja za morebitne napake v izdelavi gradbe, ki zadevajo njeno solidnost, če se take napake pokažejo v desetih letih od izročitve in prevzema del.

(2) Izvajalec odgovarja tudi za morebitne pomanjkljivosti zemljišča, na katerem je zgrajena gradba, ki se pokažejo v desetih letih od izročitve in prevzema del, razen če je specializirana organizacija dala strokovno mnenje, da je zemljišče primerno za gradnjo, in se med gradnjo niso pojavile okoliščine, ki bi bile vzbujale dvom o utemeljenosti strokovnega mnenja.

(3) To velja tudi za projektanta, če izvira napaka gradbe iz kakšne napake v načrtu.

(4) Po določbah prejšnjih odstavkov ta dva nista odgovorna le naročniku, pač pa tudi vsakemu drugemu pridobitelju gradbe.

(5) Te njune odgovornosti ni mogoče s pogodbo niti izključiti niti omejiti.

Dolžnost obvestitve in izguba pravice

663. člen

(1) Naročnik ali drug pridobitelj je dolžan obvestiti o napakah izvajalca in projektanta v šestih mesecih od dneva, ko je napako ugotovil, sicer izgubi pravico sklicevati se nanjo.

(2) Pravica naročnika ali drugega pridobitelja nasproti izvajalcu oziroma projektantu iz njune odgovornosti za napake preneha v enem letu od dneva, ko je o napaki obvestil projektanta oziroma izvajalca.

(3) Izvajalec oziroma projektant se ne more sklicevati na določbe prejšnjih odstavkov, če se napaka nanaša na dejstva, ki so mu bila znana oziroma mu niso mogla ostati neznana, pa jih ni sporočil naročniku oziroma drugemu pridobitelju, ali če je s svojim ravnanjem zavedel naročnika oziroma drugega pridobitelja, da pravic ni pravočasno uveljavil.

Zmanjšanje in izključitev odgovornosti

664. člen

(1) Izvajalec ni prost odgovornosti, če je nastala napaka zato, ker je pri izvajanju posameznih del ravnal po zahtevah naročnika.

(2) Vendar je v primeru, če je pred izvršitvijo posameznega dela po zahtevi naročnika tega opozoril na nevarnost nastanka napak, njegova odgovornost zmanjšana, v okoliščinah danega primera pa lahko tudi izključena.

Regresi

665. člen

(1) Če sta v razmerju do naročnika za napako odgovorna izvajalec in projektant, je njuna odgovornost solidarna.

(2) Projektant, ki je izdelal načrt gradbe in mu je bil zaupan nadzor nad izvršitvijo del, odgovarja tudi za napake v izvršenih delih, ki so nastale zaradi vzrokov za katere odgovarja izvajalec, če bi jih bilo lahko opaziti ob običajnem in primernem nadziranju del, vendar ima pravico zahtevati od izvajalca ustrezno povračilo.

(3) Izvajalec, ki je povrnil škodo, nastalo zaradi napake v izvršenih delih, ima pravico zahtevati od projektanta povračilo v tolikšni meri, kolikor izvirajo napake v izvršenih delih iz napak v načrtu.

(4) Če je za napako odgovoren nekdo, ki mu je izvajalec zaupal del posla, ga mora izvajalec, če namerava zahtevati od njega povračilo, obvestiti o napaki v dveh mesecih od dneva, ko je naročnik obvestil njega.

XIII. POGlavJE: PREVOZNE POGODBE

1. ODDELEK: SPLOŠNE DOLOČBE

Pojem

666. člen

(1) S prevozno pogodbo se prevoznik zavezuje, da bo prepeljal na določen kraj kakšno osebo ali kakšno stvar, potnik oziroma pošiljatelj pa, da mu bo za to dal določeno plačilo.

(2) Za prevoznika se šteje po tem zakoniku tako tisti, ki se ukvarja s prevozom kot s svojo redno dejavnostjo, kot tudi vsak drug, ki se s pogodbo zaveže, da bo za plačilo opravil prevoz.

Prevoznikove obveznosti pri linijskem prevozu

667. člen

(1) Prevoznik, ki opravlja prevoz na določeni liniji (linijski prevoz), je dolžan redno in pravilno vzdrževati objavljeno linijo.

(2) Za prevoz je dolžan sprejeti vsako osebo in vsako stvar, ki izpolnjujeta pogoje, določene v objavljenih splošnih pogojih.

(3) Če prevoznikova redna prevozna sredstva ne zadostujejo za vse zahtevane prevoze, imajo prednost osebe ali stvari, za katere je to določeno v posebnih predpisih, nadaljnja prednost pa se določa po vrstnem redu zahtev; pri tem je med sočasnimi zahtevami za prednost odločilna večja dolžina prevoza.

Odstop od pogodbe

668. člen

(1) Pošiljatelj oziroma potnik lahko odstopi od pogodbe, preden se pogodba začne izpolnjevati, mora pa povrniti škodo, ki zaradi tega nastane prevozniku.

(2) Če je prevoznik z začetkom prevoza toliko v zamudi, da dogovorjeni prevoz za drugo stranko nima več pomena, ali če prevoznik noče ali ne more opraviti dogovorjenega prevoza, lahko druga stranka odstopi od pogodbe in zahteva vrnitev tistega, kar je za prevoz plačala.

Višina plačila za prevoz

669. člen

(1) Če je višina plačila za prevoz določena s tarifo ali s kakšnim drugim objavljenim obveznim pravnim aktom, si s pogodbo ni mogoče izgovoriti višjega plačila.

(2) Če višina plačila za prevoz ni določena s tarifo ali s kakšnim drugim objavljenim obveznim pravnim aktom in tudi ne s pogodbo, ima prevoznik pravico do običajnega plačila za to vrsto prevoza.

(3) Glede drugega se smiselno uporabljajo določbe o plačilu iz poglavja tega zakonika o podjemni pogodbi.

Omejitev uporabe določb tega poglavja

670. člen

Določbe tega poglavja se uporabljajo za vse vrste prevoza, če ni z zakonom za posamezne vrste prevoza drugače določeno.

2. ODDELEK: POGODBA O PREVOZU STVARI

1. odsek: SPLOŠNE DOLOČBE

Izročitev stvari

671. člen

Prevoznik je dolžan stvar, ki jo je prevzel za prevoz, izročiti na določenem kraju pošiljatelju ali določeni osebi (prejemniku).

O čem mora pošiljatelj obvestiti prevoznika

672. člen

(1) Pošiljatelj mora obvestiti prevoznika o vrsti pošiljke in o njeni vsebini in količini in mu sporočiti, kam je treba pošiljko prepeljati, ime in naslov prejemnika pošiljke, svoje ime in svoj naslov ter vse drugo, kar je potrebno, da bi lahko prevoznik brez odlašanja in ovir izpolnil svoje obveznosti.

(2) Če so v pošiljki dragocenosti, vrednostni papirji ali druge drage stvari, mora pošiljatelj ob njihovi predaji za prevoz o tem obvestiti prevoznika in mu sporočiti njihovo vrednost.

(3) Če gre za prevoz nevarne stvari ali stvari, za katero so potrebni posebni prevozni pogoji, mora pošiljatelj o tem pravočasno obvestiti prevoznika, da lahko ta ustrezno ukrepa.

(4) Če pošiljatelj ne da prevozniku podatkov iz prvega in tretjega odstavka tega člena ali mu da napačne podatke, je odgovoren za škodo, ki nastane zaradi tega.

Tovorni list

673. člen

(1) Pogodbenika se lahko sporazumeta, da se o pošiljki, ki je predana za prevoz, sestavi tovorni list.

(2) Tovorni list mora vsebovati: ime in naslov pošiljatelja in prevoznika, vrsto, vsebino in količino pošiljke, pa tudi vrednost dragocenosti in drugih dragih stvari, namembni kraj, znesek plačila za prevoz oziroma zaznamek, da je bil prevoz plačan vnaprej, določilo o vsoti, s katero je pošiljka obremenjena, ter kraj in dan izdaje tovrnega lista.

(3) V tovrnem listu so lahko zapisana tudi druga določila prevozne pogodbe.

(4) Tovorni list morata podpisati oba pogodbenika.

(5) Tovorni list lahko vsebuje določbo "po odredbi" ali se glasi na prinosnika.

Prevozna pogodba in tovorni list

674. člen

Obstoj in veljavnost prevozne pogodbe sta neodvisna od obstoja tovrnega lista in njegove pravilnosti.

Potrdilo o prevzemu za prevoz

675. člen

Če tovorni list ni bil izdan, lahko pošiljatelj zahteva od prevoznika, da mu izda potrdilo o prevzemu pošiljke za prevoz s podatki, ki jih mora vsebovati tovorni list.

2. odsek: RAZMERJE MED POŠILJATELJEM IN PREVOZNIKOM

Pakiranje

676. člen

(1) Pošiljatelj je dolžan stvari zapakirati na predpisani ali običajni način, da ne bi nastala kakšna škoda ali da ne bi bila ogrožena varnost ljudi ali dobrin.

(2) Prevoznik je dolžan pošiljatelja opozoriti na pomanjkljivosti pakiranja, ki jih je mogoče opaziti, ker sicer odgovarja za poškodbo pošiljke, ki bi nastala zaradi tega.

(3) Vendar prevoznik ne odgovarja za poškodbo pošiljke, če je pošiljatelj kljub temu, da je bil opozorjen na pomanjkljivo pakiranje, zahteval, naj prevoznik prevzame pošiljko za prevoz s temi pomanjkljivostmi.

(4) Prevoznik je dolžan zavrniti pošiljko, če so pomanjkljivosti v njenem pakiranju take, da lahko spravijo v nevarnost ljudi ali dobrine ali povzročijo kakšno škodo.

(5) Za škodo, ki nastane zaradi pomanjkljivosti v pakiranju tretjim osebam medtem, ko je stvar pri prevozniku, je odgovoren prevoznik, ta pa ima pravico zahtevati odškodnino od pošiljatelja.

Plačilo za prevoz in stroški v zvezi s prevozom

677. člen

(1) Pošiljatelj je dolžan plačati prevozniku prevoz in stroške v zvezi s prevozom.

(2) Če pa v tovornem listu ni navedeno, da plača pošiljatelj prevoz in druge stroške v zvezi s prevozom, se domneva, da je pošiljatelj napotil prevoznika, naj jih zaračuna prejemniku.

Razpolaganje s pošiljko

678. člen

(1) Pošiljatelj lahko razpolaga s pošiljko in spreminja naročila iz pogodbe in lahko naroči prevozniku, naj ustavi nadaljnji prevoz pošiljke, naj mu pošiljko vrne, naj jo izroči drugemu prejemniku ali pošlje v kakšen drug kraj.

(2) Pošiljateljova pravica spreminjati naročila preneha, ko prispe pošiljka v namembni kraj, ko prevoznik izroči prejemniku tovorni list ali ko prevoznik zahteva od prejemnika, naj pošiljko prevzame, ali ko prejemnik sam zahteva njeno izročitev.

(3) Če je bil izdan tovorni list po odredbi oziroma na prinosnika, ima pravice pošiljatelja iz prejšnjega odstavka izključno imetnik tovrnega lista.

(4) Upravičenec, ki izkoristi pravico in da prevozniku nova naročila, mu mora povrniti stroške in škodo, ki jo je zaradi tega imel, in na njegovo zahtevo dati jamstvo, da mu bodo stroški in škoda povrnjeni.

Prevozna smer

679. člen

(1) Prevoznik mora opraviti prevoz po dogovorjeni poti.

(2) Če ni bilo dogovorjeno, po kateri poti je treba opraviti prevoz, ga mora prevoznik opraviti po tisti poti, ki najbolj ustreza interesom pošiljatelja.

Ovire pri prevozu

680. člen

(1) Prevoznik mora obveščati pošiljatelja o vseh okoliščinah, ki lahko vplivajo na prevoz, in ravnati po njegovih navodilih.

(2) Prevoznik ni dolžan ravnati po pošiljateljevih navodilih, če bi njihova izpolnitev lahko spravila v nevarnost ljudi ali dobrine.

(3) Če je primer tak, da ni mogoče čakati na pošiljateljeva navodila, mora prevoznik ravnati tako, kakor bi v enakem položaju ravnal dober gospodarstvenik oziroma dober gospodar, o tem pa obvestiti pošiljatelja in zahtevati njegova nadaljnja navodila.

(4) Prevoznik ima pravico do povračila stroškov, ki jih je imel zaradi ovir, nastalih brez njegove krivde.

Plačilo pri prekinitvi prevoza

681. člen

(1) Če je bil iz kakšnega vzroka, za katerega je odgovoren prevoznik, prevoz prekinjen, ima prevoznik pravico do sorazmernega dela plačila za opravljeni prevoz, vendar mora povrniti morebitno škodo, ki je nastala zaradi prekinitve prevoza za drugo stranko.

(2) Če je bil prevoz prekinjen iz kakšnega vzroka, za katerega ni odgovorna nobena izmed zainteresiranih oseb, ima prevoznik pravico do razlike med dogovorjenim plačilom za prevoz in prevoznimi stroški od kraja, kjer je bil prevoz prekinjen, do namembnega kraja.

(3) Prevoznik nima pravice niti do dela plačila, če je bila med prevozom pošiljka uničena zaradi višje sile.

Če pošiljka ne more biti izročena

682. člen

(1) Če prejemnika ni mogoče obvestiti o prispetju pošiljke ali če je noče sprejeti, in sploh če pošiljke ni mogoče izročiti, ali če prejemnik prevozniku ne izplača dolžnega plačila in drugih vsot, ki bremenijo pošiljko, mora prevoznik obvestiti o tem pošiljatelja, zahtevati njegova navodila in na njegov račun ukreniti vse potrebno za hrambo stvari.

(2) Če upravičenec v primernem roku nič ne ukrene s pošiljko, jo ima prevoznik pravico prodati po pravilih o prodaji dolgovane stvari v primeru upnikove zamude in se iz dosežene kupnine poplačati za svoje terjatve; ostanek pa mora položiti pri sodišču za upravičenca.

Odgovornost prevoznika nasproti pošiljatelju

683. člen

Če je prevoznik izročil pošiljko prejemniku, ni pa mu zaračunal vsote, s katero je bila obremenjena, mora izplačati to vsoto pošiljatelju, vendar ima pravico zahtevati povračilo od prejemnika.

3. odsek: RAZMERJE MED PREVOZNIKOM IN PREJEMNIKOM

Obvestitev prejemnika o prispetju pošiljke

684. člen

(1) Prevoznik mora nemudoma obvestiti prejemnika, da je pošiljka prispela, mu jo dati na razpolago, kot je dogovorjeno, in mu predložiti tovorni list, če je bil izdan.

(2) V primeru ko je bil tovorni list izdan po odredbi ali na prinosnika, je prevoznik dolžan ravnati po prejšnjem odstavku le, če je v tovornem listu navedena oseba iz namembnega kraja, ki jo je treba obvestiti, da je pošiljka prispela.

Izročitev pošiljke, če je bil izdan dvojni list

685. člen

Prevoznik lahko odkloni izročitev pošiljke, če mu ni hkrati izročen dvojni tovornega lista, na katerem je prejemnik potrdil, da mu je bila pošiljka izročena.

Prejemnikova pravica zahtevati izročitev pošiljke

686. člen

(1) Prejemnik more izvrševati nasproti prevozniku pravice iz prevozne pogodbe in zahtevati od njega, da mu izroči tovorni list in pošiljko, šele ko pošiljka prispe v namembni kraj.

(2) Preden prispe pošiljka v namembni kraj, jo je prevoznik na prejemnikovo zahtevo dolžan temu izročiti le tedaj, če ga je za to pooblastil pošiljatelj.

(3) Prejemnik more izvrševati pravice iz prevozne pogodbe in zahtevati od prevoznika izročitev pošiljke le, če izpolni v prevozni pogodbi določene pogoje.

Ugotovitev istovetnosti in stanja pošiljke

687. člen

(1) Upravičenec ima pravico zahtevati, da se z zapisnikom ugotovi istovetnost pošiljke in, če je bila pošiljka poškodovana, v čem je poškodba.

(2) Če se ugotovi, da pošiljka ni tista, ki je bila izročena prevozniku, ali da je poškodba večja, kot je trdil prevoznik, trpi stroške ugotovitve prevoznik.

Prejemnikova obveznost, da plača prevoz

688. člen

(1) Če v prevozni pogodbi ali v tovornem listu ni določeno kaj drugega, se prejemnik s prevzemom pošiljke in morebitnega tovornega lista zavezuje, da bo prevozniku plačal prevoz in vsote, ki obremenjujejo pošiljko.

(2) Če prejemnik misli, da ni dolžan plačati prevozniku toliko, kolikor zahteva, sme izvrševati pravice iz pogodbe le, če položi sporni znesek pri sodišču.

4. odsek: PREVOZNIKOVA ODGOVORNOST ZA IZGUBO, POŠKODBO IN ZAMUDO POŠILJKE

Izguba ali poškodba pošiljke

689. člen

(1) Prevoznik odgovarja za morebitno izgubo ali poškodbo pošiljke v času od njenega prevzema do izročitve, razen če je posledica dejanja upravičenca, lastnosti pošiljke ali zunanjih vzrokov, ki jih ni bilo mogoče pričakovati in se jim tudi ne izogniti ali jih odvrniti.

(2) Določila prevozne pogodbe, splošnih prevoznih pogojev, tarif ali kakšnega drugega pravnega akta, s katerimi se ta odgovornost zmanjšuje, so nična.

(3) Vendar je veljavno določilo, s katerim je vnaprej določen najvišji znesek odškodnine, s pogojem, da ni v očitnem nesorazmerju s škodo.

(4) Ta omejitev odškodnine ne velja, če je prevoznik povzročil škodo namenoma ali iz hude malomarnosti.

(5) Če ni drugače dogovorjeno, se odmerja odškodnina po tržni ceni pošiljke v času in kraju predaje za prevoz.

Izguba ali poškodba pošiljke dragih stvari

690. člen

(1) Če se izgubi ali poškoduje pošiljka, v kateri so bile dragocenosti, vrednostni papirji ali druge drage stvari, je prevoznik dolžan povrniti tako nastalo škodo le, če je bil ob predaji stvari za prevoz obveščen o njihovi naravi in vrednosti ali če je povzročil škodo namenoma ali iz hude malomarnosti.

(2) Če so bile z naštetimi stvarmi v pošiljki tudi druge, odgovarja prevoznik za njihovo izgubo ali poškodbo po splošnih pravilih o njegovi odgovornosti.

Vrnitev plačila za prevoz

691. člen

Če se pošiljka popolnoma izgubi, je prevoznik poleg škode dolžan povrniti pošiljatelju tudi, kar mu je ta plačal za prevoz.

Če prevzame prejemnik pošiljko brez ugovora

692. člen

(1) Če prevzame prejemnik pošiljko brez ugovora in plača prevozniku njegove terjatve, preneha prevoznikova odgovornost, razen če je bila poškodba ugotovljena z zapisnikom pred prevzemom pošiljke.

(2) Prevoznik ostane odgovoren za poškodbe pošiljke, ki jih ni bilo mogoče opaziti pri izročitvi, če ga je prejemnik o njih obvestil takoj, ko jih je odkril, vendar najpozneje v osmih dneh po izročitvi.

(3) Prevoznik se ne more sklicevati na določbe prejšnjih dveh odstavkov, če je povzročil poškodbo namenoma ali iz hude malomarnosti.

Prevoznikova odgovornost za zamudo

693. člen

Prevoznik odgovarja za škodo, nastalo zaradi zamude, razen če je vzrok za zamudo kakšno dejstvo, ki izključuje njegovo odgovornost za izgubo ali poškodbo stvari.

Odgovornost za pomočnike

694. člen

Prevoznik je odgovoren za osebe, ki so po njegovem naročilu delale pri prevozu.

5. odsek: UDELEŽBA VEČ PREVOZNIKOV PRI PREVOZU POŠILJKE

Kdaj so solidarno odgovorni

695. člen

(1) Prevoznik, ki zaupa kakšnemu drugemu prevozniku, da popolnoma ali delno opravi prevoz pošiljke, ki jo je prevzel za prevoz, je še naprej odgovoren za njen prevoz od prevzema do izročitve, ima pa pravico do povračila od prevoznika, kateremu je zaupal pošiljko.

(2) Vendar postane drugi prevoznik, če prevzame od prvega s pošiljko tudi vozni list, sam pogodbeni stranka v prevoznici pogodbi s pravicami in dolžnostmi solidarnega dolžnika in solidarnega upnika, njuna deleža pa sta sorazmerna z njegovo udeležbo pri prevozu.

(3) To velja tudi, kadar se za prevoz neke pošiljke z isto pogodbo zaveže več prevoznikov, ki bodo zaporedoma udeleženi pri prevozu.

(4) Vsak izmed več prevoznikov ima pravico zahtevati ugotovitev stanja pošiljke takrat, ko mu je izročena, da opravi svoj del prevoza.

(5) Solidarni prevozniki trpijo škodo v sorazmerju z njihovimi deleži pri prevozu, razen tistega, ki dokaže, da škoda ni nastala medtem, ko je on prevažal pošiljko.

(6) Ugovori proti poznejšemu prevozniku učinkujejo tudi proti vsem prejšnjim.

Deljena odgovornost prevoznikov

696. člen

Kadar je udeleženi pri prevozu iste pošiljke zaporedoma več prevoznikov, ki jih je določil pošiljatelj, odgovarja vsak izmed njih le za svoj del prevoza.

6. odsek: ZASTAVNA PRAVICA

Kdaj ima prevoznik zastavno pravico

697. člen

(1) Da si zavaruje plačilo za prevoz in povračilo potrebnih stroškov, ki jih je imel s prevozom, ima prevoznik zastavno pravico na stvarih, ki so mu bile predane za prevoz in v zvezi s prevozom, dokler jih ima v posesti ali dokler ima v rokah listino, ki mu omogoča da z njimi razpolaga.

(2) Če je bilo udeleženi pri prevozu zaporedoma več prevoznikov, so tudi njihove terjatve v zvezi z opravljenim prevozom zavarovane s to zastavo, zadnji prevoznik pa je dolžan zaračunati vse terjatve po tovornem listu, če tovorni list ne vsebuje kaj drugega.

(3) Terjatve prejšnjega prevoznika ter njegova zastavna pravica preidejo po samem zakonu na poznejšega prevoznika, ki mu je plačal te terjatve.

(4) To velja tudi, če prevoznik plača špediterjeve terjatve.

Kolizija zastavnih pravic

698. člen

(1) Kadar so na isti stvari poleg zastavne pravice prevoznika hkrati tudi zastavne pravice komisionarja, špediterja in skladiščnika, imajo prednost terjatve kateregakoli izmed teh upnikov, nastale z odpravo ali prevozom, in sicer v obratnem vrstnem redu, kot so nastale.

(2) Druge terjatve komisionarja in skladiščnika ter terjatve špediterja in prevoznika, nastale zaradi predujmov, se poplačajo šele za terjatvami, ki so naštet v prejšnjem odstavku, in sicer po vrstnem redu, kot so nastale.

3. ODDELEK: POGODBA O PREVOZU OSEB

Splošna določba

699. člen

Prevoznik je dolžan opraviti prevoz oseb varno, s tistim prevoznim sredstvom, ki je določeno v prevozni pogodbi, in s tistimi udobnostmi in higienskimi pogoji, ki se glede na vrsto prevoznega sredstva in dolžino poti štejejo za nujne.

Potnikova pravica do določenega mesta

700. člen

Prevoznik je dolžan dati potniku tisto mesto in v tistem prevoznem sredstvu, kakor je bilo dogovorjeno.

Odgovornost prevoznika za zamudo

701. člen

(1) Prevoznik je dolžan potnika pravočasno prepeljati do določenega kraja.

(2) Odgovoren je za škodo, ki nastane potniku zaradi zamude, razen če je zamuda nastala iz vzroka, ki ga ni mogel odvrniti niti s skrbnostjo dobrega strokovnjaka.

Prevoznikova odgovornost za varnost potnikov

702. člen

(1) Prevoznik je odgovoren za varnost potnikov od začetka do konca prevoza, tako v primeru plačanega kot tudi v primeru brezplačnega prevoza, in mora povrniti škodo, nastalo zaradi okvare zdravja, poškodbe ali smrti potnika, razen če je nastala zaradi potnikovega dejanja ali iz zunanjega vzroka, ki ga ni bilo mogoče pričakovati, se mu izogniti ali ga odvrniti.

(2) Določila pogodbe, pa tudi splošnih prevoznih pogojev, tarife ali kakšnega drugega pravnega akta, s katerimi bi se ta odgovornost zmanjševala, so nična.

Odgovornost za prtljago, predano za prevoz, ter za druge stvari

703. člen

(1) Prtljago, ki jo je potnik predal prevozniku, mora ta prepeljati hkrati s potnikom in mu jo po končanem prevozu izročiti.

(2) Za izgubo in poškodbo prtljage, ki jo je potnik predal prevozniku, je ta odgovoren po določbah za prevoz stvari.

(3) Za poškodbo stvari, ki jih ima potnik pri sebi, je prevoznik odgovoren po splošnih pravilih o odgovornosti.

XIV. POGLAVJE: LICENČNA POGODBA

1. ODDELEK: SPLOŠNE DOLOČBE

Pojem

704. člen

Z licenčno pogodbo se dajalec licence zavezuje, da bo pridobitelju licence v celoti ali delno odstopil pravico izkoriščanja patentiranega izuma, tehničnega znanja in izkušenj, znamke, vzorca ali modela, ta pa se zavezuje, da mu bo za to dal določeno plačilo.

Oblika

705. člen

Licenčna pogodba mora biti sklenjena v pisni obliki.

Trajanje licence

706. člen

Licence za izkoriščanje patentiranega izuma, vzorca ali modela ni mogoče skleniti za daljši čas, kot traja zakonito varstvo teh pravic.

Izključna licenca

707. člen

(1) Z licenčno pogodbo pridobi pridobitelj licence izključno pravico izkoriščanja predmeta licence le, če je to izrecno dogovorjeno (izključna licenca).

(2) Druge možnosti za izkoriščanje predmeta licence obdrži dajalec licence.

(3) Če v licenčni pogodbi ni navedeno, za kakšno licenco gre, se šteje, da je dana neizključna licenca.

2. ODDELEK: OBVEZNOSTI DAJALCA LICENCE

Izročitev predmeta licence

708. člen

(1) Dajalec licence je dolžan izročiti pridobitelju v določenem roku predmet licence.

(2) Dajalec licence je dolžan izročiti pridobitelju licence tudi tehnično dokumentacijo, ki je potrebna za praktično uporabo predmeta licence.

Dajanje navodil in obvestil

709. člen

Dajalec licence je dolžan dajati pridobitelju licence vsa navodila in obvestila, ki so mu potrebna za uspešno izkoriščanje predmeta licence.

Odgovornost za uporabnost

710. člen

Dajalec licence odgovarja pridobitelju licence za tehnično izvedljivost in tehnično uporabnost predmeta licence.

Odgovornost za pravne napake

711. člen

(1) Dajalec licence odgovarja za to, da pravica izkoriščanja, ki je predmet pogodbe, pripada njemu, da na njej ni bremen in da ni omejena v korist koga tretjega.

(2) Če je predmet pogodbe izključna licenca, jamči dajalec licence, da pravice izkoriščanja ni odstopil drugemu, ne popolnoma ne delno.

(3) Dajalec licence je dolžan varovati in braniti pravico, ki jo je odstopil pridobitelju, pred vsemi zahtevami tretjih.

Obveznost dajalca izključne licence

712. člen

Če je dogovorjena izključna licenca, ne sme dajalec licence v nobeni obliki sam izkoriščati predmeta licence in ne posameznih njegovih delov, in v mejah prostorske veljavnosti licence tudi ne prepustiti tega komu drugemu.

3. ODDELEK: OBVEZNOSTI PRIDOBITELJA LICENCE

Izkoriščanje predmeta licence

713. člen

Pridobitelj licence mora izkoriščati predmet licence na dogovorjeni način, v dogovorjenem obsegu in v dogovorjenih mejah.

Izkoriščanje poznejših izpopolnitev

714. člen

Če ni v zakonu ali v pogodbi drugače določeno, pridobitelj licence ni upravičen izkoriščati poznejših izpopolnitev predmeta licence.

Varovanje zaupnosti predmeta licence

715. člen

Če so predmet licence nepatentiran izum ali tajno tehnično znanje in izkušnje, jih mora pridobitelj licence varovati kot zaupne.

Kakovost

716. člen

(1) Če je bila z licenco za proizvodnjo odstopljena tudi licenca za uporabo znamke, sme pridobitelj licence dajati v promet blago s to znamko samo, če je blago enake kakovosti, kot je blago, ki ga proizvaja dajalec licence.

(2) Drugačno pogodbeno določilo je nično.

Zaznamovanje

717. člen

Pridobitelj licence je dolžan zaznamovati blago z označbo o proizvodnji po licenci.

Plačilo

718. člen

Pridobitelj licence mora plačati dajalcu licence dogovorjeno plačilo tedaj in tako, kot je to določeno v pogodbi.

Poročanje

719. člen

Če je plačilo odvisno od obsega izkoriščanja predmeta licence, mora pridobitelj licence dajalcu licence poročati o tem, koliko jo izkorišča, in plačilo obračunati vsako leto, razen če ni v pogodbi za to določen krajši rok.

Sprememba dogovorjenega plačila

720. člen

Če je dogovorjeno plačilo postalo očitno nesorazmerno v primerjavi s prihodkom, ki ga ima pridobitelj licence od izkoriščanja predmeta licence, lahko zainteresirana stranka zahteva njegovo spremembo.

4. ODDELEK: PODLICENCA

Kdaj se sme dati

721. člen

(1) Pridobitelj izključne licence lahko odstopi pravico izkoriščanja predmeta licence drugemu (podlicenca).

(2) V pogodbi je lahko dogovorjeno, da pridobitelj licence ne sme dati drugemu podlicenca ali da mu je ne sme dati brez dovoljenja dajalca.

Kdaj lahko dajalec licence odreče dovoljenje

722. člen

Kadar je za podlicenco potrebno dovoljenje dajalca licence, sme ta odreči pridobitelju izključne licence dovoljenje samo iz resnih razlogov.

Odpoved zaradi nedovoljene podlicence

723. člen

Dajalec licence lahko odpove licenčno pogodbo brez odpovednega roka, če je bila podlicenca dana brez njegovega dovoljenja, ko je bilo po zakonu ali po pogodbi to potrebno.

Neposreden zahtevak dajalca licence

724. člen

(1) S podlicenčno pogodbo se ne vzpostavlja nobeno posebno pravno razmerje med pridobiteljem podlicence in dajalcem licence, in to niti tedaj, ko je dajalec licence dal za sklenitev podlicence potrebno dovoljenje.

(2) Da bi si poplačal svoje, iz licence nastale terjatve, lahko dajalec licence neposredno od pridobitelja podlicence zahteva plačilo zneskov, ki jih ta dolguje dajalcu podlicence iz podlicence.

5. ODDELEK: PRENEHANJE POGODBE

Pretek določenega časa

725. člen

Licenčna pogodba, ki je bila sklenjena za določen čas, preneha s samim pretekom časa, za katerega je bila sklenjena, in je torej ni treba odpovedati.

Molče obnovljena licenca

726. člen

(1) Če pridobitelj licence po preteku časa, za katerega je bila licenčna pogodba sklenjena, še naprej izkorišča predmet licence, dajalec pa temu ne nasprotuje, se šteje, da je sklenjena nova licenčna pogodba za nedoločen čas, ob enakih pogojih kot prejšnja.

(2) Zavarovanja, ki so jih dale tretje osebe za prvo licenco, prenehajo s pretekom časa, za katerega so bila sklenjena.

Odpoved

727. člen

(1) Licenčna pogodba, katere trajanje ni določeno, preneha z odpovedjo, ki jo lahko vsaka stranka da drugi, pri čemer pa mora spoštovati določeni odpovedni rok.

(2) Če v pogodbi ni določen odpovedni rok, je ta rok šest mesecev, vendar pa dajalec licence ne more odpovedati pogodbe v prvem letu njene veljavnosti.

Smrt, stečaj in likvidacija

728. člen

(1) Če umre dajalec licence in ni drugače dogovorjeno, se licenčna pogodba nadaljuje z njegovimi dediči.

(2) Če umre pridobitelj licence, se licenčna pogodba nadaljuje z njegovimi dediči, ki podedujejo njegovo podjetje.

(3) Če pride pridobitelj licence v stečaj ali likvidacijo, lahko dajalec licence odstopi od pogodbe.

XV. POGLAVJE: SHRANJEVALNA POGODBA

1. ODDELEK: O SHRANJEVALNI POGODBI NASPLOH

1. odsek: SPLOŠNE DOLOČBE

Pojem

729. člen

(1) S shranjevalno pogodbo se shranjevalec zavezuje, da sprejme stvar od položnika, da jo hrani in mu jo vrne, ko jo bo ta zahteval.

(2) Predmet shranjevalne pogodbe so lahko samo premične stvari.

Hramba tuje stvari

730. člen

(1) Veljavno shranjevalno pogodbo lahko sklene v svojem imenu tudi nekdo, ki ni upravičen razpolagati s stvarjo oziroma ni lastnik stvari, in mora shranjevalec stvar vrniti njemu, razen če zve, da je bila ukradena.

(2) Če kdo tretji s tožbo zahteva od shranjevalca stvar in trdi, da je upravičen razpolagati z njo oziroma da je njen lastnik, mora shranjevalec sporočiti sodišču, od koga je stvar sprejel, hkrati pa obvestiti položnika o vloženi tožbi.

2. odsek: OBVEZNOSTI SHRANJEVALCA

Obveznost hrambe in obveščanja

731. člen

(1) Shranjevalec je dolžan hraniti stvar kot svojo lastno, če gre za odplačno hrambo, pa kot dober gospodarstvenik oziroma kot dober gospodar.

(2) Če sta v pogodbi določena kraj in način hrambe stvari, ju sme shranjevalec spremeniti samo, če to zahtevajo spremenjene okoliščine; sicer odgovarja tudi za naključno uničenje ali naključno poškodbo stvari.

(3) Shranjevalec mora o vsaki spremembi, ki jo opazi na stvareh, ter o nevarnosti, da bi utegnile biti stvari kakorkoli poškodovane, obvestiti položnika.

Izročitev stvari drugemu v hrambo

732. člen

Shranjevalec ne sme brez položnikove privolitve ali brez sile izročiti zaupane mu stvari v hrambo drugemu; sicer odgovarja tudi za njeno naključno uničenje ali poškodbo.

Uporaba stvari

733. člen

(1) Shranjevalec nima pravice uporabljati stvar, ki mu je bila zaupana v hrambo.

(2) Če shranjevalec nedovoljeno uporablja stvar, dolguje položniku ustrezno odškodnino in je pri tem odgovoren za morebitno naključno uničenje ali poškodbo stvari.

(3) Če je bila dana v hrambo kakšna nepotrošna stvar in jo je bilo shranjevalcu dovoljeno uporabljati, se za razmerja med pogodbenikoma uporabljajo pravila posodbene pogodbe in se pogodba samo glede časa in kraja vrnitve stvari presoja po pravilih shranjevalne pogodbe, razen če nista pogodbenika v tem pogledu določila kaj drugega.

Uporaba stvari in njena izročitev drugemu

734. člen

Če uporablja shranjevalec brez položnikove privolitve in brez sile stvar v nasprotju s pogodbo, če spremeni kraj ali način njene hrambe ali če izroči stvar v hrambo drugemu, ne odgovarja za naključno uničenje ali poškodbo stvari, do katerih bi bilo prišlo, tudi če bi bil ravnal v skladu s pogodbo.

Vrnitev stvari

735. člen

(1) Shranjevalec je dolžan vrniti stvar, brž ko jo položnik zahteva, in sicer z vsemi plodovi in drugimi koristmi od nje.

(2) Če je določen za vrnitev stvari rok, lahko položnik zahteva vrnitev stvari tudi pred iztekom roka, razen če ni bil rok dogovorjen izključno v njegovem interesu.

(3) Stvar je treba vrniti v kraju, kjer je bila izročena shranjevalcu, če ni v pogodbi določen kak drug kraj; v tem primeru pa ima shranjevalec pravico do povračila stroškov s prenosom stvari.

3. odsek: PRAVICE SHRANJEVALCA

Povračilo stroškov in škode

736. člen

Shranjevalec ima pravico zahtevati od položnika, da mu povrne opravičene stroške, ki jih je imel, da je stvar ohranil, ter škodo, ki jo je imel zaradi hrambe.

Plačilo

737. člen

Shranjevalec nima pravice do plačila za svoj trud, razen če je bilo plačilo dogovorjeno, če se shranjevalec ukvarja s sprejemanjem stvari v hrambo ali če je bilo plačilo mogoče pričakovati glede na okoliščine posla.

Vrnitev stvari pri brezplačni hrambi

738. člen

(1) Shranjevalec, ki se je zavezal, da bo stvar brezplačno hranil določen čas, jo lahko vrne položniku pred iztekom dogovorjenega roka, če grozi sami stvari nevarnost uničenja ali poškodbe ali če bi mu zaradi njene nadaljnje hrambe lahko nastala škoda.

(2) Če rok ni bil dogovorjen, lahko shranjevalec iz prejšnjega odstavka ob vsakem času odstopi od pogodbe, vendar pa mora položniku določiti primeren rok za prevzem stvari.

4. odsek: POSEBNI PRIMERI HRAMBE

Nepristna hramba

739. člen

Če so bile dane v hrambo nadomestne stvari s pravico, da jih shranjevalec lahko porabi, in obveznostjo, da mora vrniti enako količino stvari iste vrste, se za njegova razmerja s položnikom uporabljajo pravila posojilne pogodbe, le glede časa in kraja vrnitve stvari, veljajo pravila shranjevalne pogodbe, razen če pogodbenika nista določila v tem pogledu kaj drugega.

Hramba v sili

740. člen

Tisti, ki mu je bila stvar zaupana v kakšni stiski, na primer ob požaru, potresu, poplavi, jo mora hraniti z večjo skrbnostjo.

2. ODDELEK: GOSTINSKA HRAMBA

Gostinec kot shranjevalec

741. člen

(1) Gostinci se štejejo glede stvari, ki so jih gosti prinesli s seboj, za shranjevalce in odgovarjajo, če stvari izginejo ali se poškodujejo, za škodo v višini vrednosti stvari, vendar ne več kot 50.000 tolarjev.

(2) Gostinci, ki gostom nudijo nastanitev, se štejejo glede stvari, ki so jih gosti prinesli s seboj, za shranjevalce in odgovarjajo, če stvari izginejo ali se poškodujejo, za škodo v višini vrednosti stvari, vendar ne več kot 150.000 tolarjev.

(3) Ta odgovornost je izključena, če so bile stvari uničene ali poškodovane zaradi okoliščin, ki se jim ni bilo mogoče izogniti ali jih odvrniti, ali zaradi kakšnega vzroka v sami stvari, ali če so izginile ali bile poškodovane po krivdi samega gosta ali pa po krivdi tistih, ki jih je gost pripeljal s seboj ali so ga prišli obiskat.

(4) Gostinec dolguje popolno odškodnino, če mu je gost stvar izročil v hrambo, kot tudi če je škoda nastala po njegovi krivdi ali po krivdi osebe, za katero odgovarja.

Obveznost gostinca, da sprejme stvari v hrambo

742. člen

(1) Gostinec je dolžan sprejeti v hrambo stvari, ki jih gosti prinesejo s seboj in želijo dati v hrambo, razen če zanje nima primernih prostorov ali če njihova hramba iz kakšnega drugega vzroka presega njegove možnosti.

(2) Če gostinec neutemeljeno noče sprejeti stvari v hrambo, dolguje gostu popolno odškodnino za škodo, ki mu zaradi tega nastane.

Dolžnost gosta, da prihlasi škodo

743. člen

Gost je dolžan prihlasi, da je stvar izginila ali da je poškodovana, brž ko za to zve, sicer ima pravico do odškodnine samo, če dokaže, da je škoda nastala po krivdi gostinca ali osebe, za katero on odgovarja.

Objave o izključitvi odgovornosti

744. člen

Nobenega pravnega učinka nimajo v gostinčevih prostorih izobešene izjave, s katerimi se v nasprotju z določbami tega zakonika izključuje, omejuje ali pogojuje njegova odgovornost za stvari, ki so jih gosti prinesli s seboj.

Pridržna pravica

745. člen

Gostinci, ki sprejemajo goste na prenočišče, imajo pravico pridržati stvari, ki so jih gosti prinesli s seboj, do popolnega plačila za njihovo prenočitev in druge storitve.

Razširitev uporabe določb o gostinski hrambi

746. člen

Določbe o gostinski hrambi se smiselno uporabljajo tudi za bolnišnice, garaže, železniške spalnike, organizirana taborjenja ipd.

XVI. POGlavJE: SKLADIŠČNA POGODBA

1. ODDELEK: SPLOŠNE DOLOČBE

Pojem

747. člen

(1) S skladiščno pogodbo se skladiščnik zavezuje, da sprejme in shrani določeno blago in ukrene, kar bo potrebno ali dogovorjeno za njegovo ohranitev v določenem stanju, ter da ga na zahtevo položnika ali drugega upravičenca izroči, položnik pa se zavezuje, da mu bo za to dal določeno plačilo.

(2) Položnik mora ob predaji blaga dati vsa potrebna obvestila o njem in navesti njegovo vrednost.

Izključitev odgovornosti in nekatere obveznosti skladiščnika

748. člen

(1) Skladiščnik odgovarja za škodo na blagu, razen če dokaže, da je škoda nastala zaradi okoliščin, ki se jim ni bilo mogoče izogniti ali jih odvrniti, ali da je nastala po krivdi položnika, zaradi hib ali naravnih lastnosti blaga ali zaradi slabe embalaže.

(2) Skladiščnik je dolžan položnika opozoriti na hibe ali naravne lastnosti blaga oziroma na slabo embalažo, zaradi katerih utegne priti do škode na blagu, brž ko to opazi ali bi moral opaziti.

(3) Če začnejo nastajati na blagu nepreprečljive spremembe, zaradi katerih grozi nevarnost, da se bo blago pokvarilo ali uničilo, mora skladiščnik v primeru, ko tega na njegovo zahtevo ne bi mogel pravočasno storiti položnik, blago nemudoma na najprimernejši način prodati.

(4) Skladiščnik je dolžan storiti, kar je potrebno, da obvaruje položnikove pravice nasproti prevozniku, ki mu je izročil blago za položnika v poškodovanem ali pomanjkljivem stanju.

Kdaj mora biti blago zavarovano

749. člen

(1) Skladiščnik je le tedaj dolžan zavarovati blago, ki ga je prejel v hrambo, če je tako dogovorjeno.

(2) Če v pogodbi ni določeno, katere nevarnosti mora zajeti zavarovanje, je skladiščnik dolžan zavarovati blago pred običajnimi nevarnostmi.

Omejitev odškodnine

750. člen

Odškodnina, ki jo mora skladiščnik plačati zaradi uničenja, zmanjšanja ali poškodbe blaga v času od njegovega prevzema do izročitve, ne more presežati dejanske vrednosti blaga, razen če je škodo povzročil namenoma ali iz hude malomarnosti.

Mešanje nadomestnih stvari

751. člen

(1) Skladiščnik ne sme pomešati sprejetih nadomestnih stvari s stvarmi iste vrste in iste kakovosti, razen če je položnik v to privolil ali če je očitno, da gre za stvari, ki se lahko mešajo brez nevarnosti, da bo za položnika nastala škoda.

(2) Če so stvari pomešane, sme skladiščnik na zahtevo upravičenca brez sodelovanja drugih upravičencev izročiti iz mešanice nadomestnih stvari tisti del, ki mu pripada.

Pregled blaga in jemanje vzorcev

752. člen

Skladiščnik je dolžan dovoliti upravičencu, da pregleda blago in vzame njegove vzorce.

Terjatev skladiščnika in zastavna pravica

753. člen

(1) Skladiščnik ima poleg pravice do plačila za hrambo tudi pravico do povračila stroškov, ki so bili potrebni za ohranitev blaga.

(2) Za svoje terjatve iz skladiščne pogodbe in za druge terjatve, nastale v zvezi s hrambo blaga, ima na njem zastavno pravico.

Dvig blaga in prodaja nedvignjenega blaga

754. člen

(1) Položnik lahko dvigne blago tudi pred dogovorjenim rokom.

(2) Če položnik ne dvigne blaga po izteku dogovorjenega roka ali, če v pogodbi ni bil določen rok za hrambo, po izteku enega leta, sme skladiščnik na njegov račun prodati blago na javni dražbi; vendar pa mu mora poprej sporočiti tak svoj namen in mu pustiti dodaten rok najmanj osmih dni, da dvigne blago.

Napake pri prevzemu blaga

755. člen

(1) Prevzemnik blaga mora blago pregledati v trenutku, ko ga prevzame.

(2) Če opazi pri prevzemu blaga kakšne napake, mora prevzemnik na to takoj opozoriti skladiščnika; sicer se šteje, da je bilo blago v redu prevzeto.

(3) O napakah, ki jih ni bilo mogoče ugotoviti ob prevzemu, mora prevzemnik na zanesljiv način obvestiti skladiščnika v sedmih dneh od dneva, ko je blago prevzel; sicer se šteje, da je bilo blago v redu prevzeto.

Uporaba pravil o hrambi

756. člen

Za skladiščne pogodbe se smiselno uporabljajo pravila o hrambi, če ni to s pravili o uskladiščenju drugače urejeno.

2. ODDELEK: SKLADIŠČNICA

Dolžnost izdaje skladiščnice

757. člen

Skladiščnik, ki opravlja dejavnost skladiščenja kot registrirano dejavnost, je položniku na njegovo zahtevo dolžan izdati skladiščnico za blago, sprejeto v skladišče.

Sestavine in vsebina skladiščnice

758. člen

(1) Skladiščnica je sestavljena iz pobotnice (priznanice) in zastavnice.

(2) V pobotnici in zastavnici morajo biti naslednji podatki: firma oziroma ime položnika, njegov sedež oziroma prebivališče, firma in sedež skladiščnika, datum in številka skladiščnice, kraj, kjer je skladišče, vrsta, stanje in količina blaga, navedba o tem, do katerega zneska je blago zavarovano, ter drugi podatki, ki so potrebni za razločevanje blaga in za določitev njegove vrednosti.

(3) Pobotnica in zastavnica se morata sklicevati druga na drugo.

Skladiščnica za dele blaga

759. člen

(1) Položnik lahko zahteva, da skladiščnik razdeli blago na določene dele in mu za vsak del izda posebno skladiščnico.

(2) Če je že dobil skladiščnico za vso količino blaga, lahko zahteva, da skladiščnik razdeli blago na določene dele in mu namesto skladiščnice, ki jo je že dobil, izda posebne skladiščnice za vsak posamezen del.

(3) Položnik lahko zahteva, da mu skladiščnik izda skladiščnico samo za del nadomestnega blaga, ki ga je shranil pri njem.

Pravice imetnika skladiščnice

760. člen

(1) Imetnik skladiščnice ima pravico zahtevati izročitev blaga, ki je navedeno v njej.

(2) Z blagom, ki je navedeno v skladiščnici, lahko razpolaga tako, da prenese skladiščnico.

Prenos pobotnice in zastavnice

761. člen

(1) Pobotnica in zastavnica se lahko prenašata z indosamentom, skupaj ali vsaka zase.

(2) Ob vsakem prenosu je treba nanju zapisati datum.

(3) Na zahtevo prejemnika pobotnice ali zastavnice se prenos nanj prepíše v register skladišča, kamor se vpiše tudi njegov sedež oziroma prebivališče.

Pravice imetnika pobotnice

762. člen

(1) Prenos pobotnice brez zastavnice daje prejemniku pravico zahtevati izročitev blaga samo, če imetniku zastavnice izplača ali če položi zanj pri skladiščniku znesek, ki bi mu moral biti izplačan na dan zapadlosti terjatve.

(2) Če se da z doseženo kupnino plačati znesek, do katerega ima pravico imetnik zastavnice, lahko imetnik pobotnice brez zastavnice zahteva, da se blago proda, presežek pa izroči njemu.

(3) Če gre za nadomestne stvari, lahko imetnik pobotnice brez zastavnice zahteva, da mu skladiščnik izroči del blaga pod pogojem, da položi skladiščniku za imetnika zastavnice ustrezen znesek v denarju.

Pravice imetnika zastavnice

763. člen

(1) Prenos zastavnice brez pobotnice daje prejemniku zastavno pravico na blagu.

(2) Ob prvem prenosu morajo biti na zastavnici zapisani firma oziroma ime ter sedež oziroma prebivališče upnika, znesek njegove terjatve, vštrevši tudi obresti in dan zapadlosti.

(3) Prvi prejemnik zastavnice mora nemudoma sporočiti skladiščniku, da je bila zastavnica prenešana nanj, skladišče pa mora ta prenos prepisati v svoj register in na sami zastavnici zaznamovati prepis.

(4) Če ni bilo storjeno, kar določa prejšnji odstavek, se zastavnica ne more naprej prenašati z indosamentom.

(5) Zastavnica, na kateri ni navedena terjatev zastavnega upnika, veže v korist zastavnega upnika celotno vrednost stvari, ki je navedena na njej.

Protest zaradi neplačila in prodaja blaga

764. člen

(1) Imetnik zastavnice brez pobotnice, ki mu ni ob roku plačana z zastavnico zavarovana terjatev, mora vložiti protest po zakonu o menici, ker sicer izgubi pravico zahtevati plačilo od prenosnikov.

(2) Imetnik zastavnice, ki je vložil protest, lahko zahteva po preteku osmih dni od zapadlosti terjatve prodajo zastavljenega blaga; enako pravico ima tudi prenosnik, ki je imetniku zastavnice plačal z zastavnico zavarovano terjatev.

(3) Iz zneska, dobljenega s prodajo, se izloči vsota, ki je potrebna za kritje stroškov s prodajo, za terjatev skladiščnika iz skladiščne pogodbe in za druge njegove terjatve, nastale v zvezi s hranjenim blagom; potem se iz njega plača zavarovana terjatev imetnika zastavnice, ostanek pa gre imetniku pobotnice.

Zahteva plačila od prenosnikov zastavnice

765. člen

(1) Imetnik zastavnice lahko zahteva plačilo od prenosnika šele, če ni mogel doseči popolnega poplačila s prodajo zastavljenega blaga.

(2) To mora zahtevati v roku, ki je v zakonu o menici določen za zahtevek proti indosantom, ta pa začne teči od dneva, ko je bilo blago prodano.

(3) Imetnik zastavnice izgubi pravico zahtevati plačilo od prenosnikov, če ne zahteva prodaje blaga najdalje v enem mesecu od protesta.

XVII. POGlavJE: POGODBA O NAROČILU (MANDAT)

1. ODDELEK: SPLOŠNE DOLOČBE

Pojem

766. člen

(1) S pogodbo o naročilu se prevzemnik naročila zavezuje naročitelju, da bo zanj opravil določene posle.

(2) Hkrati dobi prevzemnik naročila pravico, da te posle opravi.

(3) Prevzemnik naročila ima pravico do plačila za svoj trud, razen če ni drugače dogovorjeno ali če ne sledi iz narave medsebojnega razmerja kaj drugega.

Osebe, ki so dolžne odgovoriti na ponujeno naročilo

767. člen

Kdor opravlja tuje posle kot poklic ali kdor se za to javno ponuja, mora, če noče sprejeti ponujenega naročila, ki se nanaša na take posle, o tem nemudoma obvestiti drugo stranko; sicer odgovarja za škodo, ki tej nastane zaradi tega.

2. ODDELEK: OBVEZNOST PREVZEMNIKA NAROČILA

Izvršitev naročila, kot se glasi

768. člen

(1) Prevzemnik naročila mora izvršiti naročilo po prejetih navodilih kot dober gospodarstvenik oziroma kot dober gospodar; pri tem mora ostati v njegovih mejah in v vsem paziti na naročiteljeve interese, ki mu morajo biti vodilo.

(2) Če je prevzemnik mnenja, da bi bila izvršitev naročila po dobljenih navodilih škodljiva za naročitelja, ga mora na to opozoriti in zahtevati nova navodila.

(3) Če naročitelj ni dal določenih navodil o poslu, ki ga je treba opraviti, je prevzemnik dolžan, upoštevajoč predvsem interese naročitelja, ravnati kot dober gospodarstvenik oziroma kot dober gospodar, če gre za neodplačno naročilo, pa tako, kot bi v enakih okoliščinah ravnal v lastni stvari.

Odmik od naročila in navodil

769. člen

(1) Prevzemnik naročila se sme odmakniti od dobljenega naročila in navodil samo s soglasjem naročitelja; če pa ga zaradi kratkega časa ali iz kakšnega drugega vzroka ne more vprašati za soglasje, se sme odmakniti od naročila in navodil samo, če lahko po presoji vseh okoliščin utemeljeno misli, da to nalagajo naročiteljevi interesi.

(2) Če prevzemnik prekorači meje naročila ali če se odmakne od dobljenih navodil, čeprav ne gre za primer iz prejšnjega odstavka, se ne šteje za prevzemnika, temveč za poslovodjo brez naročila, razen če naročitelj pozneje odobri tisto, kar je storil.

Zamenjava

770. člen

(1) Prezemnik mora naročilo izvršiti osebno.

(2) Prezemnik sme izvršitev naročila zaupati drugemu samo, če mu je naročitelj to dovolil ali če so ga k temu prisilile okoliščine.

(3) V takih primerih je odgovoren samo za izbiro namestnika in za navodila, ki mu jih je dal.

(4) V drugih primerih je odgovoren za delo namestnika, kot tudi za naključno uničenje ali poškodbo stvari pri njem.

(5) Naročitelj lahko v vsakem primeru zahteva neposredno od namestnika, da izpolni obveznost iz naročila.

Dajanje računa

771. člen

Prezemnik naročila mora dati o opravljenem poslu račun in naročitelju brez zavlačevanja izročiti vse, kar je prejel iz opravljanja zaupanih poslov, ne glede na to, ali je tisto, kar je prejel za naročitelja, temu kdo dolgoval ali ne.

Poročanje

772. člen

Prezemnik naročila mora naročitelju na njegovo zahtevo poročati o stanju poslov in mu dati račun tudi pred določenim časom.

Odgovornost za uporabo naročiteljevega denarja

773. člen

Če je prevzemnik naročila zase uporabljal denar, ki ga je prejel za naročitelja, mu mora plačati obresti po najvišji dovoljeni pogodbeni obrestni meri, šteto od dneva, ko ga je začel uporabljati, od drugega dolgovanega denarja, ki mu ga ni pravočasno izročil, pa zamudne obresti, šteto od dneva, ko bi ga bil moral izročiti.

Solidarna odgovornost prevzemnikov naročil

774. člen

Če je bil neki posel z istim naročilom zaupan več ljudem, da ga skupaj opravijo, ti solidarno odgovarjajo za obveznosti iz takega naročila, razen če ni dogovorjeno kaj drugega.

3. ODDELEK: OBVEZNOSTI NAROČITELJA

Denarni predajem

775. člen

Naročitelj mora dati prevzemniku naročila na njegovo zahtevo določeno vsoto denarja za pričakovane izdatke.

Povrnitev stroškov in prevzem obveznosti

776. člen

(1) Naročitelj mora povrniti prevzemniku naročila celo v primeru, če se je njegov trud brez njegove krivde izjalovil, vse potrebne stroške, ki jih je imel z izpolnitvijo naročila, skupaj z obrestmi od dneva, ko jih je plačal.

(2) Prevzeti mora obveznosti, ki jih je prevzemnik prevzel nase, ko je v svojem imenu opravljal zaupane mu posle, ali pa ga kako drugače teh obveznosti oprostiti.

Povrnitev škode

777. člen

Naročitelj je dolžan povrniti prevzemniku naročila škodo, ki je temu brez krivde nastala pri izpolnjevanju naročila.

Višina plačila

778. člen

Če ni drugače dogovorjeno, dolguje naročitelj običajno plačilo, če takega običaja ni, pa pravično plačilo.

Izplačilo

779. člen

(1) Če ni drugače dogovorjeno, mora naročitelj plačati prevzemniku naročila po opravljenem poslu.

(2) Če je prevzemnik naročila brez svoje krivde opravil naročilo samo deloma, ima pravico do sorazmernega dela plačila.

(3) Če pa bi bilo vnaprej dogovorjeno plačilo v očitnem nesorazmerju z opravljenimi storitvami, lahko naročitelj zahteva njegovo zmanjšanje.

Zastavna pravica

780. člen

V zavarovanje plačila in stroškov ima prevzemnik naročila zastavno pravico na naročiteljevih premožnostih, ki jih je dobil na podlagi naročila, kot tudi na denarnih zneskih, ki jih je prejel zanj.

Solidarna odgovornost naročiteljev

781. člen

Če je več oseb zaupalo prevzemniku izvršitev naročila, mu odgovarjajo solidarno.

4. ODDELEK: PRENEHANJE NAROČILA

Odstop od pogodbe

782. člen

(1) Naročitelj lahko odstopi od pogodbe.

(2) V primeru, ko odstopi od pogodbe, po kateri gre prevzemniku naročila plačilo za njegov trud, mu mora naročitelj izplačati ustrezen del plačila in mu povrniti škodo, ki mu je nastala zaradi odstopa od pogodbe, če za odstop ni bilo utemeljenih razlogov.

Odpoved

783. člen

(1) Prevzemnik lahko odpove naročilo, kadar hoče, samo ne ob neprimernem času.

(2) Naročitelju mora povrniti škodo, ki mu je nastala zaradi odpovedi naročila ob neprimernem času, razen če so bili za odpoved podani utemeljeni razlogi.

(3) Prevzemnik mora tudi po odpovedi nadaljevati tiste posle, ki jih ni mogoče odlašati, dokler naročitelj nima možnosti prevzeti skrbi zanje.

Smrt, prenehanje pravne osebe

784. člen

(1) Naročilo preneha s prevzemnikovo smrtjo.

(2) Prevzemnikovi dediči so dolžni čim prej obvestiti naročitelja, da je prevzemnik umrl, in ukreniti vse, kar je potrebno za varstvo njegovih interesov, dokler ni zmožen sam prevzeti skrbi zanje.

(3) Naročilo preneha z naročiteljevo smrtjo samo, če je tako dogovorjeno ali če je prevzemnik prevzel naročilo glede na svoja osebna razmerja z naročiteljem.

(4) Prevzemnik naročila mora v tem primeru nadaljevati zaupane mu posle, če bi sicer nastala škoda za dediče, vse dotlej, dokler ti niso zmožni sami prevzeti skrbi zanje.

(5) Če je naročitelj ali prevzemnik neka pravna oseba, preneha naročilo, ko preneha ta oseba.

Stečaj, izguba poslovne sposobnosti

785. člen

Naročilo preneha, če pride naročitelj ali prevzemnik naročila v stečaj ali če popolnoma ali deloma izgubi poslovno sposobnost.

Kdaj preneha naročilo

786. člen

(1) Če naročitelj odstopi od pogodbe, kot tudi če umre ali pride v stečaj ali če popolnoma ali deloma izgubi poslovno sposobnost, preneha naročilo tedaj, ko prevzemnik zve za dogodek, zaradi katerega naročilo preneha.

(2) Če je dobil prevzemnik pisno pooblastilo, ga mora po prenehanju naročila vrniti.

Izjeme

787. člen

Če je bilo naročilo dano zato, da bi prevzemnik lahko dosegel izpolnitev neke svoje terjatve od naročitelja, ta ne more odstopiti od pogodbe in naročilo ne preneha niti s smrtjo niti s stečajem naročitelja ali prevzemnika, in tudi ne, če eden izmed njiju popolnoma ali deloma izgubi poslovno sposobnost.

XVIII. POGLAVJE: KOMISIJSKA POGODBA

1. ODDELEK: SPLOŠNE DOLOČBE

Pojem

788. člen

(1) S komisijsko pogodbo se komisionar zavezuje, da bo za plačilo (provizijo) v svojem imenu na račun komitenta opravil enega ali več poslov, ki mu jih je zaupal komitent.

(2) Komisionar ima pravico do plačila, tudi če ni bilo dogovorjeno.

Uporaba pravil o pogodbi o naročilu

789. člen

Za komisijsko pogodbo veljajo smiselno pravila o pogodbi o naročilu, če ni s komisijskimi pravili drugače določeno.

Sklenitev posla pod drugačnimi pogoji, kot so v naročilu

790. člen

(1) Če je komisionar sklenil neki posel pod neugodnejšimi pogoji, kot so bili določeni v naročilu, pa tega ne bi bil smel storiti, mora komitentu povrniti razliko in povzročeno škodo.

(2) V primeru iz prejšnjega odstavka komitent lahko odkloni sprejem sklenjenega posla pod pogojem, da o tem takoj obvesti komisionarja.

(3) Komitent pa izgubi to pravico, če komisionar pokaže pripravljenost, da mu takoj plača razliko in povrne povzročeno škodo.

(4) Če je bil posel sklenjen pod ugodnejšimi pogoji, kot pa so bili določeni v naročilu, gre vsa tako dosežena korist komitentu.

Prodaja blaga prezadolženi osebi

791. člen

Komisionar odgovarja komitentu za škodo, če je prodal blago nekomu, za kogar je vedel ali bi bil moral vedeti, da je prezadolžen.

Če komisionar sam kupi blago od komitenta ali mu proda svoje blago

792. člen

(1) Komisionar, ki mu je bilo zaupano, da proda ali kupi neko blago, ki kotira na borzi ali na trgu, lahko v primeru, če mu je komitent to dovolil, obdrži blago zase kot kupec oziroma ga dobavi kot prodajalec po ceni, ki velja ob izvršitvi zaupanega posla.

(2) V tem primeru nastanejo med komisionarjem in komitentom razmerja iz prodajne pogodbe.

(3) Če se borzna oziroma tržna cena in cena, ki jo je določil komitent, ne ujemata, ima komisionar prodajalec pravico do manjše izmed teh dveh cen, komisionar kupec pa mora plačati večjo.

2. ODDELEK: OBVEZNOSTI KOMISIONARJA

Hramba in zavarovanje

793. člen

(1) Komisionar mora hraniti zaupano blago kot dober gospodarstvenik.

(2) Odgovoren je tudi za naključno uničenje ali poškodbo blaga, če ga ni zavaroval, čeprav bi ga bil po naročilu moral.

Obvestitev o stanju prejetega blaga

794. člen

(1) Komisionar mora tedaj, ko od prevoznika prevzame blago, ki mu ga je poslal komitent, ugotoviti njegovo stanje in komitentu nemudoma sporočiti dan prispetja blaga ter vidne poškodbe ali primanjkljaj; sicer odgovarja za morebitno škodo, ki zaradi te opustitve nastane za komitenta.

(2) Ukreniti mora vse, kar je potrebno za ohranitev komitentovih pravic nasproti odgovorni osebi.

Obvestitev o spremembah na blagu

795. člen

Komisionar mora obvestiti komitenta o vseh spremembah na blagu, zaradi katerih bi blago lahko izgubilo svojo vrednost; če nima časa čakati na njegova navodila ali če ta zavlačuje z navodili, grozi pa nevarnost znatnejše poškodbe, mora blago na najprimernejši način prodati.

Sporočitev sopogodbenikovega imena komitentu

796. člen

(1) Komisionar mora sporočiti komitentu, s kom je opravil posel, ki mu ga je ta zaupal.

(2) To pravilo ne velja pri prodaji premičnih stvari po komisijskih prodajalnah, razen če ni drugače dogovorjeno.

Dajanje računa

797. člen

(1) Komisionar mora dati račun o opravljenem poslu brez nepotrebnega odlašanja.

(2) Komitentu mora izročiti vse, kar je prejel iz posla, ki ga je zanj opravil.

(3) Komisionar more prenesti na komitenta terjatve in druge pravice, ki si jih je pridobil nasproti tretjemu, s katerim je opravil posel v svojem imenu in na njegov račun.

Del credere

798. člen

(1) Komisionar je odgovoren za izpolnitev obveznosti svojega sopogodbenika le, če je posebej jamčil, da jih bo ta izpolnil (del credere).

(2) Komisionar, ki je jamčil za izpolnitev obveznosti svojega sopogodbenika, ima pravico tudi do posebnega plačila (del credere provizija).

3. ODDELEK: OBVEZNOSTI KOMITENTA

Plačilo (provizija)

799. člen

(1) Komitent je dolžan plačati komisionarju provizijo, ko je posel, ki ga je opravil komisionar, izvršen, kot tudi če njegovo izvršitev prepreči kakšen vzrok, za katerega odgovarja komitent.

(2) Če se posel izvršuje postopoma, lahko komisionar zahteva sorazmeren del plačila po vsaki delni izpolnitvi.

(3) Če ne pride do izvršitve sklenjenega posla iz vzroka, za katerega ne odgovarja niti komisionar niti komitent, ima komisionar pravico do ustreznega plačila za svoj trud.

(4) Komisionar, ki v svojem ravnanju ni bil zvest komitentu, nima pravice do plačila.

Višina plačila

800. člen

(1) Če znesek plačila ni določen v pogodbi ali tarifi, gre komisionarju plačilo, ki ustreza opravljenemu poslu in doseženemu uspehu.

(2) Če bi bilo v danem primeru plačilo v primerjavi z opravljenim poslom in doseženim uspehom nesorazmerno veliko, ga lahko sodišče na komitentovo zahtevo zniža na pravičen znesek.

Povrnitev stroškov

801. člen

(1) Komitent mora povrniti komisionarju stroške, ki so bili potrebni za izvršitev naročila, skupaj z obrestmi od dneva, ko so bili plačani.

(2) Komitent je dolžan komisionarju posebej plačati za uporabo njegovih skladišč in transportnih sredstev, če to ni zajeto že s plačilom za izvršitev posla.

Denarni predujem komisionarju

802. člen

Če v komisijski pogodbi ni določeno kaj drugega, komitent ni dolžan dati komisionarju kot predujem sredstev, ki jih potrebuje za opravljanje zaupanega mu posla.

4. ODDELEK: ZASTAVNA PRAVICA

803. člen

(1) Komisionar ima zastavno pravico na stvareh, ki so predmet komisijske pogodbe, dokler so te stvari pri njem ali pri nekom, ki jih ima v posesti zanj, ali dokler ima v rokah listino, ki mu omogoča, da lahko razpolaga z njimi.

(2) Iz vrednosti teh stvari se lahko komisionar poplača pred drugimi komitentovimi upniki za svoje terjatve iz vseh komisijskih poslov s komitentom, kot tudi iz danih mu posojil in predujmov, ne glede na to, ali so nastale v zvezi s temi ali v zvezi s kakšnimi drugimi stvarmi.

(3) Komisionar ima prednostno pravico do poplačila iz tistih terjatev, ki jih je pridobil za komitenta, ko je izpolnjeval njegovo naročilo.

5. ODDELEK: RAZMERJA S TRETJIMI

Komitentove pravice do terjatev iz posla s tretjim

804. člen

(1) Komitent more zahtevati izpolnitev terjatev iz posla, ki ga je komisionar sklenil na njegov račun s tretjim, šele tedaj, ko mu jih komisionar odstopi.

(2) Vendar se štejejo glede razmerja med komitentom in komisionarjem ter njegovimi upniki te terjatve od svojega nastanka za komitentove terjatve.

Omejitev pravice komisionarjevih upnikov

805. člen

Komisionarjevi upniki ne morejo za izterjavo svojih terjatev niti v njegovem stečaju z izvršilnimi ukrepi segati na pravice in stvari, ki si jih je komisionar pri izpolnjevanju naročila pridobil v svojem imenu, toda za komitenta, razen če gre za take terjatve, ki so nastale v zvezi s pridobitvijo teh pravic in stvari.

Stečaj komisionarja

806. člen

(1) V komisionarjevem stečaju lahko komitent zahteva, da se iz stečajne mase izločijo stvari, ki jih je izročil komisionarju, da bi jih ta zanj prodal, ter stvari, ki jih je komisionar zanj nabavil.

(2) V enakem primeru lahko komitent zahteva od tretjega, ki mu je komisionar izročil stvari, da mu jih plača oziroma da mu plača še ne plačani del.

XIX. POGLAVJE: POGODBA O TRGOVSKEM ZASTOPANJU (AGENCIJSKA POGODBA)

1. ODDELEK: SPLOŠNE DOLOČBE

Pojem

807. člen

(1) S pogodbo o trgovskem zastopanju se zastopnik zaveže, da bo ves čas skrbel za to, da bodo tretje osebe sklepale pogodbe z njegovim naročiteljem, in da bo v tem smislu posredoval med njimi in naročiteljem, kot tudi, da bo po dobljenem pooblastilu v imenu in na račun naročitelja sklepal z njimi pogodbe, ta pa se zavezuje, da mu bo za vsako pogodbo dal določeno plačilo (provizijo).

(2) Zastopnik po prvem odstavku tega člena je fizična ali pravna oseba, ki samostojno in s pridobitnim namenom opravlja zastopanje kot registrirano dejavnost.

(3) Kot naročitelj lahko sklene pogodbo o trgovskem zastopanju tudi sam trgovski zastopnik.

(4) Naročitelj ima lahko na istem območju za isto vrsto poslov več zastopnikov, če s pogodbo ni drugače določeno.

(5) Zastopnik ne sme brez naročiteljeve privolitve prevzeti obveznosti, da bo na istem območju in za isto vrsto poslov ali za isti krog strank delal za drugega naročitelja.

Oblika

808. člen

(1) Vsaka stranka lahko zahteva, da se o vsebini pogodbe z vsemi kasnejšimi spremembami sestavi listina, ki jo druga stranka podpiše. Tej pravici se stranki ne moreta odpovedati.

(2) Ne glede na prvi odstavek tega člena pa se stranki lahko dogovorita, da je pisna oblika pogoj za veljavnost pogodbe in njenih sprememb.

Sklepanje pogodb v imenu naročitelja

809. člen

Zastopnik sme sklepati pogodbe v imenu in na račun svojega naročitelja, če je dobil za to od njega posebno ali splošno pooblastilo.

Sprejem izpolnitve

810. člen

Zastopnik ne sme zahtevati in ne sprejeti izpolnitve terjatev svojega naročitelja, če ni za to posebej pooblaščen.

Izjave zastopniku za naročitelja

811. člen

Če je bila pogodba sklenjena s posredovanjem zastopnika, tedaj mu naročiteljev sopogodbениk lahko daje veljavne izjave, ki se nanašajo na napake predmeta pogodbe, ter druge izjave v zvezi z njo, da obvaruje ali izvršuje pravice iz pogodbe.

Izjave v imenu naročitelja

812. člen

Zastopnik je za obvarovanje pravic svojega naročitelja upravičen dajati potrebne izjave njegovemu sopogodbeniku.

Zavarovanje

813. člen

Da zavaruje naročiteljeve interese, lahko zahteva zastopnik ukrepe, potrebne za njihovo zavarovanje.

2. ODDELEK: ZASTOPNIKOVE OBVEZNOSTI

Skrb za naročiteljeve interese

814. člen

(1) Zastopnik mora ravnati pri izvrševanju pogodbe pošteno in v dobri veri, skrbeti mora za naročiteljeve interese in pri vseh poslih, ki se jih loteva, ravnati kot dober gospodarstvenik.

(2) Pri izvrševanju pogodbe si mora zastopnik zlasti prizadevati za ustrezno posredovanje oziroma sklepanje poslov, pri čemer mora upoštevati navodila, ki mu jih je dal naročitelj.

(3) Dogovor med strankama, ki bi nasprotoval prvemu ali drugemu odstavku tega člena, je ničen.

Obveščanje in poročanje

815. člen

(1) Zastopnik mora dajati naročitelju vsa potrebna obvestila o položaju na trgu, zlasti tista, ki so pomembna za vsak posamezen posel.

(2) Zastopnik je dolžan naročitelju redno poročati o svojem delu, zlasti pa o tretjih osebah, ki so se pripravljene pogajati z naročiteljem ali z njim skleniti pogodbo, in o pogodbah, ki jih je sklenil v imenu naročitelja.

(3) Dogovor med strankama, ki bi nasprotoval prvemu ali drugemu odstavku tega člena, je ničen.

Sodelovanje pri sklepanju poslov

816. člen

Zastopnik je dolžan sodelovati po naročiteljevih navodilih pri sklepanju poslov, in kasneje do njihovega popolnega dokončanja.

Varovanje poslovnih skrivnosti

817. člen

(1) Zastopnik je dolžan varovati poslovne skrivnosti svojega naročitelja, za katere je zvedel v zvezi s poslom, ki mu je bil zaupan.

(2) Zastopnik odgovarja, če take skrivnosti zlorabi ali jih odkrije drugemu, tudi potem, ko pogodba o trgovskem zastopanju preneha.

Vrnitev stvari, danih v rabo

818. člen

Ko pogodba o trgovskem zastopanju preneha, mora zastopnik vrniti naročitelju vse stvari, ki mu jih je ta izročil v rabo med trajanjem pogodbe.

Poseben primer odgovornosti

819. člen

(1) Zastopnik je naročitelju le tedaj odgovoren za izpolnitev obveznosti iz pogodbe, pri kateri je posredoval ali jo po pooblastilu sam sklenil v njegovem imenu, če je za to posebej pisno jamčil.

(2) Jamstvo za izpolnitev po prvem odstavku tega člena je mogoče le za določene posle ali za posle z določeno osebo.

(3) Zastopnik, ki je naročitelju jamčil za izpolnitev obveznosti iz pogodbe, pri kateri je posredoval, ima pravico tudi do posebnega plačila (del credere provizija).

3. ODDELEK: OBVEZNOSTI NAROČITELJA

Splošno pravilo

820. člen

(1) Naročitelj mora v svojem razmerju z zastopnikom ravnati pošteno in v dobri veri. Zastopnika mora obvestiti tudi v primeru, če posla s tretjo osebo ne bo izpolnil ali če ga ni izpolnila tretja oseba.

(2) Naročitelj mora na svoje stroške zastopniku dati na razpolago potrebno dokumentacijo, vzorce, načrte, cenike, reklamno gradivo, splošne pogoje poslovanja itd. Stroške prevajanja in tiskanja reklamnega gradiva v slovenskem jeziku nosi zastopnik.

(3) Naročitelj mora dati zastopniku vse potrebne informacije za izvrševanje pogodbe o trgovskem zastopanju.

Dolžnost obveščanja

821. člen

(1) Naročitelj lahko po svojem preudarku sprejme ali zavrne sklenitev pogodbe, ki jo je pripravil zastopnik, vendar mora v vsakem primeru o svoji odločitvi nemudoma obvestiti zastopnika. Prav tako ga mora obvestiti o izpolnitvi ali neizpolnitvi poslov, sklenjenih s tretjo osebo.

(2) Naročitelj je dolžan zastopnika nemudoma obvestiti, da mora obseg poslov, sklenjenih z njegovim posredovanjem, zmanjšati na manjšo mero, kot je mogel zastopnik utemeljeno pričakovati, da ta pravočasno v ustrezni meri zmanjša svojo podjetnost, ker sicer odgovarja zastopniku za škodo, ki mu nastane.

Obveznost določb

822. člen

Dogovor med strankama, ki je v nasprotju s prejšnjima členoma je ničen.

Plačilo (provizija)

823. člen

(1) Naročitelj mora plačati zastopniku provizijo za pogodbe, sklenjene z njegovim posredovanjem, kot tudi za tiste pogodbe, ki jih je zastopnik sam sklenil, če je bil za to pooblaščen.

(2) Zastopnik ima pravico do plačila tudi za tiste pogodbe, katere je naročitelj sklenil neposredno s strankami, ki jih je našel zastopnik.

(3) Zastopnik, ki v skladu s pogodbo deluje le na določenem območju ali z določenimi strankami, ima pravico do provizije tudi za tiste pogodbe, ki so sklenjene za naročnika s strankami tega območja oziroma z določenimi strankami brez zastopnikovega posredovanja.

(4) Za pogodbo, ki je sklenjena po prenehanju razmerja med zastopnikom in naročiteljem ima zastopnik pravico do provizije le, če je pogodba posledica zastopnikovega prizadevanja v času trajanja razmerja z naročiteljem in je bila sklenjena v razumnem času po prenehanju tega razmerja, ali če je ponudba tretje osebe za sklenitev pogodbe prišla k zastopniku ali naročitelju pred prenehanjem njunega razmerja in gre za katero od pogodb po prvem, drugem ali tretjem odstavku tega člena.

(5) Drugi in tretji odstavek tega člena se ne uporabljata, če je pridobil pravico do provizije prejšnji zastopnik v skladu s četrtim odstavkom tega člena, razen če bi bilo zaradi okoliščin pravično, da se provizija deli med oba zastopnika.

Višina plačila

824. člen

(1) Če znesek plačila ni določen v pogodbi ali tarifi, ima zastopnik pravico do plačila, ki je običajno v kraju, kjer je zastopnik opravljal dejavnost za naročitelja in glede na tovrstne zastopniške posle. Če je zastopnik opravljal dejavnost za naročitelja v več krajih, je upravičen do provizije, ki je običajna v kraju, kjer ima svoj sedež.

(2) Če takega običaja ni bilo mogoče ugotoviti, je zastopnik upravičen do provizije v višini, ki upošteva vse okoliščine posla, zlasti pa število in vrednost poslov med naročiteljem in tretjo osebo ter obseg in zahtevnost zastopnikovega prizadevanja.

(3) Če bi bilo v danem primeru plačilo v primerjavi s storitvijo nesorazmerno veliko, ga sodišče na naročiteljevo zahtevo lahko zniža na pravičen znesek.

Pridobitev pravice do plačila

825. člen

(1) Zastopnik pridobi pravico do provizije, če in v obsegu, v katerem je naročitelj opravil ali bi moral opraviti posel s tretjo osebo ali če je tretja oseba opravila svoj del obveznosti iz posla z naročiteljem.

(2) Zastopnik nima pravice do provizije, kadar je očitno, da pogodba ne bo izpolnjena in vzrok za neizpolnitev ni na strani naročitelja. Če je v takem primeru provizija že plačana, jo mora zastopnik vrniti.

(3) Zastopnik pridobi pravico do provizije najkasneje takrat, ko je tretja oseba opravila svoje obveznosti iz posla ali bi jih morala opraviti, če bi naročitelj opravil svoj del.

(4) Če se pogodba med naročiteljem in tretjo osebo izvršuje dalj časa, ima zastopnik pravico do primernega predujma provizije.

(5) Pravic iz tega člena s pogodbo ni mogoče spremeniti v škodo zastopnika.

Obračunavanje provizije

826. člen

(1) Naročitelj mora vsaj vsake tri mesece izdelati in izročiti zastopniku obračun provizije, do katere je upravičen zastopnik, ločeno za vsak mesec posebej. Ta obračun mora vsebovati vse bistvene sestavine, na podlagi katerih je izdelan.

(2) Naročitelj je dolžan provizijo za ves ta čas plačati do konca naslednjega meseca po zadnjem obračunskem mesecu. S pogodbo je lahko določeno, da je obračunsko obdobje krajše kot tri mesece.

(3) Če zastopnik to zahteva, je naročitelj dolžan izročiti zastopniku izvleček iz poslovnih knjig o vseh poslih, ki opravičujejo zastopnika do provizije in ga obvestiti o vseh okoliščinah, ki nanjo vplivajo.

(4) Če naročitelj odkloni zastopnikovo zahtevo ali če zastopnik dvomi o točnosti izvlečka ali obvestil, lahko zastopnik zahteva, da pooblaščen revizor pregleda naročiteljeve poslovne knjige in listine glede tistih podatkov, ki so pomembni za provizijo in mu jih sporoči.

(5) Zastopnikove pravice po tem členu s pogodbo ni mogoče omejiti ali izključiti.

Posebno plačilo

827. člen

Zastopnik, ki je z naročiteljevim pooblastilom izterjal kakšno njegovo terjatev, ima pravico do posebnega plačila od izterjane vsote.

Stroški

828. člen

(1) Zastopnik nima pravice do povračila stroškov, ki izvirajo iz rednega opravljanja posredniških poslov, razen če je drugače dogovorjeno ali običajno.

(2) Vendar pa ima pravico do povračila posebnih stroškov, ki jih je imel v korist naročitelja ali jih je plačal po njegovem naročilu.

4. ODDELEK: ZASTAVNA PRAVICA

Zastavna pravica zastopnika

829. člen

Za zavarovanje svojih zapadlih terjatev, nastalih v zvezi s pogodbo, ima zastopnik zastavno pravico na vsotah, ki jih je izterjal za naročitelja po njegovem pooblastilu, kot tudi na

vseh naročiteljevih stvarah, ki jih je v zvezi s pogodbo prejel od njega ali od koga drugega, dokler so te pri njem ali pri nekom, ki jih ima v posesti za zastopnika ali dokler ima v rokah listino, ki mu omogoča razpolaganje z njimi.

5. ODDELEK: PRENEHANJE POGODBE

Prenehanje pogodbe, sklenjene za nedoločen čas

830. člen

(1) Pogodba je sklenjena za nedoločen čas, če se stranki ne dogovorita drugače.

(2) Če je pogodba sklenjena za nedoločen čas, jo sme vsaka stran odpovedati z odpovednim rokom po tem členu.

(3) Odpovedni rok je odvisen od trajanja pogodbe in znaša po en mesec za vsako začeto leto trajanja pogodbe. Če traja pogodba več kot pet let, je odpovedni rok šest mesecev.

(4) Stranki s pogodbo ne moreta določiti krajših odpovednih rokov.

(5) Če se stranki dogovorita za daljše odpovedne roke, mora veljati ta rok enako za naročitelja in zastopnika.

(6) Če s pogodbo ni drugače določeno, se odpovedni rok začne s prvim dnevom naslednjega koledarskega meseca in se konča z zadnjim dnevom ustreznega koledarskega meseca.

Prenehanje pogodbe, sklenjene za določen čas

831. člen

(1) Če je bila pogodba o trgovskem zastopanju sklenjena za določen čas, neha veljati s samim iztekom tega časa.

(2) Če obe stranki s pogodbo iz prvega odstavka izpolnjujeta tudi po izteku časa, za katerega je bila sklenjena, gre za pogodbo, sklenjeno za nedoločen čas. Pri določitvi odpovednega roka se upošteva čas, ki je potekel od sklenitve pogodbe, kot velja za prenehanje pogodbe, sklenjene za nedoločen čas.

Odstop od pogodbe brez odpovednega roka

832. člen

(1) Vsaka stranka lahko iz resnih vzrokov, ki jih mora navesti, zlasti neizpolnitve obveznosti druge stranke ali zaradi izjemnih okoliščin, odstopi od pogodbe brez odpovednega roka ali pred določenim časom. Te pravice s pogodbo ni mogoče izključiti ali omejiti.

(2) Če izjava o tem ne navaja resnih vzrokov, se šteje za odpoved z rednim odpovednim rokom.

(3) Vsaka stranka ima pravico do odškodnine, če za odpoved brez odpovednega roka ali pred potekom časa ni bilo resnega vzroka.

(4) Neutemeljena odpoved daje drugi stranki pravico, da odstopi od pogodbe brez odpovednega roka.

Odpravnina

833. člen

(1) Po prenehanju pogodbe ima zastopnik pravico do ustrezne odpravnine, če in kolikor je pridobil naročitelju nove stranke ali je občutno povečal posle z dosedanjimi strankami in ima naročitelj tudi po prenehanju pogodbe znatne koristi s temi strankami, ali če bi plačilo odpravnine terjale posebne okoliščine, zlasti zaradi izgubljene provizije pri poslih s temi strankami.

(2) Pri določanju odpravnine je treba ustrezno upoštevati tudi provizijo, ki jo je zastopnik dobil za pogodbe, sklenjene po prenehanju razmerja z naročiteljem in morebitno prepoved konkurenčnega delovanja po prenehanju razmerja z naročiteljem.

(3) Znesek odpravnine po prvem in drugem odstavku tega člena ne more preseči poprečnega letnega zneska provizije v zadnjih petih letih oziroma v ustrezno krajšem času od sklenitve pogodbe.

(4) Kadar preneha pogodba, sklenjena za določen čas, pred potekom tega časa ali kadar preneha pogodba, sklenjena za nedoločen čas, pred potekom petih let od sklenitve, ima zastopnik pravico do ustrezne odpravnine v višini razlike med stroški, ki jih je imel v zvezi z uvajanjem proizvoda na tržišče in vsemi drugimi stroški, ki jih je imel zastopnik v zvezi z izvajanjem pogodbe, ter prihodki, ki jih je pridobil zastopnik na podlagi izvajanja pogodbe in prihodki, ki bi jih zastopnik verjetno pridobil do poteka časa trajanja pogodbe, sklenjene za določen čas, oziroma do poteka petih let od sklenitve pogodbe, sklenjene za nedoločen čas.

(5) Zastopnik ima pravico do odpravnine po prejšnjem odstavku tudi, če po prvem odstavku tega člena ni upravičen do odpravnine kakor tudi, če bi bila ustrezna odpravnina po prvem odstavku tega člena nižja od ustrezne odpravnine po prejšnjem odstavku.

(6) Plačilo odpravnine ne izključuje zastopnikove pravice do odškodnine.

Razlogi, ki izključujejo odpravnino

834. člen

Naročitelj ni dolžan plačati odpravnine:

1. če je zastopnik sam odpovedal pogodbo; vendar lahko zastopnik tudi v takšnem primeru zahteva odpravnino, če so vzrok za odpoved pogodbe okoliščine na strani naročitelja ali če je zastopnik odpovedal pogodbo zaradi svoje starosti ali bolezni, ki bi preprečevala nadaljevanje pogodbenega razmerja;
2. če je naročitelj odpovedal pogodbo zaradi zastopnikovega krivdnega ravnanja;
3. če v skladu z dogovorom med naročiteljem in zastopnikom vstopi v pogodbo namesto zastopnika kdo drugi; tak dogovor ni dopusten pred prenehanjem pogodbenega razmerja.

Uveljavljanje odpravnine

835. člen

(1) Pravica do odpravnine nastane tudi v primeru, če je pogodba prenehala zaradi smrti zastopnika.

(2) Zastopnik izgubi pravico do odpravnine, če naročitelju v enem letu po prenehanju pogodbenega razmerja ne sporoči, da jo bo zahteval.

(3) Stranki ne moreta v naprej odpraviti ali zmanjšati pravic v zvezi z odpravnino v škodo zastopnika.

(4) Glede izvlečka iz poslovnih knjig in obvestila o pomembnih okoliščinah, ki vplivajo na določitev odpravnine, ima zastopnik smiselno enake pravice kot pri obračunavanju provizije.

Konkurenčna prepoved po prenehanju pogodbe

836. člen

(1) S pogodbo se lahko določi, da zastopnik po prenehanju pogodbe ne sme opravljati dejavnosti, ki bi bila konkurenčna naročiteljevi.

(2) Taka določba je veljavna le, če je pisna in če se nanaša na isto območje, na iste osebe in na isto blago, kot je to določeno v pogodbi.

(3) Kadar je pogodba prenehala zaradi razlogov na strani naročitelja, zavezuje taka določba zastopnika samo, če mu naročitelj ob prenehanju pogodbe plača ustrezno odpravnino in če mu v obdobju, v katerem traja konkurenčna prepoved plačuje ustrezno mesečno nadomestilo v višini, ki je enaka povprečnemu mesečnemu znesku provizij za zadnjih pet let trajanja pogodbe oziroma za čas trajanja pogodbe, če je ta veljala manj kot pet let.

(4) Taka določba zavezuje zastopnika največ dve leti po prenehanju pogodbe.

(5) Če je zastopnik odpovedal pogodbo zaradi naročiteljevega krivdnega ravnanja in je bila v pogodbi dogovorjena konkurenčna prepoved po prenehanju pogodbe, lahko zastopnik s pisno izjavo najkasneje v enem mesecu po odpovedi naročitelju sporoči, da konkurenčne prepovedi ne bo upošteval.

(6) Določb tega člena s pogodbo ni mogoče spremeniti v škodo zastopnika.

XX. POGLAVJE: POSREDNIŠKA POGODBA

1. ODDELEK: SPLOŠNE DOLOČBE

Pojem

837. člen

S posredniško pogodbo se posrednik zavezuje, da si bo prizadeval najti in spraviti v stik z naročiteljem osebo, ki se bo z njim pogajala za sklenitev določene pogodbe, naročitelj pa se zavezuje, da mu bo za to dal določeno plačilo, če bo pogodba sklenjena.

Uporaba določb o podjetni pogodbi

838. člen

Kadar je dogovorjeno, da bo imel posrednik pravico do določenega plačila, tudi če bi ostalo njegovo prizadevanje brezuspešno, se taka pogodba presoja po določbah, ki veljajo za podjemno pogodbo.

Sprejem izpolnitve

839. člen

(1) Naročilo za posredovanje ne vsebuje za posrednika pravice, da bi smel sprejeti za naročitelja izpolnitev obveznosti iz pogodbe, sklenjene z njegovim posredovanjem.

(2) Posrednik mora imeti za to posebno pisno pooblastilo.

Preklic naročila za posredovanje

840. člen

Naročitelj lahko prekliče naročilo za posredovanje, kadarkoli hoče, če se temu ni odpovedal in če preklic ni v nasprotju s poštenjem.

Naročitelj ni dolžan skleniti pogodbe

841. člen

Naročitelj se ni dolžan spustiti v pogajanja za sklenitev pogodbe z osebo, ki jo je našel posrednik, in tudi ne skleniti z njo pogodbo pod pogoji, ki jih je sporočil posredniku, vendar odgovarja za škodo, če je ravnal nepošteno.

2. ODDELEK: OBVEZNOSTI POSREDNIKA

Obveznost iskati priložnost

842. člen

(1) Posrednik mora kot dober gospodarstvenik iskati priložnost za sklenitev določene pogodbe in opozoriti nanjo naročitelja.

(2) Posrednik mora posredovati pri pogajanjih in si prizadevati, da pride do sklenitve pogodbe, če se je k temu posebej zavezal.

(3) Ni pa odgovoren, če se njegova prizadevanja kljub potrebni skrbnosti izjalovijo.

Obveznost obveščanja

843. člen

Posrednik mora obvestiti naročitelja o vseh za nameravani posel pomembnih okoliščinah, ki so mu bodisi znane ali bi mu morale biti znane.

Posrednikova odgovornost

844. člen

(1) Posrednik je odgovoren za škodo, ki nastane eni ali drugi stranki, med katerima je posredoval, če nastane škoda zaradi tega, ker je posredoval za poslovno nesposobno osebo, za katere nesposobnost je vedel ali bi bil moral vedeti, ali za osebo, za katero je vedel ali bi bil moral vedeti, da ne bo mogla izpolniti obveznosti iz pogodbe, ter sploh za vsako škodo, nastalo po njegovi krivdi.

(2) Posrednik je odgovoren za škodo, ki jo je imel naročitelj zaradi tega, ker je brez njegovega dovoljenja obvestil koga tretjega o vsebini naročila, o pogajanjih ali o pogojih sklenjene pogodbe.

Posredniški dnevnik in posredniški list

845. člen

Posrednik v gospodarstvu mora vpisati v posebno knjigo (posredniški dnevnik) bistvene podatke o pogodbi, ki je bila sklenjena z njegovim posredovanjem, ter izdati na zahtevo strank izpisek iz te knjige z njegovim podpisom (posredniški list).

3. ODDELEK: OBVEZNOSTI NAROČITELJA

Plačilo

846. člen

(1) Posrednik ima pravico do plačila, tudi če ni bilo dogovorjeno.

(2) Če višina plačila ni določena niti s tarifo ali kakšnim drugim pravnim aktom niti s pogodbo, pa tudi ne z običajem, jo določi sodišče tako, da ustreza posrednikovemu trudu in opravljeni storitvi.

(3) Dogovorjeno posredniško plačilo lahko sodišče na naročiteljevo zahtevo zniža, če spozna, da je pretirano visoko v primerjavi s posrednikovim trudom in njegovo storitvijo.

(4) Znižanja dogovorjenega plačila ni mogoče zahtevati, če je bilo posredniku izplačano po sklenitvi pogodbe, za katero je posredoval.

Kdaj pridobi posrednik pravico do plačila

847. člen

(1) Posrednik pridobi pravico do plačila tedaj, ko je sklenjena pogodba, za katero je posredoval, če ni dogovorjeno kaj drugega.

(2) Če pa je pogodba sklenjena pod odložnim pogojem, pridobi posrednik pravico do plačila šele, ko se pogoj uresniči.

(3) Če je pogodba sklenjena pod razveznim pogojem, uresničenje tega pogoja ne vpliva na posrednikovo pravico do plačila.

(4) Če je pogodba neveljavna, ima posrednik pravico do plačila, če mu vzrok neveljavnosti ni bil znan.

Povračilo stroškov

848. člen

(1) Posrednik nima pravice do povračila stroškov, ki jih je imel pri izpolnjevanju naročila, razen če je bilo to dogovorjeno.

(2) Če pa mu je v pogodbi priznana pravica do povračila stroškov, ima pravico do tega povračila tudi v primeru, ko pogodba ni bila sklenjena.

Posredovanje za obe stranki

849. člen

(1) Če ni drugače dogovorjeno, sme posrednik, ki je dobil naročilo za posredovanje od obeh strank, zahtevati od vsake stranke samo polovico posredniškega plačila in samo polovico stroškov, če je bilo dogovorjeno, da se mu povrnejo.

(2) Posrednik mora kot dober gospodarstvenik skrbeti za interese obeh strank, med katerima posreduje.

Izguba pravice do plačila

850. člen

Posrednik, ki dela v nasprotju s pogodbo ali v nasprotju z interesi svojega naročitelja za drugo stranko, izgubi pravico do posredniškega plačila in do povračila stroškov.

XXI. POGlavJE: ŠPEDICIJSKA POGODBA

1. ODDELEK: SPLOŠNE DOLOČBE

Pojem

851. člen

(1) S špedicijsko pogodbo se špediter zavezuje, da bo za prevoz določene stvari sklenil v svojem imenu na računa naročitelja prevozno pogodbo in druge za to potrebne pogodbe ter opravil druge običajne posle in dejanja, naročitelj pa se zavezuje, da mu bo za to dal določeno plačilo.

(2) Če je v pogodbi tako dogovorjeno, lahko špediter sklene prevozno pogodbo in opravi druga pravna dejanja v imenu in na račun naročitelja.

Odstop od pogodbe

852. člen

Naročitelj lahko po svoji volji odstopi od pogodbe, vendar mora v tem primeru povrniti špediterju vse stroške, ki jih je dotlej imel, in mu izplačati sorazmeren del plačila za dotedanje delo.

Uporaba pravil o komisijski pogodbi oziroma pogodbi o trgovskem zastopanju

853. člen

Za tista razmerja med naročiteljem in špediterjem, ki niso urejena v tem poglavju, se smiselno uporabljajo pravila o komisijski pogodbi oziroma pogodbi o trgovskem zastopanju.

2. ODDELEK: OBVEZNOSTI ŠPEDITERJA

Opozorilo na pomanjkljivosti v naročilu

854. člen

Špediter mora opozoriti naročitelja na pomanjkljivosti v njegovem naročilu, zlasti na tiste, zaradi katerih je izpostavljen večjim stroškom ali škodi.

Opozorilo na pomanjkljivosti pri pakiranju

855. člen

Če stvar ni pakirana ali sicer ni pripravljena za prevoz tako, kot bi morala biti, je špediter dolžan opozoriti naročitelja na te pomanjkljivosti; če pa bi imel zaradi čakanja na to, da jih naročitelj odpravi, škodo, jih mora odpraviti sam na njegov račun.

Varovanje interesov naročitelja

856. člen

(1) Špediter je ob vsaki priložnosti dolžan ravnati tako, kot to nalagajo naročiteljevi interesi, in kot dober gospodarstvenik.

(2) Nemudoma mora obvestiti naročitelja o poškodbi stvari in o vsakem zanj pomembnem dogodku ter ukreniti vse, kar je potrebno za obvarovanje njegovih pravic proti odgovorni osebi.

Ravnanje po naročiteljevih navodilih

857. člen

(1) Špediter je dolžan držati se navodil o smeri poti, o sredstvih in načinu prevoza ter drugih navodil, ki jih je dobil od naročitelja.

(2) Če ne more ravnati po navodilih iz naročila, mora špediter prositi za nova navodila, če za to ni časa ali če to ni mogoče, pa ravnati tako, kot nalagajo naročiteljevi interesi.

(3) Špediter mora o vsakem odmiku od naročila takoj obvestiti naročitelja.

(4) Če naročitelj ni določil ne smeri poti, ne sredstva in tudi ne načina prevoza, jih določi sam špediter tako, kot to nalagajo v danem primeru naročiteljevi interesi.

(5) Če se je špediter odmaknil od dobljenih navodil, je odgovoren tudi za škodo, nastalo zaradi višje sile, razen če dokaže, da bi se škoda pripetila, čeprav bi se bil držal danih navodil.

Odgovornost špediterja za druge

858. člen

(1) Špediter je odgovoren za izbiro prevoznika in za izbiro drugih, s katerimi je v izpolnjevanju naročila sklenil pogodbo (uskladiščenje blaga ipd.) ne pa tudi za njihovo delo, razen če je tako odgovornost prevzel s pogodbo.

(2) Špediter, ki, namesto da bi sam izpolnil naročilo, to zaupa drugemu špediterju, je odgovoren za njegovo delo.

(3) Če je špediter po naročilu izrecno ali molče pooblaščen zaupati izpolnitev naročila drugemu špediterju ali če je to očitno v naročiteljevem interesu, je odgovoren samo za izbiro drugega špediterja, razen če je prevzel tudi odgovornost za njegovo delo.

(4) Odgovornost iz prejšnjih odstavkov tega člena ni mogoče s pogodbo izključiti ali omejiti.

Carinska dejanja in plačilo carine

859. člen

Naročilo za odpravo stvari čez mejo vsebuje za špediterja obveznost, da opravi vsa potrebna carinska dejanja in plača za naročitelja carinske dajatve, če ni v pogodbi drugače določeno.

Kadar špediter sam opravlja prevoz ali druge posle

860. člen

(1) Špediter lahko tudi sam popolnoma ali deloma opravi prevoz stvari, ki so mu bile zaupane v odpravo, če ni bilo dogovorjeno kaj drugega.

(2) Če je špediter sam opravil prevoz ali del prevoza, ima pravice in obveznosti prevoznika in mu gre v tem primeru poleg plačila iz odprave in povračila stroškov v zvezi z odpravo tudi ustrezno plačilo za prevoz.

(3) To velja tudi glede drugih poslov, zajetih z naročilom, običaji ali splošnimi pogoji.

Zavarovanje pošiljke

861. člen

(1) Špediter je dolžan zavarovati pošiljko samo, če je bilo to dogovorjeno.

(2) Če v pogodbi ni določeno, katere nevarnosti naj zajame zavarovanje, je špediter dolžan zavarovati stvari pred običajnimi nevarnostmi.

Dajanje računa

862. člen

(1) Po končanem poslu mora dati špediter naročitelju račun.

(2) Na naročiteljevo zahtevo mora dati špediter račun tudi medtem, ko izvršuje naročilo.

3. ODDELEK: OBVEZNOSTI NAROČITELJA

Plačilo špediterju

863. člen

Naročitelj mora plačati špediterju po pogodbi; če plačilo ni bilo dogovorjeno, po tarifi ali kakšnem drugem pravnem aktu; če teh ni, pa določi plačilo sodišče.

Kdaj lahko špediter zahteva plačilo

864. člen

Špediter lahko zahteva plačilo, ko izpolni svoje obveznosti iz špedicijske pogodbe.

Stroški in predujem

865. člen

(1) Naročitelj mora povrniti špediterju potrebne stroške, ki jih je ta imel z izpolnitvijo naročila o odpravi stvari.

(2) Špediter lahko zahteva povračilo stroškov takoj.

(3) Naročitelj mora dati špediterju na njegovo zahtevo kot predujem vsoto, potrebno za stroške, ki jih terja izpolnitev naročila o odpravi stvari.

Če je dogovorjeno, da plača špediterju prejemnik stvari

866. člen

Če je dogovorjeno, da bo špediter zaračunal svoje terjatve prejemniku stvari, obdrži pravico zahtevati plačilo od naročitelja, če mu ga sprejemnik ne bi hotel izplačati.

Nevarne stvari in dragocenosti

867. člen

(1) Naročitelj mora obvestiti špediterja o takih lastnostih stvari, ki utegnejo ogroziti varnost ljudi ali dobrin ali jim prizadejati škodo.

(2) Če so v pošiljki dragocenosti, vrednostni papirji ali druge drage stvari, mora naročitelj o tem obvestiti špediterja in mu sporočiti njihovo vrednost tedaj, ko mu jih izroči v odpravo.

4. ODDELEK: POSEBNI PRIMERI ŠPEDICIJE

Špedicija s fiksnim plačilom

868. člen

(1) Kadar je v špedicijski pogodbi določena skupna vsota za izvršitev naročila o špediciji stvari, sta v njej vsebovana tako plačilo iz špedicije kot tudi plačilo za prevoz in povračilo vseh drugih stroškov, če ni dogovorjeno kaj drugega.

(2) Špediter je v tem primeru odgovoren tudi za delo prevoznika in drugih oseb, ki jih je po pooblastilu iz pogodbe pritegnil k delu.

Zbirna špedicija

869. člen

(1) Špediter lahko pri izpolnjevanju dobljenih naročil organizira zbirno špedicijo, razen če je po pogodbi to izključeno.

(2) Če doseže špediter z zbirno špedicijo razliko pri voznini v korist naročitelja, ima pravico do posebnega dodatnega plačila.

(3) Pri zbirni špediciji je špediter odgovoren za izgubo ali poškodbo stvari med prevozom, do katere ne bi bilo prišlo, če ne bi bilo zbirne špedicije.

5. ODDELEK: ŠPEDITERJEVA ZASTAVNA PRAVICA

Špediterjeva zastavna pravica

870. člen

(1) Za zavarovanje svojih terjatev, nastalih v zvezi s špedicijsko pogodbo, ima špediter zastavno pravico na stvareh, ki so mu bile izročene za špedicijo in v zvezi z njo, vse dokler jih ima v posesti ali dokler ima v rokah listino, ki mu omogoča razpolaganje z njimi.

(2) Če je pri špediciji udeležen še drug špediter, je ta dolžan skrbeti za poravnavo terjatev ter za uveljavitev zastavne pravice prejšnjih špediterjev.

(3) Če drugi špediter plača špediterjeve terjatve nasproti naročitelju, preidejo te terjatve po samem zakonu nanj, enako pa tudi špediterjeva zastavna pravica.

(4) To velja tudi, če drugi špediter plača prevoznikove terjatve.

XXII. POGlavJE: POGODBA O KONTROLI BLAGA IN STORITEV

Pojem

871. člen

(1) S pogodbo o kontroli blaga se ena pogodbeni stranka (vršilec kontrole) zavezuje, da bo strokovno in nepristransko opravila dogovorjeno kontrolo blaga in izdala o tem potrdilo (certifikat), druga stranka (naročnik kontrole) pa se zavezuje, da bo za opravljeno kontrolo dala dogovorjeno plačilo.

(2) Kontrola blaga se lahko sestoji iz ugotovitve identitete, kakovosti, količine in drugih lastnosti blaga.

Obseg kontrole

872. člen

Vršilec kontrole je dolžan opraviti kontrolo v tolikšnem obsegu in na tak način, kot je določeno v pogodbi, če v pogodbi ni nič določeno, pa v obsegu in na način, kot to ustreza naravi stvari.

Ničnost posameznih določil pogodbe

873. člen

(1) Nična so določila pogodbe, ki bi vršilcu kontrole nalagala take dolžnosti, da bi lahko vplivale na nepristranost pri opravljanju kontrole ali na pravilnost listine o opravljeni kontroli (certifikata).

(2) Kontrola se šteje za opravljeno šele z izdajo certifikata.

Hramba blaga oziroma vzorca

874. člen

(1) Blago, ki ga je naročnik kontrole izročil vršilcu, da bi opravil dogovorjeno kontrolo, mora ta shraniti in ga zavarovati pred zamenjavo.

(2) Vršilec kontrole mora hraniti izročene mu vzorce najmanj šest mesecev, če ni drugače dogovorjeno.

Obveznost obvestitve naročnika kontrole

875. člen

Vršilec kontrole mora pravočasno obveščati naročnika o vseh pomembnih okoliščinah med kontrolo in hrambo blaga, zlasti pa o potrebnih in koristnih stroških, ki jih je zanj plačal.

Plačilo

876. člen

(1) Za opravljeno kontrolo in hrambo blaga ima vršilec kontrole pravico do dogovorjenega oziroma običajnega plačila.

(2) Vršilec kontrole ima tudi pravico do povračila vseh potrebnih in koristnih stroškov, ki jih je plačal za naročnika.

Zastavna pravica

877. člen

Za zavarovanje dogovorjenega ali običajnega plačila in povračila potrebnih in koristnih stroškov ima vršilec kontrole zastavno pravico na blagu, ki mu je bilo izročeno v kontrolo.

Zaupanje kontrole blaga drugemu vršilcu kontrole

878. člen

(1) Vršilec kontrole lahko zaupa dogovorjeno kontrolo blaga drugemu, razen če mu je naročnik to izrecno prepovedal.

(2) Vršilec kontrole je naročniku odgovoren za delo drugega vršilca.

Kontrola blaga z opravljanjem posameznih pravnih dejanj

879. člen

(1) Po izrecnem naročnikovem naročilu je vršilec kontrole upravičen opravljati poleg dogovorjene kontrole blaga v imenu in na račun naročnika tudi posamezna pravna dejanja.

(2) Vršilec kontrole ima za posamezna pravna dejanja, ki jih opravi v imenu in na račun naročnika, pravico do posebnega, običajnega ali dogovorjenega plačila.

Kontrola blaga z garancijo

880. člen

(1) Vršilec kontrole lahko garantira, da se lastnosti kontroliranega blaga v dogovorjenem roku ne bodo spremenile.

(2) Za prevzeto garancijo glede lastnosti blaga ima vršilec kontrole pravico do posebnega, dogovorjenega ali običajnega plačila.

Kontrola storitev in stvari, ki niso namenjene prometu

881. člen

Če se kontrola nanaša na storitve ali stvari, ki niso namenjene prometu, imata vršilec in naročnik kontrole enake pravice in obveznosti kot pri kontroli blaga.

Odstop od pogodbe

882. člen

Naročnik kontrole lahko odstopi od pogodbe, vse dokler naročena kontrola ni opravljena, vendar je v tem primeru dolžan plačati vršilcu kontrole sorazmeren del plačila in potrebne ter koristne stroške, ki jih je imel, ter mu povrniti škodo.

XXIII. POGLAVJE: POGODBA O ORGANIZIRANJU POTOVANJA

1. ODDELEK: SPLOŠNE DOLOČBE

Pojem

883. člen

(1) S pogodbo o organiziranju potovanja se organizator potovanja zavezuje, da bo priskrbel potniku skupek storitev, ki jih sestavljajo: prevoz, bivanje in druge storitve, ki so z njima povezane, potnik pa se zavezuje, da bo organizatorju za to plačal skupno (pavšalno) ceno.

(2) Prodajalec potovanja, ki ga je sestavil organizator potovanja, ki nima sedeža v državi, se šteje za organizatorja potovanja.

Izdajanje potrdil o potovanju

884. člen

(1) Organizator potovanja mora najkasneje ob sklenitvi pogodbe potniku izdati potrdilo o potovanju ali skleniti pogodbo v pisni obliki, ki vsebuje vse obvezne sestavine potrdila o potovanju.

(2) Potrdilo o potovanju mora vsebovati: kraj in dan izdaje, označbo in naslov organizatorja potovanja, ime potnika, kraj in dan začetka in konca potovanja; dneve bivanja, potrebne podatke o voznem redu, cenah in pogojih prevoza ter kakovosti prevoznih sredstev; potrebne podatke o bivanju z navedbo kraja namestitve, tipa in kategorije namestitvenega objekta, o številu obrokov (npr. polni penzion, polpenzion, zajtrk), natančen program potovanja ter podatke o drugih storitvah, ki so zajete v skupni ceni; ali je potrebno najmanjše število potnikov za izvedbo potovanja in rok za obvestilo potnika o morebitni odpovedi potovanja; skupno ceno za skupek storitev, predvidenih v pogodbi; pogoje pod katerimi lahko potnik zahteva razvezo pogodbe, rok za pritožbo in zahtevo za znižanje cene zaradi nekvalitetno ali nepopolno opravljenih storitev; potrebne podatke o mejnih in carinskih formalnostih, sanitarnih, denarnih in drugih upravnih predpisih oziroma druge podatke, za katere se šteje, da bi bilo koristno, če bi jih vsebovalo potrdilo.

(3) Če je bil pred izdajo potrdila o potovanju potniku izročen program potovanja, v katerem so podatki iz prejšnjega odstavka, lahko potrdilo o potovanju le odkazuje na ta program.

Razmerje med pogodbo in potrdilom o potovanju

885. člen

(1) Obstoj in veljavnost pogodbe o organiziranju potovanja nista odvisna od potrdila o potovanju in od njegove vsebine.

(2) Vendar organizator potovanja odgovarja za vso škodo, ki nastane drugi stranki, ki ji ni bilo izdano potrdilo o potovanju ali pa potrdilo ni bilo pravilno.

Domneva o pravilnosti potrdila

886. člen

Šteje se, da je pravilno tisto, kar je zapisano v potrdilu, dokler se ne dokaže nasprotno.

2. ODDELEK: OBVEZNOSTI ORGANIZATORJA POTOVANJA

Varstvo pravic in interesov potnika

887. člen

Organizator potovanja mora potniku nuditi storitve, ki imajo vsebino in lastnosti, kot so napovedane v pogodbi, potrdilu oziroma programu potovanja, in skrbeti za pravice in interese potnika v skladu z dobrimi poslovnimi običaji na tem področju.

Obveznost obveščanja

888. člen

Organizator potovanja mora potniku še pred sklenitvijo pogodbe dati v pisni ali v drugi primerni obliki potrebna obvestila o mejnih formalnostih (potne listine in vize) ter sanitarnih formalnostih, ki veljajo za potovanje in bivanje v namembnem kraju. Pred začetkom potovanja pa je dolžan potnika na enak način seznaniti z voznim redom ter točno navesti mesto potnika na prevoznem sredstvu (npr. kabina ali paluba na ladji, spalnik na vlaku); podatke o naslovu in telefonski številki lokalnega predstavništva organizatorja ali prodajalca programa, če pa lokalnega predstavništva ni, mora dati potniku podatek o nujni telefonski številki ali katerokoli drugo informacijo, ki bo omogočila potniku stik z organizatorjem in/ali prodajalcem potovanja; informacije o neobvezni sklenitvi zavarovanja za kritje stroškov odpovedi pogodbe in zavarovanja za plačilo stroškov pomoči in vrnitve domov v primeru bolezni ali nesreče na potovanju. V primeru potovanja ali bivanja mladoletne osebe v tujini mora organizator dati informacijo o vzpostavitvi direktnega stika z mladoletnikom ali z odgovorno osebo v kraju mladoletnikove nastanitve.

Obveznosti varovanja zaupnih podatkov

889. člen

Obvestila, ki jih organizator dobi o potniku, njegovi prtljagi in njegovem gibanju, sme sporočiti drugim le s potnikovo privolitvijo ali na zahtevo pristojnega organa.

Odgovornost za organiziranje potovanja

890. člen

Organizator potovanja odgovarja za škodo, ki jo je povzročil potniku zaradi tega, ker sploh ni izpolnil ali je le delno izpolnil s pogodbo in s tem zakonikom določene obveznosti, ki se nanašajo na organiziranje potovanja.

Odgovornost organizatorja potovanja, če sam opravlja posamezne storitve

891. člen

Če organizator sam prevzame prevoz in prenočitev potnikov ali druge storitve, povezane z izvršitvijo organiziranega potovanja, odgovarja potniku za povzročeno škodo po predpisih, ki se nanašajo na te storitve.

Odgovornost organizatorja potovanja, če je posamezne storitve zaupal tretjim osebam

892. člen

(1) Organizator potovanja, ki je tretjim osebam zaupal prevoz in nastanitev (prenočitev) potnikov ali druge storitve, povezane z izvršitvijo potovanja, odgovarja potniku za škodo, nastalo zaradi tega, ker te storitve sploh niso bile ali so bile le delno izvršene, in sicer v skladu s predpisi, ki se nanašajo nanje.

(2) Pa tudi če so bile storitve izvršene v skladu s pogodbo in predpisi, ki se nanje nanašajo, odgovarja organizator za škodo, ki je potniku nastala ob njihovi izvršitvi, razen če dokaže, da je pri izbiri oseb, ki so jih opravile, ravnal kot skrben organizator potovanja.

(3) Potnik ima pravico zahtevati neposredno od tretje, za škodo odgovorne osebe popolno ali dopolnilno povrnitev škode, ki jo je utrpel.

(4) V tolikšni meri, kolikor je povrnil škodo potniku, pridobi organizator potovanja vse pravice, katere bi potnik imel nasproti tretjemu, ki je zanj odgovoren (pravica do regresa).

(5) Potnik je dolžan prepustiti organizatorju potovanja listine in vse, kar je temu potrebno za uveljavljanje pravice do regresa.

Znižanje cene

893. člen

(1) Če so bile storitve iz pogodbe o organiziranju potovanja opravljene nepopolno ali nekvalitetno, lahko potnik zahteva sorazmerno znižanje cene, pogoj pa je, da je pri organizatorju potovanja ugovarjal v osmih dneh po končanem potovanju.

(2) Zahteva za znižanje cene ne vpliva na potnikovo pravico, da zahteva povrnitev škode.

Izključitev in omejitev odgovornosti organizatorja potovanja

894. člen

(1) Nična so določila pogodbe o organiziranju potovanja, s katerimi bi bila odgovornost organizatorja izključena ali zmanjšana.

(2) Vendar je veljavno pisno določilo pogodbe, s katerim je vnaprej določena najvišja odškodnina, pod pogojem, da ni v očitnem nesorazmerju s škodo.

(3) Ta omejitev odškodnine ne velja, če gre za telesne poškodbe ali če je organizator škodo povzročil namenoma ali iz hude malomarnosti.

3. ODDELEK: OBVEZNOSTI POTNIKA

Plačilo cene

895. člen

Potnik mora organizatorju potovanja plačati dogovorjeno ceno za potovanje takrat, kot je dogovorjeno oziroma kot je običajno.

Obveznost dajanja podatkov

896. člen

Potnik mora na organizatorjevo zahtevo pravočasno predložiti vse podatke, ki so potrebni za organiziranje potovanja, zlasti pa za vozovnice in rezervacijo nastanitve (prenočišča), ter listine, ki so potrebne za prehod čez mejo.

Izpolnjevanje predpisanih pogojev

897. člen

Potnik je dolžan skrbeti, da sam osebno, njegove osebne listine in njegova prtljaga izpolnjujejo pogoje, ki so predpisani z obmejnimi, carinskimi, sanitarnimi, denarnimi in drugimi upravnimi predpisi.

Odgovornost potnika za povzročeno škodo

898. člen

Potnik odgovarja za škodo, ki jo povzroči organizatorju potovanja s tem, da ne izpolni obveznosti, ki izvirajo zanj iz pogodbe in določb tega zakonika.

4. ODDELEK: POSEBNE PRAVICE IN OBVEZNOSTI POGODBENIH STRANK

Zamenjava potnika z drugim

899. člen

Če ni drugače dogovorjeno, sme potnik določiti drugega, da namesto njega izkoristi dogovorjene storitve; pogoj pa je, da ta zadovoljuje posebne zahteve, ki so predvidene za določeno potovanje, in da potnik povrne organizatorju potovanja stroške, ki jih ima z zamenjavo.

Zvišanje in znižanje dogovorjene cene

900. člen

(1) Organizator potovanja sme zahtevati zvišanje dogovorjene cene le, če je po sklenitvi pogodbe prišlo do sprememb v menjalnem tečaju valute ali do spremembe v tarifah prevoznikov, ki vplivajo na ceno potovanja. Če so te spremembe povzročile znižanje cene potovanja, mora organizator potniku povrniti razliko v ceni.

(2) Organizator potovanja sme uveljaviti pravico do zvišanja dogovorjene cene oziroma je dolžan priznati znižanje dogovorjene cene iz prejšnjega odstavka le, če sta spreminjanje cene po sklenitvi potovanja in način izračuna spremembe predvidena v potrdilu o potovanju. Cena potovanja se sme zvišati najkasneje do dvajsetega dne pred začetkom potovanja.

(3) Če zvišanje dogovorjene cene preseže deset odstotkov, lahko potnik odstopi od pogodbe, ne da bi moral povrniti škodo.

(4) V tem primeru ima potnik pravico dobiti nazaj tisto, kar je plačal organizatorju potovanja.

Pravica potnika, da odstopi od pogodbe

901. člen

(1) Potnik sme v vsakem trenutku popolnoma ali delno odstopiti od pogodbe.

(2) Če potnik odstopi od pogodbe pred začetkom potovanja v primernem roku, ki je odvisen od vrste aranžmaja (pravočasen odstop), ima organizator potovanja le pravico do povračila administrativnih stroškov.

(3) Pri nepravočasnem odstopu od pogodbe pa lahko organizator potovanja zahteva od potnika kot povračilo določen odstotek dogovorjene cene, ki mora biti sorazmeren času, preostalemu do začetka potovanja, in ekonomsko opravičen.

(4) Organizator potovanja ima pravico le do povračila svojih stroškov, če je potnik odstopil od pogodbe zaradi okoliščin, ki se jim ni mogel izogniti ali jih odvrniti, in bi bile ob sklenitvi pogodbe utemeljen razlog, da pogodbe ne bi bil sklenil, če bi bile takrat podane, kot tudi v primeru, če je potnik preskrbel ustrezno zamenjavo ali je zamenjavo našel sam organizator.

(5) Če potnik odstopi od pogodbe potem, ko se je potovanje že začelo, vzrok za to pa niso okoliščine iz prejšnjega odstavka tega člena, ima organizator pravico do celega zneska dogovorjene cene potovanja.

Pravica organizatorja potovanja, da odstopi od pogodbe

902. člen

(1) Organizator potovanja sme popolnoma ali delno odstopiti od pogodbe, ne da bi moral povrniti škodo, če nastopijo pred izpolnjevanjem ali med izpolnjevanjem pogodbe izredne okoliščine, ki jih ni bilo mogoče pričakovati niti se jim izogniti ali jih odvrniti, ki pa bi bile ob sklenitvi pogodbe za organizatorja potovanja utemeljen razlog, da pogodbe ne bi bil sklenil, če bi bile takrat podane.

(2) Organizator potovanja sme tudi tedaj odstopiti od pogodbe, ne da bi moral povrniti škodo, če se ni zbralo najmanjše število potnikov, ki je bilo napovedano v potrdilu o potovanju; pogoj pa je, da je bil potnik o tej okoliščini obveščen v primernem roku, ki ne sme biti krajši kot pet dni pred dnem, ko naj bi se bilo potovanje začelo.

(3) Pri odstopu od pogodbe pred njeno izpolnitvijo mora organizator vrniti vse tisto, kar je prejel od potnika.

(4) Če organizator odstopi od pogodbe med njenim izpolnjevanjem, ima pravico do pravičnega plačila za dogovorjene storitve, ki so bile opravljene, dolžan pa je ukreniti vse, kar je potrebno za zavarovanje interesov potnika.

Sprememba programa potovanja

903. člen

(1) Spremembe v programu potovanja so dovoljene le, če jih povzročijo izredne okoliščine, ki jih organizator potovanja ni mogel pričakovati niti se jim izogniti ali jih odvrniti.

(2) Stroške, nastale s spremembo programa, trpi organizator potovanja, zmanjšanje stroškov pa gre v prid potniku.

(3) Dogovorjena nastanitev (prenočitev) se sme zamenjati samo za nastanitev (prenočitev) v objektu iste kategorije, ali v breme organizatorja v objektu višje kategorije, in samo v dogovorjenem kraju.

(4) Če je bil program potovanja brez utemeljenega razloga bistveno spremenjen, mora organizator potovanja vrniti vse tisto, kar je prejel od potnika, ki je zaradi tega odstopil od potovanja.

(5) Če je bil program bistveno spremenjen med izpolnjevanjem pogodbe, plača potnik, ki odstopi, samo dejanske stroške opravljenih mu storitev.

XXIV. POGLAVJE: POSREDNIŠKA POGODBA O POTOVANJU

Pojem

904. člen

S posredniško pogodbo o potovanju se posrednik zavezuje, da bo v imenu in na račun potnika sklenil bodisi pogodbo o organiziranju potovanja bodisi pogodbo o eni ali več posebnih storitvah, ki omogočajo neko potovanje ali bivanje, potnik pa se zavezuje, da mu bo za to plačal.

Obveznosti dajanja potrdila

905. člen

(1) Če prevzame posrednik s posredniško pogodbo o potovanju obveznost, da bo sklenil pogodbo o organiziranju potovanja, mora ob sklenitvi izdati potrdilo o potovanju, to pa mora poleg podatkov, ki se nanašajo na samo potovanje, ter označitve in naslova organizatorja potovanja vsebovati tudi označitev in naslov posrednika ter podatek, da nastopa kot posrednik.

(2) Če v potrdilu o potovanju ni navedena lastnost posrednika, se šteje posrednik pri organiziranju potovanja za organizatorja.

(3) Če se posredniška pogodba o potovanju nanaša na sklenitev pogodbe o kakšni posebni storitvi, mora posrednik izdati potrdilo, ki se nanaša na to storitev, in v njem navesti znesek, ki je bil zanjo plačan.

Ravnanje po navodilih potnika

906. člen

(1) Posrednik je dolžan ravnati po navodilih, ki mu jih je potnik pravočasno dal, če so ta v skladu s pogodbo, z običajnim poslovanjem posrednika in z interesi drugih potnikov.

(2) Če potnik ne da potrebnih navodil, mora posrednik ravnati tako, kot je v danih razmerah najugodnejše za potnika.

Izbira tretjih oseb

907. člen

Posrednik je dolžan vestno izbrati tretje osebe, ki naj opravijo s pogodbo predvidene storitve, in odgovarja potniku za njihovo izbiro.

Smiselna uporaba določil pogodbe o organiziranju potovanja

908. člen

Določbe tega zakonika, ki se nanašajo na pogodbo o organiziranju potovanja, se smiselno uporabljajo za posredniško pogodbo o potovanju, če ni v tem poglavju drugače določeno.

XXV. POGLAVJE: POGODBA O NAJETJU GOSTINSKIH ZMOGLJIVOSTI (ALOTMAJSKA POGODBA)

1. ODDELEK: SPLOŠNE DOLOČBE

Pojem

909. člen

(1) Z alotmajsko pogodbo se gostinec zavezuje, da bo dal v določenem času turistični agenciji na razpolago določeno število ležišč v določenem objektu, nudil gostinske storitve osebam, ki jih pošlje agencija, in ji plačal določeno provizijo, ta pa se zavezuje, da si bo prizadevala jih zasesti oziroma da bo gostinca v določenih rokih obvestila, da tega ne more, ter da bo plačala ceno opravljenih storitev, kolikor je izkoristila najete hotelske zmogljivosti.

(2) Če ni v pogodbi drugače določeno, se šteje, da so nastanitvene gostinske zmogljivosti dane na razpolago za eno leto.

Oblika pogodbe

910. člen

Alotmajska pogodba mora biti sklenjena v pisni obliki.

2. ODDELEK: OBVEZNOSTI TURISTIČNE AGENCIJE

Obveznost obveščanja

911. člen

(1) Turistična agencija je dolžna obveščati gostinca o zasedanju nastanitvenih zmogljivosti.

(2) Če turistična agencija ne more zasesti vseh najetih nastanitvenih zmogljivosti, mora v dogovorjenih ali običajnih rokih obvestiti o tem gostinca in mu poslati seznam gostov, v obvestilu pa določiti rok, do katerega lahko gostinec prosto razpolaga z najetimi zmogljivostmi.

(3) Gostinske zmogljivosti, ki v seznamu gostov niso označene kot zasedene, se štejejo za proste od dneva, ko hotel prejme tak seznam, za dobo, na katero se seznam nanaša.

(4) Po tem roku pridobi turistična agencija znova pravico zasedanja najetih nastanitvenih zmogljivosti.

Obveznost spoštovanja dogovorjenih cen

912. člen

Osebam, ki jih pošlje v gostinski objekt, ne sme turistična agencija zaračunati za gostinske storitve višjih cen, kot pa so dogovorjene v alotmajski pogodbi ali navedene v gostinskem ceniku.

Obveznost plačila gostinskih storitev

913. člen

(1) Če ni v pogodbi drugače določeno, plača gostincu opravljene gostinske storitve turistična agencija potem, ko jih ta opravi.

(2) Gostinec ima pravico zahtevati ustrezno plačilo na račun.

Obveznost izdaje posebne pisne listine

914. člen

(1) Turistična agencija mora izdati osebam, ki jih pošilja gostincu po alotmajski pogodbi, posebno pisno listino.

(2) Posebna pisna listina se glasi na ime ali na določeno skupino, je neprenosna in vsebuje naročilo gostincu, naj nudi storitve, ki so v njej navedene.

(3) Posebna pisna listina je dokaz, da je oseba klient turistične agencije, ki je z gostincem sklenila alotmajsko pogodbo.

(4) Na podlagi posebne pisne listine se obračunavajo vzajemne terjatve med turistično agencijo in gostincem.

3. ODDELEK: OBVEZNOSTI GOSTINCA

Obveznost oddaje dogovorjenih nastanitvenih zmogljivosti

915. člen

(1) Gostinec prevzema dokončno in nepreklicno obveznost, da bo v določenem času dal v uporabo dogovorjeno število ležišč in nudil osebam, ki jih pošilja turistična agencija, v posebni pisni listini navedene storitve.

(2) Gostinec ne sme skleniti z drugo turistično agencijo pogodbe, s katero bi ji oddal zmogljivosti, ki so že najete po alotmajski pogodbi.

Obveznost enakega ravnanja

916. člen

Gostinec je dolžan nuditi osebam, ki jih pošlje turistična agencija, storitve pod enakimi pogoji kot tistim, s katerimi je neposredno sklenil pogodbo o gostinskih storitvah.

Obveznost gostinca, da ne spreminja cen za storitve

917. člen

(1) Gostinec ne sme spremeniti dogovorjenih cen, če o tem ne obvesti turistične agencije najmanj šest mesecev vnaprej, razen če se spremeni menjalni tečaj valut, ki vplivajo na dogovorjeno ceno.

(2) Nove cene se smejo zaračunavati šele mesec dni potem, ko jih prejme turistična agencija.

(3) Nove cene ne veljajo za storitve, za katere je gostincu že poslan seznam gostov.

(4) Nikakor pa spremembe cene nimajo učinka na rezervacije, ki jih je gostinec potrdil.

Obveznost plačila provizije

918. člen

(1) Gostinec je dolžan plačati turistični agenciji provizijo od prometa, ki ga je imel po alotmajski pogodbi.

(2) Provizija se določa v odstotku od cene opravljenih gostinskih storitev.

(3) Če odstotek provizije ni določen v pogodbi, gre turistični agenciji provizija, ki je določena v njenih splošnih poslovnih pogojih, če teh ni, pa provizija po poslovnih običajih.

4. ODDELEK: PRAVICA TURISTIČNE AGENCIJE, DA ODSTOPI OD POGODBE

Pravica do odstopa od najetih nastanitvenih zmogljivosti

919. člen

(1) Turistična agencija sme začasno odstopiti od uporabe najetih nastanitvenih zmogljivosti, ne da bi s tem odstopila od alotmajske pogodbe in ne da bi morala zato povrniti škodo gostincu, če mu v dogovorjenem roku pošlje obvestilo o odstopu.

(2) Če rok za obvestilo o odstopu ni določen v pogodbi, veljajo zanj poslovni običaji v gostinstvu.

(3) Če obvestila o odstopu ne dobi v določenem roku, ima gostinec pravico do povračila škode.

(4) Če pošlje obvestilo o odstopu v dogovorjenem roku, sme turistična agencija odstopiti od pogodbe v celoti, ne da bi morala povrniti škodo.

Obveznost turistične agencije, da zasede najete zmogljivosti

920. člen

(1) V alotmajski pogodbi je lahko določeno posebej, da mora turistična agencija zasedati najete gostinske zmogljivosti.

(2) Če turistična agencija v takem primeru ne zasede najetih gostinskih zmogljivosti, mora gostincu plačati za neizkoriščeno ležišče na dan.

(3) Turistična agencija tedaj nima pravice s pravočasnim obvestilom bodisi delno ali v celoti odpovedati pogodbo.

XXVI. POGLAVJE: ZAVAROVALNA POGODBA

1. ODDELEK: SKUPNE DOLOČBE ZA PREMOŽENJSKA IN OSEBNA ZAVAROVANJA

1. odsek: SPLOŠNE DOLOČBE

Pojem

921. člen

Z zavarovalno pogodbo se zavarovalec zavezuje, da bo zavarovalnici plačal zavarovalno premijo ali prispevek, zavarovalnica pa se zavezuje, da bo, če se zgodi dogodek, ki pomeni zavarovalni primer, izplačala zavarovancu ali nekemu tretjemu zavarovalnino ali odškodnino ali storila kaj drugega.

Zavarovalni primer

922. člen

(1) Dogodek, glede na katerega se sklene zavarovanje (zavarovalni primer), mora biti bodoč, negotov in neodvisen od izključne volje pogodbenikov.

(2) Zavarovalna pogodba je nična, če je tedaj, ko je bila sklenjena, zavarovalni primer že nastal, če je bil že v nastajanju ali je bilo gotovo, da bo nastal, ali če je tedaj že prenehala možnost, da bi nastal.

(3) Če pa je bilo dogovorjeno, da bo z zavarovanjem zajet določen čas pred sklenitvijo pogodbe, je pogodba nična le, če je bilo tedaj, ko je bila sklenjena, zainteresirani stranki znano, da je zavarovalni primer že nastal oziroma da je že prenehala možnost, da bi nastal.

Izključitev nekaterih zavarovanj

923. člen

(1) Določbe tega poglavja se ne uporabljajo za plovno zavarovanje in tudi ne za tista druga zavarovanja, glede katerih se uporabljajo pravila o plovbnem zavarovanju.

(2) Navedene določbe se prav tako ne uporabljajo za zavarovanje terjatev, kot tudi ne za razmerja iz pozavarovanja.

Odmik od določb tega poglavja

924. člen

(1) Pogodba se sme odmakniti samo od tistih določb tega poglavja, v katerih je to izrecno dopustno, ter od tistih, ki pogodbenikom omogočajo ravnati tako, kakor hočejo.

(2) Odmik od drugih določb, če ni prepovedan s tem ali s kakšnim drugim zakonom, je dopusten samo, če je v nedvomnem interesu zavarovanca.

2. odsek: SKLENITEV POGODBE

Kdaj je pogodba sklenjena

925. člen

(1) Zavarovalna pogodba je sklenjena, ko pogodbenika podpišeta zavarovalno polico ali potrdilo o kritju.

(2) Pisna ponudba zavarovalnici za sklenitev zavarovalne pogodbe veže ponudnika, če ni določil krajšega roka, osem dni od dneva, ko je prispela k zavarovalnici; če je potreben zdravniški pregled, pa trideset dni.

(3) Če zavarovalnica v tem roku ne odkloni ponudbe, ki se ne odmika od pogojev, po katerih sklepa predlagano zavarovanje, se šteje, da je ponudbo sprejela in da je pogodba sklenjena.

(4) V tem primeru se šteje pogodba za sklenjeno, ko je ponudba prispela k zavarovalnici.

Polica in potrdilo o kritju

926. člen

(1) V polici morajo biti navedeni: pogodbeni stranki; zavarovana stvar oziroma zavarovana oseba, nevarnost (riziko), ki jo zajema zavarovanje, trajanje zavarovanja in doba kritja, zavarovalna vsota ali, da je zavarovanje neomejeno; premija ali prispevek; dan, ko je bila izdana polica, in podpisa pogodbenih strank.

(2) Zavarovalno polico sme začasno nadomeščati potrdilo o kritju, v katero so vpisane bistvene sestavine pogodbe.

(3) Zavarovalnica je dolžna opozoriti zavarovalca, da so splošni in posebni zavarovalni pogoji sestavni del pogodbe, in mu izročiti njihovo besedilo, če niso natisnjeni že na sami polici.

(4) Izpolnitev obveznosti iz prejšnjega odstavka mora biti ugotovljena na polici.

(5) Če se kakšno določilo splošnih ali posebnih pogojev in kakšno določilo iz police ne ujemata, velja določilo police; če pa se ne ujema kakšno natisnjeno določilo police in kakšno njeno določilo v rokopisu, velja slednje.

(6) Po sporazumu med pogodbenikoma se lahko polica glasi na določeno osebo, po odredbi ali na prinosnika.

Zavarovanje brez police

927. člen

V zavarovalnih pogojih so lahko določeni primeri, pri katerih nastane pogodbeno razmerje iz zavarovanja s samim plačilom premije.

Sklenitev pogodbe v imenu drugega brez pooblastila

928. člen

(1) Kdor sklene zavarovalno pogodbo v imenu drugega brez njegovega pooblastila, je odgovoren zavarovalnici za obveznosti iz pogodbe vse dotlej, dokler je tisti, v čigar imenu jo je sklenil, ne odobri.

(2) Zainteresirani lahko odobri pogodbo tudi, ko je že nastal zavarovalni primer.

(3) Če je odobritev odklonjena, dolguje zavarovalec premijo za zavarovalno dobo, v kateri je bila zavarovalnica obveščena o odklonitvi odobritve.

(4) Ne odgovarja pa za obveznosti iz zavarovanja poslovodja brez naročila, ki je obvestil zavarovalnico, da nastopa brez pooblastila v imenu in na račun drugega.

Zavarovanje na tuj račun ali na račun tistega, katerega se tiče

929. člen

(1) Pri zavarovanju na tuj račun ali na račun tistega, katerega se zavarovanje tiče, mora plačevati premijo in izpolnjevati druge obveznosti iz pogodbe zavarovalec; vendar ne more izvrševati pravic iz zavarovanja, čeprav ima v rokah polico, če v to ne privoli tisti, čigar interes je bil zavarovan in ki mu te pravice gredo.

(2) Zavarovalec ni dolžan izročiti zainteresirani osebi police, dokler mu ta ne povrne premij, ki jih je plačal zavarovalnici, in stroškov pogodbe.

(3) Zavarovalec ima prednostno pravico do poplačila teh terjatev iz dolžnega povračila in pravico zahtevati njihovo plačilo neposredno od zavarovalnice.

(4) Zavarovalnica lahko uveljavlja proti vsakemu upravičencu iz zavarovanja na tuj račun vse ugovore, ki jih ima iz pogodbe proti zavarovalcu.

Zavarovalni zastopniki

930. člen

(1) Kadar zavarovalnica nekoga pooblasti, da jo zastopa, ne določi pa obsega njegovih pooblastil, tedaj je zastopnik upravičen, da v njenem imenu in na njen račun sklepa zavarovalne pogodbe, da sklepa pogodbe o spremembah pogodb ali o podaljšanju njihove veljavnosti, da izdaja zavarovalne police ter pobira premije in sprejema izjave, naslovljene na zavarovalnico.

(2) Če je zavarovalnica omejila pooblastila svojega zastopnika, zavarovalec pa tega ni vedel, se šteje, kot da teh omejitev sploh ni bilo.

3. odsek: OBVEZNOSTI ZAVAROVANCA OZIROMA ZAVAROVALCA

I. PRIJAVA OKOLIŠČIN, KI SO POMEMBNE ZA OCENITEV NEVARNOSTI

Dolžnost prijavljanja

931. člen

Zavarovalec je dolžan ob sklenitvi pogodbe prijaviti zavarovalnici vse okoliščine, ki so pomembne za ocenitev nevarnosti in so mu znane ali mu niso mogle ostati neznane.

Namerna neresnična prijava ali zamolčanje

932. člen

(1) Če je zavarovalec namenoma neresnično prijavil ali namenoma zamolčal kakšno okoliščino take narave, da zavarovalnica ne bi sklenila pogodbe, če bi vedela za resnično stanje stvari, lahko zavarovalnica zahteva razveljavitev pogodbe.

(2) Če je bila pogodba razveljavljena iz razlogov, navedenih v prejšnjem odstavku, obdrži zavarovalnica že plačane premije in ima pravico zahtevati plačilo premije za zavarovalno dobo, v kateri je zahtevala razveljavitev pogodbe.

(3) Pravica zavarovalnice, da zahteva razveljavitev zavarovalne pogodbe, preneha, če v treh mesecih od dneva, ko je zvedela za neresničnost prijave ali za zamolčanje, ne izjavi zavarovalcu, da jo namerava uporabiti.

Nenamerna neresničnost ali nepopolnost prijave

933. člen

(1) Če je zavarovalec kaj neresnično prijavil ali je opustil dolžno obvestilo, pa tega ni storil namenoma, lahko zavarovalnica po svoji izbiri v enem mesecu od dneva, ko je zvedela za neresničnost ali nepopolnost prijave, odstopi od pogodbe, ali predlaga zvišanje premije v sorazmerju z večjo nevarnostjo.

(2) V takem primeru preneha pogodba po izteku štirinajstih dni od dneva, ko je zavarovalnica sporočila zavarovalcu svoj odstop od pogodbe; če predlaga zvišanje premije, pa je pogodba po samem zakonu razdrta, če zavarovalec ne sprejme predloga v štirinajstih dneh od dneva, ko ga je prejel.

(3) Če se pogodba razdre, mora zavarovalnica vrniti del premije, ki odpada na čas do konca zavarovalne dobe.

(4) Če je zavarovalni primer nastal prej, preden je bila ugotovljena neresničnost ali nepopolnost prijave, ali pozneje, vendar pred razdrtjem pogodbe oziroma pred dosego sporazuma o zvišanju premije, se zavarovalnina zmanjša v sorazmerju med stopnjo plačanih premij in stopnjo premij, ki bi morale biti plačane glede na resnično nevarnost.

Razširitev uporabe prejšnjih členov

934. člen

Določbe prejšnjih členov o posledicah neresnične prijave ali zamolčanja okoliščin, ki so pomembne za ocenitev nevarnosti, se uporabljajo tudi pri zavarovanjih, sklenjenih v imenu in na račun drugega, v korist tretjega, na tuj račun ali na račun tistega, katerega se tičejo, če so te osebe vedele za neresničnost prijave ali za zamolčanje okoliščin, ki so pomembne za ocenitev nevarnosti.

Primeri, v katerih se zavarovalnica ne more sklicevati na neresničnost ali nepopolnost prijave

935. člen

(1) Zavarovalnica, ki so ji bile tedaj, ko je bila sklenjena pogodba, znane ali ji niso mogle ostati neznane okoliščine, pomembne za ocenitev nevarnosti, zavarovalec pa jih je neresnično prijavil ali zamolčal, se ne more sklicevati na neresničnost prijave ali na zamolčanje.

(2) To velja tudi v primeru, če je zavarovalnica zvedela za te okoliščine med trajanjem zavarovanja, ni pa uporabila pravic, katere ji daje zakon.

II. PLAČEVANJE PREMIJE

Dolžnost plačevanja in sprejemanja premije

936. člen

(1) Zavarovalno premijo je dolžan plačati zavarovalec, vendar pa je zavarovalnica dolžna sprejeti premijo od vsakogar, kdor ima za to plačilo pravni interes.

(2) Premija se plačuje v dogovorjenih rokih; če jo je treba plačati naenkrat, se plača ob sklenitvi pogodbe.

(3) Premijo je treba plačati v kraju, v katerem ima zavarovalec sedež oziroma prebivališče, če ni v pogodbi določen kakšen drug kraj.

Posledice, če premija ni plačana

937. člen

(1) Če je dogovorjeno, da je treba premijo plačati ob sklenitvi pogodbe, začne teči obveznost zavarovalnice, da izplača v pogodbi določeno zavarovalnino ali odškodnino, naslednji dan po vplačilu premije.

(2) Če je dogovorjeno, da je treba premijo plačati po sklenitvi pogodbe, začne teči obveznost zavarovalnice, da izplača v pogodbi določeno zavarovalnino ali odškodnino, na dan, ki je v pogodbi določen kot dan začetka zavarovanja.

(3) Obveznost zavarovalnice, da izplača v pogodbi dogovorjeno zavarovalnino ali odškodnino pa preneha v primeru, če zavarovalec ne plača do zapadlosti zavarovalne premije, ki je zapadla po sklenitvi pogodbe, in tega tudi ne stori kdo drug, ki je za to zainteresiran, po tridesetih dneh od dneva, ko je bilo zavarovalcu vročeno priporočeno pismo zavarovalnice z obvestilom o zapadlosti premije, pri čemer pa ta rok ne more izteči prej, preden ne preteče trideset dni od zapadlosti premije.

(4) Zavarovalnica lahko po izteku roka iz tretjega odstavka tega člena, če je zavarovalec v zamudi s plačilom premije, ki jo je treba plačati po sklenitvi pogodbe, oziroma druge in naslednjih premij, razdre zavarovalno pogodbo brez odpovednega roka, s tem da razdrtje zavarovalne pogodbe nastopi z iztekom roka iz tretjega odstavka tega člena in s prenehanjem zavarovalnega kritja, če je bil zavarovalec na to opozorjen v priporočenem pismu z obvestilom o zapadlosti premije in o prenehanju zavarovalnega kritja.

(5) Če zavarovalec plača premijo po izteku roka iz tretjega odstavka tega člena, vendar v enem letu od zapadlosti premije, je zavarovalnica dolžna, če nastane zavarovalni primer, plačati odškodnino oziroma zavarovalnino od 24. ure po plačani premiji in zamudnih obresti.

(6) Določbe tega člena se ne uporabljajo za življenjsko zavarovanje in zdravstveno zavarovanje.

III. OBVEŠČANJE ZAVAROVALNICE O SPREMEMBAH NEVARNOSTI

Povečanje nevarnosti

938. člen

(1) Pri premoženjskem zavarovanju je zavarovalec dolžan obvestiti zavarovalnico o vsaki spremembi okoliščin, ki utegne biti pomembna za ocenitev nevarnosti; pri osebnem zavarovanju je to dolžan samo, če je postala nevarnost večja zaradi tega, ker je zavarovana oseba spremenila delo.

(2) Zavarovalnico mora nemudoma obvestiti o večji nevarnosti, če se je nevarnost povečala s kakšnim njegovim ravnanjem; če pa se je nevarnost povečala brez njegovega sodelovanja, jo mora obvestiti v štirinajstih dneh, odkar je za to zvedel.

(3) Če je povečanje nevarnosti tolikšno, da zavarovalnica ne bi sklenila pogodbe, če bi bilo tako stanje takrat, ko je bila sklenjena, lahko odstopi od pogodbe.

(4) Če pa je povečanje nevarnosti tolikšno, da bi bila zavarovalnica sklenila pogodbo samo proti večji premiji, če bi bilo tako stanje takrat, ko je bila sklenjena, lahko predlaga zavarovalcu novo višino premije.

(5) Če zavarovalec ne privoli v novo višino premije v štirinajstih dneh, ko prejme tak predlog, preneha pogodba po samem zakonu.

(6) Vendar ostane pogodba v veljavi in zavarovalnica ni več upravičena predlagati zavarovalcu nove višine premije ali odstopiti od pogodbe, če teh svojih pravic ne izkoristi v tridesetih dneh od dneva, ko je kakorkoli zvedela za povečanje nevarnosti, ali če še pred iztekom tega roka na kakšen način pokaže, da se strinja s podaljšanjem pogodbe (če sprejme premijo, izplača zavarovalnino za zavarovalni primer, ki je nastal po tem povečanju, ipd.).

Če medtem nastane zavarovalni primer

939. člen

Če nastane zavarovalni primer, preden je bila zavarovalnica obveščena o povečanju nevarnosti, ali potem, ko je bila o tem obveščena, vendar prej, preden je odstopila od pogodbe ali se z zavarovalcem sporazumela o povečanju premije, se zavarovalnina zmanjša v sorazmerju med plačanimi premijami in premijami, ki bi morale biti plačane glede na povečano nevarnost.

Zmanjšanje nevarnosti

940. člen

(1) Če se je po sklenitvi zavarovalne pogodbe zmanjšala nevarnost, ima zavarovalec pravico zahtevati ustrezno zmanjšanje premije, šteto od dneva, ko je o zmanjšanju obvestil zavarovalnico.

(2) Če zavarovalnica ne privoli v zmanjšanje premije, lahko zavarovalec odstopi od pogodbe.

Obveznost obvestitve o nastalem zavarovalnem primeru

941. člen

(1) Zavarovalec mora, razen pri življenjskem in zdravstvenem zavarovanju, obvestiti zavarovalnico o nastalem zavarovalnem primeru najpozneje v treh dneh od dneva, ko zanj zve.

(2) Če te svoje obveznosti ne izpolni v določenem času, mora zavarovalnici povrniti morebitno škodo, ki jo ima ta zaradi tega.

Ničnost določil o izgubi pravice

942. člen

Nična so pogodbeno določila, po katerih bi zavarovanec izgubil pravico do odškodnine ali zavarovalne vsote, če po nastanku zavarovalnega primera ne bi izpolnil katere izmed predpisanih ali dogovorjenih obveznosti.

4. odsek: OBVEZNOSTI ZAVAROVALNICE

Izplačilo odškodnine ali dogovorjene vsote

943. člen

(1) Če nastane zavarovalni primer, mora zavarovalnica izplačati zavarovalnino ali odškodnino v dogovorjenem roku, ki ne sme biti daljši kot štirinajst dni, šteto od dneva, ko je dobila obvestilo, da je zavarovalni primer nastal.

(2) Če pa je za ugotovitev obstoja obveznosti zavarovalnice ali njenega zneska potreben določen čas, začne teči ta rok od dneva, ko sta bila ugotovljena obstoj in znesek njene obveznosti.

(3) Če znesek njene obveznosti ni ugotovljen v roku iz prvega odstavka tega člena, mora zavarovalnica upravičencu na njegovo zahtevo izplačati nesporni del svoje obveznosti kot predujem.

Izključitev odgovornosti zavarovalnice pri nameri in prevari

944. člen

Če je zavarovalec, zavarovanec ali upravičenec povzročil zavarovalni primer namenoma ali s prevaro, zavarovalnica ni zavezana za nikakršne dajatve, nasprotno pogodbeno določilo pa je nično.

Ugovori zavarovalnice

945. člen

(1) Zoper zahtevke prinosnika police in zoper zahtevke koga drugega, ki se nanjo sklicuje, lahko zavarovalnica uveljavlja vse ugovore, ki jih ima v zvezi s pogodbo proti tistemu, s katerim je sklenila zavarovalno pogodbo.

(2) Izjemoma sme zavarovalnica uveljavljati zoper zahtevke tretjega pri prostovoljnem zavarovanju pred odgovornostjo in zoper zahtevke imetnikov določenih pravic na zavarovani stvari, katerih pravica je z uničene ali poškodovane zavarovane stvari po samem zakonu prešla na odškodnino iz zavarovanja, samo ugovore, ki so nastali, preden je nastal zavarovalni primer.

5. odsek: TRAJANJE ZAVAROVANJA

Začetek učinkovanja zavarovanja

946. člen

(1) Če ni drugače dogovorjeno, učinkuje zavarovalna pogodba od štiriindvajsete ure dneva, ki je v polici označen kot dan začetka zavarovanja, pa vse do konca zadnjega dneva časa, za katerega je zavarovanje sklenjeno. Šteje se, da trajanje zavarovanja ni določeno, če je v zavarovalni pogodbi dogovorjen rok trajanja z možnostjo, da se pogodba podaljšuje za enako časovno obdobje, če stranki pred zapadlostjo premije, ki je določena v zavarovalnih pogojih, ne odpovesta pogodbe.

(2) Če trajanje zavarovanja ni določeno v pogodbi, sme vsaka stranka od nje odstopiti z dnem zapadlosti premije, le da mora o tem pisno obvestiti drugo stranko najmanj tri mesece pred zapadlostjo premije.

(3) Če je zavarovanje sklenjeno za več kot tri leta, sme po preteku tega časa vsaka stranka z odpovednim rokom šestih mesecev odstopiti od pogodbe s tem, da to pisno sporoči drugi stranki.

(4) S pogodbo ni mogoče izključiti pravice stranke do odstopa od pogodbe, določene v prejšnjih odstavkih.

(5) Določbe tega člena ne veljajo za življenjsko in zdravstveno zavarovanje.

Vpliv stečaja na zavarovanje

947. člen

(1) Če pride zavarovalec v stečaj, se zavarovanje nadaljuje, vendar ima vsaka stranka pravico odstopiti od pogodbe, v treh mesecih od dneva, ko je bil uveden stečaj; v tem primeru gre v stečajno maso zavarovalca del plačane premije, ki ustreza preostalemu času zavarovanja.

(2) V stečaju zavarovalnice neha zavarovalna pogodba veljati po izteku tridesetih dni od dneva, ko je bil stečaj uveden.

2. ODDELEK: PREMOŽENJSKO ZAVAROVANJE

1. odsek: SPLOŠNE DOLOČBE

Zavarovalni interes

948. člen

(1) Premožensko zavarovanje lahko sklene vsak, kdor ima interes, da ne nastane zavarovalni primer, ker bi mu sicer nastala kakšna premoženjska izguba.

(2) Pravice iz zavarovanja imajo lahko samo tisti, ki so imeli ob nastanku škode premoženjski interes za to, da zavarovalni primer ne bi nastal.

Namen premoženjskega zavarovanja

949. člen

(1) S premoženjskim zavarovanjem se zagotavlja povrnitev škode, ki bi nastala v zavarovančevem premoženju, če bi nastal zavarovalni primer.

(2) Zavarovalnina ne more biti večja od škode, ki je zavarovancu nastala z nastankom zavarovalnega primera.

(3) Pri zavarovanju posevkov in plodov ter drugih zemeljskih proizvodov se škoda ugotavlja glede na vrednost, ki bi jo ti imeli ob spravljanju, če ni drugače dogovorjeno.

(4) Veljavna so pogodbeno določila, s katerimi se zavarovalnina omejuje na manjši znesek od škode.

(5) Pri ugotavljanju škode se upošteva izgubljeni dobiček samo, če je bilo to dogovorjeno.

(6) Če nastane v isti zavarovalni dobi zaporedoma več zavarovalnih primerov, se za vsakega izmed njih določi in izplača popolna zavarovalnina iz zavarovanja glede na celo zavarovalno vsoto, brez zmanjšanja za znesek v tej dobi že izplačanih odškodnin.

(7) Če je bila z zavarovalno pogodbo vrednost zavarovane stvari sporazumno ugotovljena, se zavarovalnina določi po tej vrednosti, razen če zavarovalnica dokaže, da je v pogodbi določena vrednost znatno večja od resnične vrednosti, in če za to razliko ni utemeljenega razloga (kot je na primer zavarovanje rabljene stvari na vrednost takšne nove stvari ali zavarovanje subjektivne vrednosti).

Preprečevanje zavarovalnega primera in reševanje

950. člen

(1) Zavarovanec je dolžan storiti predpisane, dogovorjene in vse druge ukrepe, ki so potrebni zato, da se prepreči nastanek zavarovalnega primera; če zavarovalni primer nastane, pa mora ukreniti vse, kar je v njegovih močeh, da omeji škodljive posledice.

(2) Zavarovalnica mora povrniti stroške, izgube in drugo škodo, povzročeno z razumnim poskusom, da bi se odvrnila neposredna nevarnost za nastanek zavarovalnega primera, ter s poskusom, da bi se omejile njegove škodljive posledice, in sicer tudi tedaj, če so bili ti poskusi brezuspešni.

(3) Zavarovalnica je dolžna dati to povračilo celo tedaj, če skupaj s povračilom škode od zavarovalnega primera presega zavarovalno vsoto.

(4) Če zavarovanec ne izpolni svoje obveznosti preprečevanja zavarovalnega primera ali obveznosti reševanja in za to nima opravičila, se obveznost zavarovalnice zmanjša za toliko, za kolikor je zaradi tega nastala večja škoda.

Prepustitev poškodovane zavarovane stvari

951. člen

Če ni drugače dogovorjeno, zavarovanec nima pravice, da bi po nastanku zavarovalnega primera prepustil zavarovalnici poškodovano zavarovano stvar in zahteval od nje izplačilo zavarovalnine v višini cele zavarovalne vsote.

Uničenje stvari zaradi dogodka, ki ni bil predviden v polici

952. člen

(1) Če se zavarovana stvar ali stvar, ki je bilo v zvezi z njeno rabo sklenjeno zavarovanje pred odgovornostjo, uniči v zavarovalni dobi zaradi kakšnega dogodka, ki ni bil predviden v polici, pogodba poslej neha veljati in mora zavarovalnica zavarovalcu vrniti del premije, sorazmeren preostalemu času.

(2) Če se ena ali več z isto pogodbo obseženih stvari uniči zaradi kakšnega dogodka, ki ni bil predviden v polici, ostane zavarovanje glede ostalih stvari še naprej v veljavi, ob spremembah, ki so potrebne zaradi zmanjšanja zavarovanega predmeta.

2. odsek: OMEJITEV ZAVAROVANIH NEVARNOSTI

Škoda, ki je krita z zavarovanjem

953. člen

(1) Zavarovalnica je dolžna povrniti škodo, nastalo po naključju ali po krivdi zavarovalca, zavarovanca ali zavarovalnega upravičenca, razen če je glede določene škode taka njena obveznost v zavarovalni pogodbi izrecno izključena.

(2) Ni odgovorna za škodo, ki jo te osebe povzročijo namenoma, in je nično določilo v polici, po katerem bi bila odgovorna tudi v tem primeru.

(3) Če pa nastopi zavarovalni primer, je zavarovalnica dolžna povrniti vsako škodo, ki jo je povzročil kdo, za katerega ravnanje zavarovanec kakorkoli odgovarja, ne glede na to, ali je bila škoda povzročena iz malomarnosti ali namenoma.

Škoda, povzročena zaradi napak zavarovane stvari

954. člen

Zavarovalnica ne odgovarja za škodo na zavarovani stvari, ki izvira iz njenih napak, razen če je bilo drugače dogovorjeno.

Škoda, povzročena z vojnimi operacijami

955. člen

(1) Zavarovalnica ni dolžna povrniti škode, ki je bila povzročena z vojnimi operacijami, razen če je bilo drugače dogovorjeno.

(2) Zavarovalnica mora dokazati, da je škodo povzročil tak dogodek.

3. odsek: NADZAVAROVANJE IN POGODBA Z VEČ ZAVAROVALNICAMI

Nadzavarovanje

956. člen

(1) Če si je pri sklenitvi pogodbe ena stranka pomagala s prevaro in si tako izgovorila zavarovalno vsoto, ki je večja od resnične vrednosti zavarovane stvari, sme druga stranka zahtevati razveljavitev pogodbe.

(2) Če je dogovorjena zavarovalna vsota večja od vrednosti zavarovane stvari, pri tem pa nobena stranka ni ravnala nepošteno, ostane pogodba v veljavi, zavarovalna vsota se zniža do resnične vrednosti zavarovane stvari, premije pa se sorazmerno zmanjšajo.

(3) V obeh primerih obdrži poštena zavarovalnica prejete premije in ima pravico do nezmanjšane premije za tekočo dobo.

Poznejše zmanjšanje vrednosti

957. člen

Če se zavarovana vrednost med trajanjem zavarovanja zmanjša, ima vsaka pogodbeni stranka pravico do ustreznega znižanja zavarovalne vsote in premije, začeni z dnem, ko je svoj zahtevek za znižanje sporočila drugi.

Večkratno in dvojno zavarovanje

958. člen

(1) Če je kakšna stvar zavarovana pri dveh ali več zavarovalnicah pred isto nevarnostjo, za isti interes in isti čas, tako da seštevek zavarovalnih vsot ne presega njene vrednosti (večkratno zavarovanje), odgovarja vsaka zavarovalnica za popolno izpolnitev obveznosti, nastalih iz pogodbe, ki jo je ona sklenila.

(2) Če pa seštevek zavarovalnih vsot presega vrednost zavarovane stvari (dvojno zavarovanje), vendar zavarovalec pri tem ni ravnal nepošteno, so vsa ta zavarovanja veljavna in ima vsaka zavarovalnica pravico do dogovorjene premije za zavarovalno dobo, ki je v teku, zavarovanec pa pravico zahtevati od vsake posamezne zavarovalnice zavarovalnino po z njo sklenjeni pogodbi, toda skupaj ne več kot znaša škoda.

(3) Če nastane zavarovalni primer, mora zavarovalec obvestiti o tem vsako zavarovalnico, ki je zavarovala isto nevarnost in ji sporočiti imena in naslove drugih zavarovalnic ter zavarovalne vsote posameznih z njimi sklenjenih pogodb.

(4) Po izplačilu odškodnine zavarovancu trpi vsaka zavarovalnica del zavarovalnine v tistem razmerju, v katerem sta zavarovalna vsota, za katero se je zavezala, in seštevek vseh zavarovalnih vsot; zavarovalnica, ki je plačala več, pa ima pravico zahtevati od drugih zavarovalnic povrnitev tistega, kar je več plačala.

(5) Če je kakšna pogodba sklenjena, ne da bi bila navedena zavarovalna vsota, ali z neomejenim kritjem, se šteje, da je sklenjena z najvišjo zavarovalno vsoto.

(6) Za delež, ki ga zavarovalnica ne more plačati, odgovarjajo druge zavarovalnice v sorazmerju s svojimi deleži.

(7) Če je zavarovalec sklenil zavarovalno pogodbo, s katero je nastalo dvojno zavarovanje, ne da bi vedel za prej sklenjeno zavarovanje, sme ne glede na to, ali je prejšnje zavarovanje sklenil on sam ali kdo drug, v enem mesecu od dneva, ko je za to zvedel, zahtevati ustrezno znižanje zavarovalne vsote in premij poznejšega zavarovanja; vendar obdrži zavarovalnica prejete premije in ima pravico do premije za tekočo dobo.

(8) Če je prišlo do dvojnega zavarovanja zato, ker se je med zavarovanjem zmanjšala vrednost zavarovane stvari, ima zavarovalec pravico do ustreznega znižanja zavarovalnih vsot in premij začevši od dneva, ko je svojo zahtevo za znižanje sporočil zavarovalnici.

(9) Če je pri nastanku dvojnega zavarovanja zavarovalec ravnal nepošteno, sme vsaka zavarovalnica zahtevati razveljavitev pogodbe, obdržati prejete premije in zahtevati nezmanjšano premijo za tekočo dobo.

Sozavarovanje

959. člen

Če je zavarovalna pogodba sklenjena z več zavarovalnicami, ki so se sporazumele o tem, da bodo skupaj trpele in delile nevarnost, odgovarja vsaka izmed zavarovalnic, ki so navedene v zavarovalni polici, zavarovancu za popolno zavarovalnino.

4. odsek: PODZAVAROVANJE

Podzavarovanje

960. člen

(1) Če se ugotovi, da je bila ob začetku zadevne zavarovalne dobe vrednost zavarovane stvari večja od zavarovalne vsote, se zavarovalnina, ki jo dolguje zavarovalnica, sorazmerno zmanjša, razen če je bilo drugače dogovorjeno.

(2) Zavarovalnica je dolžna dati popolno odškodnino vse do zneska zavarovalne vsote, če je bilo dogovorjeno, da razmerje med vrednostjo stvari in zavarovalno vsoto ni pomembno za določitev zavarovalnine.

5. odsek: PREHOD POGODBE IN IZPLAČILO ZAVAROVALNINE IZ ZAVAROVANJA DRUGEMU

Prehod pogodbe na pridobitelja zavarovane stvari

961. člen

(1) Pri odtujitvi zavarovane stvari in stvari, ki je bilo v zvezi z njeno rabo sklenjeno zavarovanje pred odgovornostjo, preidejo pravice in obveznosti zavarovalca po samem zakonu na pridobitelja, razen če ni drugače dogovorjeno.

(2) Če pa je odtujen samo del zavarovanih stvari, ki glede zavarovanja niso ločena celota, preneha zavarovalna pogodba po samem zakonu glede odtujenih stvari.

(3) Če se zaradi odtujitve stvari poveča ali zmanjša verjetnost, da bo nastal zavarovalni primer, se uporabljajo splošne določbe o povečanju ali zmanjšanju nevarnosti.

(4) Zavarovalec, ki ne obvesti zavarovalnice, da je bila zavarovana stvar odtujena, ostane v zavezi tudi za plačilo premij, ki zapadejo po dnevu odtujitve.

(5) Zavarovalnica in pridobitelj zavarovane stvari lahko odstopita od pogodbe s petnajstdnevnim odpovednim rokom, pri čemer morata to sporočiti drugi stranki najpozneje v tridesetih dneh, odkar sta zvedela za odtujitev

(6) Od pogodbe ni mogoče odstopiti, če se zavarovalna polica glasi na prinosnika ali po odredbi.

Dodelitev zavarovalnine imetnikom zastave in drugih pravic

962. člen

(1) Potem, ko nastane zavarovalni primer, imajo zastavne in druge pravice, ki so bile prej na zavarovani stvari, tako pri zavarovanju lastne stvari kot tudi pri zavarovanju tujih stvari zaradi obveznosti njihove hrambe in vrnitve, za predmet dolgovano zavarovalnino in je zavarovalnica ne sme izplačati zavarovancu brez soglasja upravičencev.

(2) Ti lahko zahtevajo neposredno od zavarovalnice, da jim v mejah zavarovalne vsote po zakonitem vrstnem redu izplača njihove terjatve.

(3) Vendar ostane izplačilo zavarovalnine zavarovancu veljavno, če zavarovalnica ob izplačilu ni vedela in ni bila dolžna vedeti za te pravice.

6. odsek: PREHOD ZAVAROVANČEVIIH PRAVIC NASPROTI ODGOVORNI OSEBI NA ZAVAROVALNICO (SUBROGACIJA)

Subrogacija

963. člen

(1) Z izplačilom odškodnine iz zavarovanja preidejo do višine izplačane zavarovalnine po samem zakonu na zavarovalnico vse zavarovančeve pravice nasproti tistemu, ki je kakorkoli odgovoren za škodo.

(2) Če je po zavarovančevi krivdi ta prehod pravic na zavarovalnico v celoti ali delno onemogočen, je zavarovalnica v ustrezni meri prosta svojih obveznosti nasproti zavarovancu.

(3) Prehod pravic od zavarovanca na zavarovalnico ne sme biti v škodo zavarovancu; če je zavarovalnina, ki jo je dobil od zavarovalnice, iz kateregakoli vzroka nižja od škode, ki mu je nastala, ima zavarovanec pravico dobiti iz sredstev odgovorne osebe izplačan ostanek odškodnine pred izplačilom terjatve zavarovalnice iz naslova pravic, ki so prešle nanjo.

(4) Ne glede na pravilo o prehodu zavarovančevih pravic na zavarovalnico pa te pravice ne preidejo nanjo, če je škodo povzročil nekdo, ki je zavarovančev sorodnik v ravni vrsti, ali nekdo, za katerega ravnanje zavarovanec odgovarja ali živi z njim v istem gospodinjstvu, ali pa nekdo, ki je delavec pri zavarovancu, razen če je kdo od teh škodo povzročil namenoma.

(5) Če pa je bil kdo izmed tistih, ki so omenjeni v prejšnjem odstavku, zavarovan pred odgovornostjo, sme zavarovalnica zahtevati od njegove zavarovalnice povrnitev zneska, ki ga je izplačala zavarovancu.

7. odsek: ZAVAROVANJE PRED ODGOVORNOSTJO

Odgovornost zavarovalnice

964. člen

(1) Pri zavarovanju pred odgovornostjo odgovarja zavarovalnica za škodo, nastalo z zavarovalnim primerom, le, če tretji oškodovanec zahteva odškodnino.

(2) Zavarovalnica trpi v mejah zavarovalne vsote stroške spora o zavarovančevi odgovornosti.

Lastna pravica oškodovanca in direktna tožba

965. člen

(1) Pri zavarovanju pred odgovornostjo lahko oškodovanec zahteva neposredno od zavarovalnice povrnitev škode, ki mu je nastala zaradi dogodka, za katerega odgovarja zavarovanec, toda največ do zneska njene obveznosti.

(2) Oškodovanec ima od takrat, ko nastane zavarovalni primer, lastno pravico do odškodnine iz zavarovanja in nobena poznejša sprememba v pravicah zavarovanca nasproti zavarovalnici ne vpliva na njegovo pravico do odškodnine.

3. ODDELEK: OSEBNA ZAVAROVANJA

1. odsek: SPLOŠNE DOLOČBE

Določitev zavarovalne vsote

966. člen

V pogodbah o osebnem zavarovanju (življenjsko in nezgodno zavarovanje) se višina zavarovalne vsote, ki jo mora zavarovalnica plačati, če nastane zavarovalni primer, določi v polici po sporazumu med pogodbenima strankama.

Polica življenjskega zavarovanja

967. člen

(1) Poleg sestavin, ki jih mora imeti vsaka polica, morajo biti v polici življenjskega zavarovanja navedeni: ime in priimek osebe, na katere življenje se nanaša zavarovanje, dan njenega rojstva in dogodek ali rok, od katerega je odvisen nastanek pravice zahtevati izplačilo zavarovalne vsote.

(2) Polica življenjskega zavarovanja se lahko glasi na določeno ime ali po odredbi, ne more pa se glasiti na prinosnika.

(3) Da bi bil indosament police po odredbi veljaven, je potrebno, da vsebuje ime upravičenca, da je datiran in da ga je podpisal indosant.

Starost zavarovalca oziroma zavarovane osebe

968. člen

Ne glede na splošne določbe tega poglavja o posledicah neresničnih prijav in zamolčanju okoliščin, ki so pomembne za ocenitev nevarnosti, veljajo za neresnične prijave starosti v pogodbah o življenjskem zavarovanju tale pravila:

1. pogodba o življenjskem zavarovanju je nična, zavarovalnica pa v vsakem primeru dolžna vrniti vse prejete premije, če je bila ob njeni sklenitvi neresnično prijavljena starost zavarovalca oziroma zavarovane osebe, njena resnična starost pa presega starostno mejo, do katere zavarovalnica po svojih pogojih in cenikih sklepa življenjska zavarovanja;
2. če je bilo neresnično prijavljeno, da ima zavarovalec oziroma zavarovana oseba manj let, njena resnična starost pa ne presega meje, do katere zavarovalnica sklepa življenjska zavarovanja, je pogodba veljavna, zavarovalna vsota pa se zmanjša v sorazmerju med dogovorjeno premijo in premijo, predvideno za življenjsko zavarovanje zavarovančevih let;
3. če ima zavarovalec oziroma zavarovana oseba manj let, kot je bilo prijavljeno ob sklenitvi pogodbe, se premija zmanjša za ustrezen znesek, zavarovalnica pa mora vrniti razliko med prejetimi premijami in premijami, do katerih ima pravico.

Posledice neplačane premije in zmanjšanje zavarovalne vsote

969. člen

(1) Če pri življenjskem zavarovanju zavarovalec ob zapadlosti ne plača kakšne premije, zavarovalnica nima pravice sodno zahtevati njenega plačila.

(2) Če zavarovalec na zahtevo zavarovalnice, ki mu mora biti vročena s priporočenim pismom, ne plača zapadle premije v roku, ki je določen v pismu in ne sme biti krajši kot mesec dni, šteto od takrat, ko mu je bilo pismo vročeno, pa tega tudi ne stori kdo drug, ki je za to zainteresiran, sme zavarovalnica če so ji bile do tedaj plačane vsaj tri letne premije, le izjaviti zavarovalcu, da zmanjšuje zavarovalno vsoto na odkupno vrednost zavarovanja; če dotlej še niso bile plačane vsaj tri letne premije, lahko izjavi, da odstopa od pogodbe.

(3) Če je zavarovalni primer nastal, preden je bila pogodba razdrta ali zavarovalna vsota zmanjšana, se šteje, da je zavarovalna vsota zmanjšana oziroma pogodba razdrta, pač glede na to, ali so bile premije plačane vsaj za tri leta ali ne.

Zavarovanje tretjega

970. člen

(1) Življenjsko zavarovanje se lahko nanaša na življenje zavarovalca, lahko pa se nanaša tudi na življenje nekoga tretjega (zavarovana oseba).

(2) To velja tudi za nezgodno zavarovanje.

(3) Če se zavarovanje nanaša na primer smrti nekoga tretjega, je za veljavnost pogodbe potrebno njegovo pisno soglasje, ki ga da na polici ali na posebnem pismu ob podpisu police, z navedbo zavarovalne vsote.

Zavarovanje mladoletnikov in oseb, ki jim je vzeta poslovna sposobnost, za primer smrti

971. člen

(1) Nično je zavarovanje tretje osebe, ki še ni stara štirinajst let, in osebe, ki ji je popolnoma vzeta poslovna sposobnost, za primer smrti, zato mora zavarovalnica vrniti zavarovalcu vse premije, prejete iz takšne pogodbe.

(2) Za veljavno zavarovanje tretje osebe, ki je že stara štirinajst let, za primer smrti je potrebno pisno soglasje njenega zakonitega zastopnika in pisno soglasje zavarovane osebe same.

Kumuliranje odškodnine in zavarovalne vsote

972. člen

(1) Pri osebnem zavarovanju ne more imeti zavarovalnica, ki je izplačala zavarovalno vsoto, nikakršne pravice do odškodnine od tretjega, ki je odgovoren za nastanek zavarovalnega primera.

(2) Pravico do odškodnine od tretjega, ki je odgovoren za nastanek zavarovalnega primera, ima zavarovalec oziroma upravičenec, ne glede na njegovo pravico do zavarovalne vsote.

(3) Določbe prejšnjih dveh odstavkov se ne nanašajo na primer, ko je nezgodno zavarovanje sklenjeno kot zavarovanje pred odgovornostjo.

2. odsek: IZKLJUČENE NEVARNOSTI

Samomor zavarovalca oziroma zavarovane osebe

973. člen

(1) Z zavarovalno pogodbo za primer smrti ni zajeta smrt, če je njen vzrok samomor v prvem letu zavarovanja.

(2) Če pride do samomora v treh letih od dneva, ko je bila sklenjena pogodba, zavarovalnica ni dolžna izplačati upravičencu zavarovalne vsote, temveč le matematično rezervo pogodbe.

Umor zavarovalca oziroma zavarovane osebe

974. člen

Zavarovalnica je prosta obveznosti izplačati upravičencu zavarovalno vsoto, če je ta naklepno povzročil smrt zavarovalca oziroma zavarovane osebe; če pa so bile do takrat plačane vsaj tri letne premije, mora izplačati matematično rezervo pogodbe zavarovalcu, če se je pogodba nanašala na njegovo življenje, pa njegovim dedičem.

Namerna povzročitev nezgode

975. člen

Zavarovalnica je prosta obveznosti iz pogodbe o nezgodnem zavarovanju, če sta zavarovalec oziroma zavarovana oseba namenoma povzročila nezgodo.

Vojne operacije

976. člen

(1) Če je smrt zavarovanca posledica vojnih operacij, zavarovalnica ni dolžna izplačati upravičencu zavarovalne vsote, razen če ni drugače dogovorjeno, izplačati pa mu mora matematično rezervo iz pogodbe.

(2) Če ni dogovorjeno kaj drugega, je zavarovalnica prosta obveznosti iz pogodbe o nezgodnem zavarovanju, če so nezgodo povzročile vojne operacije.

Pogodbena izključitev nevarnosti

977. člen

S pogodbo o zavarovanju za primer smrti ali o nezgodnem zavarovanju so lahko iz zavarovanja izključene tudi druge nevarnosti.

3. odsek: PRAVICE ZAVAROVALCA PRED NASTANKOM ZAVAROVALNEGA PRIMERA

Odkup

978. člen

(1) Kadar je pogodba o življenjskem zavarovanju sklenjena za vse življenje zavarovalca ali zavarovane osebe, mora zavarovalnica zavarovalcu na njegovo zahtevo izplačati odkupno vrednost police, če se bile do tedaj plačane vsaj tri letne premije.

(2) V polici morajo biti navedeni pogoji, ob katerih sme zavarovalec zahtevati izplačilo njene odkupne vrednosti, ter način, kako se v skladu z zavarovalnimi pogoji ta vrednost izračunava.

(3) Pravice odkupa ne morejo uveljavljati upniki zavarovalca in tudi ne zavarovalni upravičenec; odkupno vrednost pa zavarovalnica upravičencu na njegovo zahtevo izplača, če je določitev upravičenca nepreklicna.

(4) Ne glede na prejšnji odstavek sme odkup police zahtevati upnik, ki mu je bila polica izročena v zastavo, če z zastavo zavarovana terjatev ob zapadlosti ni poravnana.

Predujem

979. člen

(1) Kadar je pogodba o življenjskem zavarovanju sklenjena za vse življenje zavarovalca ali zavarovane osebe, lahko zavarovalnica zavarovalcu na njegovo zahtevo izplača vnaprej del zavarovalne vsote do odkupne vrednosti police, ki ga zavarovalec pozneje lahko vrne.

(2) Od prejetega predujma mora zavarovalec plačevati določene obresti.

(3) Če zavarovalec zamudi s plačilom zapadlih obresti, se ravna, kot da je zahteval odkup.

(4) V zavarovalni polici morajo biti navedeni pogoji za predujem, možnost, da se na račun predujma prejeti znesek lahko vrne zavarovalnici, obrestna mera in posledice, če ne bi bile plačane zapadle obresti, kot je to določeno v zavarovalnih pogojih.

Zastava police

980. člen

(1) Polica življenjskega zavarovanja se lahko zastavi.

(2) Zastava police ima učinek nasproti zavarovalnici le, če je pisno obveščena, da je bila polica zastavljena določenemu upniku.

(3) Če se polica glasi po odredbi, se zastavlja z indosamentom.

4. odsek: ŽIVLJENJSKO ZAVAROVANJE V KORIST TRETJEGA

Določitev upravičenca

981. člen

(1) Zavarovalec lahko s pogodbo o življenjskem zavarovanju ali s kakšnim poznejšim pravnim poslom, pa tudi z oporoko, določi osebo, ki bo imela pravice iz pogodbe.

(2) Če se zavarovanje nanaša na življenje koga drugega, je za določitev upravičenca potrebno tudi njegovo pisno soglasje.

(3) Ni potrebno, da bi bil upravičenec določen po imenu; dovolj je, če so navedeni podatki, potrebni za njegovo določitev.

(4) Če so za upravičence določeni otroci ali potomci, gre korist tudi tistim, ki so bili rojeni pozneje, soprogu namenjena korist pa tistemu, ki je bil z zavarovalcem v zakonu ob njegovi smrti.

Delitev koristi med več upravičenci

982. člen

Če so za upravičence določeni otroci, potomci in sploh dediči, zavarovalec pa ni določil, kako naj bo opravljena delitev med njimi, se zavarovalna vsota razdeli v sorazmerju z njihovimi dednimi deleži; če upravičenci niso dediči, pa na enake dele.

Preklic določila o določitvi upravičenca

983. člen

(1) Določilo, po katerem naj dobi korist iz zavarovanja določena oseba, sme preklicati le zavarovalec; te njegove pravice ne morejo izvrševati niti njegovi upniki niti njegovi zakoniti dediči.

(2) Zavarovalec lahko prekliče določilo o koristi vse dotlej, dokler upravičenec na kakršenkoli način ne izjavi, da jo sprejema; s tem pa postane nepreklicno.

(3) Vendar pa lahko zavarovalec prekliče določilo o koristi tudi še potem, ko upravičenec izjavi, da jo sprejema, če je upravičenec poskušal ubiti zavarovalca oziroma zavarovano osebo; če pa je bila korist dodeljena neodplačno, veljajo za preklic tudi določbe o preklicu darila.

(4) Šteje se, da je upravičenec zavrnil korist, ki mu je bila namenjena, če se po smrti zavarovalca na zahtevo njegovih dedičev v enem mesecu ne izreče, da jo sprejema.

Lastna in neposredna pravica upravičenca

984. člen

(1) Zavarovalna vsota, ki naj bo izplačana upravičencu, se ne všteva v zapuščino zavarovalca niti takrat, ko so za upravičence določeni njegovi dediči.

(2) Pravico do zavarovalne vsote ima le upravičenec, in sicer od same sklenitve zavarovalne pogodbe, ne glede na to, kako in kdaj je bil določen za upravičenca, in ne glede na to, ali je pred smrtjo zavarovalca oziroma zavarovane osebe ali po njej izjavil, da jo sprejema; zato se lahko obrne neposredno na zavarovalnico z zahtevo, naj mu izplača zavarovalno vsoto.

(3) Če je zavarovalec določil za upravičence svoje otroke, potomce ali sploh dediče, gre vsakemu tako določenemu upravičencu pravica do ustreznega dela zavarovalne vsote, tudi če se dediščini odpove.

Upniki zavarovalca in zavarovane osebe

985. člen

(1) Upniki zavarovalca in zavarovane osebe nimajo nobene pravice do zavarovalne vsote, dogovorjene za upravičenca.

(2) Če pa so bile premije, ki jih je vplačal zavarovalec nesorazmerno velike v primerjavi z njegovimi možnostmi takrat, ko so bile vplačane, lahko njegovi upniki zahtevajo izročitev dela premij, ki je presegal njegove možnosti, če so izpolnjeni pogoji, ob katerih imajo upniki pravico izpodbijati dolžnikova pravna dejanja.

Odstop zavarovalne vsote

986. člen

Svojo pravico do zavarovalne vsote sme upravičenec prenesti na drugega tudi pred zavarovalnim primerom, vendar mu je za to potrebna pisna privolitev zavarovalca, v kateri mora biti navedeno ime tistega, na katerega prenaša pravico; če pa se zavarovanje nanaša na življenje koga drugega, je potrebna tudi enaka privolitev tega.

Če določeni upravičenec umre pred zapadlostjo

987. člen

Če tisti, ki je bil brez povračila določen za upravičenca, umre pred zapadlostjo zavarovane glavnice ali rente, korist iz zavarovanja ne pripada njegovim dedičem, temveč naslednjemu upravičencu; če ta ni določen, pa premoženju zavarovalca.

Zavarovanje za primer smrti brez določenega upravičenca

988. člen

Če zavarovalec za primer smrti ne določi upravičenca ali če ostane določitev upravičenca brez učinka zaradi preklica ali zaradi odklonitve določene osebe ali iz kakšnega drugega vzroka, zavarovalec pa ne določi drugega upravičenca, pripada zavarovalna vsota premoženju zavarovalca in preide kot njegov del z drugimi njegovimi pravicami na njegove dediče.

Pošteno izplačilo zavarovalne vsote neupravičeni osebi

989. člen

(1) Kadar zavarovalnica izplača zavarovalno vsoto nekemu, ki bi imel do nje pravico, če zavarovalec ne bi bil določil upravičenca, je prosta obveznosti iz zavarovalne pogodbe, če ob izplačilu ni vedela in ni bila dolžna vedeti, da je upravičenec določen v oporoki ali v kakšnem drugem aktu, ki ji ni bil poslan, upravičenec pa ima pravico zahtevati povračilo od tistega, ki je prejel zavarovalno vsoto.

(2) To velja tudi pri spremembi upravičenca.

XXVII. POGlavJE: DRUŽBENA POGODBA

Pojem

990. člen

Z družbeno pogodbo se dve ali več oseb zaveže, da si bodo s svojimi prispevki prizadevale doseči z zakonom dopustni skupni namen, tako kot je določeno s pogodbo.

Prispevki

991. člen

(1) Vsak družbenik je dolžan v družbo prispevati to, kar je določeno s pogodbo (prispevek).

(2) Prispevek je lahko denar, stvar, pravica, terjatev, lahko pa tudi storitev, dopustitev ali opustitev, ki ima premoženjsko vrednost.

(3) Če s pogodbo ni drugače določeno, so prispevki družbenikov enaki.

(4) Premoženje se lahko da kot prispevek družbi tudi samo v uporabo ali uživanje.

(5) Ne gre za družbeno pogodbo, če je kakšnemu družbeniku zagotovljena samo korist brez dolžnosti, da bi zagotovil prispevek.

(6) Če je to potrebno za ohranitev premoženja v družbi ali za to, da se odvrne škoda, je vsak družbenik poleg prispevka, ki je določen s pogodbo, dolžan prispevati sorazmeren del tega, kar je potrebno za ohranitev premoženja ali preprečitev škode.

(7) Za pravne in stvarne napake prispevka odgovarja družbenik tako kot prodajalec oziroma zakupodajalec.

Odločanje in poslovodstvo

992. člen

(1) Vsak družbenik ima en glas. Pogodba pa lahko določi za družbenike različno število glasov.

(2) Družbeniki odločajo o zadevah družbe soglasno; tako odločajo družbeniki zlasti o uporabi dobička in drugih koristi, o načinu, kako se pokrije izguba, vstopu novega družbenika in o izključitvi dosedanjega, o zahtevkih zoper kakšnega družbenika za poravnavo škode družbi, o preklicu poslovodstva, o prenehanju pogodbe in o drugih vprašanjih, ki presegajo poslovodstvo.

(3) Pogodba lahko določi, da družbeniki o zadevah iz prejšnjega odstavka odločajo z večino glasov. V takem primeru sta za odločitev potrebni najmanj dvetretjini glasov vseh družbenikov.

(4) Družbeniki opravljajo poslovodstvo skupno in enakopravno.

(5) S pogodbo se lahko določi, da opravlja poslovodstvo vsak družbenik samostojno ali ga opravljajo le nekateri družbeniki skupno ali samostojno, le eden med njimi ali ena ali več drugih oseb, ki jih imenujejo družbeniki soglasno.

(6) Družbeniki lahko iz utemeljenih razlogov prekličejo poslovodstvo kateremu od družbenikov.

(7) Za poslovodje se smiselno uporabljajo določbe tega zakonika o pogodbi o naročilu.

(8) Poslovodja ima pravico do plačila za svoj trud, če je tako določeno s pogodbo.

(9) Vsak družbenik ima pravico biti obveščen o poslih in zadevah družbe.

Izvrševanje pravic in obveznosti v družbi

993. člen

(1) Vsak družbenik mora posle družbe opravljati s tako skrbnostjo in se z njimi ukvarjati tako kot s svojimi lastnimi posli.

(2) Če je namen družbe povezan z dejavnostjo ali poklicem družbenikov, so ti dolžni ravnati s skrbnostjo dobrega gospodarstvenika oziroma strokovnjaka.

(3) Družbenik ne sme storiti nič takega, kar bi zmanjšalo možnosti za doseg skupnega namena.

Koristi in izguba

994. člen

(1) Vsak družbenik je upravičen do dela koristi, ki se doseže v družbi, razen če pogodba določa drugače.

(2) Vsak družbenik je dolžan nositi del izgube, ki nastane z delovanjem družbe.

(3) Če s pogodbo ni določeno drugače, so družbeniki pri koristih in izgubi udeleženi v enakih delih kot s prispevki.

Nastopanje nasproti tretjim osebam

995. člen

(1) Če družbenik ali poslovodja nasproti tretjim osebam nastopa v svojem imenu in na račun družbe, pridobi v razmerju s tretjo osebo pravice in obveznosti sam.

(2) Če družbenik ali poslovodja nastopa v imenu družbe ali družbenikov, se uporabljajo določbe tega zakonika o zastopanju nasploh.

(3) V primeru iz drugega odstavka tega člena postanejo vsi družbeniki solidarni upniki oziroma dolžniki in se uporabljajo določbe tega zakonika o solidarnih obveznostih; drugačen dogovor med družbeniki nima pravnega učinka nasproti tretjim osebam.

(4) Obveznosti družbenikov po tem členu nasproti tretjim osebam ne prenehajo s prenehanjem družbe.

Premoženje v družbi

996. člen

Na premoženju družbe, ki nastane s prispevki družbenikov ali s poslovanjem družbe, imajo družbeniki enake solastninske ali drugačne soimetniške deleže, če pogodba ne določi drugače.

Razmerja med družbeniki

997. člen

(1) Če se stroški in obveznosti nasproti tretjim osebam ne poravnajo iz premoženja družbe, so dolžni to storiti družbeniki po enakih delih; pogodba lahko določi tudi drugačne dele.

(2) Družbenik, ki je za izvrševanje pogodbe poravnal kak strošek ali kakšno obveznost družbe ali drugih družbenikov nasproti tretjim osebam več kot je dolžan s pogodbo, ima pravico zahtevati povračilo sorazmernega dela od drugih družbenikov.

Sprememba družbenikov

998. člen

(1) Če pogodba to dopušča, lahko v družbo vstopi novi družbenik.

(2) Če pogodba ne določa drugače, je družbenik, ki na novo vstopi v družbo, dolžan dati enak prispevek kot drugi družbeniki in je upravičen do koristi, ki nastanejo po njegovem vstopu v družbo.

(3) Nasproti tretjim osebam odgovarja novi družbenik le za obveznosti, ki so nastale po dnevu, ko je postal družbenik.

(4) Družbenik ne more svojega položaja prenesti na tretjo osebo, na drugega družbenika pa le, če to dopušča pogodba in ob pogojih, ki jih določa pogodba.

Izključitev družbenika

999. člen

(1) Zaradi utemeljenih razlogov lahko družbeniki s tožbo zahtevajo izključitev družbenika. Pogodba pa lahko določi, da o izključitvi odločijo tudi družbeniki sami. V takem primeru sme prizadeti družbenik s tožbo zahtevati razveljavitev sklepa, če meni, da ta ni bil utemeljen.

(2) Izključeni družbenik ima pravico do vračila tržne vrednosti svojega deleža v času izključitve.

(3) Drugi družbeniki mu morajo to vrednost izplačati najkasneje v treh letih od izključitve.

(4) Če drugi družbeniki od izključenega družbenika zahtevajo odškodnino, smejo vračilo vrednosti deleža izključenemu družbeniku zadržati do pravnomočnosti sodbe ali do sporazuma z izključenim družbenikom.

Prenehanje družbe

1000. člen

(1) Družba preneha:

1. ko poteče čas, za katerega je ustanovljena;
2. ko je dosežen namen, zaradi katerega je ustanovljena ali ko postane dosega tega namena nemogoča;
3. če tako sklenejo družbeniki;
4. če je družbenik umrl ali izgubil poslovno sposobnost ali se je proti njemu kot samostojnemu podjetniku posamezniku začel postopek stečaja ali prisilne poravnave;
5. če je družbenik kot pravna oseba prenehal obstajati zaradi statusnih sprememb ali se je začel zoper njega postopek stečaja, likvidacije ali prisilne poravnave;
6. če je družbenikov delež po izvršbi pridobila kakšna tretja oseba;
7. če je družbeniku z aktom državnega organa prepovedano opravljanje dejavnosti, ki je nujna za doseganje namena družbene pogodbe;
8. če je družbenik odpovedal pogodbo.

(2) Če družbeniki tudi po poteku časa iz 1. točke prejšnjega odstavka izvršujejo družbeno pogodbo, se šteje, da je sklenjena za nedoločen čas.

(3) Če pogodba tako določa, velja družbena pogodba za preostale družbenike tudi še po tem, ko posamezni družbenik ni več udeležen v družbi zaradi katerega od razlogov iz četrte do vključno osme točke prvega odstavka.

Odpoved pogodbe

1001. člen

(1) Družbenik lahko odpove pogodbo, če je tako določeno v pogodbi.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek lahko družbenik odpove pogodbo, ki je sklenjena za nedoločen čas; za odpoved velja v tem primeru trimesečni odpovedni rok.

(3) Družbenik sme iz utemeljenih razlogov s tožbo zahtevati odpoved pogodbe, ki je sklenjena za določen čas, že pred potekom tega časa in brez odpovednega roka.

Likvidacija

1002. člen

(1) Če družba preneha, so dolžni družbeniki opraviti likvidacijo zlasti tako, da poravnajo obveznosti nasproti tretjim osebam, nadomestijo družbenikom stroške in izplačila, ki presegajo to, kar so dolžni s pogodbo, ostanek premoženja pa razdelijo med družbenike po enakih delih kot veljajo za prispevke; pogodba lahko določi drugačne dele.

(2) Če sredstva družbe ne zadostujejo za pokritje stroškov in obveznosti, morajo manjkajoči znesek pokriti družbeniki v razmerju, ki velja za njihove prispevke.

XXVIII. POGlavJE: SKUPNOST

Pojem

1003. člen

Če pripada kakšna pravica več osebam skupaj, se uporabljajo določbe tega poglavja, če zakon ne določa drugače.

Deleži

1004. člen

(1) Na pravici, ki je predmet skupnosti, ima v dvomu vsak udeleženec enak delež.

(2) Vsak udeleženec lahko prosto razpolaga s svojim deležem.

(3) Če udeleženec prenese svoj delež na drugo osebo, veljajo zanjo tudi sklepi in obveznosti, ki so veljali za prvega udeleženca pred prenosom.

(4) S predmetom skupnosti kot celoto razpolagajo vsi udeleženci soglasno.

Dolžnost udeležencev

1005. člen

(1) Udeleženci uporabljajo in uživajo predmet skupnosti in odločajo o skupnih zadevah tako, kot ustreza naravi in namenu predmeta skupnosti in rednemu upravljanju.

(2) Če udeleženci ne ravnajo v skladu s prvim odstavkom ali se ne morejo sporazumeti o skupnih zadevah, lahko vsak udeleženec zahteva, da sodišče v nepravdnem postopku imenuje upravitelja, ki odloča o skupnih zadevah.

Uporaba in uživanje

1006. člen

(1) Če je predmet skupnosti razdeljen v naravi, uporablja in uživa vsak udeleženec svoj del, vendar tako, da ne prizadene drugih udeležencev in predmeta kot celote.

(2) Predmet skupnosti, ki v naravi ni razdeljen in je namenjen vsem udeležencem, uporablja in uživa vsak udeleženec v skladu z namenom predmeta ter tako, da ne škodi sočasni uporabi drugih udeležencev in predmetu kot celoti.

(3) Pravic udeleženca po prvem in drugem odstavku ni mogoče omejiti brez njegovega soglasja.

Odločanje o skupnih zadevah

1007. člen

(1) Vsakemu udeležencu pripada tako število glasov, kot ustreza njegovemu deležu.

(2) Udeleženci skupnosti odločajo z večino glasov o rednem upravljanju, uporabi in uživanju predmeta skupnosti.

(3) Udeleženci z dvetretjinsko večino lahko odločijo o izboljšanju predmeta skupnosti, o njegovi boljši uporabi ali o ukrepih, ki pomembno povečajo vrednost predmeta. Če bi taka odločitev omejila pravice kakšnega udeleženca ali bi bili stroški za udeležence zelo visoki, se lahko odločitev sprejme le soglasno.

(4) Udeleženci skupnosti se lahko dogovorijo, da bo o zadevah iz drugega odstavka odločal le eden od udeležencev, le nekateri udeleženci ali tretje osebe. Ti udeleženci ali tretje osebe se izvolijo z večino glasov.

(5) Ne glede na drugi odstavek lahko vsak udeleženec opravi, kar je nujno potrebno za to, da se odvrne neposredno grozeča večja škoda na predmetu skupnosti, če takih ukrepov ne storijo udeleženci ali tretje osebe po drugem in četrtem odstavku.

(6) Udeleženci ne morejo zahtevati bistvene spremembe predmeta skupnosti ali o njej odločiti. Taka zahteva ali odločitev se šteje kot zahteva ali odločitev o prenehanju skupnosti.

Stroški skupnosti

1008. člen

(1) Vsak udeleženec je dolžan v sorazmerju s svojim deležem nositi stroške predmeta skupnosti, zlasti stroške vzdrževanja, upravljanja in skupne uporabe.

(2) Vsak udeleženec je dolžan nositi sorazmeren del stroškov, ki nastanejo zaradi odločitve o izboljšanju predmeta skupnosti, o njegovi boljši uporabi ali o ukrepih, ki pomembno povečajo vrednost predmeta.

Zahteva za prenehanje

1009. člen

(1) Vsak udeleženec lahko kadarkoli zahteva, da skupnost preneha. Ta udeleženčeva pravica ne more zastarati.

(2) Udeleženci lahko pravico zahtevati prenehanje skupnosti s sporazumom trajno ali za določen čas izključijo ali določijo odpovedni rok.

(3) Tudi v primerih iz drugega odstavka tega člena je mogoče zahtevati prenehanje skupnosti, če za to obstaja utemeljen razlog.

(4) Prenehanje skupnosti po prvem in tretjem odstavku lahko zahteva tudi upravitelj, ki ga je imenovalo sodišče.

(5) Ne glede na drugi odstavek lahko udeleženci kadarkoli soglasno odločijo, da skupnost preneha.

(6) Skupnost preneha tudi, če udeleženci odsvojijo predmet skupnosti kot celoto ali če predmet skupnosti več ne obstaja.

(7) Z dogovorom ni mogoče omejiti pravice udeleženca ali upravitelje po prvem, tretjem in četrtem odstavku.

Posledice prenehanja

1010. člen

(1) Če je to mogoče, ne da bi bila prizadeta vrednost predmeta skupnosti, se ob prenehanju opravi delitev v naravi.

(2) Če delitev v naravi ni mogoča, se predmet skupnosti proda. Iz izkupička se najprej poravnajo skupne obveznosti nasproti tretjim osebam in udeležencem, ki so take obveznosti poravnali na račun drugih udeležencev. Preostali izkupiček se razdeli med udeležence skupnosti glede na njihove deleže.

(3) Če je predmet skupnosti nepremičnina, se ta proda na javni dražbi.

(4) Pri nakupu po drugem in tretjem odstavku imajo ob enakih pogojih kot tretje osebe prednost eden ali več dosedanjih udeležencev.

(5) Drugi odstavek se smiselno uporablja tudi, če pride do prenehanja skupnosti, ker so udeleženci odsvojili predmet skupnosti kot celoto ali če predmet skupnosti več ne obstaja.

(6) Če prodaja ne uspe skupnost ne preneha.

Ustanovitev družbe

1011. člen

(1) Če to ne nasprotuje zakonu, lahko skupnost preneha tudi tako, da udeleženci sklenejo družbeno pogodbo po določbah tega zakona ali po določbah zakona, ki ureja gospodarske družbe.

(2) Če skupnost preneha po prvem odstavku tega člena, se razdelitev ne opravi, če se vloži v družbo celoten predmet skupnosti.

(3) Udeleženci skupnosti tudi po ustanovitvi družbe odgovarjajo tretjim osebam tako kot pred ustanovitvijo. Z družbeno pogodbo pa lahko drugače uredijo medsebojne obveznosti, ki so nastale v času, ko je obstajala skupnost.

XXIX. POGLAVJE: POROŠTVO

1. ODDELEK: SPLOŠNE DOLOČBE

Pojem

1012. člen

S poroštveno pogodbo se porok nasproti upniku zavezuje, da bo izpolnil veljavno in zapadlo obveznost dolžnika, če ta tega ne bi storil.

Oblika

1013. člen

Poroštvena pogodba zavezuje poroka le, če da poroštveno izjavo pisno.

Poroštvena sposobnost

1014. člen

S poroštveno pogodbo se more zavezati samo, kdor ima popolno poslovno sposobnost.

Poroštvo za poslovno nesposobnega

1015. člen

Kdor se kot porok zaveže za obveznost kakšne poslovno nesposobne osebe, odgovarja upniku enako kot porok poslovno sposobne osebe.

Predmet poročstva

1016. člen

- (1) Poroštvo se lahko da za vsako veljavno obveznost, ne glede na njeno vsebino.
- (2) Poroštvo je mogoče prevzeti tudi za pogojno obveznost ter za določeno bodočo obveznost.
- (3) Poroštvo za bodočo obveznost se sme preklicati, preden obveznost nastane, če ni določen rok, v katerem naj bi nastala.
- (4) Poroštvo se lahko da tudi za obveznost nekega drugega poroka (porokov porok).

Obseg porokove odgovornosti

1017. člen

- (1) Porokova obveznost ne more biti večja od obveznosti glavnega dolžnika; če je dogovorjeno, da je večja, pa se zmanjša na mero dolžnikove obveznosti.
- (2) Porok odgovarja za izpolnitev cele obveznosti, za katero je prevzel poroštvo, če njegova odgovornost ni omejena na kakšen njen del ali kako drugače vezana na lažje pogoje.
- (3) Porok mora povrniti potrebne stroške, ki jih je imel upnik, da bi izterjal dolg od glavnega dolžnika.
- (4) Porok odgovarja tudi za vsako povečanje obveznosti, nastalo z dolžnikovo zamudo ali po dolžnikovi krivdi, če ni dogovorjeno kaj drugega.
- (5) Odgovarja le za tiste pogodbene obresti, ki zapadejo po sklenitvi poroštvene pogodbe.

Prehod upnikovih pravic na poroka (subrogacija)

1018. člen

Na poroka, ki je poravnal upnikovo terjatev, preide ta terjatev z vsemi stranskimi pravicami in jamstvi za njeno izpolnitev.

2. ODDELEK: RAZMERJE MED UPNIKOM IN POROKOM

Oblike poroštva

1019. člen

(1) Od poroka se sme zahtevati izpolnitev obveznosti šele potem, ko je glavni dolžnik ne izpolni v roku, ki je določen v pisni zahtevi (subsidiarno poroštvo).

(2) Vendar lahko upnik zahteva od poroka izpolnitev obveznosti, čeprav je ni prej zahteval od glavnega dolžnika, če je očitno, da iz sredstev glavnega dolžnika ni mogoče doseči njene izpolnitve ali če je glavni dolžnik prišel v stečaj.

(3) Če se je porok zavezal kot porok in plačnik, odgovarja upniku kot glavni dolžnik za celo obveznost in lahko upnik zahteva njeno izpolnitev bodisi od glavnega dolžnika bodisi od poroka, ali pa od obeh hkrati (solidarno poroštvo).

(4) Porok odgovarja kot porok in plačnik za obveznost, nastalo iz gospodarske pogodbe, če ni dogovorjeno kaj drugega.

Solidarnost porokov

1020. člen

Več porokov za neki dolg odgovarja solidarno, ne glede na to, ali so se zavezali kot poroki skupaj ali pa se je vsak od njih zavezal upniku posebej, razen če je s pogodbo njihova odgovornost drugače urejena.

Izguba pravice do roka

1021. člen

Če je dolžnik izgubil pravico do roka, določenega za izpolnitev njegove obveznosti, upnik vendarle ne more zahtevati od poroka izpolnitve pred iztekom tega roka, razen če ni drugače dogovorjeno.

Stečaj glavnega dolžnika

1022. člen

(1) V stečaju glavnega dolžnika je upnik dolžan priglasiti svojo terjatev in o tem obvestiti poroka, sicer odgovarja poroku za škodo, ki bi jo ta imel zaradi tega.

(2) Zmanjšanje obveznosti glavnega dolžnika v stečajnem postopku ali v postopku prisilne poravnave ne pomeni tudi ustreznega zmanjšanja porokove obveznosti, zato odgovarja porok upniku za ves znesek svoje obveznosti.

Primer zmanjšane odgovornosti dolžnikovega dediča

1023. člen

Porok odgovarja za ves znesek obveznosti, za katerega je prevzel poroštvo, tudi če bi se od dolžnikovega dediča moglo zahtevati plačilo samo tistega njenega dela, ki ustreza vrednosti podedovanega premoženja.

Porokovi ugovori

1024. člen

(1) Porok lahko uveljavlja zoper upnikov zahtevke vse ugovore glavnega dolžnika, v številni ugovor pobotanja, ne pa tudi osebne dolžnikove ugovore.

(2) Dolžnikova odpoved ugovorom ter dolžnikova pripoznava upnikove terjatve nimata učinka nasproti poroku.

(3) Porok lahko uveljavlja proti upniku tudi svoje osebne ugovore, na primer ničnost poroštvene pogodbe, zastaranje upnikove terjatve nasproti njemu, ugovor pobotanja vzajemnih terjatev.

Dolžnost obvestitve poroka o dolžnikovi opustitvi

1025. člen

Če dolžnik ne izpolni pravočasno svoje obveznosti, mora upnik o tem obvestiti poroka, ker sicer odgovarja za škodo, ki nastane zaradi tega poroku.

Oprostitev poroka zaradi upnikovega zavlačevanja

1026. člen

(1) Porok je prost odgovornosti, če upnik na njegovo zahtevo po zapadlosti terjatve ne terja v enem mesecu od te zahteve izpolnitve od glavnega dolžnika.

(2) Kadar rok za izpolnitev ni določen, je porok prost odgovornosti, če upnik na njegovo zahtevo po izteku enega leta od sklenitve poroštvene pogodbe v enem mesecu od te zahteve ne da potrebne izjave za določitev dneva izpolnitve.

Oprostitev poroka zaradi opustitve garancij

1027. člen

(1) Če upnik opusti zastavo ali kakšno drugo pravico, s katero je bila zavarovana izpolnitev njegove terjatve, ali če jo izgubi zaradi svoje malomarnosti in tako onemogoči prehod te pravice na poroka, je porok prost svoje obveznosti nasproti upniku za toliko, kolikor bi mogel dobiti z izvrševanjem te pravice.

(2) Pravilo iz prejšnjega odstavka velja tako v primeru, ko je pravica nastala pred sklenitvijo poroštvene pogodbe, kot tudi v primeru, ko je nastala potem.

3. ODDELEK: RAZMERJE MED POROKOM IN DOLŽNIKOM

Pravica zahtevati povračilo od dolžnika

1028. člen

(1) Porok, ki je plačal upniku njegovo terjatev, lahko zahteva od dolžnika, naj mu povrne vse, kar je zanj plačal, ter obresti od dneva plačila.

(2) Pravico ima do povračila stroškov, nastalih v sporu z upnikom od takrat, ko je o sporu obvestil dolžnika, kot tudi do povračila morebitne škode.

Pravica poroka solidarnega dolžnika

1029. člen

Porok enega izmed več solidarnih dolžnikov lahko zahteva od kateregakoli med njimi, naj mu povrne, kar je plačal upniku, ter stroške.

Pravica poroka do vnaprejšnjega zavarovanja

1030. člen

Še preden poplača upnika, ima porok, ki se je zavezal z vednostjo ali odobritvijo dolžnika, pravico zahtevati od njega potrebno zavarovanje za svoje morebitne zahtevke v naslednjih primerih: če dolžnik ob zapadlosti ni izpolnil svoje obveznosti, če je upnik sodno zahteval plačilo od poroka in če se je dolžnikovo premoženjsko stanje po sklenitvi poroštvene pogodbe znatno poslabšalo.

Izguba pravice do povračila

1031. člen

(1) Dolžnik sme uporabiti zoper poroka, ki je brez njegove vednosti plačal upnikovo terjatev, vsa pravna sredstva, s katerimi bi bil ob tem plačilu lahko zavrnil upnikov zahtev.

(2) Porok, ki je plačal upnikovo terjatev, ni pa o tem obvestil dolžnika, in je ta, ker ni vedel za plačilo, znova plačal isto terjatev, ne more zahtevati povračila od dolžnika, pač pa ima pravico zahtevati od upnika, naj mu vrne tisto, kar mu je plačal.

Pravica do vrnitve plačanega

1032. člen

Porok, ki je brez dolžnikove vednosti plačal upnikovo terjatev, ki je bila pozneje na dolžnikovo zahtevo razveljavljena ali je ugasnila s pobotom, sme zahtevati vrnitev plačanega samo od upnika.

1033. člen

Če je več porokov, pa eden med njimi plača zapadlo terjatev, ima pravico zahtevati od drugih porokov, naj mu vsak povrne del, ki odpade nanj.

5. ODDELEK: ZASTARANJE

1034. člen

(1) Z zastaranjem obveznosti glavnega dolžnika zastara tudi obveznost poroka.

(2) Če je rok za zastaranje obveznosti glavnega dolžnika daljši od dveh let, zastara obveznost poroka po dveh letih od zapadlosti obveznosti glavnega dolžnika, razen če porok odgovarja solidarno z dolžnikom.

(3) Pretrganje zastaranja terjatve nasproti glavnemu dolžniku učinkuje nasproti poroku le, če je bilo zastaranje pretrgano zaradi kakšnega upnikovega dejanja pred sodiščem ali drugim pristojnim organom, opravljenega, da se ugotovi, zavaruje ali izterja terjatev zoper glavnega dolžnika.

(4) Zadržanje zastaranja obveznosti glavnega dolžnika nima učinka nasproti poroku.

XXX. POGLAVJE: NAKAZILO (ASIGNACIJA)

1. ODDELEK: POJEM

Pojem

1035. člen

Z nakazilom (asignacijo) pooblašča ena oseba, nakazovalec (asignant), drugo osebo, nakazanca (asignata), da na njen račun izpolni nekaj določeni tretji osebi, prejemniku nakazila (asignatarju), tega pa pooblašča, da v svojem imenu sprejme to izpolnitev.

2. ODDELEK: RAZMERJE MED PREJEMNIKOM NAKAZILA IN NAKAZANCEM

Nakazančev sprejem

1036. člen

(1) Prejemnik nakazila ima pravico zahtevati od nakazanca izpolnitev šele takrat, ko mu ta izjavi, da sprejema nakazilo.

(2) Sprejema nakazila ni mogoče preklicati.

Ugovori nakazanca

1037. člen

(1) S sprejemom nakazila nastane med prejemnikom in nakazancem dolžniško razmerje, neodvisno od razmerja med nakazovalcem in nakazancem ter od razmerja med nakazovalcem in prejemnikom nakazila.

(2) Nakazanec, ki je sprejel nakazilo, more uveljavljati proti prejemniku nakazila samo tiste ugovore, ki se nanašajo na veljavnost sprejema, ugovore, ki temeljijo na vsebini sprejema ali na vsebini samega nakazila, ter ugovore, ki jih ima osebno proti njemu.

Prenos nakazila

1038. člen

(1) Prejemnik nakazila lahko prenese nakazilo na drugega, še preden ga nakazanec sprejme, ta pa ga lahko prenese naprej, razen če iz samega nakazila ali iz posebnih okoliščin izhaja, da je nakazilo neprenosno.

(2) Če je nakazanec izjavil prejemniku nakazila, da sprejema nakazilo, ima to učinek nasproti vsem osebam, na katere je bilo nakazilo zaporedoma preneseno.

(3) Če je nakazanec izjavil pridobitelju, na katerega je prejemnik nakazila prenesel nakazilo, da ga sprejema, ne more proti pridobitelju uveljaviti ugovorov, ki jih ima osebno proti prejemniku.

Zastaranje

1039. člen

(1) Pravica prejemnika nakazila, da zahteva od nakazanca izpolnitev, zastara v enem letu.

(2) Če rok za izpolnitev ni določen, začne zastaranje teči, ko nakazanec sprejme nakazilo; če ga je sprejel, preden je bilo dano prejemniku, pa takrat, ko je temu dano.

3. ODDELEK: RAZMERJE MED PREJEMNIKOM NAKAZILA IN NAKAZOVALCEM

Če je prejemnik nakazila nakazovalčev upnik

1040. člen

(1) Upnik ni dolžan privoliti v dolžnikovo nakazilo, s katerim naj bi dolžnik izpolnil svojo obveznost, vendar pa ga mora o svoji zavrnitvi takoj obvestiti, ker mu sicer odgovarja za škodo.

(2) Upnik, ki je privolil v nakazilo, je dolžan zahtevati od nakazanca, da ga izpolni.

Nakazilo ni izpolnitev

1041. člen

(1) Če je upnik privolil v nakazilo svojega dolžnika za izpolnitev obveznosti, ta obveznost ne preneha, razen če ni drugače dogovorjeno, niti z njegovo privolitvijo v nakazilo niti z nakazančevim sprejemom, temveč šele z nakazančevo izpolnitvijo.

(2) Upnik, ki je privolil v nakazilo svojega dolžnika, sme le tedaj zahtevati od nakazovalca, naj mu izpolni tisto, kar mu dolguje, če ni dobil izpolnitve od nakazanca v času, ki je bil določen v nakazilu.

Dolžnost prejemnika nakazila, da obvesti nakazovalca

1042. člen

Če nakazanec odkloni privolitev v nakazilo ali odkloni izpolnitev, ki jo od njega zahteva prejemnik nakazila, ali vnaprej izjavi, da nakazila ne bo izpolnil, mora prejemnik o tem takoj obvestiti nakazovalca, ker mu sicer odgovarja za škodo.

Odstop od sprejetega nakazila

1043. člen

Prejemnik nakazila, ki ni nakazovalčev upnik in ki noče izkoristiti nakazila, lahko od njega odstopi, tudi če je že izjavil, da ga sprejema, vendar pa mora o tem nemudoma obvestiti nakazovalca.

Preklic pooblastila, danega prejemniku nakazila

1044. člen

Nakazovalec lahko prekliče pooblastilo, ki ga je z nakazilom dal prejemniku, razen če je nakazilo izdal za izpolnitev kakšnega svojega dolga nasproti njemu, in sploh, če je izdal nakazilo v njegovem interesu.

4. ODDELEK: RAZMERJE MED NAKAZOVALCEM IN NAKAZANCEM

Če je nakazanec nakazovalčev dolžnik

1045. člen

(1) Nakazanec ni dolžan sprejeti nakazila, pa čeprav je nakazovalčev dolžnik, razen če mu je to obljubil.

(2) Če pa je bilo nakazilo izdano na podlagi nakazančevega dolga nakazovalcu, ga mora nakazanec izpolniti do zneska tega dolga, če mu ni to v nobenem pogledu težje od izpolnitve obveznosti nasproti nakazovalcu.

(3) Z izpolnitvijo nakazila, izdanega na podlagi nakazančevega dolga nakazovalcu, je nakazanec v enaki meri prost svojega dolga nasproti nakazovalcu.

Preklic pooblastila, danega nakazancu

1046. člen

(1) Nakazovalec lahko prekliče pooblastilo, ki ga je z nakazilom dal nakazancu, vse dokler nakazanec ne izjavi prejemniku, da sprejema nakazilo, ali dokler ga ne izpolni.

(2) Lahko ga prekliče celo, če je v samem nakazilu navedeno, da je nepreklicno, in tudi če bi s preklicem kršil kakšno svojo obveznost do prejemnika.

(3) Uvedba stečaja nad premoženjem nakazovalca ima po samem zakonu za posledico preklic nakazila, razen v primeru, če je nakazanec že sprejel nakazilo pred uvedbo stečaja in če ob sprejemu ni vedel in ni bil dolžan vedeti za stečaj.

5. ODDELEK: SMRT IN ODVZEM POSLOVNE SPOSOBNOSTI

1047. člen

Smrt nakazovalca, prejemnika nakazila ali nakazanca ter odvzem poslovne sposobnosti kateremu med njimi ne vpliva na nakazilo.

6. ODDELEK: NAKAZILO V OBLIKI PAPIRJA NA PRINOSNIKA

1048. člen

(1) Pisno nakazilo je lahko izdano na prinosnika.

(2) V tem primeru ima vsak imetnik papirja do nakazanca položaj prejemnika nakazila.

(3) Razmerja, ki z nakazilom nastajajo med prejemnikom nakazila in nakazovalcem, nastajajo v tem primeru samo med vsakim posameznim imetnikom papirja in tistim, ki mu je papir odstopil.

7. ODDELEK: NAKAZILO V OBLIKI PAPIRJA PO ODREDBI

1049. člen

Pisno nakazilo, ki se glasi na denar, na vrednostne papirje ali na nadomestne stvari, je lahko izdano z določilom "po odredbi", če je nakazanec oseba, ki se ukvarja z gospodarsko dejavnostjo, in če tisto, kar mora opraviti, spada v okvir te dejavnosti.

Pojem

1050. člen

(1) Osebe, med katerimi je spor ali negotovost glede kakšnega pravnega razmerja, s pogodbo o poravnavi z vzajemnimi popustitvami prekinajo spor oziroma odpravijo negotovost in določijo svoje vzajemne pravice in obveznosti.

(2) Negotovost je podana tudi, kadar je negotova uveljavitev neke pravice.

V čem so vzajemne popustitve

1051. člen

(1) Popustitev je med drugim lahko v delni ali popolni pripoznavi kakšnega zahtevka druge stranke ali v odpovedi kakšnemu svojemu zahtevku, v prevzemu kakšne nove obveznosti; v zmanjšanju obrestne mere; v podaljšanju roka; v privolitvi v delna odplačila; v dani pravici do odstopnine.

(2) Popustitev je lahko pogojna.

(3) Če samo ena stranka popusti drugi, če na primer pripozna pravico druge stranke, potem to ni poravnava in zanjo ne veljajo pravila o poravnavi.

Sposobnost

1052. člen

Za sklenitev pogodbe o poravnavi je potrebna sposobnost razpolagati s pravico, ki je predmet poravnave.

Predmet

1053. člen

(1) Predmet poravnave je lahko vsaka pravica, s katero lahko kdo razpolaga.

(2) Veljavna je poravnava o premoženjskih posledicah kaznivega dejanja.

(3) Predmet poravnave ne morejo biti spori, ki se tičejo statusnih razmerij.

Uporaba določb o dvestranskih pogodbah

1054. člen

(1) Za pogodbo o poravnavi veljajo splošne določbe o dvestranskih pogodbah, če ni zanj določeno kaj drugega.

(2) Če pogodbeniki pod imenom poravnave opravijo kakšen drug posel, se za njihova razmerja ne uporabljajo določbe zakona, ki veljajo za poravnavo, temveč tiste, ki veljajo za dejansko opravljeni posel.

Čezmerno prikrajšanje

1055. člen

Zaradi čezmerne prikrajšanja se ne more zahtevati razveljavitve poravnave.

Učinek poravnave nasproti porokom in zastaviteljem

1056. člen

(1) Če je s poravnavo izvršena prenovitev obveznosti, je porok prost odgovornosti za njeno izpolnitev, preneha pa tudi zastava, ki jo je dal kdo tretji.

(2) Sicer pa ostaneta porok in tretji, ki je zastavil svojo stvar, še nadalje v zavezi; njuna odgovornost se s poravnavo lahko zmanjša, ne pa tudi poveča, razen če se s poravnavo strinjata.

(3) Če dolžnik s poravnavo pripozna sporno terjatev, obdržita porok in zastavitelj pravico uveljavljati proti upniku ugovore, katerim se je dolžnik s poravnavo odpovedal.

Poravnava o poslu, ki ga je mogoče razveljaviti

1057. člen

(1) Veljavna je poravnava o pravnem poslu, katerega razveljavitev je mogla zahtevati ena stranka, če je ob sklenitvi poravnave vedela za to možnost.

(2) Vendar pa je nična poravnava o ničnem pravnem poslu, tudi če sta pogodbenika vedela za ničnost in jo hotela s poravnavo odpraviti.

Ničnost poravnave

1058. člen

(1) Poravnava je nična, če temelji na zmotnem prepričanju obeh pogodbenikov, da obstaja pravno razmerje, ki ga v resnici ni, in če brez tega zmotnega prepričanja med njima ne bi bilo niti spora niti negotovosti.

(2) To velja tudi, če se zmotno prepričanje pogodbenikov nanaša na navadna dejstva.

(3) Odpoved pravici do uveljavljanja ničnosti nima pravnega učinka in se tisto, kar je bilo dano na račun izpolnitve obveznosti iz takšne poravnave, lahko zahteva nazaj.

Ničnost določila poravnave

1059. člen

Določila poravnave pomenijo celoto, zato je celotna poravnava nična, če je nično posamezno določilo, razen če se iz same poravnave vidi, da je sestavljena iz neodvisnih delov.

Obligacijski zakonik – OZ (Uradni list RS, št. [83/01](#)) vsebuje naslednje prehodne in končne določbe:

»PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

Uporaba tega zakonika

1060. člen

Določbe tega zakonika se ne uporabljajo za obligacijska razmerja, ki so nastala pred uveljavitvijo tega zakonika.

Prenehanje veljavnosti in uporabe drugih predpisov

1061. člen

(1) Z dnem uveljavitve tega zakonika nehajo veljati:

- členi 106 do 122 zakona o dedovanju (Uradni list SRS, št. 15/76 in 23/78) ter Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odločba US, 82/94 – ZN, 117/2000 – odločba US in 67/2001),
- 6. člen zakona o predpisani obrestni meri zamudnih obresti in temeljni obrestni meri (Uradni list RS, št. 45/95),
- 5. točka 47. člena zakona o notariatu (Uradni list RS, št. 13/94, 48/94, 82/94 in 41/95).

(2) Z dnem uveljavitve tega zakona se preneha uporabljati zakon o obligacijskih razmerjih (Uradni list SFRJ, št. 29/78, 39/85 in 57/89) razen določb poglavja XXVIII (členi 966 do 996), poglavja XXXI (členi 1035 do 1046), poglavja XXXII (členi 1047 do 1051), poglavja XXXIII (členi 1052 do 1060), poglavja XXXIV (členi 1061 do 1064), poglavja XXXV (členi 1065 do 1068), poglavja XXXVI (členi 1069 do 1071), poglavja XXXVII (členi 1072 do 1082), poglavja XXXVIII (členi 1083 do 1087), poglavja XXXIX (člen 1088), ki se do izdaje ustreznih predpisov še naprej smiselno uporabljajo kot republiški predpis.

(3) Ob uveljavitvi tega zakonika je poseben zakon po drugem odstavku 378. člena tega zakonika zakon o predpisani obrestni meri zamudnih obresti in temeljni obrestni meri (Uradni list RS, št. 45/95).

Uveljavitev tega zakonika

1062. člen

Ta zakonik začne veljati 1. januarja 2002.«.

Odločba o delni razveljavitvi 1060. člena Obligacijskega zakonika (Uradni list RS, št. [28/06](#)) spreminja 1060. člen zakonika tako, da se glasi:

»Uporaba tega zakonika

1060. člen

Določbe tega zakonika se ne uporabljajo za obligacijska razmerja, ki so nastala pred uveljavitvijo tega zakonika. ([delno prenehal veljati](#))«.

Zakon o spremembi in dopolnitvi Obligacijskega zakonika – OZ-A (Uradni list RS, št. [40/07](#)) vsebuje naslednjo končno določbo:

»3. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.«.